

RSA

RIALACHA AN BHÓTHAIR

Údarás Um Shábháilteacht Ar Bhóithre
Road Safety Authority

FEACHTAS CHUN DAOINE A SHÁBHÁIL

Earráidí an tiománaí is cúis le thart ar 90% de thimpistí bóthair.
Sábhálfar daoine má chuirimid feabhas ar ár gcuid scileanna tiomána.

Ná bíodh moill ort go brách ag brú ar na coscáin
ag dul timpeall coirnéil.
Moilligh roimh an gcasadh.

Ná gearr an coirnéal riamh
is tú ag casadh ar dheis.

Fan siar ó fheithiclí eile,
ná bí buailte ar an bhfeithicil romhat.

Ná téigh thar carr eile go brách
ar líne bhán leanúnach.

Ná tabhair comhartha go bhfuil tú ag dul
ag imeacht den timpeallán go dtí go mbeidh an
bealach amach roimh do cheannsa caite agat.

Ag dul ar mhótarbhealach duit,
ní mór duit géilleadh don trácht atá air cheana.

D'FHEADFADH RUD AR BITH TARLÚ!

Le tuilleadh eolais a fháil, tabhair cuairt ar www.rulesoftheroad.ie

RSA

Clár

Réamhfhocail	7
Réamhrá	8
Cuid 1: Ceadúnais tiomána agus catagóirí feithiclí	11
Catagóirí feithiclí agus aois íosta don chéad chead foghlaimeora	11
Coinníollacha a bhaineann leis na catagóirí	14
Deimhniú ar Inniúlacht Ghairmiúil Tiománaí (CPC Tiomána)	15
Cead foghlaimeora	17
Cead foghlaimeora ag dul as feidhm	21
‘An riail sé mhí’	21
Láncheadúnas tiomána	21
Ceadúnas tiomána a iompar	22
Ag tiomáint de réir an dlí	23
Cáin	24
Árachas	24
An tástáil náisiúnta carranna	25
Cuid 2: An tiománaí faoi oiliúint	27
Coinníollacha do shealbhóirí cead foghlaimeora	27
Cead foghlaimeora ag dul as feidhm	30
Cuid 3: An tástáil tiomána	31
Conas iarratas a dhéanamh ar do thástáil tiomána	31
Cuid 4: Sábháilteacht na bhfeithiclí	36

Na boinn	37
Soilse agus frithchaiteoirí	37
Gaothscáthanna	40
Scátháin	40
Criosanna sábhála	41
Córais srianta sábháilteachta do leanaí	42
Raca dín agus bosca dín	45
Plátaí clárúcháin feithiclí	45
Freagrachtaí sábháilteachta eile	46
Cuid 5: Cleachtas maith tiomána	47
Ag bogadh leat	47
Do shuíomh ar an mbóthar	48
Ag athrú idir lánaí tráchta	50
Ag scoitheadh	51
Ag cúlú	53
U-chasadh	54
Ag moilliú anuas nó ag stopadh ar thaobh an bhóthair	55
Ag tarraingt	55
Ag tiomáint san oíche	57
An bonnán a úsáid	60
Cuid 6: Comharthaí tráchta agus marcanna bóthair	61
Comharthaí rialála	62
Comharthaí Stop agus Géill Slí	64
Sráideanna Aontreo	65
Marcanna bóthair	66
Comharthaí rabhaidh	69
Comharthaí eolais	72
Comharthaí maidir le moilliú tráchta	76

Comharthaí agus marcanna speisialta do bhusanna, tramanna, iarnróid agus iarnróid éadroma	77
Comharthaí bus	77
Comharthaí tramanna/iarnróid éadrom	79
Crosairí comhréidh iarnróid	83
Droichid iarnróid agus struchtúir in airde	95
Comharthaí tolláin bóthair	99
Cuid 7: Soilse tráchta agus comharthaí	102
Soilse tráchta	102
Comharthaí ag tiománaithe agus ag rothaithe	104
Comharthaí láimhe	105
Cuid 8: Teorainneacha luais	108
Ag tiomáint go sábháilte sa trácht - riail an dá soicind	109
Teorainneacha luais	110
Teorainneacha luais ar bhóithre	110
Teorainneacha luais d'fheithiclí	114
Achar stoptha do charranna	115
Cuid 9: Acomhail agus timpealláin	120
Acomhail	120
Acomhail bosca bhuí	126
Acomhail agus débhealaí	127
Timpealláin	129
Cuid 10: Páirceáil	132
Páirceáil	132
Cuid 11: Mótarbhealaí agus tolláin	139
Rialacha ginearálta	140
Teorainneacha luais ar an mótarbhealach	141

Ag dul isteach ar an mótarbhealach	141
Ar an mótarbhealach	142
An mótarbhealach a fhágáil	146
Limistéir scíthe, leataoibh agus seirbhísí ar an mótarbhealach	147
Stopadh agus páirceáil	149
Cad ba chóir a dhéanamh má bhriseann d'fheithicil síos	149
Tolláin	153
Cuid 12: Ag cuidiú leis na Gardaí	157
Comharthaí	157
Treoracha	158
Cad ba chóir a dhéanamh nuair a bhíonn feithicil éigeandála ag déanamh ort	160
Cuid 13: Fachtóirí a chuireann isteach ar thiomáint go sábháilte	161
Alcól	161
Drugaí	163
Tuirse agus traochadh tiomána	163
Buile bhóthair agus tiomáint ionsaitheach	166
Bruscar	166
Cuid 14: Cad is cóir a dhéanamh ag suíomh taisme	168
Cad ba chóir do thiománaithe a dhéanamh i gcás taisme nó i gcás éigeandála	168
Cad ba chóir a dhéanamh má thagann tú ar thaisme	170
Taismí a mbíonn earraí contúirteacha i gceist iontu	172
Cuid 15: Pointí pionóis, muirir sheasta agus srianta tiomána	173
Pointí pionóis	173
Córas muirir seasta	175
Srianta tiomána	176

Cuid 16: Rialacha do ghluaisrothaithe	177
Ceadúnas	177
Árachas agus cáin	177
Paisinéirí a iompar	178
Trealamh cosanta pearsanta	180
Gluaisrothar a thiomáint	183
Bearta chun teacht slán mar ghluaisrothaí	185
 Cuid 17: Rialacha do rothaithe	 186
Do rothar a choinneáil inaistir	186
Seicliosta maidir le rothair	187
Éide agus trealamh cosanta	188
Ag rothaíocht go sábháilte	189
Rialacha ar rianta rothaíochta d'úsáideoirí bóithre eile	191
Rothaithe ar thimpealláin	194
 Cuid 18: Rialacha do choisithe	 195
Ag siúl in aice an bhóthair nó feadh an bhóthair	195
An bóthar a thrasnú	196
A bheith cúramach in aice le busanna nó le tramanna	196
Áiteanna sábháilte chun an bóthar a thrasnú	197
 Cuid 19: Meas a bheith agat ar úsáideoirí bóithre eile	 200
Coisithe	200
Rothaithe agus gluaisrothaithe	203
Rianta rothaithe agus páirceáil	205
Trácht ainmhithe	205
 Cuid 20: Úsáideoirí bóithre eile	 206
Feithiclí seirbhísí éigeandála	206
Daoine agus innealra talmhaíochta in úsáid acu	206

Daoine i bhfeighil ainmhithe	207
Cuid 21: Comharthaí tráchta rialála	209
Cuid 22: Comharthaí tráchta rabhaidh	213
Cuid 23: Comharthaí rabhaidh maidir le hoibreacha bóthair	217
Cuid 24: Comharthaí eolais	220
Cuid 25: Comharthaí ar an mótarbhealach	223
Aguisín 1: Liosta de na riachtanais don tuairisc leighis	224
Aguisín 2: Dlíthe a chlúdaíonn trácht ar bhóithre agus sábháilteacht	225
Aguisín 3: Láithreáin ghréasáin atá úsáideach	231
Aguisín 4: Pointí pionóis agus cionta lena mbaineann muirear seasta	233
Aguisín 5: Feithiclí ionadaíocha don tástáil tiomána	240
Aguisín 6: Foirm Tuairisce maidir leis an tástáil tiomána	244
Gluais	246
Innéacs	251

Réamhfhocal

Is é an cuspóir atá le Rialacha an Bhóthair saol daoine a shábháil agus cosc a chur ar ghortuithe ar na bóithre. Baineann na rialacha le gach duine a úsáideann an bóthar: tiománaithe, coisithe, gluaisrothaithe, marcaigh capall agus rothaithe.

Tá na rialacha scríofa go simplí chun dea-iompar ar an mbóthar a spreagadh. Iarrann na rialacha orainn a bheith freagrach go pearsanta agus muid ar na bóithre, agus ar an tslí sin a bheith níos fearr, níos sábháilte agus freagracht shóisialta níos fearr a ghlacadh mar úsáideoirí bóithre.

Tá Rialacha an Bhóthair leagtha amach ar bhealach atá éasca le léamh. Is tusa atá freagrach as na rialacha a léamh agus iad a bheith ar eolas agat. Tá Gluais ag cúl an leabhair ina mínítear roinnt de na téarmaí a úsáidtear. Tá na rialacha foilsithe i nGaeilge agus i mBéarla.

Cloíonn na rialacha leis an Dlí um Thrácht ar Bhóithre amhail an 1 Márta 2013 agus léirítear an dlí sin iontu. Sa chás go bhfuiltear ar an eolas go cinnte maidir le hathruithe atá beartaithe ar an dlí, cuirtear nóta tráchta san áireamh sa chuid chuí lena chinntiú go léiríonn an t-ábhar atá ann an méid sin. Tá sé tábhachtach féachaint ar an gcuid iomchuí de láithreán gréasáin an Údaráis um Shábháilteacht ar bhóithre www.rsa.ie chun eolas nuashonraithe a fháil.

Is féidir linn saol daoine a shábháil agus cosc a chur ar ghortuithe ach ár n-iompar féin a athrú. Trí na rialacha seo a léamh agus iad a chur i bhfeidhm, cuideoidh tú linne an sprioc sin a bhaint amach.

Is fúinne atá sé a bheith freagrach.

Tá an rogha againn.

Réamhrá

Baineann rialacha an bhóthair le gach duine a úsáideann an bóthar - tiománaithe, coisithe, gluaisrothaithe, marcaigh capall agus rothaithe. **Ní foláir** duit eolas maith a bheith agat ar na rialacha seo chun ceadúnas tiomána a fháil. Ní ionann gur stophtar ag foghlaim faoi shábháilteacht ar bhóithre ach a mbíonn an tástáil tiomána déanta agus faighte. Maireann sé ar feadh do shaoil.

Ní mór duit cur le do chuid scileanna agus leis an eolas atá agat go leanúnach agus a bheith ar an eolas faoi athruithe a dhéanfar ar dhlíthe trácht ar bhóithre. Sin é an fáth ba chóir duit tuiscint a bheith agat ar na rialacha seo agus cloí leo cibé an ag foghlaim atá tú nó gurbh amhlaidh go bhfuil tú ag tiomáint le blianta fada.

Baintear leas sa leabhar seo as an gcur chuige ‘conas rud éigin a dhéanamh’ agus clúdaítear ann go leor de na nithe atá aitheanta mar fhachtóirí i dtionóisc bóthair. Baintear leas as trí mhodh chun a léiriú go soiléir agus go beacht mar a fheidhmíonn an dlí maidir le gach duine a úsáideann an bóthar.

- Úsáidtear **ní foláir** agus **níor chóir** chun aird a tharraingt ar iompar a éilíonn an dlí go soiléir agus na nithe sin a bhfuil cosc orthu leis.
- Baintear leas as téarmaí mar ba chóir agus níor chóir chun a chur in iúl mar is fearr gníomhú sa chás nach bhfuil aon aon riail ina leith sa dlí.
- Léirítear ann agus déantar cur síos ann ar shoilse tráchta, ar mharcanna bóthair agus ar chomharthaí atá ann chun trácht a rialú.

Tá ról ríthábhachtach agatsa chun tionóisc bóthair a chosc. Trí eolas a chur ar rialacha an bhóthair, dea-scileanna tiomána a chleachtadh agus cúram a ghlacadh mar úsáideoir bóithre, cinnteoidh tú go mbeidh na polasaithe sábháilteachta ar bhóithre níos éifeachtaí.

Á éifeachtaí atá na polasaithe is ea is mó tionchar dearfach a bheidh ann duitse agus do do theaghlach, chomh maith le do shaol gach uile duine eile.

Mar shampla, trí athrú 5km/uair a dhéanamh ar an luas a dhéanann tú, d’fhéadfaí saol úsáideoir bóithre leochaileach a shábháil mar choisí, agus seo mar a léiríonn taighde:

Má bhuaileann carr coisí ag luas 60 km/uair, mharófaí 9 gcoisí as 10.

Má bhuaileann carr coisí ag luas 50 km/uair, mharófaí 5 choisí as 10.

Má bhuaileann carr coisí ag luas 30 km/uair, mharófaí 1 coisí as 10.

Chun tú a threorú agus tú ar an mbóthar, tá roinnt scileanna ann a ghlactar leis ba chóir a bheith ag úsáideoirí bóithre, go háirithe tiománaithe: a bheith in ann gníomhú go freagrach, a bheith in ann faire amach do ghuaiseacha agus freagairt mar is cóir dóibh, dianmhachnamh maith agus leibhéal maith de shaineolas tiomána.

Mar úsáideoir bóithre, ba chóir go mbeadh meon dearfach agus tuisceanach agat i leith dhaoine eile, agus go háirithe i leith úsáideoirí bóithre leochaileacha mar rothaithe, gluaisrothaithe, coisithe, leanaí, daoine faoi mhíchumas agus daoine scothaosta.

Ar mhaithe le sábháilteacht ar bhóithre, ní mór duit a bheith ar an eolas faoin tábhacht atá le heolas maith a bheith agat ar an leabhar seo agus an t-eolas sin a chur i ngníomh mar is ceart.

Is é aidhm foriomlán an leabhair seo sábháilteacht a chur chun cinn, dea-chleachtas tiomána agus cúirtéis a chleachtadh agus tú ar an mbóthar agus sin a dhéanamh de réir an dlí. Is léirmhíniú ar an dlí atá ann ó thaobh sábháilteacht ar bhóithre de; ní ionann é agus an dlí. Má bhíonn aon cheist agat ba chóir duit féachaint ar an reachtaíocht bhunaidh nó ceist a chur ar Gharda.

Clúdaítear leis an leabhrán seo na dlíthe tráchta ar bhóithre atá i bhfeidhm, ach déanfar é a thabhairt cothrom le dáta go rialta sa todhchaí chun aon dlíthe nua a chur san áireamh.

Is fiú a thabhairt ar aird nach gá go leanfadh imeachtaí coiriúla nó sibhialta sa chás nach dtugann tusa aird ar nithe atá san áireamh i Rialacha an Bhóthair, ach féadfar féachaint ar an ní nach bhfuil déanta agat i gcásanna den sórt sin, bíodh sin ina imeachtaí sibhialta nó coiriúla, chun dliteanas a bheadh i gceist a bhailíochtú nó a dhíothú.

Tá an dlí ar úsáid an bhóthair éabhlóidithe agus athraithe go mór le 50 bliain anuas, agus sin mar a leanfaidh sé. Is ionann an chiall is bunúsaí atá leis an dlí ar úsáid an bhóthair agus cosaint a thabhairt, agus déantar sin le trí riail bunúsach:

- ba chóir go mbeadh tú ábalta stoptha i gcónaí in achar a bhfuil feiceáil maith agat; ba chóir go mbeadh tú in ann an carr nó aon fheithicil eile a smachtú chun go mbeidh tú ábalta stoptha gan cur as d'aon duine eile atá ar mbóthar. Ciallaíonn an riail seo nach mór duitse a bheith ar an airdeall i gcónaí agus a bheith cúramach agus aird mar is cuí a chleachtadh de shíor.
- ba chóir duit aird mar is cuí a thabhairt ar na coinníollacha bóthair atá ann agus tú ag tiomáint; is ionann sin agus a rá a bheith ciallmhar agus aird a bheith agat ar na fachtóirí a mbeadh tionchar acu ar do chumas tiomáint go slán sábháilte ar an mbóthar mar shampla, an cineál bóthair atá ann, an bhail atá ar an mbóthar, an t-am den lá, an méid solais atá agat.
- bíodh aird mar is cuí agat i gcónaí agus tú ag tiomáint ar na húsáideoirí bóithre eile; bí ar an airdeall faoi na nithe uile atá in ann athrú agus tú ar thuras, an líon carranna, luas na tráchta, an bhfuil coisithe ann, rothaithe, ainmhithe, cad atá ar bun acu? Ní féidir leat a thuar nó glacadh leis gur agatsa atá an tosaíocht; ní mór duit gach duine eile atá ar an mbóthar a chur san áireamh.

Is fút féin atá sé má roghnaíonn tú neamhaird a thabhairt ar na rialacha bunúsacha ach má dhéanann tú amhlaidh is ionann sin agus go bhfuil tú ag briseadh an dlí coiriúil agus féadfar tú a ionchúiseamh agus maidir le héileamh sibhialta féadfaidh Breitheamh a mhaíomh gur tusa a bhí freagrach.

Ar mhaithe leat féin ba chóir duit cloí leis na prionsabail bunúsacha agus tú ar an mbóthar.

Má chloíonn tú leis na trí riail bhunúsacha seo cuideoidh sin chun tusa, do mhuintir, do chairde agus na húsáideoirí bóithre eile a choinneáil slán sábháilte.

Mura ndéanann tú de réir an dlí tráchta ar bhóithre, d'fhéadfaí fineáil a ghearradh ort, pointí pionóis a fháil agus/nó tú a chiontú sa chúirt.

Féadfar tú a dícháiliú ó thiomáint agus i roinnt cásanna téarma príosúin a ghearradh ort.

Oibreoidh na polasaithe agus na dlíthe maidir le sábháilteacht ar bhóithre sa tír ach tacaíocht a bheith acu ó gach úsáideoir bóithre.

CUIMHNIGH

Is scil saoil é bheith in ann tiomáint agus caithfear a bheith ag foghlaim ar feadh an tsaoil.

Féach ar www.rsa.ie chun eolas cothrom le dáta a fháil.

Cuid 1:

Ceadúnais tiomána agus catagóirí feithiclí

Ní **foláir** duit ceadúnas tiomána reatha nó cead foghlaimeora a bheith agat sula dtiomáineann tú mótarfeithicil in áit phoiblí. Níl sé de chead agat ach an cineál feithicil a bhfuil ceadúnas / cead foghlaimeora agat ina leith a thiomáint. Agus **ní foláir** duit do cheadúnas tiomána / cead foghlaimeora a bheith ar iompar agat i gcónaí agus tú ag tiomáint.

Déantar cur síos sa chuid seo maidir le cathain agus conas iarratas a dhéanamh ar cheadúnas tiomána nó do cheadúnas tiomána a athnuachan. Déantar cur síos ann leis ar na catagóirí éagsúla feithiclí lena mbaineann na ceadúnais.

Catagóirí feithiclí agus aois íosta don chéad chead foghlaimeora

Sa tábla a leanas, léirítear na cineálacha feithiclí is féidir leat a thiomáint faoi gach catagóir ceadúnais / cead foghlaimeora agus an aois **nach foláir** duit a bheith sula ndéanann tú iarratas ar an gcéad chead foghlaimeora sa chatagóir iomchuí.

Catagóirí Feithiclí/Aois Íosta Tiománaí/Srianta

	Catagóir Ceadúnais	Tuairisc ar an gcatagóir ón 19 Eanáir 2013	Aois Íosta
	AM	Móipéidí.	16 bliana
	A1	Gluaisrothair nach sáraíonn a gcumas innill 125 ceintiméadar ciúbach, agus nach sáraíonn a ráta cumhachta 11 kW agus nach sáraíonn a gcóimheas meáchain 0.1 kW/kg. Mótar trí-rothaigh nach sáraíonn a ráta cumhachta 15 kW.	16 bliana

	Catagóir Ceadúnais	Tuairisc ar an gcatagóir ón 19 Eanáir 2013	Aois Íosta
	A2	Gluaisrothair nach sáraíonn a ráta cumhachta 35 kW, agus nach sáraíonn a gcóimheas cumhachta agus meáchain 0.2 kW/kg	18 mbliana
	A	Gluaisrothair Mótar-trírothaigh	24 bliana nó 20 agus rochtain fhorchéimnitheach
	B	Feithiclí (seachas gluaisrothair, móipéidí, feithiclí oibre nó tarracóirí talún) nach sáraíonn a nUasmhais Údaraithe (MAM) 3,500 kg, agus nach féidir níos mó ná 8 nduine a iompar	17 mbliana
	BE	Feithiclí tarraingthe i gcatagóir i gcomhar leis an leantóir nach sáraíonn MAM an leantóra 3,500 kg.	17 mbliana
	W	Feithiclí oibre agus tarracóirí talún	16 mbliana
	C	Feithiclí (seachas feithiclí oibre nó tarracóirí talún) nach sáraíonn a MAM 3,500 kg, agus nach féidir níos mó ná 8 nduine a iompar agus nach sáraíonn MAM an leantóra 750kg.	21 bliain nó 18 le CPC
	CE	Feithiclí tarraingte i gcatagóir C i gcomhar leis an leantóir nach sáraíonn MAM an leantóra 750 kg.	21 bliain nó 18 le CPC

	Catagóir Ceadúnais	Tuairisc ar an gcatagóir ón 19 Eanáir 2013	Aois Íosta
	C1	Feithiclí i gcatagóir C nach sáraíonn a meáchan MAM 7,500 kg, agus nach féidir níos mó ná 8 nduine a iompar agus nach sáraíonn MAM an leantóra 750 kg.	18 mbliana
	C1E	Feithiclí tarraingte i gcatagóir C1 i gcomhar leis an leantóir nach sáraíonn MAM an leantóra 750 kg agus nach sáraíonn MAM na feithicle tarraingte agus an leantóra le chéile 12,000 kg. Feithiclí tarraingte i gcatagóir B i gcomhar leis an leantóir nach sáraíonn MAM an leantóra 3,500 kg agus nach sáraíonn MAM na feithicle tarraingte agus an leantóra le chéile 12,000 kg.	18 mbliana
	D	Feithiclí nach féidir níos mó ná 8 nduine a iompar agus nach sáraíonn MAM an leantóra 750 kg.	24 bliana nó 21 bliain le CPC
	DE	Feithiclí tarraingte i gcatagóir D i gcomhar leis an leantóir nach sáraíonn MAM an leantóra 750 kg.	24 bliana nó 21 bliain le CPC
	D1	Feithiclí i gcatagóir D nach féidir níos mó ná 16 nduine a iompar agus uas-fhad nach sáraíonn 8 méadar agus nach sáraíonn MAM an leantóra 750 kg.	21 mbliana
	D1E	Feithiclí tarraingte i gcatagóir D1 i gcomhar leis an leantóir nach sáraíonn MAM an leantóra 750 kg.	21 mbliana

Chun tuilleadh eolais a fháil maidir le CPC, féach ar leathanach 15 le do thoil.

Má tá tú faoi 16 mbliana d'aois níor chóir duit aon fheithicil a thiomáint in áit phoiblí.

Is ionann Ollmheáchan Ceaptha Feithicle (DGWV) agus an téarma a úsáideann déantúsóirí do mheáchan na feithicle chomh maith leis an uas-ualach atáthar ceaptha a iompar (lena n-áirítear paisinéirí, breosla, lastas agus nithe ceangailte). Léirítear ollmheáchan ceaptha feithicle de ghnáth ar phláta miotail a ghreamaíonn an déantúsóir don fheithicil. Tagraítear dó seo freisin mar an Uasmhais Údaraithe (MAM).

Ní foláir duit tuiscint a bheith agat ar chumas iompair d'fheithicil nó beidh tú i mbaol tromchúiseach taisme nó d'fhéadfá dochar a dhéanamh. Má chuirtear róualach san fheithicil laghdaítear do chumas an fheithicil a smachtú agus is cion atá ann.

Coinníollacha a bhaineann leis na catagóirí

Gluaisrothair

Tá sealbhóirí an cheadúnais nua cárta plaisteach do Chatagóir 'A' i dteideal gluaisrothair a thiomáint lena mbaineann:

- Aschur innill beag beann ar mhéid.

Tá sealbhóirí an tsean-cheadúnais tiomána ar pháipéar do Chatagóir 'A' i dteideal gluaisrothar a thiomáint lena mbaineann:

- Aschur innill 35kW nó níos lú, agus cóimheas cumhachta/meáchain nach sáraíonn 0.20kW/kg.

Tá feidhm leis an srian fhad agus a bhíonn cead foghlaimeora agat don chatagóir seo.

Is tusa atá freagrach as cumhacht an ghluaisrothair a sheiceáil. Mura bhfuil tú cinnte, labhair leis an díoltóir / déantúsóir.

Leantóirí

Carranna agus leantóirí

Má tá ceadúnas **iomlán catagóir B** i do sheilbh, féadfaidh tú leantóir a tharraingt sna cásanna seo a leanas agus sin amháin:

- go bhfuil uasmhais údaraithe (MAM) iomlán an leantóra 750kg nó níos lú, nó
- go bhfuil meáchan gan lasta (folamh) na feithicle tarraingte ar an meáchan céanna ar a laghad le MAM an leantóra, agus nach sáraíonn MAM iomlán na feithicle agus an leantóra le chéile 3,500kg.

Má úsáideann tú carr chun leantóir níos troime a tharraingt **ní foláir** duit ceadúnas BE a bheith agat.

Feithiclí agus leantóirí níos troime

Ní foláir duit Ceadúnas i gCatagóir CE, C1E, DE nó D1E a bheith agat chun leantóir níos troime a tharraingt. Is ionann iad sin agus na ceadúnais a thugann teidlíocht duit an meascán feithiclí tarraingte agus leantóirí a thiomáint (féach leathanach 12). Is ionann ceadúnais ar chomhbhrí a eisíodh roimh an 19 Eanáir 2013 agus EC, EC1, ED or ED1.

Feithiclí earraí troma agus busanna

Ní foláir duit cloí leis an dlí maidir le tacagraif. Féach ar www.rsa.ie chun tuilleadh eolais a fháil le do thoil.

Deimhniú ar Inniúlacht Ghairmiúil Tiománaí (CPC Tiomána)

Cad is CPC Tiomána ann?

Is ionann CPC Tiomána agus Deimhniú ar Inniúlacht Ghairmiúil Tiománaí do thiománaithe bus gairmiúla (catagóirí D1, ED1, D agus ED) agus do thiománaithe trucaile gairmiúla (catagóirí C1, EC1, C agus EC).

Ón 19 Eanáir 2013, is catagóirí D1, D1E, D agus DE atá orthu sin feasta agus catagóirí C1, C1E, C and CE a thabharfar feasta ar na catagóirí do na tiománaithe trucaile gairmiúla.

Cuireadh CPC Tiomána i bhfeidhm fud fad an AE in 2008 do thiománaithe bus gairmiúla agus cuireadh i bhfeidhm é maidir le tiománaithe trucaile gairmiúla in

2009. Is iad seo a leanas na trí phríomhaidhm atá leo:

- A chinntiú go mbeidh caighdeáin mhaithe tiomána agus sábháilteachta ag gach tiománaí gairmiúil agus go gcoimeádtar na caighdeáin sin le linn a saol gairmiúil;
- Caighdeán comónta a chruthú maidir le hoiliúint agus tástáil tiománaithe ar fud an AE;
- An líon daoine a maraítear agus a ghortaítear go dona ar Bhóithre na hÉireann agus na hEorpa a laghdú.

CPC Tiomána agus tusa

Tiománaí Gairmiúil Nua

Chun a bheith i do thiománaí bus gairmiúil ón 10 Meán Fómhair 2008 nó i do thiománaí trucaile gairmiúil ón 10 Meán Fómhair 2009 beidh ort cloí leis na sé chéim seo a leanas:

- Tástáil teoirice tiománaí a phasáil agus deimhniú tástála teoirice tiomána a fháil do Chatagóir C nó D, mar is cuí;
- Cead foghlaimeora a fháil sa chatagóir iomchuí;
- Tástáil teoirice ilroghnach 2 uair an chloig a phasáil;
- Tástáil teoirice staidéir cáis 2 uair an chloig a phasáil;
- Tástáil tiomána praiticiúil 90 nóiméad a phasáil; agus
- Tástáil praiticiúil 30 nóiméad a phasáil.

Nuair a bheidh na céimeanna sin go léir comhlíonta agat, eiseofar cárta cáilíochta CPC Tiomána chugat.

Is í an tSeirbhís Tástála Teoirice Tiomána [féach www.dtts.ie] a dhéanann na Tástálacha Teoirice don CPC Tiomána.

Déantar na tástálacha CPC praiticiúla agus an tástáil tiomána féin ag ionaid tástála tiomána an RSA agus déantar iad de ghnáth díreach as a chéile.

Más Tiománaí Gairmiúil tú cheana féin

Más tiománaí bus gairmiúil / sealbhóir ceadúnais catagóir D tú cheana féin an 10 Meán Fómhair 2008 nó más tiománaí trucaile gairmiúil/sealbhóir ceadúnais Catagóir C tú cheana féin an 10 Meán Fómhair 2009, tá tú i dteideal CPC Tiomána go huathoibríoch. Tugtar ‘cearta sealbhaithe’ air sin.

Tá na feithiclí a leanas díolmhaithe:

- Feithiclí nach gceadaítear dul thar 45 ciliméadar san uair;
- Feithiclí a úsáideann nó a rialaíonn na fórsaí armtha, cosaint shibhialta, san tseirbhís dóiteáin agus fórsaí atá freagrach as ord poiblí a choimeád;
- Feithiclí atá ag déanamh tástálacha bóthair d'fhorbairt theicniúil, deisiúchán nó cothabháil, nó feithiclí nua nó atógtha nach bhfuil curtha i mbun seirbhíse;
- Feithiclí a úsáideadh i gcásanna éigeandála nó do mhisin tarrthála;
- Feithiclí a úsáideadh do cheachtanna tiomána d'aon duine atá ag iarraidh ceadúnas tiomána nó CPC a fháil;
- Feithiclí a úsáidtear chun paisinéirí nó earraí d'úsáid phearsanta a iompar agus ní ar mhaithe le gnó; agus
- Feithiclí a iompraíonn ábhair nó trealamh a úsáideann an tiománaí mar chuid dá chuid/cuid oibre, fhad agus nach é príomhghníomhaíocht an tiománaí é a bheith ag tiomáint.

Cead foghlaimeora

Eisítear cead foghlaimeora chun go bhféadfaidh duine foghlaim conas tiomáint. Sula féidir leat iarratas a dhéanamh ar chead foghlaimeora **ní foláir** duit tástáil teoirice tiomána a phasáil ar dtús (féach leathanaigh 16–18). Ar mhaithe le do shábháilteacht féin agus sábháilteacht na n-úsáideoirí bóithre eile **ní foláir** duit cloí le coinníollacha áirithe atá ceangailte leis an gcead foghlaimeora agus tú ag tiomáint. Féach Cuid 2 chun tuilleadh mionsonraí a fháil. Tagann an cead foghlaimeora in áit an cheadúnais shealadaigh, nach n-eisítear a thuilleadh.

Ní foláir cead foghlaimeora reatha a bheith agat chun a bheith ábalta foghlaim conas tiomáint agus chun do thástáil tiomána a dhéanamh. Beidh ar an gceadúnas a bheith don chatagóir céanna feithicil agus an ceann a bheidh in úsáid agat don tástáil.

Tástáil teoirice tiomána

Ní mór d'aon duine atá ag déanamh iarratas ar a gcéad chead foghlaimeora an tástáil teoirice tiomána a dhéanamh.

Ní mór duit an tástáil teoirice tiomána a phasáil sula ndéanann tú iarratas ar chead foghlaimeora.

Tá an tástáil leagtha amach chun an méid eolais atá agat ar ábhair mar iad seo a leanas a sheiceáil:

- Rialacha an Bhóthair
- Contúirtí a bhrath
- Eicea-tiomáint
- Feasacht ar ghuaiseacha
- Dea-iompar tiomána

Tá an tástáil teoirice CPC leagtha amach chun an méid eolais agus tuisceana atá agat ar na nithe go léir thuas agus ar 'ualach sábháilte' agus 'slándáil feithiclí' a sheiceáil.

Sa tástáil féin beidh ort ceistanna a fhreagairt ar ríomhaire a bhfuil scáileán tadhaill air san ionad tástála. An tSeirbhís Tástála Teoirice Tiomána a bhíonn i bhfeighil na tástála.

Tá ábhair staidéir don tástáil teoirice tiomána agus CD-ROM ar fáil i siopaí leabhair maithe agus is féidir teacht orthu ag www.dtt.ie freisin.

Ba chóir duit a chinntiú gurb é an t-ábhar staidéir is nuashonraithe a úsáideann tú agus tú i mbun staidéir.

Bíonn gach catagóir ceadúnas faoi réir athbhreithnithe. Lena chinntiú go gcomhlíontar polasaí sábháilteachta ar bhóithre an AE agus na hÉireann, moltar duit féachaint ar an láithreán gréasáin www.rsa.ie go rialta.

Ag déanamh iarratais ar a gcéad chead foghlaimeora

Agus tú ag déanamh iarratais ar do chéad chead foghlaimeora **ní foláir** duit dhá ghrianghraf pas agus iad sínithe agus an táille a bhaineann le d'fhoirm iarratais a chur san áireamh. Beidh ort fianaise aitheantais a thabhairt freisin, mura bhfuil ceadúnas tiomána agat cheana féin do chatagóir eile feithicle nó ó thír eile. Léirítear sa tábla a leanas na nithe eile a bheidh ag teastáil uait agus tú ag déanamh iarratais ar chead foghlaimeora. Tá cur síos déanta ar na catagóirí feithicil sa tábla at leathanaigh 11 go dtí 13.

An chéad chead foghlaimeora

	CATAGÓIR AN CHÉAD CHEAD FOGHLAIMEORA	A BHFUIL AG TEASTÁIL UAIT
	AM, A1, A2, A, B, W	<ul style="list-style-type: none"> Foirm Iarratais Grianghraf (2 ghrianghraf pas agus iad sínithe) Táille Deimhniú Tástála Teoirice Fianaise Aitheantais Tuairisc leighis, más infheidhme Tuairisc ar radharc na súl
	C1, C, D1 or D	<ul style="list-style-type: none"> Foirm Iarratais Grianghraf (2 ghrianghraf pas agus iad sínithe) Táille Deimhniú Tástála Teoirice Tuairisc leighis (gach iarratasóir)* Fianaise den cheadúnas iomlán d'fheithicil i gcatagóir B
	EB or BE ón 19/1/13	<ul style="list-style-type: none"> Foirm Iarratais Grianghraf (2 ghrianghraf pas agus iad sínithe) Táille Tástáil Teoirice, más infheidhme Tuairisc leighis, más infheidhme Fianaise den cheadúnas iomlán d'fheithicil i gcatagóir B
	EC1, EC, ED1 or ED or CE1, CE, DE1, DE ón 19/1/13	<ul style="list-style-type: none"> Foirm Iarratais Grianghraf (2 ghrianghraf pas agus iad sínithe) Táille Tuairisc leighis (gach iarratasóir)* Fianaise den cheadúnas iomlán don fheithicil tarraingte cuí (mar shampla catagóir C má táthar ag déanamh iarratais ar cheadúnas catagóir CE)

*

*Beidh ort measúnaithe leighis a dhéanamh ó am go chéile nuair a bhíonn ceadúnas iomlán agat do na catagóirí seo agus/nó nuair a bheidh tú ag déanamh athnuachana orthu.

Tuairisc ar radharc na súl agus tuairisc leighis

- Is féidir leat foirmeacha don tuairisc ar radharc na súl agus don tuairisc leighis a fháil ag d'oifig mhótarchánach áitiúil nó ar láithreán gréasáin an Údaráis um Shábháilteacht ar Bhóithre, www.rsa.ie.
- **Ní foláir** do dhochtúir cláraithe nó d'optaiméadraí an fhoirm don tuairisc ar radharc na súl a chomhlánú.
- **Ní foláir** duitse an fhoirm sin a shíniú agus é/í i láthair.
- **Ní foláir** do dhochtúir cláraithe an fhoirm don tuairisc leighis a chomhlánú.
- **Ní foláir** duitse an fhoirm sin a shíniú agus é/í i láthair.

Na cásanna a mbeidh ort tuairisc leighis a sholáthar

Ní gá do gach iarratasóir tuairisc leighis a sholáthar. Ach **ní foláir** duit tuairisc leighis a fháil má bhaineann ceann amháin nó eile de na ráitis seo a leanas leatsa.

- Tá tú ag déanamh iarratais ar chead foghlaimeora in aon cheann de na catagóirí seo a leanas C1, C, D1, D, C1E, CE, D1E nó DE.
- Beidh tú 70 bliain d'aois nó níos mó ar an gcéad lá a mbeidh an cead foghlaimeora á cheadú.
- Tá ceann de na riochtaí leighis atá sa liosta in Aguisín 1 ag cúl an leabhair ag dul duit.
- Tá drugaí nó cógais leighis á dtógáil agat a bhfuil gach dóigh ann go mbeidh tionchar acu ar do thiomáint.

Nóta:

1. Má tá riocht leighis tromchúiseach ag dul duit, mar shampla do chroí a bheith ag bualadh go neamhrialta nó níos tapa nó níos moille ná mar is gnáth (aimhrithim) agus gur thit tú i laige riamh leis, ansin cinntigh go dtéann tú ag an dochtúir sula ndéanann tú iarratas ar chead foghlaimeora nó ar cheadúnas.
2. Níl aon chead agat cead tiomána a bheith agat má bhíonn tú ag brath ar shubstaintí a mbíonn tionchar acu ar d'inchinn nó má bhaineann tú mí-úsáid astu go rialta.

Labhair le do dhochtúir má bhíonn aon amhras ort maidir le do chumas fisiciúil nó meabhrach chun tiomáint.

Is féidir leat na mionsonraí iomlána de na coinníollacha atá ceangailte leis an gcead foghlaimeora a fháil ar láithreán gréasáin an Údaráis um Shábháilteacht ar Bhóithre, www.rsa.ie.

Cead foghlaimeora ag dul as feidhm

Cibé cén cineál mótarfheithicil a thiomáineann tú, ní fhéadfaidh tú an tríú cead foghlaimeora nó aon cheann eile ina dhiaidh sin a fháil ach amháin má léiríonn tú go bhfuil an tástáil tiomána déanta agat laistigh de dhá bhliain roimhe sin.

Mura bhfuil an tástáil déanta agat, **ní foláir** duit ceann acu seo a leanas a thabhairt ar láimh:

- Fianaise de riocht leighis a chuir cosc ort an tástáil a dhéanamh, nó
- Fianaise go bhfuil iarratas déanta agat do thástáil tiomána a dhéanamh don chatagóir feithicil sin.

‘An riail sé mhí’

Más é seo an chéad chead foghlaimeora atá agat maidir leis na catagóirí A, A2, A1, B, AM nó W, is é sin le rá nach raibh cead foghlaimeora agat roimhe seo (nó go bhfuil do chead tiomána imithe in éag le breis agus 5 bliana) maidir leis an gcatagóir, ní cheadófar duit tástáil tiomána a dhéanamh ar feadh tréimhse sé mhí i ndiaidh dáta tosaigh an cheada. Tá an soláthar sin déanta chun deis a thabhairt duit taithí tiomána a fháil. Léiríonn taighde á faide a bhíonn foghlaimeoir faoi mhaoirsiú agus iad ag tiomáint, is lú an dóigh go mbeidh siad páirteach i dtaisme.

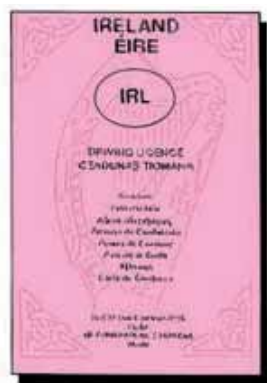
Níl aon fheidhm leis ‘an riail sé mhí’ maidir le catagóir BE (EB roimhe seo).

Má bhíonn aon cheisteanna agat maidir le cead foghlaimeora a fháil bí i dteagmháil leis an RSA ag 1890 416141 nó féach ar an láithreán gréasáin www.rsa.ie.

Láncheadúnas tiomána

Beidh láncheadúnas tiomána de dhíth ort don chatagóir feithicil a bhfuil sé i gceist agat a thiomáint. Ní bheidh cead agat ach an catagóir nó na catagóirí feithiclí a n-eisítear an ceadúnas ina leith a thiomáint.

Samplaí de láncheadúnas tiomána

Seanstíl

Stíl Nua

Iarratas a dhéanamh ar láncheadúnas

Chun iarratas a dhéanamh ar do láncheadúnas tiomána, **ba chóir** duit foirm iarratais, dhá ghrianghraf agus iad sínithe, an táille iomchuí agus do chead foghlaimeora reatha nó an cead foghlaimeora is déanaí atá agat a sheoladh isteach.

Ní foláir duit do dheimhniú inniúlachta tiomána (léirithe i gCuid 3) a chur san áireamh le d'iarratas ar do chéad cheadúnas. D'fhéadfadh sé go mbeadh ort cáipéisí eile a sholáthar freisin, mar thuairisc leighis, braitheann sin ar do imthosca féin. Féadfaidh tú na mionsonraí iomlána a fháil ar láithreán gréasáin an Údaráis um Shábháilteacht ar Bhóithre, www.rsa.ie.

Do cheadúnas a athnuachan

Bíonn do cheadúnas tiomána bailí de ghnáth ar feadh tréimhse 10 mbliana agus beidh ort do cheadúnas a athnuachan sula mbeidh an tréimhse ama sin caite. Chun do cheadúnas a athnuachan, seol isteach an fhoirm agus an táille mar is ceart, dhá ghrianghraf agus iad sínithe agus do cheadúnas reatha nó an cheadúnas is déanaí atá agat. Má bhíonn cheadúnas ó chatagóir C1, CE1, C, CE, D1, DE1, D nó DE á athnuachan agat **ní foláir** duit tuairisc leighis a chur san áireamh.

Ba chóir duit iarratas a dhéanamh cheadúnas a athnuachan tráth nach déanaí ná trí mhí sula dtéann sé in éag.

Féadfaidh tú na mionsonraí iomlána maidir le cheadúnais tiomána a fháil ar láithreán gréasáin an Údaráis um Shábháilteacht ar Bhóithre, www.rsa.ie.

Ceadúnas tiomána a iompar

Cuimhnigh, **ní foláir** duit do cheadúnas tiomána, nó do chead foghlaimeora mar is cuí (gach catagóir) a iompar, i gcónaí agus tú ag tiomáint.

Ag tiomáint de réir an dlí

Sula bhféadfaidh tú aon fheithicil a thiomáint ar an mbóthar **ní foláir** duit a bheith in ann freagra dearfach a thabhairt ar na ceistanna seo a leanas:

- An bhfuil do cheadúnas tiomána nó do chead foghlaimeora ar iompar agat?
- An bhfuil cáin íoctha agat maidir le do mhótarfheithicil?
- An bhfuil an diosca mótarchánach ar an ngaothscáth?
- An bhfuil do chlúdach árachais cothrom le dáta agus bailí chun tusa a chlúdach?
- An bhfuil an diosca árachais ar an ngaothscáth?
- Má tá tú ag foghlaim conas feithicil de chuid chatagóir B agus atá os cionn 4 bliana d'aois a thiomáint ach nach tacsái atá inti, an bhfuil an fheithicil inaistir agus an bhfuil Deimhniú don Tástáil Náisiúnta Carranna (NCT) ar an ngaothscáth?
- Má tá cóiste, bus, otharcharr, feithicil earraí nó leantóir earraí agat agus go bhfuil sé os cionn bliain d'aois, an bhfuil Deimhniú Inaistir agat ina leith?
- Más tiománaí gairmiúil tú, an bhfuil do chárta cáilíochta CPC ar iompar agat (mar is gá)?

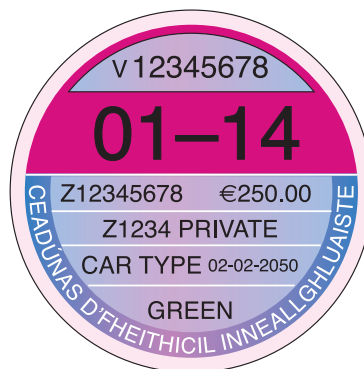
TEACHTAIREACHT THÁBHACHTACH DO THIOMÁNAITHE Ó THAR LEAR

Ní foláir duit tiomáint ar an taobh chlé den bhóthar in Éirinn.

Cáin

Ní foláir go mbeadh cáin íoctha i leith gach mótarfheithicil sula dtéann siad ar an mbóthar.

Árachas

Ní foláir do gach tiománaí árachas a bheith acu a chlúdaíonn iad an fheithicil a thiomáint in áit phoiblí. Tá dualgas ort de réir an dlí an chuideachta árachais a chur ar an eolas maidir le gach eolas iomchuí sula dtiomáineann tú feithicil. Mura bhfuil tú cinnte faoi aon ní **ba chóir** duit an cás a phlé leis an gcuideachta árachais. Is cion tromchúiseach é feithicil a thiomáint mura bhfuil árachas agat uirthi.

Beidh ort diosca árachais cothrom le dáta a bheith ar taispeáint. Is cion é gan diosca a bheith ar taispeáint agat.

Feithiclí nach gá dóibh diosca árachais a thaispeáint

- Gluaisrothair (le carr cliathánach nó gan carr cliathánach)
- Tarracóirí
- Feithiclí a léiríonn ceadúnas trádála
- Feithiclí atá faoi úinéireacht nó in úsáid ag duine díolmhaithe mar atá sainmhínithe sna hAchtanna um Thrácht ar Bhóithre, mar shampla baill de na seirbhísí éigeandála

Ní foláir gach leantóir a bheith clúdaithe ag árachas tríú páirtí. Tá feidhm leis sin cibé an bhfuil an leantóir á tharraingt nó páirceáilte in áit phoiblí.

Cé nach mbíonn ar leantóir diosca árachais a chur ar taispeáint, ní foláir duit clúdach árachais bailí a bheith agat.

An tástáil náisiúnta carranna

Cinntítear leis an tástáil a dhéantar ar fheithiclí go bhfuil sé sábháilte d'fheithicil a úsáid ar an mbóthar. Tá sé seo an-tábhachtach maidir le feithiclí níos sine.

- **Ní foláir** do charranna a iompraíonn paisinéirí agus atá níos sine ná 4 bliana Deimhniú NCT bailí a bheith acu agus an diosca NCT sin a bheith ar taispeáint ar an ngaothscáth.

Má theastaíonn tuilleadh eolais uait faoin NCT, féach ar www.ncts.ie nó cuir gaoch teileafóin ar 1890 200 670.

Deimhnithe Inaistir

- **Ní foláir** d'fheithiclí earraí, leantóirí earraí a bhfuil ollmheáchan ceaptha feithicle acu níos mó ná 3,500kg, otharcharranna, busanna, (mionbhusanna san áireamh) agus cóistí atá níos mó ná bliain d'aois Deimhniú Inaistir bailí a bheith acu. Chun mionsonraí a fháil maidir le d'ionad tástála údaraithe áitiúil, féach ar www.rsa.ie le do thoil.

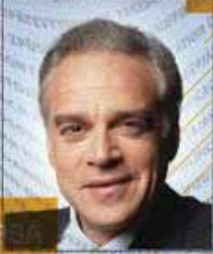
Deimhniú ar Inniúlacht Ghairmiúil

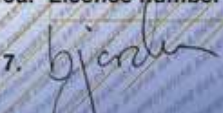
Ní foláir do thiománaithe gairmiúla bus agus trucaile cárta cáilíochta CPC Tiomána a bheith ar iompar acu.

Má bhí láncheadúnas tiomána bus agat roimh an 10 Meán Fómhair 2008, beidh ort cárta cáilíochta tiomána a bheith ar iompar agat ón 11 Meán Fómhair 2013.

Má bhí láncheadúnas tiomána trucaile agat roimh an 10 Meán Fómhair 2009, beidh ort cárta cáilíochta tiomána a bheith ar iompar agat ón 11 Meán Fómhair 2014.

 Cárta Cáilíochtaí Tiománaí
Driver Qualification Card

1. Surname
2. First name
3. DD-MM-YYYY EIRE
4a. DD-MM-YYYY 4b. DD-MM-YYYY
4c. Road Safety Authority
5a. Licence number 5b. 123456789123-456478
7.
9. D, D1, ED, ED1

1. Sloinne/Surname	9. Earnáil/ Category	10. Cód Comhphobail & dáta éaga / Community code & expiry date
2. Céadainm(neacha)/First name(s)	C1	
3. Dáta agus áit bhreithe/Date & place of birth	C	
4a. Dáta eisithe/Date of issue	D1	
4b. Dáta éaga riaracháin/Administrative expiry date	D	
4c. Údarás eisithe/Issued by	EC1	
5a. Uimhir cheadúnais/Licence number	EC	
5b. Sraithuimhir/Serial number	ED1	
6. Grianghraf /Photograph	ED	
7. Síniú an úinéara /Signature of holder		
9. Earnáil/Category		
10. Cód Comhphobail/Community code		

Cuid 2:

An tiománaí faoi oiliúint

Tá sraith lámhleabhar curtha ar fáil ag an Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre chun cuidiú le foghlaimeoirí agus iad ag foghlaim conas carr, truail, nó bus a thiomáint nó conas gluaisrothar a úsáid.

Coinníollacha do shealbhóirí cead foghlaimeora

Agus tú mar thiománaí faoi oiliúint **ní foláir** duit cloí leis na coinníollacha seo a leanas sa bhreis ar a bheith in ann freagra dearfach a thabhairt ar na ceistanna atá ar leathanach 23:

1) Tiománaí cáilithe a bheith i do chomhluadar agus tú ag tiomáint

- **Ní foláir** do thiománaí cáilithe a bheith i gcuideachta shealbhóirí cead foghlaimeora maidir leis na catagóirí B, BE, C, C1, C1E, CE, D, D1, D1E i gcónaí agus iad a mhaoirsiú. Is ionann tiománaí cáilithe agus duine a bhfuil ceadúnas tiomána iomlán aige/aici sa chatagóir céanna ar feadh tréimhse leanúnach 2 bhliain.
- Níl sé de dhualgas ar shealbhóirí chead foghlaimeora maidir le catagóir AM, A1, A2 agus A, a bhfuil deimhniú go bhfuil Bunoiúint Thosaigh críochnaithe go sásúil aige/aici go mbeadh duine eile in éineacht leis/léi.

2) Plátaí 'L'

- **Ní foláir** do shealbhóirí chead foghlaimeora maidir le gach catagóir (seachas W) plátaí 'L' a bheith ar taispeáint agus iad ag tiomáint.
- **Ní foláir** do shealbhóirí chead foghlaimeora maidir le catagóirí A, A1 (agus A2 ón 19/01/12) agus M(AM)(Gluaisrothair agus Móipéidí) plátaí 'L' a chur ar taispeáint ar chúlra fluaraiseach buí atá infheicthe go soiléir chun tosaigh agus ar chúl.

3) Oiliúint Tiomána Riachtanach agus Bunoiúint Thosaigh

Tá sé in aghaidh an dlí teagasc tiomána ar cíós nó ar mhaithe le luach saothair a thabhairt do thiománaithe foghlama mura bhfuil tú cláraithe leis an Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre. Tá liosta de na Teagascóirí Tiomána atá Ceadaithe (ADI) ar fáil ar www.rsa.ie.

4) Oiliúint Tiomána Carranna

Ní foláir do gach sealbhóir dá gcéad chead foghlaimeora arna eisiúint ón 4 Aibreán 2011 tabhairt faoi Oiliúint Tiomána Riachtanach (EDT) le Teagascóir Tiomána atá Ceadaithe (ADI). [Féach www.rsa.ie chun liosta cothrom le dáta a fháil de na ADIanna.]

Is cúrsa oiliúna atá i gceist le EDT ina múintear scileanna tiomána bunúsacha d'fhoghlaimeoirí chun carr a thiomáint. Tá an cúrsa comhdhéanta de 12 ceacht aon uair an chloig an ceann.

Sa chéad cheacht EDT, seiceálfaidh do ADI do chead foghlaimeora, agus má bhíonn do charr féin in úsáid agat, seiceálfar lena chinntiú go bhfuil gach rud in ord ó thaobh do chuid árachais, mótarhánach, NCT agus go bhfuil an fheithicil inaistir. Ina theannta sin, tabharfaidh do ADI do logleabhar EDT oifigiúil duit agus is tusa a bheidh freagrach as sin agus beidh ort an logleabhar sin a thabhairt leat ag gach ceacht. Ní mór go mbeadh an logleabhar comhlánaithe agus go mbeadh stampa oifigiúil air agus síniú an teagascóra.

Is tiománaí cáilithe é/í an tUrraitheoir agus **ní foláir** dó/di maoirsiú a dhéanamh ar chleachtadh tiomána eile a dhéanfar lasmuigh de na ceachtanna foirmeálta agus caithfear na seisiúin cleachtadh sin a rianú i do logleabhar.

Cinntigh go ndeimhníonn tú le do ADI cén cineál ceachta atá á chur in áirithe agat don chéad cheacht eile. Ní ionann gach ceacht agus EDT!

5) Gluaisrothair agus BunOiliúint Thosaigh

Ón 6 Nollaig 2010 **ní foláir** do gach sealbhóir ceada foghlaimeora céaduaire maidir le gluaisrothair tabhairt faoi BunOiliúint Thosaigh (IBT) le teagascóir IBT atá ceadaithe, sula bhféadfaidh siad gluaisrothar a thiomáint gan mhaoirseacht.

Is ionann IBT agus cúrsa oiliúna ina múintear na bunscileanna tiomána do ghluaisrothaithe faoi oiliúint. Is cúrsa 16 uair an chloig é IBT atá briste síos i 4 modúl agus ina ndírítear ar theoiric agus ar scileanna praiticiúla, agus caithfear iad sin a dhéanamh as a chéile.

Nuair a bheidh gach Modúl IBT i do chúrsa IBT comhlíonta agat, taifeadfaidh do theagascóir mionsonraí do chuid oiliúna i do logleabhar. Nuair a bheidh gach modúl comhlánaithe agat, eiseoidh do ADI Deimhniú Comhlánaithe Sásúil duit.

Ní foláir duit do Dheimhniú a choimeád in éineacht le do chead foghlaimeora agus é sin a bheith ar iompar agat cibé uair a bhíonn tú ag tiomáint mar go bhféadfadh duine den Gharda Síochána sin a iarraidh ort.

Ansin is féidir leat iarratas a dhéanamh ar do thástáil tiomána praiticiúil.

[Sa chás go dteastaíonn uait do ghluaisrothar a uasghrádú b'fhéidir go mbeadh ort 'modúl forchéimnitheach' a chomhlíonadh. Féach ar www.rsa.ie chun tuilleadh eolais a fháil.]

Ní mór do ghluaisrothaithe a ndeimhniú IBT a bheith ar iompar acu agus iad i mbun gluaisrothair gan oiliúnaí IBT go dtí go mbeidh a gceadúnas iomlán acu.

6) Mótarbhealaí

Mar shealbhóir ceada foghlaimeora **níor chóir** duit tiomáint ar an mótarbhealach. Is cion é sin a dhéanamh.

7) Leantóirí

Níor chóir do shealbhóirí ceada foghlaimeora a bhíonn ag tiomáint feithiclí i gCatagóirí B, C, C1, D nó D1 (carranna, busanna nó trucail) leantóir a tharraingt.

8) Paisinéirí a Iompar

Ba chóir do dhuine a bhfuil cead foghlaimeora aige/aici cloí leis na nithe a leanas:

- **Níor chóir** d'aon chatagóir paisinéir a iompar ar mhaithe le luach saothair.
- **Níor chóir** d'aon duine a bhfuil cead foghlaimeora ina sheilbh/seilbh do chatagóir W (mar shampla, feithicil oibre nó tarracóir talún) paisinéir a iompar mura bhfuil an feithicil tógtha nó oiriúnaithe chun paisinéir a iompar agus gur tiománaí cáilithe an paisinéir sin.
- **Níor chóir** do dhuine a bhfuil cead foghlaimeora aige/aici do chatagóir A1, A2, A nó AM (gluaisrothar nó móipéid) paisinéir a iompar.

9) Gluaisrothair

Tá sealbhóirí ceada foghlaimeora A2 i dteideal gluaisrothair lena mbaineann na nithe seo a leanas, a thiomáint:

- Aschur cumhachta innill de 35KW nó níos lú, nó
- Cóimheas cumhachta/meáchain de 0.16W/kg nó níos lú.

Is tusa atá freagrach as cumhacht an ghluaisrothair a sheiceáil. Mura bhfuil tú cinnte, labhair leis an díoltóir/déantúsóir.

Cead foghlaimeora ag dul as feidhm

Cibé cén cineál mótarfheithicil a thiomáineann tú, ní fhéadfaidh tú an tríú cead foghlaimeora nó aon cheann eile ina dhiaidh sin a fháil ach amháin má léiríonn tú go bhfuil an tástáil tiomána déanta agat laistigh de dhá bhliain roimhe sin.

Mura bhfuil an tástáil déanta agat, **ní foláir** duit ceann acu seo a leanas a thabhairt ar láimh:

- Fianaise de riocht leighis a chuir cosc ort an tástáil a dhéanamh, nó
- Fianaise go bhfuil iarratas déanta agat ar thástáil tiomána a dhéanamh don chatagóir feithicil sin.

Más é seo an chéad chead foghlaimeora atá agat maidir leis na catagóirí A, A2, A1, B, AM (M) nó W, is é sin le rá nach raibh cead foghlaimeora agat roimhe seo (nó go bhfuil do cheadúnas sealadach /do chead foghlaimeora imithe in éag le breis agus 5 bliana) maidir leis an gcatagóir, ní cheadófar duit tástáil tiomána a dhéanamh ar feadh tréimhse sé mhí i ndiaidh dáta tosaigh an cheada. Tá an soláthar sin déanta chun deis a thabhairt duit taithí tiomána a fháil. Léiríonn taighde á faide a bhíonn foghlaimeoir faoi mhaoirsiú agus iad ag tiomáint, is lú an dóigh go mbeidh siad páirteach i dtaisme.

CUIMHNIGH

Is ionann an teorainn tiomána dí d'fhoghlaimeoirí, do thiománaithe nua-cháilithe (ar feadh tréimhse dhá bhliain i ndiaidh duit an tástáil tiomána a phasáil) agus do thiománaithe gairmiúla mar thiománaithe bus, feithiclí earraí agus seirbhíse poiblí (PSV) agus 20 milleagraim (mg) alcóil in aghaidh gach 100 milleagraim fola.

Ná bí ag ól agus ag tiomáint go deo.

Cuid 3:

An tástáil tiomána

Conas iarratas a dhéanamh ar do thástáil tiomána

Nuair a bheidh a fhios agat conas tiomáint go sábháilte agus nuair a bheidh do chuid oiliúna éigeantach déanta agat (EDT do chatagóir B nó IBT do Chatagóir AM (M), A1, A2 nó A) is é an chéad chéim eile a bheidh le déanamh agat iarratas a dhéanamh ar do thástáil tiomána.

NÓTA: ba chóir do thiománaithe bus agus do thiománaithe trucaile féachaint ar leathanach 15 maidir leis an Tástáil Tiomána CPC.

Is féidir leat iarratas a dhéanamh ar do thástáil tiomána agus é a íoc ag www.rsa.ie. Teastóidh cárta creidmheasa nó cárta dochair uait chomh maith le seoladh ríomhphoist bailí chun an t-iarratas ar líne a chomhlánú.

Mar rogha eile, féadfaidh tú foirm tástála tiomána a íoschóipeáil ag www.rsa.ie nó ceann a fháil ó do stáisiún Garda áitiúil nó ag an Oifig Mótarchánach. Seol an fhoirm chomhlánaithe, agus seic, ordú poist nó ordú airgid agus sin a bheith iníoctha leis an Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre chuig:

An Rannóg Tástála Tiomána

An tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre, Páirc Gnó Moy Valley, Cnoc an tSabhaircín, Bóthar Bhaile Átha Cliath, Béal an Átha, Contae Mhaigh Eo.

CUIMHNIGH

Chun Tástáil Tiomána a dhéanamh **ní foláir** cloí leis na riachtanais seo a leanas:

- Cead Foghlaimeora a bheith i do sheilbh maidir leis an bhfeithicil a bhfuil sé i gceist agat an tástáil a dhéanamh inti;
- Cloígh leis an riail 6 mhí, is é sin le rá, ní mór go mbeadh Cead Foghlaimeora bailí agat ar feadh 6 mhí ar a laghad ar lá na tástála (tá feidhm leis sin ó thaobh carranna, gluaisrothair agus feithiclí oibre);
- Ní bheidh ar shealbhóirí Ceada Foghlaimeora i gCatagóir BE (EB) (Carr/veain agus leantóir) fanacht 6 mhí sula ndéanann siad tástáil tiomána praiticiúil sa chatagóir sin;
- Bíodh feithicil oiriúnach in úsáid agat;

- Más amhlaidh gur eisíodh do chéad chead foghlaimeora i gCatagóir B an 4 Aibreán 2011 nó ina dhiaidh sin ní mór duit cúrsa Oiliúna Tiomána Riachtanach (EDT) a bheith comhlíonta agat;
- Más amhlaidh gur eisíodh do chéad chead foghlaimeora i gCatagóir A an 6 Nollaig 2010 nó ina dhiaidh sin ní mór duit cúrsa Bunoiliúna Tosaigh (IBT) a bheith comhlíonta agat;

An méid atá le déanamh agat ar lá na tástála

- Bíodh an fheithicil chuí in úsáid agat don tástáil.
 - Faoi rialacháin reatha leagtar amach na híos-riachtanais i dtreoirilínte sonracha a bhreithníonn cibé an bhfuil feithicil inghlactha nó nach bhfuil lena úsáid i rith do thástáil tiomána (féach aguisín 5). Molfar na riachtanais feithicil duit ar an bhfógra a gheobhaidh tú don choinne. Mar sin féin, má bhíonn aon imní ort, féach ar www.rsa.ie le do thoil áit a mbeidh na mionsonraí go léir le fáil.
- Cinntigh go mbeidh na nithe seo a leanas go léir ar taispeáint ar d'fheithicil:
 - diosca mótarchánach bailí reatha,
 - diosca NCT d'fheithiclí nach mór dóibh an Tástáil Náisiúnta Carranna a bheith pasáilte acu (féach leathanach 25),
 - plátaí 'L' cuí chun tosaigh agus ar chúl, (seachas Catagóir A, A1, A2 agus M nó AM mar sa chás sin is ort féin a bhíonn na plátaí 'L'), agus
 - diosca árachais bailí reatha (mura bhfuil tástáil á dhéanamh ort maidir le feithicil i gcatagóir A, A1, A2, M nó AM agus W).
- Cinntigh go bhfuil d'fheithicil inaistir.
- Bí istigh san ionad tástála 10 nóiméad ar a laghad sula bhfuil an tástáil tiomána ceaptha tosaigh.
- Tabhair do chhead foghlaimeora Éireannach reatha don tástálaí tiomána. Seiceálfaidh an tástálaí an cead lena dheimhniú go mbaineann sé leatsa, go bhfuil sé reatha agus go mbaineann sé leis an gcatagóir cuí feithicil.
- Léigh an seicliosta ar www.rsa.ie dar teideal 'Na Seiceálacha Deiridh don Tástáil Tiomána'.

Cuirfear do thástáil ar ceall agus caillfidh tú do tháille má tharlaíonn aon cheann de na nithe seo a leanas:

- má bhíonn tú déanach,
- mura léiríonn d'fheithicil na dioscaí cuí nó plátaí L,

- mura bhfuil d'fheithicil inaistir, nó
- mura bhfuil an fheithicil chuí agat don tástáil (féach Aguisín 5).

Is féidir leat tuilleadh eolais a fháil ach féachaint ar www.rsa.ie.

An tástáil tiomána

Breithneoidh an tástáil tiomána an bhfuil na scileanna riachtanacha agat chun dul ar aghaidh agus láncheadúnas tiomána a bhaint amach duit féin. Áirítear leis ceisteanna ar Rialacha an Bhóthair agus mar a oibríonn d'fheithicil. Déantar measúnú leis an tástáil ar do scileanna tiomána agus tú ag tiomáint ar choinníollacha éagsúla bóthair agus tráchta.

Déanfaidh an tástálaí tiomána meastóireacht ar do scileanna tiomána trí leas a bhaint as an bhFoirm Tuairiscithe don Tástáil Tiomána. Tá leagan iomlán den fhoirm sin in aguisín 6.

Sula ndéanann tú an tástáil seo ba chóir go mbeadh eolas agus scileanna agat a shásóidh an tástálaí go bhfuil tusa i dteideal láncheadúnas a bhaint amach duit féin.

Athróidh na riachtanais don phróiseas tástála ar bhonn leanúnach agus ba chóir go gcoinneofa tú féin ar an eolas ach féachaint ar www.rsa.ie.

Léiríonn an tábla a leanas roinnt de na hathruithe a rinneadh le déanaí. Baineann roinnt riachtanas le níos mó ná aon chineál feithicle amháin.

MÁ TÁ TÁSTÁIL Á DHÉANAMH ORT MAIDIR LEO SEO A LEANAS:	CATAGÓIR	BEIDH ORT NA NITHE A LEANAS A BHEITH AR EOLAS AGAT
Carr	B	<ul style="list-style-type: none"> • Seiceálacha teicniúla a léiriú. • Na rialaitheoirí tánaisteacha a oibriú • A bheith ábalta an suíochán, an crios sábhála, an ceannbhac, na scátháin a chur in oiriúint agus a chinntiú go bhfuil na doirse dúnta.
Gluaisrothar	AM (M roimhe seo), A1, A2, A	<ul style="list-style-type: none"> • Seiceálacha teicniúla a léiriú. • An meaisín a bhaint den seastán agus é a chur ar ais mar a bhí. • D'fhearas cosanta a chur in oiriúint. (trealamh sábháilteachta pearsanta). • An gluaisrothar a bhogadh gan an inneall a úsáid.
Leantór	BE (EB)	<ul style="list-style-type: none"> • Seiceálacha teicniúla a léiriú. • Ceangail an leantóir do nó bain an leantóir ó d'fheithicil. • Cúlú isteach i mbá lódála

MÁ TÁ TÁSTÁIL Á DHÉANAMH ORT MAIDIR LEO SEO A LEANAS:	CATAGÓIR	BEIDH ORT NA NITHE A LEANAS A BHEITH AR EOLAS AGAT
Feithicil Throm	C, C1, CE (EC), CE1 (EC1)	<ul style="list-style-type: none"> Seiceálacha teicniúla a léiriú. Na rialaitheoirí tánaisteacha a oibriú Aon mhoilleoir nó coscán sceithphíopa atá ceangailte don fheithicil a úsáid. Cúlú isteach i mbá lódála
Bus	D, D1, DE (ED), DE1 (ED1)	<ul style="list-style-type: none"> Seiceálacha teicniúla a léiriú. Na rialaitheoirí tánaisteacha a oibriú Aon mhoilleoir nó coscán sceithphíopa atá ceangailte don fheithicil a úsáid. Aon doras atá cumhachtaithe agus atá ceangailte don fheithicil a oscailt agus a dhúnadh le lámh.

Rialaitheoirí Tánaisteacha agus seiceálacha teicniúla

Bí ábalta na rialaitheoirí tánaisteacha a oibriú, mar na cuimilteoirí agus na glantóirí gaothscátha, an córas dínéalaithe, téitheoir don fhuinneog cúil, na soilse agus an córas aerchóiriúcháin, gaothráin, na lampaí ceo cúil, gaothaire aeir agus an córas rialaithe teochta.

Léirigh seiceálacha teicniúla mar bhrú aeir agus riocht na mbonn, ola, breosla, leibhéal an leachta glantóra don ghaothscáth, fuarthán, na coscáin (coscán láimhe san áireamh), an roth stiúrtha, soilse, treotháscairí, frithchaiteoirí agus an bonnán.

Déantar míniú mionsonrach ar an bhFoirm Tuairisce Tástála Tiomána maidir leis na seiceálacha teicniúla agus na rialaitheoirí tánaisteacha. Cuir eolas maith ar an méid atá ar an bhFoirm Tuairisce Tástála Tiomána. Féach aguisín 6.

Déantar tuilleadh tástála maidir leis na nithe seo a leanas ar Ghluaisrothaithe: rialú luais, smacht agus duine ag úsáid na gcoscán agus bacainní a sheachaint.

Cá fhad a mhaireann an tástáil

Maireann an tástáil do na feithiclí i gcatagóirí A, A1, A2, B, EB (BE), M (AM) agus W thart ar 40 nóiméad agus déantar do scileanna tiomána a mheas thar achar thart ar ocht agus deich gciliméadar.

Maireann an tástáil d'fheithiclí i gcatagóirí eile thart ar 70 nóiméad agus déantar do scileanna tiomána a mheas thar thart ar 20 ciliméadar.

Cad a tharlóidh nuair a bheidh an tástáil críochnaithe

Má éiríonn leat an tástáil a phasáil, tabharfar Deimhniú Inniúlachta tiomána duit. Ba chóir duit é sin a athrú chomh luath agus is féidir chun láncheadúnas tiomána a fháil.

Mura n-éireoidh leat, gheobhaidh tú tuairisc mionsonraithe ar na fabhtanna a bhí agat le linn na tástála. Agus tú ag ullmhú don chéad tástáil eile, tabhair aird ar leith ar na fabhtanna seo agus lean ar aghaidh ag díriú ar réimsí eile de do chuid tiomána freisin.

Cad is féidir leat a dhéanamh mura bhfuil tú sásta le toradh na tástála

Mura n-éireoidh leat ach go gcreideann tú nach ndearnadh an tástáil tiomána go ceart ná go cothrom, féadfaidh tú achomharc a dhéanamh ar chinneadh an tástálaí chuig an gCúirt Dúiche. Féadfaidh an Chúirt Dúiche an t-achomharc a dhiúltú nó, má bhreithnítear nach ndearnadh an tástáil mar is cuí, féadfaidh an Chúirt ordú don Údarás an Shábháilteacht ar Bhóithre tástáil eile a thabhairt duit saor in aisce.

Chun tuilleadh eolais a fháil maidir leis an tástáil tiomána, léigh an bhileog eolais *Ag ullmhú don Tástáil Tiomána*. Tá teacht ar an mbileog sin ar www.rsa.ie.

Ó mhí Eanáir 2013 féadfar, in imthosca áirithe, leanúint ar aghaidh chuig catagóir níos airde ceadúnais tiomána do ghluaisrothair gan ort tástáil tiomána bhreise a dhéanamh. ‘Rochtain fhorchéimnitheach’ a thugtar air sin.

Ag aois 24 bliain d’aois féadfaidh tiománaí leanúint ar aghaidh díreach chuig gluaisrothar neamhshrianta mór. ‘Rochtain dhíreach’ a thugtar air sin.

Cuid 4:

Sábháilteacht na bhfeithicilí

Tá caighdeáin leagtha síos sa dlí maidir le riocht d'fheithicil. **Ní foláir** duit na caighdeáin sin a bheith ar eolas agat agus a chinntiú go gcloíonn d'fheithicil leis an dlí. Leagtar amach sa chuid seo an t-eolas bunúsach nach mór duit a bheith ar eolas agat. Chun tuilleadh eolais a fháil ar thástáil d'fheithicil féach ar www.rsa.ie le do thoil.

Mar thiománaí, **ní mór** duit a chinntiú go bhfuil d'fheithicil in ord maith oibre. **Ní mór** duit a chinntiú go ndéantar na nithe seo a leanas a sheiceáil go rialta, an roth stiúrtha, na coscáin, lampaí tosaigh agus cúil, frithchaiteoirí, scátháin chúlphéachana, criosanna sábhála, luasmhéadar, na boinn, na cuimilteoirí gaothscátha, an bonnán agus an ciúnadóir.

Molann an RSA do thiománaithe go mbeadh sé úsáideach na nithe seo a leanas a bheith ar fáil acu ina bhfeithicil lena n-úsáid:

- fearas garchabhrach
- múchtóir dóiteáin
- 2 veist nó seaicéad ard-infheicthe ar a laghad (fluaraiseach agus frithchaiteach)
- 2 thriantán rabhaidh dearg
- tóirse

Is samplaí iad sin thuas de nithe a bheadh úsáideach le linn éigeandála. Féadfaidh tú nithe eile a cheapann tú féin a bheadh úsáideach a iompar freisin.

CUIMHNIGH

Is cion é feithicil nach bhfuil sábháilte a thiomáint ar bhóthar poiblí.

Ní foláir tástáil a dhéanamh ar mhótarfheithicilí lena chinntiú go bhfuil siad inaistir. Leagtar amach sa chuid seo na híoschaighdeáin atá riachtanach do d'fheithicil. **Ba chóir** duit na nithe seo a leanas a sheiceáil go rialta:

Na boinn

Doimhneacht snáithe: Ná lig do na boinn caitheamh anuas an iomarca. **Ní foláir** go mbeadh íos-doimhneacht snáithe na mbonn 1.6 mm os cionn na bpríomhsnáithe. Maidir le gluaisrothair agus feithiclí seanré is ionann an íos-doimhneacht snáithe agus 1 mm. Mar sin féin, cinntigh go n-athróidh tú na boinn sula mbeidh siad caite.

Brú: Seiceáil brú gach bonn go rialta, agus ná déan dearmad an bonn spártha a sheiceáil, tabhair aird ar an leibhéal brú a mholtar.

Scrúdaigh le haghaidh damáiste: Scrúdaigh do bhoinn go rialta agus cuardaigh gearrthacha, scoilteanna agus boilg mar go bhféadfadh na boinn pléascadh gan choinne ort.

Boinn a athsholáthar: Ar mhaithe le do shábháilteacht cinntigh go bhfeistítear boinn nua a bhfuil e-mharc orthu agus ceannaigh iad ó dhíoltóir creidiúnach. Ná bíodh boinn gha-dhualacha agus boinn chrosdualacha agat in éineacht ar aon acastóir amháin.

Boinn spártha le haghaidh úsáid shealadach (spás a shábháil): Úsáid na boinn seo chun turas a chríochnú nó chun dul chomh fada le díoltóir bonn agus sin amháin. Ní bí ag taisteal le luas os cionn an luais a mholtar ar an mbonn féin

CUIMHNIGH

Bíonn baol ag baint le boinn dara láimhe a úsáid mar nach bhfuil a fhios agat go cinnte mar a úsáideadh iad roimhe sin.

Soilse agus frithchaiteoirí

Ní foláir do mhótarfheithiclí (seachas gluaisrothar nó feithiclí leictreach lena mbaineann uasluas de 38km/h) na soilse agus na frithchaiteoirí a leanas a bheith orthu:

Chun tosaigh:

- Dhá cheannsolas (bán nó buí)
- Dhá thaobhsolas bána
- Soilse frithchaiteoirí treo (ómra agus sin amháin)

Ar chúl na feithicle:

- Dhá sholas dearg (cúlsoilse a thugtar orthu seo freisin)
- Dhá sholas coscáin dhearga
- Dhá fhrithchaiteoir dhearga
- Soilse uimhirphláta
- Soilse frithchaiteoirí treo (ómra agus sin amháin)

CUIMHNIGH

Fanfaidh do shoilse, na frithchaiteoirí, soilse uimhirphláta agus na frithchaiteoirí treo éifeachtach ach iad a choinneáil glán agus ag obair mar is ceart.

Cuimhnigh:

- **Ní foláir** duit soilse ceo a úsáid nuair a bhíonn ceo trom ann nó nuair a bhíonn sneachta ag titim agus sin amháin. Múch iad agus an aimsir glan nó beidh an baol ann go ndallróidh siad tiománaithe eile agus d'fhéadfadh siad meabhrán a chur ar thiománaithe eile.
- Féadfaidh tú soilse coscáin cúil a bhíonn crochta níos airde a chur suas más mian leat, ach bíonn feistiú aon soilse eile arna rialú ag an dlí.

Déileáiltear i gcodanna 16, 17 agus 20 leis na soilse riachtanacha do ghluaisrothair, rothair agus d'fheithicil a tharraingíonn capaill.

Sula n-athraíonn tú cuma fhisiciúil d'fheithicil, mar shampla, trí spotshoilse, túsbarra cosanta nó maisiúchán a fheistiú, bí cúramach gan cur leis an mbaol atá ann d'úsáideoirí bóithre eile, go háirithe daoine níos leochailí, mar shampla, rothaithe agus coisithe.

Níor chóir duit solas gealánach gorm ná dearg a fheistiú mar go bhfuiltear forchoimeáda do Ghardaí, d'otharcharranna agus d'fheithiclí seirbhíse ainmnithe eile. Féach www.transport.ie chun tuilleadh eolais a fháil.

Níor chóir duit aon mhodhnuithe teicniúla a dhéanamh ar d'fheithicil gan comhairle ghairmiúil a fháil mar go bhféadfadh iarmhairtí dlí agus sábháilteachta a bheith ag baint leo.

Ba chóir duit do chuideachta árachais a chur ar an eolas maidir le haon mhodhnuithe a d'fhéadfadh do pholasaí árachais a dhéanamh neamhbhailí.

CUIMHNIGH

Tabhair ar aird le do thoil nach mór marcanna frithchaite sonracha a bheith ar taispeáint ar HGVanna agus ar a leantóirí. Féach ar www.rsa.ie chun tuilleadh eolais a fháil.

Gaothscáthanna

An cineál gaothscátha: **Ní foláir** gloine lannaithe a úsáid do ghaothscáthanna mótarfheithiclí atá cláraithe ó mhí Eanáir 1986. **Ní foláir** gloine lannaithe a úsáid freisin agus gaothscáthanna damáistithe fheithiclí níos sine á n-athsholáthar.

Na cuimilteoirí gaothscátha: Coimeád do chuimilteoirí gaothscátha agus lanna na gcuimilteoirí i riocht oibre maith agus cinntigh go mbíonn an leacht glantacháin don ghaothscáth coinnithe líonta.

Amharc maith: Coinnigh do ghaothscáth agus na fuinneoga glan agus saor ó bhruscar lena chinntiú go mbeidh feiceáil maith agat ar an mbóthar agus ar na húsáideoirí bóithre eile.

Scátháin

Ní foláir scátháin a bheith feistithe ar d'fheithicil chun go mbeidh a fhios agat i gcónaí cad atá laistiar díot (cúlphéachaint) agus scátháin a bheith ar an dá thaobh den charr (scátháin doirse nó sciatháin).

Má fheistítear scátháin tosaigh, ar a dtugtar scáthán Cioclóip ar fheithiclí móra tá an fhéidearthacht ann go laghdaítear an líon a mharaítear agus a ghortaítear go dona in imbhualte idir HGVanna agus rothaithe nó coisithe.

Ní foláir do HGVanna agus do bhusanna scátháin cioclóip agus scáthán leathanuillleach a fheistiú chun nach mbeidh aon chaochspotaí ann agus cosaint a thabhairt do choisithe agus do rothaithe a bhíonn chun tosaigh nó ag taobh na bhfeithiclí seo.

Nóta:

Tá sé de dhualgas ar HGVanna a cláraíodh tar éis 2007 na scátháin seo a chuireann leis an tsábháilteacht a bheith feistithe acu.

Ón 1 Deireadh Fómhair 2012, áirítear ar thástáil inaistir bhliantúil na HGVanna seiceáil go bhfuiltear ag cloí leis na rialacháin nua.

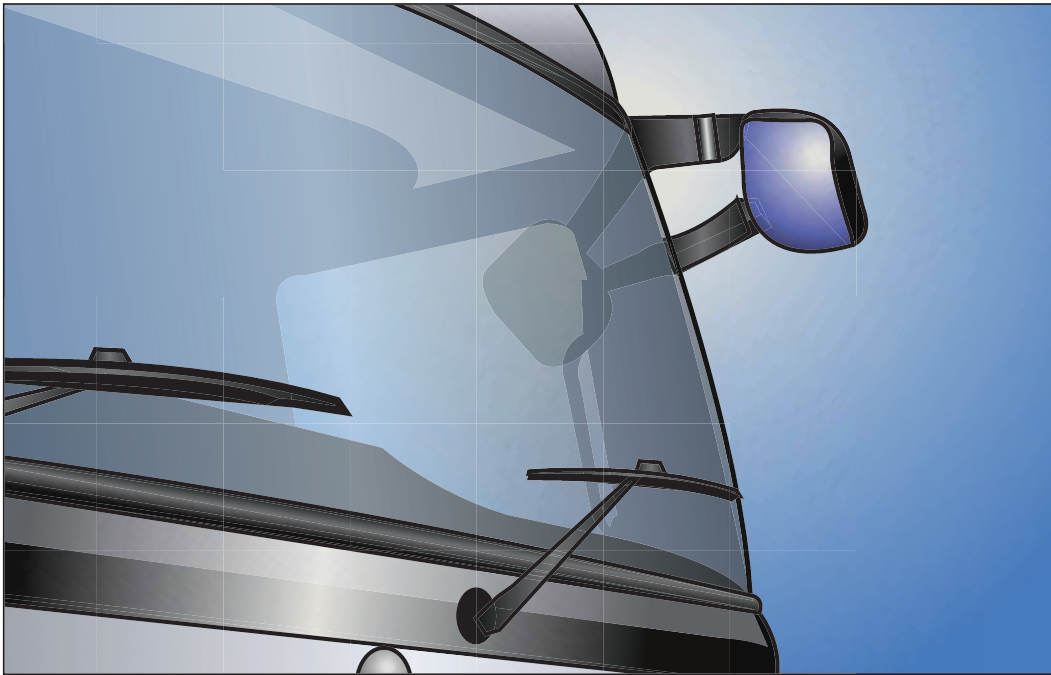
Tá tuilleadh eolais le fáil ar www.rsa.ie.

Tá tuilleadh eolais le fáil freisin ó vehiclestandards@rsa.ie nó is féidir glaoch ar 096-25014 chun tuilleadh eolais a fháil.

Cathain ba chóir do scátháin a úsáid: **Ní foláir** duit na scátháin ar d'fheithicil a úsáid sula ndéanann tú aon chomharthaíocht, agus tú ag bogadh leat, agus tú ag athrú lánaí, agus tú ag scoitheadh, ag moilliú anuas, ag stopadh, ag casadh nó ag oscailt an dorais.

Ina theannta sin **ba chóir** duit do chuid scáthán a sheiceáil go rialta agus tú ag tiomáint chun go mbeidh tú ar an eolas faoin méid atá ag tarlú laistiar de d'fheithicil.

Amharc maith: Ar an dóigh céanna leis na soilse agus na frithchaiteoirí, **ní foláir** do chuid scáthán a choinneáil glan, i riocht maith agus sa suíomh ceart lena chinntiú go mbeidh siad éifeachtach.

Criosanna sábhála

Ní foláir duit crios sábhála a chaitheamh. Seo a leanas na daoine a bhfuil eisceacht déanta dóibh:

- daoine a chaitheann crios sábhála do dhaoine faoi mhíchumas,
- daoine a bhfuil deimhniú tugtha ag a ndochtúir, ar bhonn leighis, nár chóir dóibh crios sábhála a chaitheamh,
- teagascóirí tiomána nó tástálaithe tiomána le linn ceachta nó tástála, agus
- Gardaí nó baill de na fórsaí cosanta agus iad i mbun a gcuid dualgas.

Ní mór do bhusanna príobháideacha agus d'fheithiclí earraí troma a cláraíodh ón 20 Deireadh Fómhair 2007 criosanna sábhála a bheith feistithe iontu.

Éilítear ar úinéirí bus cáipéisí a chur i láthair agus an tástáil inaistir á dhéanamh a dheimhneoidh go bhfuil na criosanna sábhála atá feistithe sna feithiclí, ag cloí le híoschaighdeán.

Ó mhí Dheireadh Fómhair 2011, éilítear ar gach bus a bhíonn rannpháirteach in iompar eagraithe leanaí suiteálacha criosanna sábhála deimhnithe a bheith feistithe iontu. Níl feidhm leis an gceanglas seo maidir le hiompar leanaí ar sheirbhísí bus a bhíonn á thairiscint don phobal i gcoitinne (seirbhísí bus sceidealta uirbeach nó idir-uirbeach).

CUIMHNIGH

Is coir é gan crios sábhála a chaitheamh. Níl aon leithscéal gan Crios Sábhála a chaitheamh.

Féach Aguisín 4 chun mionsonraí a fháil ar chionta criosanna sábhála agus pointí pionóis.

Córais srianta sábháilteachta do leanaí

Tá criosanna sábhála deartha den chuid is mó do dhaoine fásta agus do leanaí níos sine. De réir dlíthe cosanta sábháilteachta leanaí tá sé éigeantach go gcuirfí gach leanbh sa chathaoir cheart, sa chathaoir ardaithe ceart nó ar an gcúisín ardaithe ceart agus iad sa charr. **Ní foláir** leanaí níos lú – faoi 150 ceintiméadar agus níos lú ná 36 cileagram a bheith coinnte i gcóras srianta sábháilteachta cuí do leanaí agus iad ag taisteal i gcarr do phaisinéirí nó i bhfeithicil earraí. Is samplaí de chórais srianta cuí iad suíocháin cairr do leanaí agus suíocháin ardaithe.

Ní foláir duit cloí leis na nithe seo a leanas:

- Má bhíonn criosanna sábhála ann, **ní foláir** iad a chaitheamh.
- **Níor chóir** go mbeadh leanaí faoi 3 bliana d’aois ag taisteal i gcarr nó i bhfeithicil earraí (seachas tacsáí) mura bhfuil siad srianta sa chathaoir cairr chuí do leanaí.
- **Ní foláir** do leanaí aois 3 bliana d’aois nó níos mó atá faoi 150cm in airde nó lena mbaineann meáchan níos lú ná 36 cileagram (go ginearálta leanaí nó go mbíonn siad 11/12 bliain d’aois) suí sa chathaoir cairr chuí do leanaí nó ar chúisín ardaithe agus iad ag taisteal i gcarranna nó i bhfeithiclí earraí.
- **Ní foláir** do leanaí os cionn 3 bliana d’aois taisteal sa chathaoir cúil i bhfeithicilí nach mbíonn criosanna sábhála feistithe iontu.
- **Níor chóir** go n-úsáidfí suíochán cairr do leanaí aghaidh ar chúl sa chathaoir tosaigh i gcarranna ina mbíonn mála aeir gníomhach iontu.
- **Ní foláir** do shuíochán cairr do leanaí a bheith de réir caighdeáin AE nó na Náisiún Aontaithe – Coimisiún Eacnamaíochta na Náisiún Aontaithe don Eoraip (UN-ECE).
- Cinntigh go mbíonn paisinéirí atá faoi 17mbliana sa suíochán cuí, sa suíochán ardaithe, ar an gcúisín ardaithe cuí nó go gcaitheann siad a gcrios sábhála. **Is é/í an tiománaí atá freagrach as seo de réir an dlí.**

Ná cuir suíochán cairr do leanaí aghaidh ar chúl sa suíochán tosaigh, má bhíonn mála aeir gníomhach ann.

Suíochán cairr do leanaí aghaidh ar chúl
Meáchan: do naíonáin suas le 13kg (29lb)
Aoisraon cuí: ó bhreith go dtí 12-15 mí

Suíochán cairr do leanaí dírithe chun tosaigh
Meáchan: 9-18kg (20-40lb)
Aoisraon cuí: 9 mí go dtí 4 bliana

Suíochán ardaithe
Meáchan: 15-23kg (33-55lb)
Aoisraon cuí: 4-6 bliana

Cúisín greamaithe
Meáchan: 22-36kg (48-79lb)
Aoisraon cuí: 6-12 bliana

Trína chinntiú go mbíonn leanbh srianta mar is ceart i gcathaoir cairr do leanaí laghdaítear gortaithe 90-95% maidir le suíocháin cairr do leanaí aghaidh ar chúl agus 60% do shuíocháin dírithe chun tosaigh*.

*Foinse: AA Motoring Trust

Na nithe nach mór duit smaoineamh orthu agus córais srianta do leanaí in úsáid agat

- Úsáid an córas srianta ceart do gach leanbh.
- Úsáid an chathaoir do leanaí do gach turas, beag beann ar chomh gearr/fada agus a bhíonn an turas sin.
- Maidir le leanaí óga, roghnaigh cathaoir lena mbaineann na nithe seo a leanas:
 - an marc E a bheith air (is é sin le rá go gcomhlíonann an chathaoir Rialachán 4403 ECE de chaighdeán na Náisiún Aontaithe),
 - go n-oireann an chathaoir do mheáchan agus d'airde an linbh, agus
 - go bhfuil an chathaoir oiriúnach don charr ina bhfuil sí.
- Is í an chomhairle is fearr is féidir a thabhairt gan suíocháin cairr do leanaí dara láimhe nó atá úsáidte cheana féin a cheannach.
- Feistigh an chathaoir do leanaí mar is cuí, de réir threoracha an déantúsóra. Tá sé níos sábháilte an suíochán a fheistiú i suíochán cúil an chairr.

Moltar duit an suíochán cairr do leanaí a cheannach ó mhiondíoltóir a chinnteoidh go bhfuil an suíochán feistithe mar is ceart. Cinntigh go bhfuil an chathaoir oiriúnach do do leanbh agus do do charr. Chun tuilleadh eolais a fháil féach ar www.rsa.ie.

Srianta do phaisinéirí faoi 17

De réir an dlí, **ní foláir** do thiománaí an chairr paisinéirí nó na feithicle earraí a chinntiú go bhfuil crios sábhála á chaitheamh ag gach paisinéir faoi 17 mbliana d'aois nó go bhfuil an srian leanaí cuí orthu. Féadfar suas le 4 phointe pionóis a ghearradh ort mura mbíonn crios sábhála nó an srian cuí ar do chuid paisinéirí san aoisghrúpa seo.

Má theastaíonn tuilleadh eolais uait, faigh an leabhrán agus an DVD dar teideal *Child Safety in Cars* ón Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre. Íosghlao 1890 50 60 80.

Raca dín agus bosca dín

Má úsáideann tú raca dín nó bosca dín, **ní foláir** duit na nithe seo a leanas a chinntiú:

- cinntigh go bhfuil sé feistithe go daingean ar d'fheithicil,
- cinntigh nach mblocálann an t-ualach d'amharc ar an mbóthar i ngach aon treo,
- ná cuir róualach go deo air,
- ná cuir an t-ualach in airde ar shlí chun go bhféadfadh sé titim, agus
- cinntigh go bhfuil an t-ualach scaipthe amach go cothrom chun nach mbeidh an-iomarca ar aon thaobh.

Ar mhaithe le cúrsaí sábháilteachta, **moltar go láidir duit** go mbeadh an raca dín nó an bosca dín feistithe mar is ceart agus go mbeidh an t-ualach feistithe go daingean sula n-imíonn tú. Tá feidhm leis na seiceálacha sin freisin agus raca rothar ar chúl na feithicle nó ar an díon in úsáid agat.

Plátaí clárúcháin feithiclí

Ní foláir go mbeadh an chuma seo a leanas ar phlátaí clárúcháin de réir an dlí. Léiríonn an dá léaráid thíos an leagan amach atá ceadaithe d'fheithiclí atá cláraithe in Éirinn an 1 Eanáir 1991 nó ina dhiaidh sin.

Léaráid 1:

Léaráid 2:

Ní foláir go mbeadh plátaí clárúcháin feithiclí coimeádta glan agus inléite. **Ní foláir** go mbeadh gach uimhir agus litir i ngnáth-théacs dubh ar chúlra frithchaiteach bán. **Níor chóir** úsáid a bhaint as cló iodálach ná scáileanna. **Níor chóir** cuir isteach ar phláta clárúcháin.

Má theastaíonn tuilleadh eolais uait ar phlátaí feithiclí, féadfaidh tú bileog eolais a fháil ar an leathanach a leanas ar láithreán gréasáin na gCoimisinéirí Ioncaim: www.revenue.ie/leaflets/carplate.pdf.

Freagrachtaí sábháilteachta eile

Mar thiománaí, tá roinnt freagrachtaí agat i leith do chuid paisinéirí.

Leanaí i mótarfheithiclí

Níor chóir naíonáin ná leanaí óga a fhágáil leo féin i mótarfheithicil, fiú mura bhfuil sé i gceist agat ach a bheith imithe ar feadh achar an-ghearr. D'fhéadfadh guaiseacha éagsúla tarlú agus iad leo féin, mar iad seo a leanas:

- tine ag briseadh amach,
- deacrachtaí anála ar lá te (má bhíonn gach fuinneog dúnta), agus
- iad a bheith i bhfostú i bhfuinneoga leictreach, ina bhféadfadh siad gortú tromchúiseach a fháil nó fiú bás a fháil.

Ainmhithe i mótarfheithiclí

Níor chóir duit ainmhithe a fhágáil leo féin i bhfeithiclí go deo. Tá sé cruálach a leithéid a dhéanamh mar d'fhéadfaí an t-ainmhí a ghortú agus/nó damáiste a dhéanamh do d'fheithicil.

Fón póca a úsáid

Níor chóir duit feithicil ná gluaisrothar a thiomáint agus fón póca a choinnítear sa láimh in úsáid agat. Is cion é sin a dhéanamh, agus gearrfar 4 pointe pionóis ort agus muirear seasta de €60-€90.

Níor chóir do rothaithe fón póca a úsáid agus iad ag rothaíocht agus **ba chóir** go mbeadh coisithe cúramach agus fón póca in úsáid acu.

Córais siamsaíochta pearsanta

Mar úsáideoir bóithre, **ba chóir** duit úsáid córais siamsaíochta pearsanta trí chluasáin a sheachaint. Is féidir leis na córais sin, mar shampla raidiúnna pearsanta agus seinnteoirí MP3, tú a chur ar seachrán, agus d'fhéadfadh sin a bheith contúirteach agus tú ag tiomáint nó agus an bóthar á thrasnú agat. **Ba chóir** do rothaithe ach go háirithe na córais sin a sheachaint, mar go mbraitheann siad ort a bheith ag éisteacht leo agus tú ar an mbóthar.

Má úsáideann tú córas pearsanta nó córas sa charr, bíodh sé ar siúl ag airde nach gcuirfidh ar seachrán tú nó nach gcuirfidh cosc ort bonnán éigeandála nó bonnán cairr a chloisteáil.

Cuid 5:

Cleachtas maith tiomána

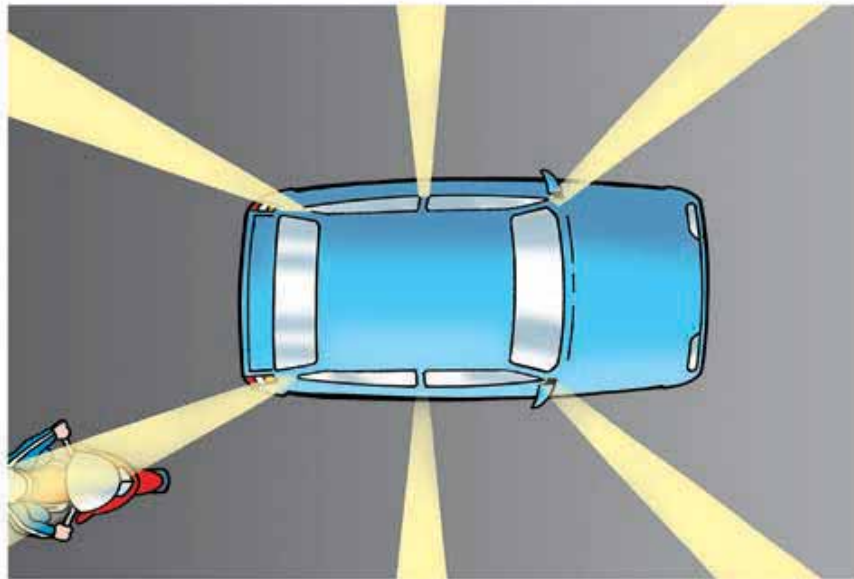
Déantar cur síos sa chuid seo ar conas tabhairt faoi na gluaiseachtaí tiomána is comónta go sábháilte agus le haird ar úsáideoirí bóithre eile. Dírítear orthu seo a leanas:

- ag bogadh leat,
- do shuíomh ar an mbóthar,
- ag athrú idir lánaí tráchta,
- ag scoitheadh,
- ag cúlú,
- U-chasadh,
- ag moilliú anuas nó ag stopadh,
- ag tarraingt,
- soilse i rith an lae,
- ag tiomáint san oíche, agus
- an bonnán a úsáid.

Ag bogadh leat

- Sula mbogann tú leat, cinntigh go ndéanann tú na seiceálacha sábháilteachta seo a leanas:
 - cinntigh go bhfuil gach doras, an boinéad agus an búit dúnta,
 - cinntigh go bhfuil do shuíochán agus an ceannbhac coigeartaithe i gceart,
 - cinntigh go bhfuil na scátháin chúlghéachana glan agus coigeartaithe i gceart, agus
 - cinntigh go bhfuil an crios sábhála dúnta ag gach duine (do cheann féin agus crios sábhála gach paisinéir sa suíochán tosaigh nó ar chúl).
- Agus tú ag bogadh leat ó cholbha an bhóthair **ní foláir** duit comhartha a dhéanamh chuige sin agus scaoileadh leis an trácht eile agus le coisithe.

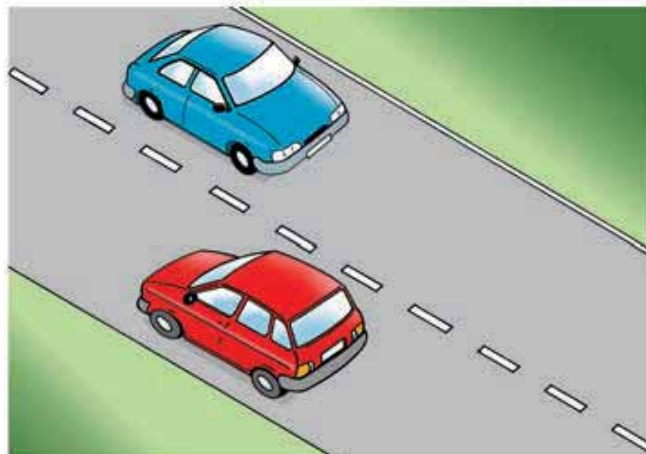
- Nuair a bheidh an bealach saor, bog leat agus fan ag an ngnáthluas agus atá oiriúnach leis an sruth tráchtá agus cloígh leis an dlí.
- Bí ag féachaint i do scáthán i gcónaí ach cuimhnigh go mbeidh caochspotaí ann, mar sin féach thar do chuid guaillí freisin. D'fhéadfadh trácht agus coisithe a bheith ag teacht suas in aice le d'fheithicil. Agus tú ag bogadh leat ó shuíomh stoptha, cinntigh go seiceálann tú na caochspotaí trí a bheith ag féachaint timpeall ort.

- Nuair a bheidh tú ullamh chun bogadh leat, féach i do chuid scáthán, tabhair an comhartha cuí go bhfuil tú chun gluaiseacht amach sa trácht.

Do shuíomh ar an mbóthar

Cinntigh go mbíonn tú ag tiomáint chomh fada ar thaobh na láimhe clé agus is féidir chun ligeann don trácht dul tharat go sábháilte nó chun ligean dóibh scoitheadh ar thaobh na láimhe deise ach ní chomh fada ar chlé go bhfuil tú ag tiomáint sa lána rothaíochta nó ag blocáil nó ag cur rothaithe nó coisithe i gcontúirt.

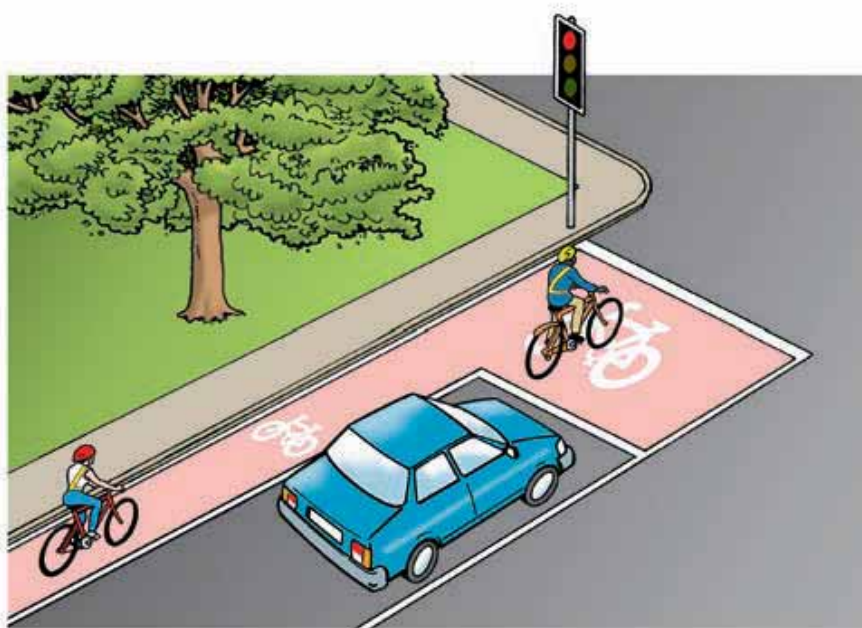

Cad a theastaíonn uait a dhéanamh chun do shuíomh a athrú

- Má bhíonn tú ag scoitheadh, ag casadh ar dheis nó ag dul thar choisithe, rothaithe, marcaigh capall nó úsáideoirí bóithre eile nó feithiclí a bhíonn páirceáilte, cinntigh go bhfuil sé sábháilte duit sin a dhéanamh.
- Seiceáil i gcónaí i do scáthán an bhfuil aon fheithicil ag teacht ar thaobh na láimhe deise nó ag scoitheadh taobh thiar duit, agus ná déan dearmad aird a choinneáil ar na caochspotaí.
- Tabhair comhartha soiléir chun a thabhairt le fios don trácht in am maith mar atá sé i gceist agat a dhéanamh agus lean ort.

Bí cúramach le busanna agus le coisithe

Ba chóir duit ligean do bhusanna, a thugann an comhartha, teacht isteach sa sruth tráchta i ndiaidh dóibh paisinéirí a bhailiú nó a scaoileadh amach. Bí fíor chúramach maidir le coisithe agus iad ag dul ar an mbus agus den bhus agus maidir le leanaí in aice le scoileanna, agus bí ullamh le stoptha i gcónaí in aice le scoileanna. Moltar duit a bheith ag tiomáint go cosantach, bí réidh le stoptha, buail an bonnán agus na coscáin. Bí ar an airdeall i gcónaí.

Bí cúramach le rothaithe

Má bhíonn tú ag acomhal agus go bhfuil líne stoptha chun tosaigh ann do rothaithe, **ba chóir** duit ligean do rothaithe imeacht leo amach romhat.

Agus tú ag casadh ar chlé, ba chóir do thiománaithe, go háirithe tiománaithe feithiclí earraí troma a bheith ag faire amach do rothaithe agus do ghluaisrothaithe a bhíonn ag imeacht chun cinn nó ag casadh.

Coinnigh súil amach do rothaithe agus do mhóipéidí os do chomhair atá gar don cholbha nó atá ag teannadh gar duit ar an taobh clé agus tú ag casadh ar chlé. Ná téigh thar rothaí agus tú ag déanamh ar acomhal má tá tú ag casadh ar chlé; d'fhéadfadh an rothaí a bheith ag dul díreach ar aghaidh.

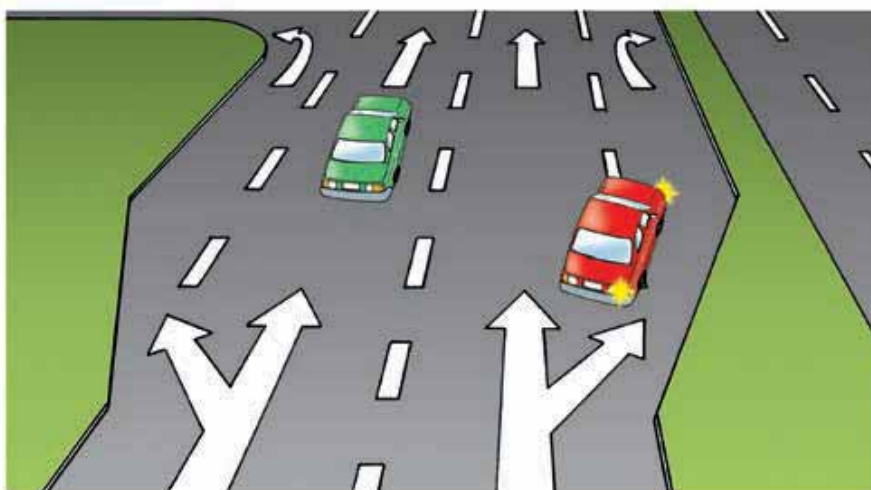
Ba chóir duit spás breise a fhágáil agus tú ag gabháil thar rothaí, mar go bhféadfadh sé go mbeadh orthu dromchlaí bóthair nach bhfuil cothrom agus bacainní a sheachaint. Tá sé sin thar a bheith tábhachtach ar laethanta atá fliuch nó gaofar.

Ag athrú idir lánaí tráchta

Ná hathraigh ó lána tráchta amháin go lána tráchta eile gan cúis mhaith a bheith agat leis.

Ní foláir duit géilleadh don trácht atá sa lána cheana féin a bhfuil sé ar intinn agat aistriú chuige.

CUIMHNIGH

Níl ceart slí agat díreach mar gheall gur thug tú comhartha.

Conas lánaí a athrú go sábháilte

- Má tú chúis mhaith agat le lánaí a athrú, bain úsáid as do chuid scáthán agus seiceáil ag tabhairt dalladh ama duit féin chun a chinntiú go bhfuil an bealach glan. Chun do chuid caochspota a sheiceáil nuair atá tú ag taisteal ag luas, féach cliathánach go tapa chun suíomh na feithicle a d'fhéadfadh a bheith imithe as amharc ort sa scáthán a sheiceáil.
- Tabhair comhartha go bhfuil sé ar intinn agat lána a athrú agus déan é sin nuair atá an bealach glan agus é sábháilte agat é a dhéanamh.
- Déan de réir aon chomharthaí bóthair nó marcanna (saighidchomharthaí de ghnáth) a léiríonn an treo nach **mór** don trácht sna lánaí sin a thógáil, agus tú i lána nó ag déanamh ar acomhal.

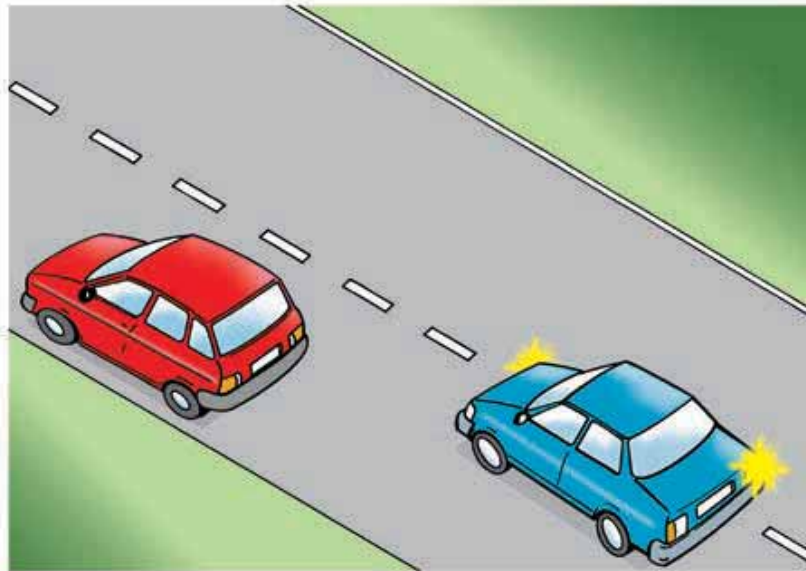
Ag scoitheadh

Ná scoith ach amháin má tá sé sábháilte é sin a dhéanamh ó do thaobh féin agus ó thaobh an tráchta eile. Bí cúramach maidir le nithe a d'fhéadfadh cur as don radharc atá agat ar an mbóthar os do chomhair, ar nós cnoic, claonadh, casadh, droichid, bóthar ag cúngú nó trasrian coisithe. Tabhair aird ar na rialacha atá ar chomharthaí nó ar mharcanna bóthair (línte bána leanúnacha, briste, singil, dúbailte) atá clúdaithe in Alt 6.

Conas scoitheadh go sábháilte

- Cinntigh go bhfuil an bóthar os do chomhair glan ionas go mbeidh dóthain achair agat le scoitheadh agus le dul ar ais ar do thaobh féin den bhóthar gan cur faoi deara d'úsáideoirí eile bóithre bogadh as an mbealach chun tú a sheachaint.
- Ná lean d'aon fheithicil eile caol díreach atá ag scoitheadh riamh.
- Géill do thrácht ó do chúl atá ag scoitheadh cheana féin agus atá ag taisteal ag luas níos tapa.
- Seiceáil go bhfuil an bealach glan roimh scoitheadh, seiceáil i do scáthán agus sna caochspotaí chun a chinntiú nach bhfuil feithicil eile atá ag druidim leat ó do chúl. Tabhair comhartha in am tráth, bog amach nuair atá sé sábháilte é sin a dhéanamh, géaraigh ar an luas agus téigh thar an fheithicil eile lena laghad moille agus is féidir.
- Nuair atá tú imithe thar an fheithicil, seiceáil sa scáthán, tabhair comhartha agus bog isteach arís de réir a chéile ag cinntiú nach bhfuil tú ag gearradh isteach os comhair na feithicle atá scoite agat.

- Bí thar a bheith cúramach agus tú ag scoitheadh fheithicle le comhartha 'FEITHICIL FHADA'. Ciallaíonn sé sin go bhfuil an fheithicil 13 méadar ar fhad ar a laghad agus beidh tuilleadh achair ag teastáil uait le scoitheadh agus le filleadh go sábháilte ar thaobh na láimhe clé den bhóthar.
- **Níor chóir** duit an teorainn luais a shárú, fiú agus tú ag scoitheadh.

CUIMHNIGH

De ghnáth ní foláir duit scoitheadh ar an taobh deas. Féadfaidh tú, áfach, scoitheadh ar an taobh clé sna himthosca atá liostaithe thíos.

Féadfaidh tú scoitheadh ó chlé, má

- Theastaíonn uait a dhul díreach ar aghaidh sa chás gur bhog an tiománaí atá os do chomhair amach agus gur thug comhartha go bhfuil sé ar intinn acu casadh ar dheis.
- Tá comhartha tugtha agat go bhfuil sé ar intinn agat casadh ar chlé.
- Tá an trácht sa dá lána ag gluaiseacht go mall agus tá an trácht sa lána ar thaobh na láimhe clé ag gluaiseacht níos tapa ná an trácht sa lána ar thaobh na láimhe deise.

Níor chóir duit scoitheadh nuair

- atá tú ag nó gar do thrasrian peileacánach, trasrian síogach nó ag comharthaí coisithe.
- atá sé toirmisceithe ag comhartha tráchta nó ag marcanna bóthair.
- atá tú ag déanamh ar acomhal.
- atá tú ag déanamh ar choirnéal, casadh, titim sa bhóthar, droichead dronnach, mullach cnoic nó ar bhóthar atá cúng.
- atá tú sa lána ar thaobh na láimhe clé den débhealach nó den mhótarbhealach nuair atá an trácht ag gluaiseacht ag gnáthluas.
- Ag aon am eile, a gciallódh sé go mbeadh sé dainséarach nó go gcuirfeadh sé as d'úsáideoir eile bóithre.

Cad atá le déanamh nuair atá duine éigin eile ag scoitheadh

- Lean ort ag an luas céanna
- Coinnigh chomh gar do thaobh na láimhe clé is atá sábháilte.
- Ná géaraigh ar an luas.
- Bí airdeallach sa chás go dtarraingeodh an fheithicil atá ag scoitheadh isteach os do chomhair gan choinne.

Ag cúlú

Conas cúlú go sábháilte

- Trí fhéachaint go cúramach thart timpeall ort, seiceáil le haghaidh coisithe nó trácht atá in aice láimhe, os do chomhair agus ar do chúl, agus thar an dá ghualainn agus i do chuid scáthán.
- Bí thar a bheith cúramach san áit a bhféadfadh leanaí a bheith bailithe, ar nós scoileanna, clóis súgartha, bóithre cónaithe, carrchlóis nó do chabhsán féin.
- Má tá tú srianta ó thaobh amhairc de, iarr cabhair le linn duit a bheith ag cúlú.
- Géill slí do thrácht nó do choisithe eile.

- Nuair atá tú ag cúlú ó phríomhbhóthar isteach go mionbhóthar, fan go mbeidh sé sábháilte é sin a dhéanamh, cúlaigh go mall sách fada isteach sa taobh-bhóthar le deis a thabhairt duit an suíomh ceart ar thaobh na láimhe clé a thógáil agus tú ag dul isteach arís ar an bpríomhbhóthar.
- Bí thar a bheith cúramach sa chás go bhfuil tú ag cúlú agus é dorchá.
- Sa chás go bhfuil amhras ort tar amach as d'fheithicil agus seiceáil an áit.
- **Níor chóir** duit cúlú ó mhionbhóthar isteach ar phríomhbhóthar mar go bhfuil sé contúirteach é sin a dhéanamh.

U-chasadh

Níor chóir duit U-chasadh a dhéanamh mura gciallaíonn coinníollacha tráchtá go bhfuil sé sábháilte go hiomlán é sin a dhéanamh.

- Seiceáil nach bhfuil aon chomharthaí nó marcanna bóthair ann a chuireann cosc ar U-Chasadh, mar shampla líne bhán leanúnach i lár an bhóthair.
- Seiceáil nach bóthar aontreo atá ann.
- Lorg áit shábháilte, in áit a mbeidh amharc soiléir agat i ngach treo.
- Géill slí d'úsáideoirí eile bóithre.
- Seiceáil go cúramach maidir le rothaithe agus gluaisrothaithe.
- Ná déan aon mhoill nó ná cur cosc ar choisithe trasnú go sábháilte.
- Déan cinnte go bhfuil dóthain spáis agat leis an mbeart a dhéanamh go sábháilte agus go réidh

*Níl U-chasadh
Ceadaithe*

(Féach Alt 9 le haghaidh rialacha/treoirínte maidir le casadh)

Ag moilliú anuas nó ag stopadh ar thaobh an bhóthair

- Seiceáil i do scáthán agus cinntigh go bhfuil sé ar do chumas moilliú anuas agus stopadh go sábháilte.
- Tabhair comhartha go bhfuil sé ar intinn agat cúrsa a athrú agus tarraing isteach.
- Tabhairt comhartha go bhfuil sé ar intinn agat moilliú anuas trína soilse choscáin nó trí do láimh deas a chur amach san fhuinneog agus comhartha a thabhairt maidir lena bhfuil ar intinn agat, (taispeánta thíos) sa chás go gceapann tú go bhféadfadh sé nach mbeadh na soilse coscáin le feiceáil nó nach bhfuil siad ag feidhmiú. Mura bhfuil siad ag obair cuir caoi orthu láithreach.

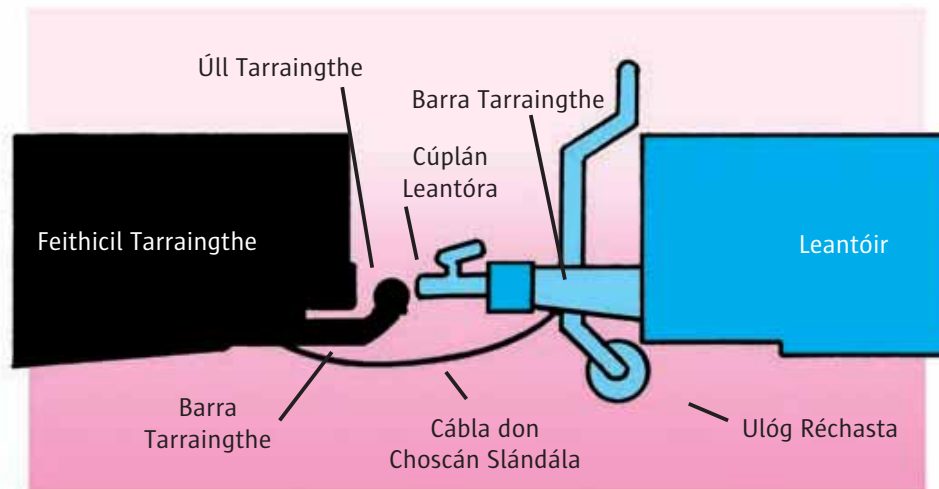

- Bain úsáid as an leataobh tráchtta má tá ceann ar fáil nó tarraing isteach agus stop in aice le ciumhais an bhóthair ar an taobh clé.

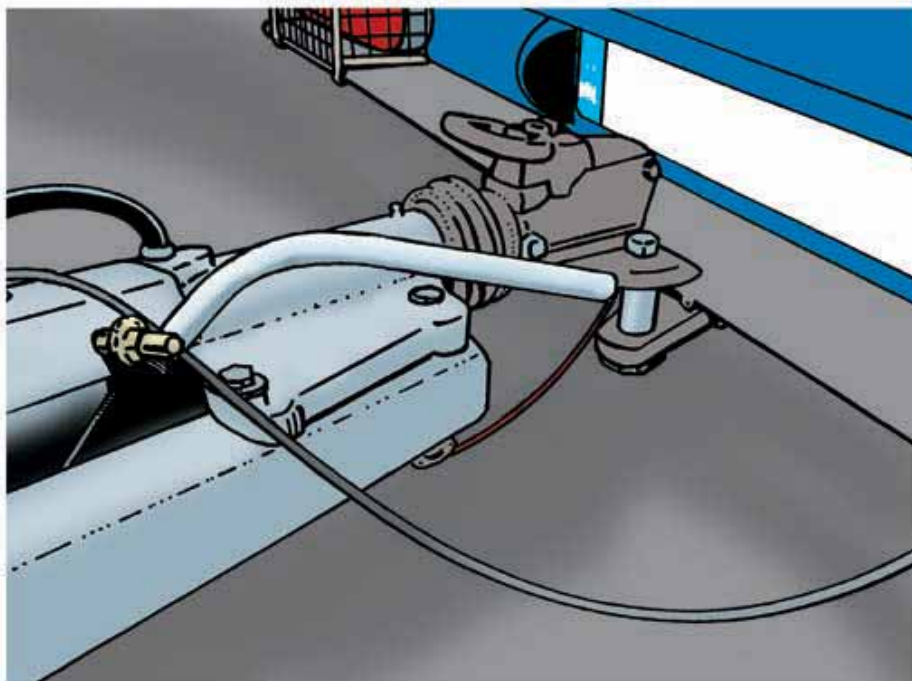
Ag tarraingt

Cuimhnigh ar na pointí seo a leanas má tá tú ag tarraingt feithicle nó leantóir (lena n-áirítear leantóir báid nó carbhán)

- Cinntigh go bhfuil an barra tarraingthe nó aon fhearas tarraingthe eile sách láidir agus ceangailte go sábháilte ionas nach mbrisfidh siad nó nach n-éireodh siad scaoilte.
- Cinntigh go bhfuil an cábla don choscán slándála in áit agus daingnithe.

- Ná ceadaiigh achar níos mó ná 4.5 méadar (thart ar 15 troigh) idir na feithiclí nó an fheithicil agus an leantóir.
- Má tá níos mó ná 1.5 méadar idir na feithiclí, bain úsáid as feiste rabhaidh ar nós bratach bán cearnaithe atá 30 ceintiméadar ar a laghad le haird a tharraingt ar an mbarra tarraingthe.
- Má tá tú ag tarraingt feithicle le fearas stiúrtha dá cuid féin, cinntigh go bhfanann duine éigin inti le dul i mbun stiúrtha.

- Má táthar ag tarraingt feithicle **ní mór** go mbeidh ceadúnas ag an duine atá á stiúradh leis an gcatagóir chéanna feithicle a thiomáint.
- Seiceáil go bhfuil an leantóir suiteáilte le coscáin má tá Mais Údaraithe Uasta (MAM) de níos mó ná 750kg aige nó má tá sé níos mó ná leath meáchan ualaithe na feithicle tarraingthe (cibé acu is lú).
- **Ní mór** go mbeidh comhartha nó comharthaí 'FEITHICIL FHADA' ar chúl an leantóra deiridh á dtaispeáint ag cónasc feithiclí nó ag feithicil altach atá níos mó ná 13 méadar ar fhad.
- **Ní foláir** duit aon ualaí atá ag gobadh amach níos mó ná 1 méadar ó chúl an leantóra a mharcáil le bratach dearg nó le clár le linn an lae. Má tá ualach den chineál sin a iompar agat san oíche, ba chóir é a mharcáil le frithchaiteoir dearg nó le soilse dearga.
- Má tá an t-ualach ag gobadh amach ar an taobh agus tú i mbun tarraingthe san oíche, marcáil é le solas nó le soilse a thaispeánann solas bán chun tosaigh agus soilse dearga ar chúl.

Ag tiomáint san oíche

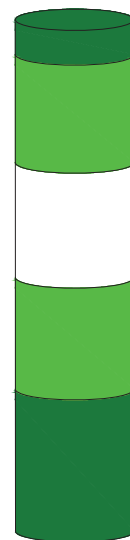
Cinntigh go bhfuil do chuid soilse, táscairí, frithchaiteoirí agus soilsiú uimhirphlátaí glan agus i ndea-bhail oibre ionas go mbeidh ar do chumas feiceáil go soiléir agus a bheith feicthe i gcónaí. Tá gaothscáth atá glan tábhachtach freisin má tá tú ag tiomáint san oíche.

Ní foláir duit tiomáint ag luas a thugann deis duit stopadh laistigh den achar atá clúdaithe ag do chuid soilse. Ag glacadh leis go bhfuil coinníollacha maithe tiomána ar bhóthar gan solas, tugann ceannsoilse gnáthcharr deis feiceála de thart ar 100 méadar chun cinn duit. Tabharfaidh soilse maolaithe an deis duit le feiceáil 30 méadar chun cinn agus clúdóidh carr atá ag taisteal ag thart ar 100km san uair an t-achar sin thart ar shoicind.

Coinnigh do chuid ceannsoilse socraithe i gceart. Má tá siad as líne, ní bheidh siad chomh héifeachtach sin agus d'fhéadfadh siad trácht atá i do choinne a dhalladh, fiú agus iad maolaithe.

Fiú leis na ceannsoilse is fearr ar bith, ní bheidh ar do chumas an méid céanna a fheiceáil san oíche agus a fheiceann tú sa lá. Tá sé thar a bheith deacair coisithe agus rothair gan solas a fheiceáil sa dorchadas, go háirithe má tá ort déileáil le dalladh ó shoilse atá i do choinne.

Tá roinnt acomhail marcáilte le stodaí le dath speisialta agus/nó le cuailí rianóra chun cabhrú le húsáideoirí bóithre a dhéanamh amach cá bhfuil an t-acomhal agus iad ag déanamh air agus an dorchadas ag teannadh leo nó le linn tréimhsí drochléargais.

Cuaille Rianóra acomhail

Lasadh soilse i rith an lae

Tagraíonn lasadh soilse i rith an lae do thiomáint le ceannsoilse maolaithe i rith an lae. D'fhéadfadh úsáid ceannsoilse cabhrú le líon na mbásanna agus gortú tromchúiseach ar na bóithre a laghdú.

Moltar duit, mura bhfuil d'fheithicil suiteáilte le soilse a lasann i rith an lae, tiomáint le do chuid ceannsoilse maolaithe air i rith an lae.

Cathain is cóir ceannsoilse a úsáid

Má cheanglaíonn coinníollacha ort do chuid ceannsoilse a úsáid le tiomáint go sábháilte, **ní foláir** duit iad a úsáid. Bain úsáid as ceannsoilse maolaithe san oíche nó ceannsoilse príomhbhíoma mar is cuí. Má tá amhras ort, cuir air iad. Cinntigh go bhfuil na soilse dearga agus soilsiú uimhirphláta ar chúl na feithicle ag obair.

- Bain úsáid as **ceannsoilse maolaithe**:
 - Díreach agus é ag éirí dorchá (breacdhorchadas) agus roimh dheireadh uaireanta soilsithe (breacadh an lae),
 - chom fada is atá siad ag teastáil le cur ar do chumas feiceáil go soiléir,
 - nuair atá tú stoptha sa trácht,
 - nuair atá tú ag casadh le trácht eile,
 - i limistéir faoi fhoirgnimh san áit ina bhfuil soilsiú sráide go maith,

- ar bhóithre le soilse leanúnach lasmuigh de limistéir faoi fhoirgnimh,
- nuair atá tú ag leanúint ar chúl feithicle eile,
- sa chás go bhfuil ceo trom, sneachta ag titim nó báisteach throm ann,
- sa chás go bhfuil solas an lae ag dul in éag (clapsholas), agus
- go ginearálta ar mhaithe le cur isteach ar thrácht eile a sheachaint.

Is cleachtadh maith atá ann úsáid a bhaint as ceannsoilse maolaithe nó soilse maolaithe, sa chás go bhfuil siad suiteáilte, seachas taobhshoilse i limistéir atá faoi fhoirgnimh san áit ina bhfuil soilsíú sráide go maith.

- Bain úsáid as na ceannsoilse **príomhbhíoma**, in imthosca, in áiteanna agus in amanna lasmuigh den mhéid atá liostaithe thuas.
- Bain úsáid as **lampaí ceo** le linn ceo trom nó nuair atá sé ag cur shneachta. Ní **foláir** duit iad a chasadh as gach am eile.

Cad ba chóir duit a dhéanamh má tá ceannsoilse feithicle do dhalladh

- Moilligh anuas agus stop más gá.
- Coinnigh súil amach i gcónaí do choisithe nó do rothaithe ar do thaobh féin do bhóthar.
- Má tá tú dallta ag trácht atá ag teacht i do choinne, seachain é trí fhéachaint ar an gciumhais (ar do thaobh féin den bhóthar) go mbeidh an fheithicil imithe thart. Más í an fheithicil atá ar do chúl atá do dhalladh agus má tá sé scalta i do scáthán, feidhmigh modh na hoíche ar an scáthán.

Ag tiomáint go cúramach taobh thiar d'fheithiclí eile

Clúdaíonn Cuid 8 an tábhacht a bhaineann le hachar sábháilte a choinneáil ó fheithiclí atá os do chomhair. Ná tiomáin, go háirithe, ar chúlsoilse na feithicle atá os do chomhair. Tugann sé muinín duit nach bhfuil bunús ceart leis agus d'fhéadfadh sé tú a mhealladh tiomáint ró-ghar nó ró-thapa, nó an dá cheann. Má fheiceann tú soilse dearga feithicle os do chomhair, maolaigh na ceannsoilse le dalladh tiománaí na feithicle atá os do chomhair a sheachaint.

An bonnán a úsáid

Ná bain úsáid as an mbonnán ach amháin:

- le rabhadh a thabhairt d'úsáideoirí eile bóithre maidir le dainséar atá ag teacht, nó
- le cur in iúl dóibh go bhfuil tú ansin ar mhaithe le cúiseanna sábháilteachta sa chás go bhfuil sé sin riachtanach.

Cuimhnigh, níl ceart slí agat mar gheall ar bhonnán.

Ná bain úsáid as an mbonnán i limistéir atá faoi fhoirgnimh idir na huaireanta 23.30 agus 07.00 mura bhfuil éigeandáil tráchta ann.

CUIMHNIGH

Ní **foláir** duit tiomáint agus aird chuí á thabhairt agat ar úsáideoirí eile bóithre.

Cuid 6:

Comharthaí tráchta agus marcanna bóthair

Ní **mór** go mbeadh an méid a chiallaíonn comharthaí tráchta agus marcanna bóthair ar eolas agat sula dtugann tú faoi thiomáint ar bhóthar poiblí. Díríonn an chuid seo ar na comharthaí a dtiocfaidh tusa mar thiománaí trasna orthu go minic. Clúdaíonn codanna 21 go 25 an raon comharthaí is tábhachtaí atá á n-úsáid ar bhóithre na hÉireann i láthair na huaire.

Ní **mór** go mbeidh na comharthaí sin ar eolas agat agus go mbeidh tuiscint agat orthu agus go bhfreagrófa i gceart agus tú ag teacht trasna orthu ar an mbóthar.

Tá na comharthaí tráchta agus na marcanna bóthair roinnte i dtrí chatagóir leathan:

- Rialáil,
- Rabhadh, agus
- Eolas.

Baintear úsáid uaireanta as comharthaí ó chatagóirí difriúla le chéile ar mhaithe le sábháilteacht bóithre a fheabhsú.

Baintear úsáid as cineálacha difriúla comharthaí do lánaí bus agus rothar, do mhótarbhealaí agus do chrosairí iarnróid agus droichid. Tá sraith speisialta comharthaí rabhaidh d'oibreacha bóthair ann freisin. Tá siad sin ar fad leagtha amach ag deireadh na coda seo.

Comharthaí Rialála

Léiríonn siad sin cad nach mór duit a dhéanamh faoi dhlíthe ar thrácht bóthair, mar sin ní mór go ndéanadh gach úsáideoir bóithre dá réir. Tá comharthaí rialála roinnte i líon grúpaí:

- Comharthaí ingearacha;
- Marcanna bóthair; agus
- Soilse tráchta.

Díríonn an chuid seo ar chomharthaí rialála ingearacha agus ar mharcanna bóthair. Clúdaíonn Cuid 7 soilse tráchta go mion.

Comharthaí ingearacha

Cá leis is cosúil iad.

Go ginearálta, gabhann dhá fhormaid leo. D'fhéadfadh cruth ciorclach, ochtagánach, triantánach nó dronuilleogach a bheith orthu, mar a thaispeántar sna samplaí thíos:

- cúlra bán le himeall dearg agus litreacha dubha, siombailí nó uimhreacha, agus
- cúlra gorm le siombailí nó litreacha bána.

Stop

Géill Slí

Géill Slí

Srianadh criosach
- níl páirceáil d'
fheithiclí móra
ceadaithe

Cosc ar iontráil

100km/san uair

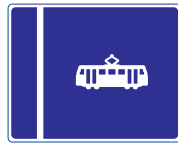
Cosc ar pháirceáil

Cosc ar iontráil
d'fheithiclí

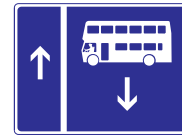
Cas ar chlé

Trambhealach ar dheis

Tús le raon rothar

Lána bus in aghaidh an tsrutha

Baineann an comhartha thíos le tiománaithe Feithiclí Earraí Troma (HGVanna) agus feithiclí móra nach feithiclí paisinéirí iad. Ciallaíonn sé nach féidir le feithiclí leis an líon acastóirí atá taispeánta (nó níos mó) an bóthar a úsáid gan cheadúnas i rith na n-amanna atá taispeánta. Ba **chóir** duit an pláta eolais agus/nó an cead a sheiceáil ar mhaithe leis na teorainneacha ama agus srianta eile is infheidhme a dheimhniú.

*Cosc ar iontráil
d'fheithiclí earraí
(trí thagairt don líon
acastóirí)*

Pláta eolais

Comharthaí Stop agus Géill Slí

Mar a fheiceann tú ón léaráid, is comhartha ochtagánach le himeall bán é an comhartha ingearach **Stop**. Is é seo an t-aon chomhartha rialála ar an gcruth seo. Tá comharthaí Stop ag aomhail le príomhbhóithre. Má tá tú ag déanamh ar chomhartha Stop, ní **foláir** duit stopadh go hiomlán sula dtéann tú isteach ar an bpríomhbhóthar, beag beann ar chomh ciúin is a fhéachann an trácht.

Stop

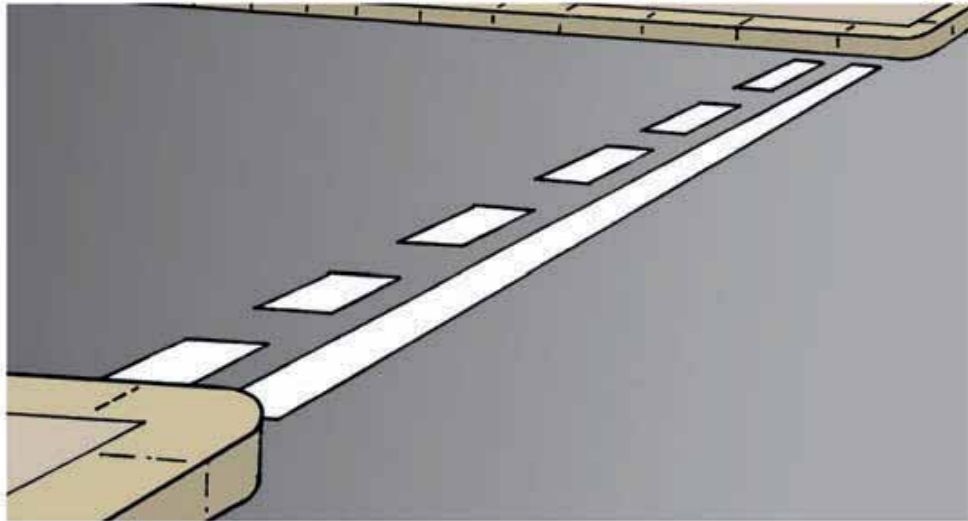
Níl sa chomhartha **Géill Slí** ingearach seo ach díreach leagan amháin den chomhartha seo. Tá leaganacha eile sa chruth agus ar an dath céanna ach d'fhéadfadh sé gur 'Géill Ceart Slí' nó 'Géill Slí' a bheadh orthu. Má fheiceann tú comhartha Géill Slí ar an mbóthar, gar d'acomhal nó do thimpeallán de ghnáth, ní **foláir** duit géilleadh d'aon trácht atá ar an bpríomhbhóthar romhat agus níor **chóir** duit dul isteach ar an bpríomhbhóthar go mbeidh sé sábháilte é sin a dhéanamh. Is fearr a bheith sábháilte, déan cinnte go dtugann tú dóthain ama duit féin leis an mbeart a chur i gcrích.

Géill Slí

Sráideanna Aontreo

Nuair atá tú ag déanamh ar shráid aontreo, d'fhéadfadh sé go bhfeicfeá ceann de dhá chomhartha rialála. Má tá tú ag an tslí isteach i sráid aontreo, feicfidh tú comhartha rialála 'Téigh Díreach ar Aghaidh'. Má tá tú ag déanamh ar an taobh 'mícheart' de shráid aontreo, feicfidh tú na marcanna rialála bóthair atá taispeánta thíos a léiríonn 'Cosc ar Iontráil' agus níor chóir duit dul thar na marcanna sin.

D'fhéadfadh sé go bhfeicfeá comhartha ingearach 'Cosc ar Iontráil' le marcanna bóthair.

Díreach ar aghaidh

Cosc ar iontráil

*Cosc ar iontráil
d'fheithiclí*

Ag tiomáint ar shráid aontreo

Cé go bhfuil an trácht go léir ar shráid aontreo ag taisteal sa treo céanna, fós ba **chóir** duit tiomáint ar thaobh na láimhe clé. Is ar an gcoinníoll go bhfuil tú ag scoitheadh nó ag casadh ar dheis níos faide ar aghaidh a bheidh ar do chumas taobh na láimhe clé a fhágáil. Féadfaidh tú tiomáint ar an dá thaobh d'oileán tráchta, ach tabhair na marcanna saighid ar an mbóthar ar aird.

Ná hathraigh lánaí ach amháin má chaitheann tú é sin a dhéanamh. Má athraíonn tú lánaí, seiceáil do chuid scáthán agus caochspotaí ó thaobh aon trácht a d'fhéadfadh a bheith ag teacht chun cinn ó do chúl nó atá ag scoitheadh. Nuair atá an bealach glan, tabhair comhartha maidir lena bhfuil ar intinn agat a dhéanamh, bog ar aghaidh, ag tabhairt ceart slí d'aon trácht atá sa lána cheana féin.

Nuair atá tú ag casadh ar dheis amach as sráid aontreo, tiomáin chomh gar do thaobh na láimhe deise agus is féidir leat.

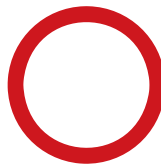
Cuimhnigh go bhféadfadh sé gur bóthar dhá threo a bheadh ag deireadh na sráide aontreo. D'fhéadfadh sé go bhfeicfeá an comhartha rabhaidh seo atá taispeánta thíos más ea.

Trácht dhá threo

Sráideanna le haghaidh coisithe

Taispeánann an comhartha rialála thíos go bhfuil an tsráid dúnta do gach úsáideoir bóithre seachas do choisithe ar na hamanna atá taispeánta ar an bpláta eolais atá in íochtar.

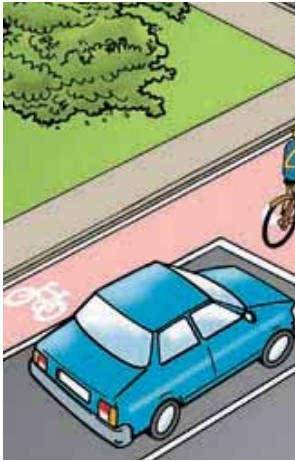

*Pedestrianised
street*

Marcanna bóthair

Is ionann marcanna bóthair agus comhartha tráichta i bhfoirm agus i ndearadh de mharcanna ar dhromchla an bhóthair. Tá an stádas céanna acu le comharthaí ingearacha. Ní **mór** d'úsáideoirí bóithre déanamh de réir na marcanna bóthair seo.

Taispeánann na léaráidí na cineálacha is coitianta marcanna bóthair agus cad a chiallaíonn siad.

MARCANNA BÓTHAIR	CAD A CHIALLAÍONN SIAD	
Línte bána aonair leanúnach nó línte bána dúbailte leanúnach feadh lár an bhóthair	Ní mór don trácht go léir coinneáil ar chlé den líne (seachas i gcás éigeandála nó ar mhaithe le rochtain)	
Línte fada bána/líne rabhaidh feadh lár an bhóthair	Cuireann na línte rabhaidh seo tiománaithe ar an airdeall maidir le guaiseacha ar nós radharc atá srianta, déanamh ar acomhail, déanamh ar thimpeallán, cnoc, mullach cnoic, castaí, agus líne bhán leanúnach ar aghaidh.	
Línte bána briste gearra feadh lár an bhóthair	Roinneann siad seo an dá lána trácht atá ag taisteal i malairt treo. Níor chóir duit iad a thrasnú mura bhfuil sé sábháilte é sin a dhéanamh.	
Línte bána dúbailte briste feadh lár an bhóthair	Cuireann siad tiománaithe ar an airdeall maidir le línte bána leanúnach a bheith laistigh d'achar gearr chun cinn. Mar thiománaí níor chóir duit iad a thrasnú mura bhfuil sé sábháilte é sin a dhéanamh.	
Líne bhán briste le líne bhán aonair feadh lár an bhóthair	Ní mór don tiománaí déanamh de réir na líne bán is gaire duit. Sa phictiúr seo, ní mór do thiománaí an chairr fanacht ar chlé den líne bhán leanúnach.	
Líne bhuí briste aonair feadh taobh an bhóthair	Tá gualainn chrua ar an mbóthar seo, agus de ghnáth, is do choisithe agus do rothaithe amháin é sin. Má theastaíonn ón tiománaí deis a thabhairt don fheithicil ar a gcúl scoitheadh, féadfaidh siad tarraingt isteach ar an ngualainn chrua ar feadh achar gairid chomh fada is nach bhfuil aon choisithe nó rothaithe ag baint úsáid aisti cheana féin agus nach bhfuil aon acomhail nó bealaí isteach in aice láimhe. Tá rialacha difriúla ann do ghualainn chrua ar mhótarbhealaí. Féach Cuid 11 chun mionsonraí a fháil.	

MARCANNA BÓTHAIR	CAD A CHIALLAÍONN SIAD	
Líne Géill Slí bhán briste ag trasnú lána na láimhe clé. D'fhéadfaí siombail Géill Slí thriantánach bán a chur ar fáil do líne Géill Slí freisin.	Ní mór don tiománaí ceart slí a thabhairt d'aon trácht atá ar phríomhbhóthar atá roimhe. De ghnáth bíonn an líne géill slí le comhartha Géill Slí ingearach.	
Líne bhán leanúnach Stop ag trasnú lána na láimhe clé. D'fhéadfaí an focal STOP a chur ar fáil do líne Stop freisin.	Ní mór don tiománaí stopadh go hiomlán roimh dhul isteach ar phríomhbhóthar. Bíonn an líne stop in éineacht le comhartha Stop ingearach uaireanta.	
Réamh-líne stop do rothaithe, atá os comhair líne stop do thrácht eile.	Féadfaidh rothaithe iad féin a shuíomh os comhair trácht eile ag acomhal atá rialaithe le soilse tráchta. Ní mór do thiománaí mótarfheithicle fanacht taobh thiar den chéad líne bhán a shroicheann siad agus níor chóir dóibh trasnú isteach sa limistéar scáthaithe. Ní mór don tiománaí dóthain spás agus ama a thabhairt do rothaithe freisin le bogadh ar aghaidh nuair a théann na soilse uaine.	
Bosca casta a thaispeánann saighead bhán i mbosca le himeall bán, atá le fáil ag acomhail atá rialaithe le soilse tráchta.	Taispeánann sé seo cá bhfuil an fheithicil le suíomh má theastaíonn uait casadh ar dheis. Ná téigh isteach sa bhosca nuair atá an solas dearg ar. Má chiallaíonn trácht i do choinne nach féidir leat casadh ar dheis ar an bpointe boise, ní foláir duit fanacht sa bhosca go mbeidh sé ar do chumas casadh go sábháilte.	

Comharthaí Rabhaidh

Tugann na comharthaí seo rabhadh duit maidir le guaiseacha atá amach romhat, ar nós timpealláin, crosairí, cor contúirteach nó aon ní eile a chuirfeadh faoi deara duit tiomáint níos cúramaí. Ba **chóir** duit a bheith thar a bheith cúramach nuair a fheiceann tú comhartha rabhaidh. D'fhéadfá éigeandáil a chruthú mura dtugann tú aird ar na comharthaí sin.

Cá leis is cosúil iad

Tá an fhormáid chéanna ag gabháil le gach comhartha rabhaidh. Tá siad:

- i gcruth muileata nó dronuilleogach,
- le cúlra buí le himeall dubh, agus
- tá siombail dubh in úsáid chun taispeáint go bhfuil guais romhat.

Tá siad i gcruth ingearach freisin, rud a chiallaíonn go bhfuil siad ar thaobh an bhóthair nó in airde ar bhalla seachas a bheith péinteáilte ar dhromchla an bhóthair.

Taispeánann an léaráid seo roinnt de na comharthaí rabhaidh is coitianta.

Timpeallán romhat

Sraith de chora
contúirteacha
romhat

Scoil romhat

Coirnéal
contúirteach
romhat

Comhartha
rabhaidh
trambhealach do
choisithe

Crosairí

Clár rachtáin
(Athrú treo géar ar dheis)

T-acomhal

Tá níos mó samplaí de chomharthaí rabhaidh i gCuid 22.

Comharthaí maidir le hoibreacha bóthair

Tá na comharthaí seo difriúil ó chomharthaí rabhaidh eile. Ba chóir duit a bheith an-chúramach agus luas a laghdú nuair a fheiceann tú na comharthaí sin.

Tá na comharthaí sin:

- i gcruth dronuilleogach nó muileatach, agus
- oráiste le himeall dubh agus siombailí nó focail dhubha.

Is samplaí iad na híomhánna thíos de na comharthaí sin.

Críoch le malairt slí

*Oibreacha bóthair
romhat*

*Soilse tráchta
sealadacha romhat*

Fear brait romhat

Tá gluaiseacht feithiclí ag nó in aice le hoibreacha bóthair rialaithe de réir dlí.

Rialú tráchta Stop agus Téigh ag oibreacha bóthair

Nuair atáthar i mbun oibreacha bóthair ní foláir duit stopadh nuair a fheiceann tú an comhartha Stop thíos. Ní féidir leat bogadh ar aghaidh trí nó thar oibreacha bóthair ach amháin nuair atá an comhartha Téigh ar taispeáint. Is cion atá ann gan déanamh de réir na gcomharthaí sin.

Nuair atá gléasra nó innealra ag trasnú an bhóthair agus is cuma cén treo as a bhfuil tú ag teacht, ní foláir duit stopadh nuair a fheiceann tú an comhartha thíos. Ní foláir duit déanamh de réir na gcomharthaí bóthair sin. D'fhéadfadh na comharthaí sin a bheith á n-oibriú trí bhealaí meicniúla nó le láimh.

Comhartha rialaithe láimhe tráchta ag oibreacha bóthair

Stop

Féadfar foirm de Go nó Téigh a úsáid

There are more signs displayed in Section 23.

Comharthaí le Teachtairacht Athraitheach (VMS)

Cuireann na comharthaí seo eolas ar fáil i bhformáid leictreonach agus tá siad deartha le heolas a thabhairt duit maidir le raon saincheistanna a bhaineann le bóithre, oibreacha bóthair agus sábháilteacht ar bhóithre. Ag brath ar na himthosca, athróidh ábhar an chomhartha. Ba **chóir** duit aird ar leith a thabhairt ar na comharthaí agus ar na teachtaireachtaí seo.

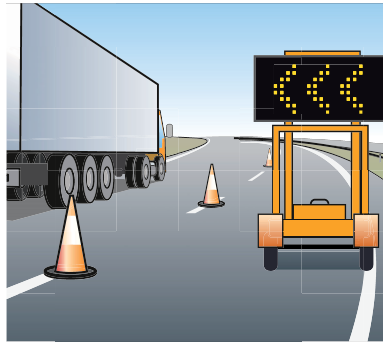
Eolas maidir le teorainn luais

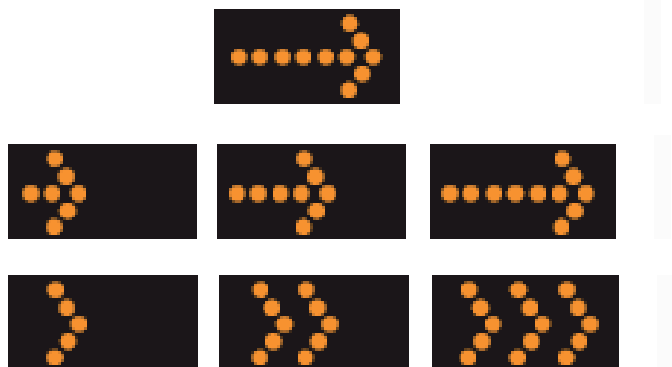
Leagan amach nua bóthair romhat

VMS soghluaiste (a thaispeánann teachtaireacht téacs)

VMS soghluaiste (a thaispeánann rachtáin)

Formáid saighid do VMS soghluaiste

Comharthaí eolais

Mar a thugann a n-ainm le tuiscint, tugann na comharthaí seo eolas maidir le treonna agus achar ó do shuíomh reatha.

Cá leis a bhfuil siad cosúil

Tá trí fhormáid ann do chomharthaí eolais:

- comharthaí gorma le litreacha bána ar mhótarbhealaí,
- comharthaí uaine le litreacha bána, atá ar bhóithre náisiúnta, agus
- comharthaí bána le litreacha dubha, atá ar bhóithre áitiúla agus ar bhóithre réigiúnacha.

Réamh-chomharthaí treo

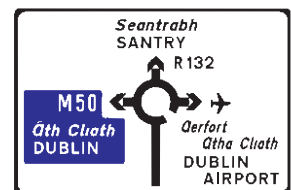
Mótarbhealach

Bóthar náisiúnta

Bóthar Náisiúnta

Bóthar Réigiúnach

Comharthaí eolais mótarbhealach

Tá gach comhartha mótarbhealach gorm. Aithnítear sa tábla seo a leanas na comharthaí is coitianta agus cad a chiallaíonn siad.

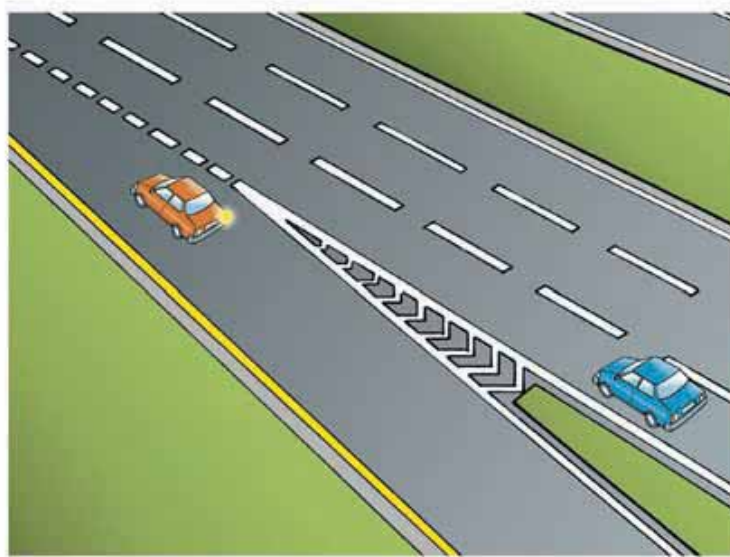
Comharthaí ar an mótarbhealach	Cad a chiallaíonn siad	
	Mótarbhealach romhat	Tá bealach isteach chun mótarbhealaigh romhat agus níor chóir d'úsáideoirí bóithre atá liostaithe ar an gcomhartha dul isteach ar an mótarbhealach.
	Bealach isteach chuig mótarbhealach	Tá an t-úsáideoir bóithre ag dul isteach ar an mhótarbhealach anois agus ní mór dó/di déanamh de réir rialacha an mhótarbhealaigh. De ghnáth bíonn an comhartha seo in aice leis an gcomhartha 'Mótarbhealach romhat'.
	Comhartha maidir le comhaireamh síos	Tá an tiománaí 300 méadar ón gcéad bhealach amach eile den mhótarbhealach.
	Comhartha maidir le comhaireamh síos	Tá an tiománaí 200 méadar ón gcéad bhealach amach eile.
	Comhartha maidir le comhaireamh síos	Tá an tiománaí 100 méadar ó gcéad bhealach amach eile.
	Mótarbhealach ag críochnú 500m romhat	Tá 500 méadar fágtha go deireadh an mhótarbhealaigh.
	Críoch le mótarbhealach	Tá deireadh an mhótarbhealaigh bainte amach ag an tiománaí.
	Comhartha maidir le baint amach lána	Tá lána breise ag ceangal leis an mótarbhealach.
	Comhartha maidir leis an gcéad bhealach amach eile	Léiríonn sé an t-achar go dtí an chéad bhealach amach eile agus na bealaí breise.

Clúdaíonn Cuid 11 na príomhrialacha maidir le tiomáint ar an mótarbhealach. Is cion atá ann gan déanamh de réir na rialacha seo.

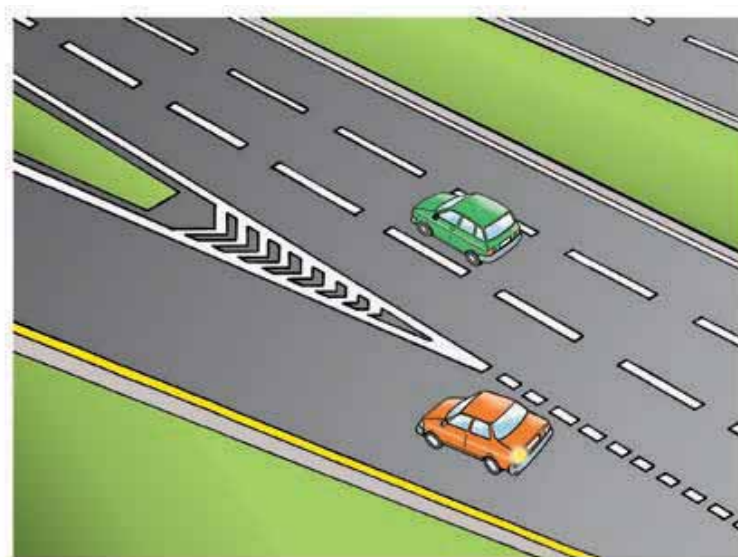
Marcanna do chumar tráchta agus do thrácht atá ag gluaiseacht i dtreonna difriúla (marcanna greanta)

Taispeánann na léaráidí conas is féidir na marcanna a úsáid do:

- chumar tráchta, mar shampla, sa chás go ndéantar aon lána amháin de dhá lána tráchta, agus

- trácht ag gluaiseacht i dtreonna difriúla, mar shampla, sa chás go mbíonn an trácht ag casadh ar chlé ó thrácht atá ag gluaiseacht díreach ar aghaidh.

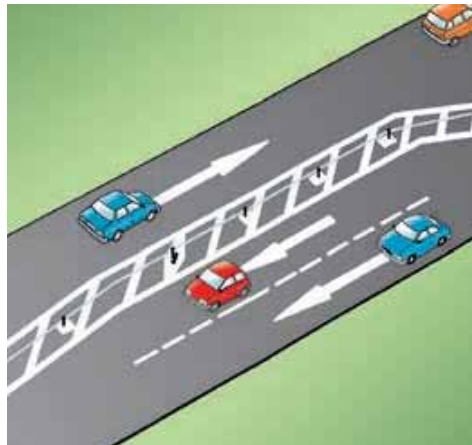

Marcanna do Thrácht atá ag Scaradh (marcanna greanta)

Is féidir úsáid a bhaint as marcanna greanta freisin do thrácht atá ag scaradh agus atá ag gluaiseacht i malairt treo (ar a dtugtar oileáin lárstráice).

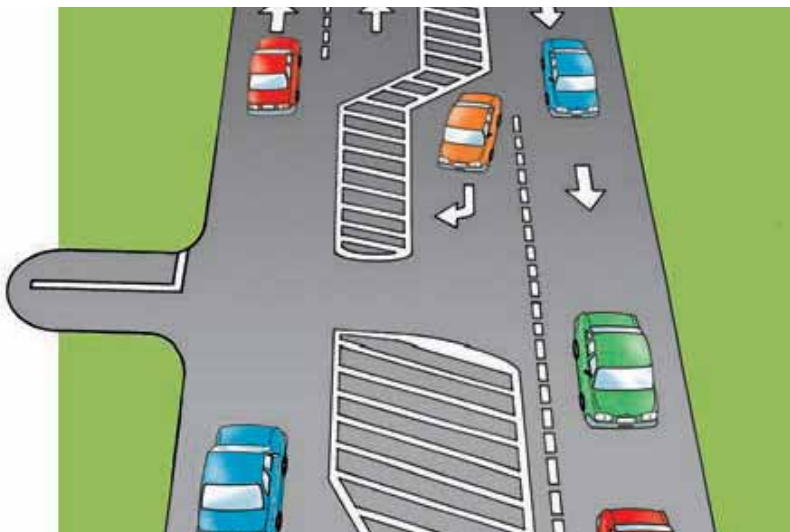
Má fheiceann tú na marcanna sin ar an mbóthar, níor **chóir** duit dul isteach sa limistéar a chlúdaíonn siad.

Tá bóthar 2-móide-1 comhdhéanta de dhá lána i dtreo amháin tráchta agus aon-lána i dtreo eile. Tugann cuid an dá lána deis le scoitheadh go sábháilte agus malartaíonn leis an gcuid aon-lána thart ar gach 2 chiliméadar.

D'fhéadfadh sé go mbeadh bacainn sábháilteachta i lár an bhóthair a scarann dhá threo an tráchta agus a chuireann cosc ar thiománaithe scoitheadh sa chuid aon-lána. Má theastaíonn ó fheithiclí casadh ar dheis, is féidir leo é sin a dhéanamh ag acomhail.

I gcásanna eile sa chás go dteastaíonn ó fheithiclí casadh ar dheis nó casadh thart féadfaidh siad casadh ar chlé ar dtús isteach i mionbhóthar agus U-chasadh a dhéanamh sa limistéar atá curtha ar fáil chun na críche sin. Is féidir leo leanúint lena n-aistear ansin mar a bhí i gceist acu ó thús.

Tá cineál de bhóthar 2-móide-1 ar roinnt príomhbhóithre náisiúnta dreaptha - is ionann an stráice in éadan an chnoic agus dhá lána agus aon-lána atá sa stráice atá ag dul le fána.

Comharthaí maidir le moilliú tráchta

Baineann bailte agus sráidbhailte úsáid as gnéithe bóthair, comharthaí agus marcanna chun trácht a mhoilliú, lena mbaineann go ginearálta, luas tráchta a mhoilliú agus gluaiseacht trácht ag aomhail a bhainistiú. Is iad na comharthaí a mbaintear úsáid astu le trácht a mhoilliú ná comharthaí rialála, rabhaidh agus eolais. Feicfidh tú comhartha eolais nuair a thagann tú chomh fada le ceann de na bailte nó de na sráidbhailte seo a d'fhéadfadh a bheith comhcheangailte le hainm an bhaile nó sráidbhaile agus le comhartha maidir le teorainn luais.

Bí ag súil leis na bearta moillithe luais seo a leanas sna bailte sin:

- oileáin tráchta,
- geataí,
- miontimpealláin,
- síntí starracha,
- siceáin, agus
- pointí fáiscthe

D'fhéadfadh sé go dtiocfá trasna ar na comharthaí seo a leanas ar bhóithre cónaithe i limistéir atá faoi fhoirgnimh. Léiríonn na comharthaí sin go n-airítear, rampaí, tulóg moillithe nó táblaí luais leis an mbóthar.

Rampaí ar an mbóthar

Miontimpealláin romhat

Moilliú tráchta

Pláta breise

Comharthaí agus marcanna speisialta do bhusanna, tramanna, iarnróid agus iarnróid éadroma

Baintear úsáid as comharthaí agus marcanna rialála speisialta le páirteanna de bhóthar atá curtha in áirithe do thrácht ar leith a thaispeáint, ar nós busanna, rothair, tramanna agus iarnród éadrom. D'fhéadfadh na comharthaí seo a bheith ina gcomharthaí rialála, rabhaidh agus/nó eolais. Tá dearadh na gcomharthaí ag teacht le dearadh na gcomharthaí rialála, rabhaidh agus/nó eolais.

Déileálann an chuid seo leis na comharthaí is coitianta a bheidh le feiceáil agat mar úsáideoir bóithre. Ba chóir duit a bheith cúramach má fheiceann aon chomharthaí le haghaidh busanna, rothair, tramanna, iarnród agus iarnród éadrom.

Comharthaí bus

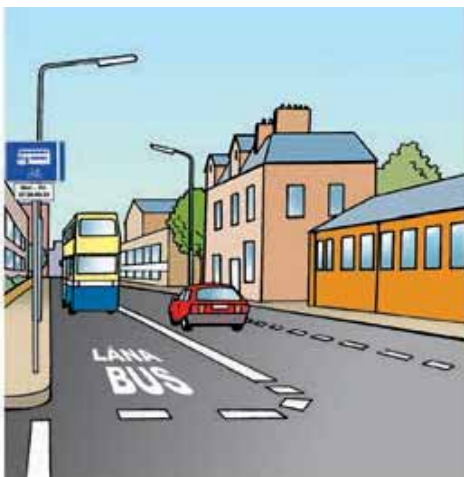
Lánaí bus

Is ionann lánaí bus agus codanna den bhóthar atá curtha in áirithe do bhusanna, cibé poiblí nó príobháideach. Féadfaidh tacsaithe agus rothair roinnt de na lánaí bus sin a úsáid freisin.

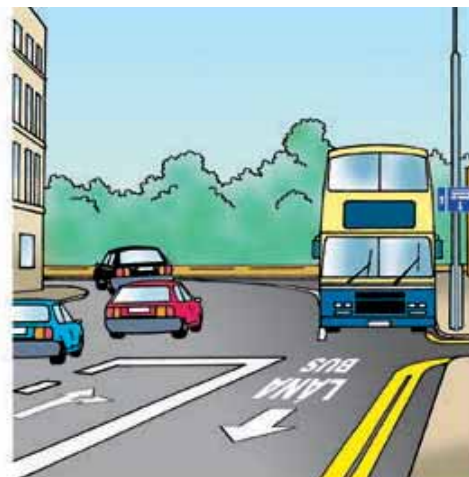
San áit ina bhfuil lána bus, feicfidh tú comhartha ingearach gorm agus bán ar chuaille ar thaobh an bhóthair agus beidh marcanna ina mbeidh líne bhán leanúnach ar an mbóthar agus na focail 'Lána Bus'. Ní **foláir** duit déanamh de réir na marcanna agus an chomhartha bóthair. Taispeánann an pláta bán nuair is do na busanna atá taispeánta amháin an chuid sin den bhóthar. De ghnáth feidhmíonn lánaí bus ó 7am go 7pm nó i rith buaicuaireanta. Féadfaidh an trácht go léir iad a úsáid lasmuigh de na hamanna sin. Ba **chóir** duit an pláta eolais a sheiceáil leis na teorainneacha ama infheidhme a dheimhniú.

Tá dhá chineál lána bus ann:

- leis an sruth, agus
- in aghaidh an tsrutha.

Lána bus

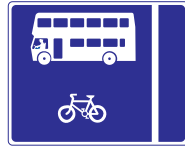

Lána Bus in Aghaidh an tsrutha

Ritheann lána bus neastaoibh leis an sruth, atá taispeánta thíos, sa treo céanna leis an trácht atá lena thaobh. Is féidir le rothair agus tacsaithe chomh maith le busanna úsáid a bhaint as agus bíonn sé in áirithe de ghnáth i rith na dtréimhsí atá taispeánta ar chomharthaí eolais ag tús an lána.

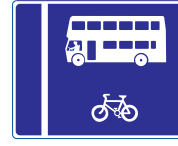
Réamh-chomhartha eolais do lána bus leis an sruth

Lána bus leis an sruth ar chlé (neastaoibh)

Réamh-chomhartha eolais do lána bus leis an sruth ar an taobh clé

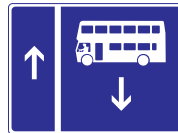
Lána bus leis an sruth ar dheis (taobh clé)

Pláta eolais

Lána bus in aghaidh an tsrutha

Ritheann lána bus in aghaidh an tsrutha i malairt treo leis an trácht atá lena thaobh. Tá sé in áirithe do bhusanna amháin, rud a chiallaíonn, go ginearálta, nach féidir le haon trácht eile é a úsáid, sá lá nó san oíche, mura bhfuil comharthaí ann a thugann údarás do rothaithe é a úsáid.

Lána bus in aghaidh an tsrutha

Má tá géill slí le feiceáil ag deireadh an lána bus, ní **mór** don bhus ceart slí a thabhairt d'fheithiclí de réir mar a théann sé ar ais sa ghnáth thrácht.

Sráideanna do bhusanna amháin

Mar a thugann a n-ainm le tuiscint, is do bhusanna amháin na sráideanna seo. Ní féidir le trácht eile iad a úsáid ach amháin le rochtain chuig foirgneamh nó ar thaobh an bhóthair.

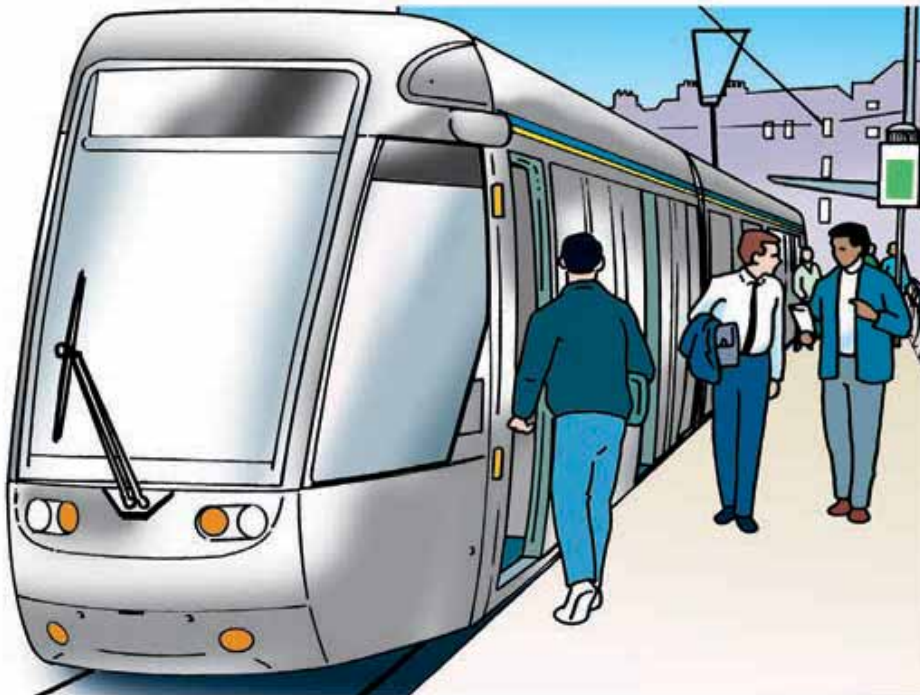

Sráid do bhusanna amháin

Clúdaíonn Cuid 10 rialacha maidir le páirceáil i lánaí bus.

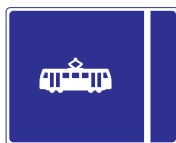
Comharthaí tramanna/iarnróid éadrom

Ní **mór** go mbeidh úsáideoirí bóithre ar an eolas maidir le comharthaí do thramrianta do thramanna ar an tsráid (ar nós an Luas i gCathair Bhaile Átha Cliath agus sna bruachbhailte).

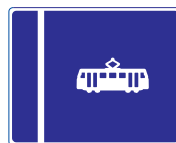

Comharthaí rialála do thrambhealaí

Taispeánann an comhartha gorm thíos go bhfuil lána tram ag rith le taobh lána tráchtá romhat. Ní féidir le tiománaí dul isteach sa lána tram le dul thar fheithicil eile ach amháin má tá sé sábháilte é sin a dhéanamh.

*Trambhealach ar
chlé*

*Trambhealach ar
dheis*

Taispeánann an comhartha dearg agus bán thíos nach féidir le coisithe siúl thar an bpointe ina bhfuil an comhartha suite.

*Cosc ar iontráil
do choisithe chuig
trambhealach*

Ciallaíonn comhartha ‘Cosc ar Iontráil’ le pláta eolais ‘Ach amháin Tramanna’ gur do thramanna amháin an tsráid agus ní cead isteach ag aon trácht eile inti.

*Sráid do
thramanna
amháin*

*Sráid do thramanna
agus do rochtain
amháin*

Ciallaíonn comhartha ‘Cosc ar Iontráil’ le pláta eolais ‘Ach amháin Tramanna agus Rochtain’ gur féidir le tiománaí nó le rothaí dul isteach ar an tsráid sin má theastaíonn uathu dul isteach i bhfoirgneamh nó foirgneamh a fhágáil.

Cuimhnigh, nuair atá tú ag déanamh ar acomhail ina bhfuil trambhealach nach mór duit:

- déanamh de réir na soilse tráchta, agus
- na hacomhail bosca buí a choinneáil glan go hiomlán.

Le tuilleadh eolais a fháil maidir le soilse tráchta, féach Cuid 7. Le tuilleadh eolais a fháil maidir leis na cineálacha acomhail. Féach Cuid 9.

Comharthaí rabhaidh do thrambhealaí

Níor **chóir** do choisithe tramrianta a thrasnú ach amháin san áit ina bhfuil an comhartha thíos le feiceáil. Taispeánann sé siombail tram agus na focail 'FÉACH GACH TREO' le pointe trasnaithe trambhealach a léiriú.

Is é an téacs eile a d'fhéadfadh a bheith ar taispeáint ar an gcomhartha seo ná 'FÉACH AR DHEIS' nó 'FÉACH AR CHLÉ'.

Moltar do choisithe agus iad cóngarach do thrambhealaí:

- stopadh, féachaint gach treo, éisteacht,
- siúil, ná rith,
- úsáid pointí trasnaithe ainmnithe i gcónaí, agus
- déan de réir na gcomharthaí agus éist le bonnáin rabhaidh agus clingireacht an tram.

Féach gach treo

Féach ar dheis

Féach ar chlé

Ní mór do rothaithe a bheith thar a bheith cúramach mar go mbíonn tramrianta sleamhain, go háirithe le linn aimsire atá fliuch nó sa chás go bhfuil sioc ann. Tá comhartha rabhaidh an Luais maidir le rothaithe taispeánta thíos.

Sleamhain do rothaithe

Níor **chóir** do rothaithe coscáin a úsáid le linn dóibh a bheith ar thramrianta. Ba **chóir** dóibh tramrianta a thrasnú i gcónaí san áit cheart nó chomh gar dó agus is féidir.

Ba **chóir** dóibh a bheith cúramach agus gan ligean cead de rothaí an rothair a dhul i bhfostú i gclaisín na dtramrianta.

Ba **chóir** go mbeadh úsáideoirí bóithre ar an eolas maidir leis na sreanga lastuas a bhíonn in úsáid ag tramanna. Tá sé sin fíorthábhachtach do thiománaithe atá ag iompar ualaí agus do dhaoine atá ag iompar earraí atá fada. Ba **chóir** do gach úsáideoir bóithre a bheith cúramach agus baol leictreamharú trí theagmháil, fiú go neamhdhíreach le sreanga lastuas a sheachaint.

*Cáblaí leictreach
lastuas*

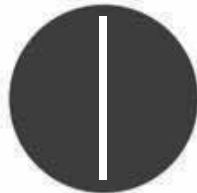

*Trasnú
trambhealach
romhat*

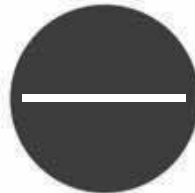

*Marcanna bóthair
do lána tram*

Is féidir úsáid a bhaint as comhartha marcála bóthair LÁNA TRAM le haird a tharraingt ar láithreach tramrianta. Is comhartha eolais atá anseo le tú a chur ar an eolas go bhfuil tramanna agus feithiclí ag baint úsáid as cuid den bhóthar. Ba **chóir** go mbeadh tú ar an eolas go bhfuil tramanna á rialú ag comhartha solais de chineál eile agus ní mór duit a bheith thar a bheith cúramach.

*Tram: lean ar
aghaidh*

Tram: stad

Níor chóir go leanfadh tiománaithe tram trí acomhail tráchta solasrialaithe mura bhfuil cead é sin a dhéanamh.

Crosairí comhréidh iarnróid

Réamhrá

Is ionann crosaire comhréidh iarnróid agus crosbhealach áit ina dtrasnaíonn an bóthar nó an pasáiste rianta iarnróid.

Ba **cheart** go mbeadh tiománaithe agus úsáideoirí eile ar an eolas maidir leis na cineálacha difriúla crosairí agus ba **chóir** go mbeadh siad ar an eolas maidir le conas trasnú go sábháilte. Ba **chóir** duit a bheith cúramach i gcónaí agus tú ag déanamh ar chrosaire comhréidh.

Leagan an chuid seo amach na cineálacha difriúla crosairí comhréidh atá ann agus an bealach ceart agus sábháilte chun iad a úsáid.

Ní **foláir** duit déanamh de réir na gcomharthaí agus marcanna bóthair, moilligh agus bí réidh le stopadh agus tú ag déanamh ar chrosaire comhréidh iarnróid.

Níor chóir duit dul isteach i mbosca buí mura bhfuil air do chumas dul thairis gan stopadh. Níor chóir duit stopadh riamh ar rianta iarnróid.

Ag crosairí comhréidh nach bhfuil aon duine ina bhfeighil:

Bain úsáid as an **gCód Trasnaithe Iarnróid** gach uair a théann tú trasna:

- **Bí ag súil le traein i gcónaí**
- **Stop, Féach agus Éist**
 - **Stop** – ar a laghad dhá mhéadar roimh an líne iarnróid
 - **Féach** – ar dheis agus ar chlé, ag faire amach do shoilse na dtraenacha atá ag teacht
 - **Éist** – le bonnán nó fead na traenach
- **Géill Slí do Thraenacha**

Tabhair cead d’aon traein atá ag teacht gabháil thart agus ansin **féach** ar dheis agus ar chlé arís
- **Trasnaigh go tapa nuair atá an tIarnród glan.**

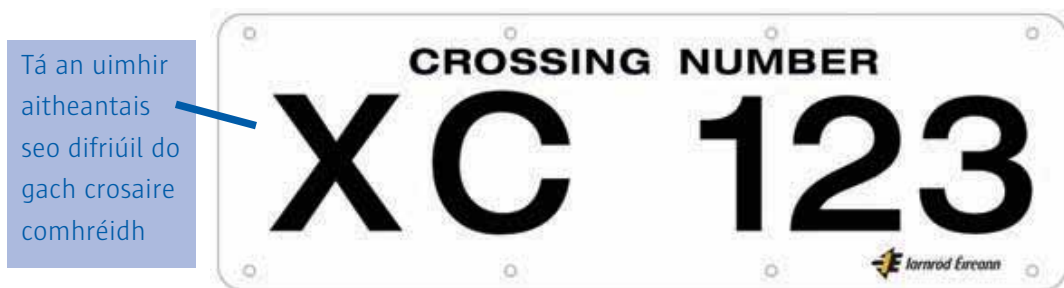
CUIMHNIGH

Ná stop feithicil riamh ar rianta iarnróid.

Gníomhartha éigeandála ag crosairí comhréidh

Má chliseann d'fheithicil nó má tá ainmhí ag seachrán ar an iarnród:

- coinnigh gach duine siar chomh fada agus is féidir ón iarnród
- fág an t-ainmhí nó an fheithicil san áit ina bhfuil siad
- cuir an rialaitheoir iarnróid ar an eolas agus úsáid a bhaint agat as an uimhir theileafóin atá ar taispeáint ag an gcrosaire.
- luaigh 'uimhir an chrosaire' atá ar taispeáint ag an gcrosaire

Sampla de phláta le 'huimhir chrosaire' atá ar taispeáint ag crosaire comhréidh

Imeachtaí neamhghnácha trasna crosairí comhréidh

Ba chóir do thiománaithe feithiclí atá an-ard a thabhairt ar aird gur ionann agus 5 méadar (16tr 4or) an spás cloiginn ag crosairí comhréidh le línte leictreach lastuas, ar nós gréasán an DART.

Ba **chóir** duit teagmháil a dhéanamh leis an iarnród roimh ré agus úsáid á bhaint agat as an uimhir theileafóin atá ar taispeáint ag an gcrosaire comhréidh, nuair atáthar ag eagrú imeachtaí speisialta ar nós cluichí, sochraidí nó mórshiúlta a mbeidh úsáid crosaire comhréidh i gceist leo.

Chomh maith leis sin, ba chóir duit teagmháil a dhéanamh leis an iarnród roimh ré agus úsáid á bhaint agat as an uimhir theileafóin atá ar taispeáint ag an gcrosaire comhréidh le cead a fháil sula dtrasnaítear ag crosairí comhréidh le geataí iarainn nó le leathbhacainní uathoibríoch nó ar mhionbhóithre nach bhfuil de chosaint acu ach amháin soilse tráchta.

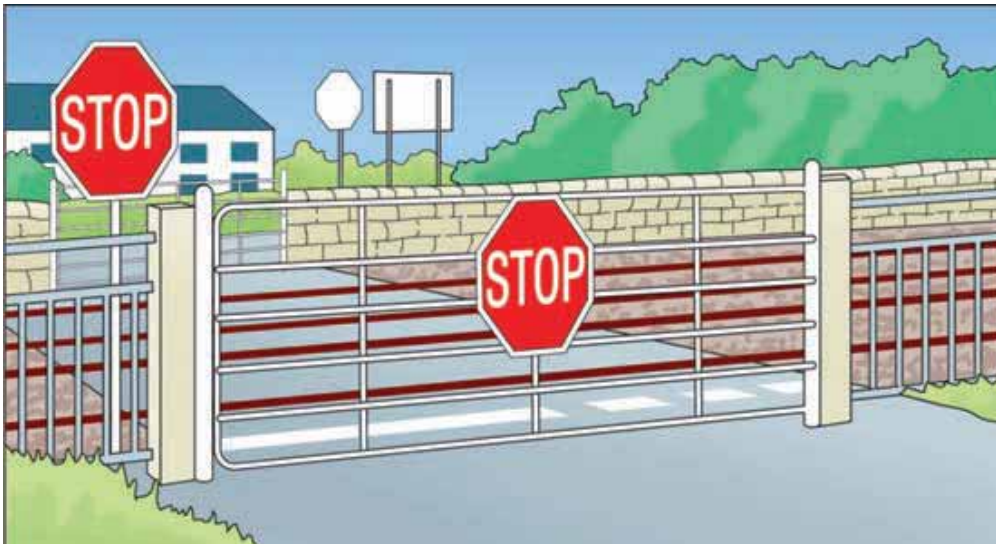
- feithiclí atá místuama - mar shampla, feithiclí atá fada, íseal, leathan, trom nó mall
- feithiclí atá ag iompar earraí contúirteacha nó ualaí eisceachtúla
- sluaite daoine nó tréad ainmhithe

Treoracha ginearálta maidir le húsáid shábháilte na gcineálacha difriúla crosairí comhréidh

1. Crosairí comhréidh iarnróid le geataí iarainn nach bhfuil aon duine ina bhfeighil

Tá an cineál sin crosairí comhréidh nach bhfuil aon duine ina bhfeighil le fáil ar mhionbhóithre. De ghnáth bíonn an t-iarnród á ghardáil ag geataí iarainn nach mór a choinneáil dúnta - níl aon chosaint eile ann. Tá sé mar fhreagracht ar an úsáideoir na geataí a oscailt agus a dhúnadh.

D'fhéadfadh na crosairí sin a bheith contúirteach le húsáid agus ba chóir do thiománaithe úsáid a bhaint as gach cabhair atá ar fáil le trasnú go sábháilte. Sa chás go bhfuil ceann ar fáil bheadh sé níos fearr dá mbainfeadh tiománaithe úsáid as droichead nó as crosaire comhréidh a bhfuil duine ina fheighil nó as crosaire comhréidh uathoibríoch.

*Crosaire comhréidh romhat
atá á ghardáil ag geataí
nó ag bacainn ardaithe*

A Thiománaithe – cad ba **chóir** a dhéanamh

Ullmhaigh

- STOP glan ar na geataí
- Cas as an fón agus an córas ceoil

- Oscail na fuinneoga ar thaobhanna an tiománaí agus an phaisinéara
- Léigh na treoracha atá ag an gcroisair
- Faigh cúntóir leis na geataí a oibriú más féidir

Bain úsáid as an **gCód Trasnaithe Iarnróid** gach uair a thrasnaíonn tú:

- **Bí ag súil le traen i gcónaí**
- **Stop, Féach agus Éist**
 - **Stop** – ar a laghad dhá mhéadar roimh an líne iarnróid
 - **Féach** – ar dheis agus ar chlé, ag faire amach do shoilse na dtraenacha atá ag teacht
 - **Éist** – le bonnán nó fead na traenach
- **Géill Slí do Thraenacha**

Tabhair cead d'aon traen atá ag teacht gabháil thart agus ansin **féach** ar dheis agus ar chlé arís
- **Trasnaigh go tapa nuair atá an tIarnród glan.**

Tiomáin trasna go sábháilte

- Siúil trasna ar dtús agus oscail an dá gheata
- Tiomáin ar aghaidh ansin agus STOP dhá mhéadar glan ar an líne iarnróid
- Feidhmigh do choscán láimhe
- Féach ar dheis agus ar chlé agus éist
- Tiomáin trasna go tapa nuair atá an t-Iarnród glan
- Stop chomh fada agus is féidir ó na rianta ar an taobh eile

A Thiománaithe – cad ba **chóir** a dhéanamh

Dún na geataí ag crosairí comhréidh nach bhfuil aon duine ina bhfeighil

- Ní mór duit na geataí a dhúnadh agus a dhaingniú chomh luath agus atá tú féin, aon duine eile, ainmní nó feithicil atá faoi do chúram imithe tríd.
- Fiú má bhí na geataí oscailte nuair a shroich tú an áit, ní mór duit iad a dhúnadh agus iad a dhaingniú i do dhiaidh chun daoine eile a chosaint.
- Is ionann agus cion mura ndúnann agus mura ndaingníonn tú na geataí.

CUIMHNIGH

Bí Aireach i gcónaí...

Stop, Féach agus Éist.

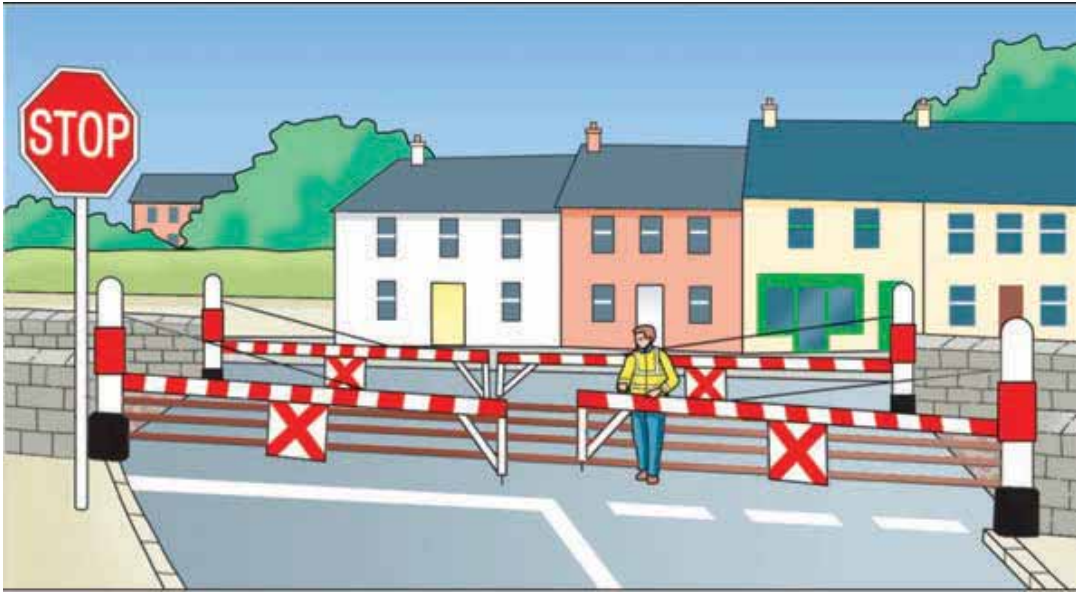
Géill Slí do Thraenacha.

Dún agus daingnigh na geataí iarainn i gcónaí.

Is ionann agus cion mura ndéanann tú é sin.

2. Crosairí comhréidh iarnróid le geataí a bhfuil duine ina bhfeighil nó bacainní atá á n-oibriú ag foireann an iarnróid.

Oibríonn foireann an iarnróid na crosairí comhréidh seo le láimh. Níl an crosaire comhréidh oscailte don phobal ach amháin nuair atá na geataí chun an bhóthair oscailte go hiomlán.

*Crosaire comhréidh
romhat atá á ghardáil
ag geataí nó ag bacainn
ardaithe*

A thiománaithe – cad ba **chóir** duit a dhéanamh

- Moilligh agus tú ag déanamh ar an gcrosaire
- Bí ullmhaithe le stopadh más gá

3. Crosairí comhréidh iarnróid uathobrithe atá faoi chosaint ag soilse tráchtá bóthair amháin

Níl aon bhacainní nó geataí ag na crosairí comhréidh seo. Ní mór d'úsáideoirí déanamh de réir na soilse tráchtá bóthair ag na crosairí comhréidh oscailte seo.

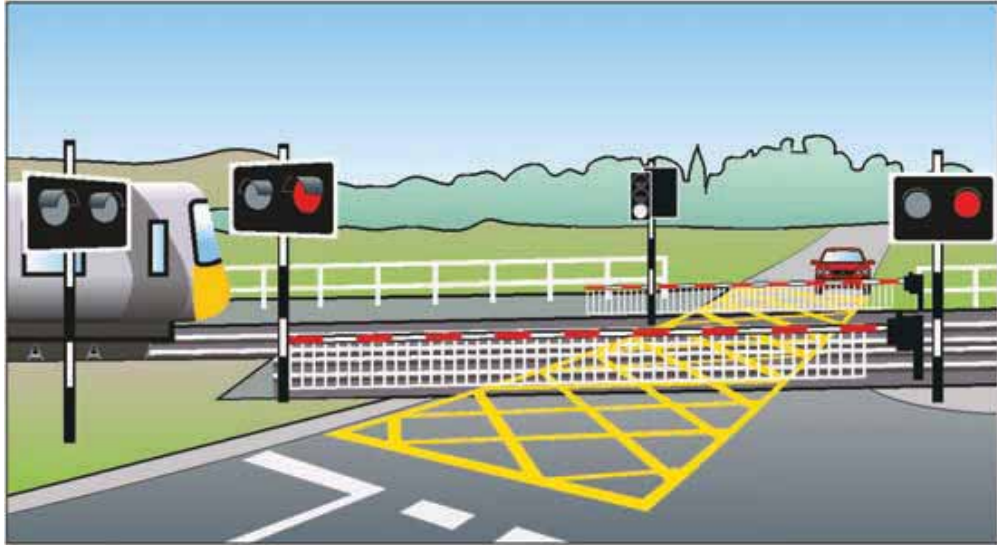
*Crosaire comhréidh romhat
nach bhfuil á gardáil
le geataí nó le bacainn
ardaithe*

A thiománaithe – cad ba **chóir** duit a dhéanamh

- Déan de réir na rialacha do shoilse tráchtá
- Má tá tú istigh ar an gcrosaire cheana féin bog ar aghaidh chomh tapa agus is féidir leat agus fág an áit glan.

4. Crosairí comhréidh iarnróid uathoibríoch le bacainní agus soilse dearga atá ag dul ann agus as

Tá bacainní ar na crosairí comhréidh seo a thagann anuas go huathoibríoch nuair atá traein ag déanamh orthu. Is ionann an solas ómrach agus solas ómrach tráchtta - stop go sábháilte nuair atá an solas ómrach air. Tá an chiall chéanna leis na soilse dearga atá ag dul ann agus as agus atá le soilse tráchtta dearga - stop go sábháilte nuair atá siad dearg.

Crosaire comhréidh romhat le soilse agus bacainní. D'fhéadfadh sé go mbeadh aláram inchloiste rabhaidh ag crosaire freisin.

A thiománaithe – cad ba **chóir** a dhéanamh

- Déan de réir na rialacha do shoilse tráchtta
- Má tá tú istigh ar an gcrosaire cheana féin bog ar aghaidh chomh tapa agus is féidir leat agus fág an áit glan.
- Fan leis na soilse dul as agus leis na bacainní ardú sula mbogann tú ar aghaidh

CUIMHNIGH

Ciallaíonn solas dearg atá ag dul ann agus as go gcaithfear stopadh i gcónaí.

Níor chóir duit dul i mbun an fhiarláin timpeall na mbacainní ag crosaire comhréidh riamh.

Coisithe ag trasnú an iarnróid

A

Choisithe – cad ba chóir a dhéanamh

Ullmhaigh

- Cas as an fón agus córais cheoil
- Léigh na treoracha atá ag an gcrosaire
- Déan teagmháil leis an iarnród roimh ré, ag baint úsáid as an uimhir theileafóin atá ar taispeáint ag an gcrosaire comhréidh:
 - nuair atáthar ag eagrú imeachtaí speisialta ar nós cluichí, sochraidí nó mórshiúlta lena mbaineann úsáid an chrosaire chomhréidh
 - le cead a fháil sula dtrasnaítear an t-iarnród le slua daoine nó tréad ainmhithe ag crosaire comhréidh le geataí iarainn nó leath-bhacainní uathoibríoch, nó ar mhionbhóithre, áit a bhfuil soilse trácht mar an t-aon chosaint atá ann
- Bí thar a bheith cúramach le cathaoir rothaí, pram nó bugaí

Fainic

- Ná bí i mbun bradaíola ar líne iarnróid riamh
- Bí ag súil le traein i gcónaí
- Bíodh leanaí faoi mhaoirseacht in aice le hiarnród
- Coinnigh madraí ar iall
- Ná trasnaigh ach amháin ag crosaire comhréidh ainmnithe
- Déan de réir na soilse tráchta, sa chás go bhfuil a leithéid ann
- Má tá tú ag trasnú le pram, cathaoir rothaí nó rothar, ba chóir duit a bheith cúramach le linn duit a bheith ag trasnú na líne agus gan ligean cead de na rothaí a dhul i bhfostú sa chlaisín

Bain úsáid as an **gCód Trasnaithe Iarnróid** gach uair a thrasnaíonn tú:

- **Bí ag súil le traein i gcónaí**
- **Stop, Féach agus Éist**
 - **Stop** – ar a laghad dhá mhéadar roimh an líne iarnróid
 - **Féach** – ar dheis agus ar chlé, ag faire amach do shoilse na dtraenacha atá ag teacht
 - **Éist** – le bonnán nó fead na traenach
- **Géill Slí do Thraenacha**

Tabhair cead d'aon traein atá ag teacht gabháil thart agus ansin **féach** ar dheis agus ar chlé arís
- **Trasnaigh go tapa nuair atá an tIarnród glan.**

CUIMHNIGH

Stop, Féach agus Éist.

Géill Slí do Thraenacha.

Ná bí i mbun bradaíola ar an iarnród riamh.

A Choisithe – cad ba chóir a dhéanamh

Dún na geataí ag crosairí comhréidh nach bhfuil aon duine ina bhfeighil

- Ní mór duit na geataí a dhúnadh agus a dhaingniú chomh luath agus atá tú féin, aon duine eile, ainmní nó feithicil atá faoi do chúram imithe tríd.
- Fiú má bhí na geataí oscailte nuair a shroich tú an áit, ní mór duit iad a dhúnadh agus iad a dhaingniú i do dhiaidh chun daoine eile a chosaint.
- Is ionann agus cion mura ndúnann tú agus mura ndaingníonn tú na geataí.

CUIMHNIGH

Dún agus daingnigh na geataí iarainn i gcónaí.

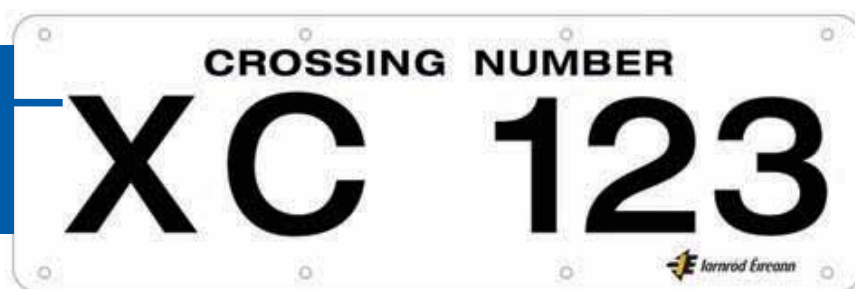
Is ionann agus cion mura ndéanann tú é sin.

Gníomhartha éigeandála ag crosairí comhréidh

Má chliseann d'fheithicil nó má tá ainmhí ag seachrán ar an iarnród:

- coinnigh gach duine siar chomh fada agus is féidir ón iarnród
- fág an t-ainmhí nó an fheithicil san áit ina bhfuil siad
- cuir an rialaitheoir iarnróid ar an eolas agus úsáid á bhaint agat as an uimhir theileafóin atá ar taispeáint ag an gcrosaire.
- luaigh 'uimhir an chrosaire' atá ar taispeáint ag an gcrosaire

Tá an uimhir aitheantais seo difriúil do gach crosaire comhréidh

Sampla de phláta le 'huimhir chrosaire' atá ar taispeáint ag crosaire comhréidh

Rothaithe agus marcaigh capall ag trasnú an iarnróid

- Ní **foláir** duit déanamh de réir na gcomharthaí agus marcanna bóthair, moilligh agus bí réidh le stopadh agus tú ag déanamh ar chroaire comhréidh iarnróid
- Ní **foláir** duit déanamh de réir Rialacha an Bhóthair
- lean na treoracha ábhartha agus gníomhartha éigeandála a bhaineann le coisithe ag crosairí comhréidh iarnróid
- Rothaithe - trasnaigh san áit cheart ar an líne nó tar anuas den rothar ionas nach ligfí tú do na rothaí a dhul i bhfostú sa chlaisín
- Rothaithe agus marcaigh capall - tar anuas den chapall/rothar agus siúil trasna na líne iarnróid ag geataí iarainn an chroaire chomhréidh agus ag pasáistí

Droichid iarnróid agus struchtúir in airde

Réamhrá

Is ionann droichead iarnróid agus struchtúr nuair a thrasnaíonn bóthar nó pasáiste líne iarnróid trí dhroichead faoi nó os cionn an iarnróid. De réir mar atá tú ag déanamh ar an iarnród ní **foláir** duit déanamh de réir aon chomharthaí agus aon mharcanna bóthair.

Feicfidh tú fógra eolais cosúil leis an gceann atá taispeánta thíos ar dhroichid iarnróid. Tugann an comhartha seo uimhir aitheantais an droichid agus uimhir theagmhála éigeandála iarnróid Éireann.

Tá an uimhir aitheantais droichid seo difriúil do gach droichead iarnróid.

Sampla de Phláta Aitheantais do Dhroichead Iarnróid

Gníomhartha éigeandála - ag tuairisciú eachtraí maidir leis an droichead

Sa chás go mbuailfeadh do charr aon droichead iarnróid nó struchtúr, cibé an bhfuil nó nach bhfuil damáiste le feiceáil, ní **foláir** duit aon eachtra a thuairisciú láithreach. Ní **foláir** do thiománaithe dul i dteagmháil leis an uimhir theagmhála éigeandála tar éis aon eachtra ag droichead agus cineál na heachtra agus uimhir aitheantais an droichid atá tugtha ar an gcomhartha a lua.

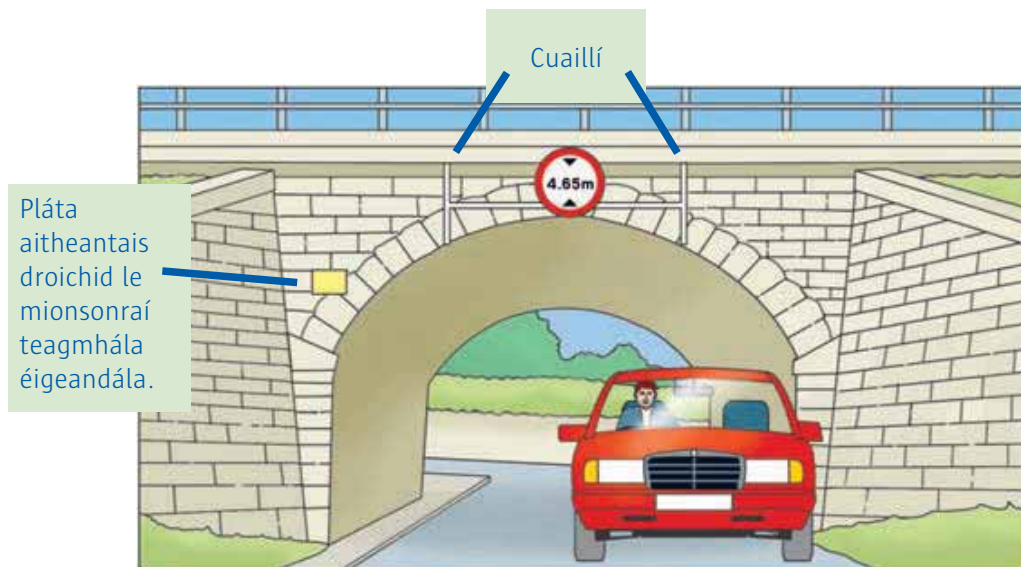
Mura bhfuil ar do chumas teagmháil a dhéanamh leis an uimhir sin láithreach, ní **foláir** duit comhalta den Gharda Síochána a chur ar an eolas láithreach.

CUIMHNIGH

Ní **foláir** duit aon eachtra a bhíonn agat le d'fheithicil ag struchtúr iarnróid a thuairisciú.

Is ionann agus cion mura ndéanann tú é sin.

Droichead faoi iarnród le srianadh airde

Is sampla atá anseo de dhroichead faoi iarnród le srianadh airde. Is ionann an comhartha thíos agus comhartha rialála srianadh airde, a d'fhéadfadh a bheith ar dhroichead iarnróid atá srianta ó thaobh airde. Níor **chóir** duit dul thar an droichead mura bhfuil d'fheithicil níos ísle ná an airde atá ar taispeáint ar an gcomhartha.

Srianadh airde

I gcás súil droichid, níl an airde léirithe ar fáil ach amháin os cionn leithead áirithe na súile. Taispeántar an leithead seo trí 'chuaillí'.

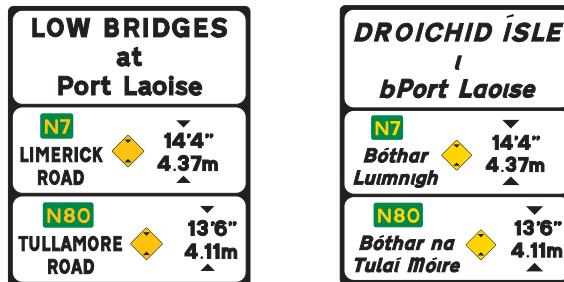
Nuair atá tú ag déanamh ar dhroichead faoi iarnród, d'fhéadfadh sé go bhfeicfeá réamh-chomhartha rabhaidh ar nós an chomhartha 'spás cloiginn srianta' thíos a thaispeánann an srianadh airde a bhaineann leis an droichead. Is de réir na troighe agus an orlaigh atá an srianadh airde scríofa i dtús báire agus de réir an mhéadair ina dhiaidh sin.

*Droichead íseal romhat
(spás cloiginn srianta)*

Ní mór go mbeidh d'fheithicil, lena n-áirítear aon ualach atá á iompar agat, níos **ísele** ná an airde atá á taispeáint ar an gcomhartha rabhaidh. Tá sé thar a bheith tábhachtach go mbeadh airde d'fheithicil agus aon ualach atá á iompar agat ar eolas agat sula gcuirfidh tú tús le do thuras.

D'fhéadfadh sé go dtiocfá trasna ar réamhchomharthaí rabhaidh le rabhadh ar nós atá ar na comharthaí thíos.

Réamhchomhartha eolais d'íos-scóip droichead iarnróid

CUIMHNIGH

Bíodh an airde ar eolas agat. Bíodh an bealach ar eolas agat.

Droichead os cionn an iarnróid

Is sampla atá anseo de dhroichead os cionn iarnróid. D'fhéadfadh srianta a bheith ar fheithiclí atá i dteideal na droichid seo a úsáid. Beidh baint ag na srianta sin le meáchan, leithead agus uimhir acastóirí na feithicle de ghnáth.

Is seo a leanas roinnt comharthaí a d'fhéadfá a fheiceáil ag droichead atá os cionn iarnróid.

De réir mar atá tú ag déanamh ar an iarnród ní **foláir** duit déanamh de réir aon chomharthaí agus aon mharcanna bóthair.

Samplaí de chomharthaíocht maidir le Srianadh Meáchain	
	
<i>Ollmheáchan Uasta</i>	<i>Uasmheáchan Acastóra</i>
Ní mór go mbeadh meáchan iomlán d'fheithicil, lena n-áirítear an t-ualach atá á iompar níos lú ná seo le leanúint ar aghaidh go sábháilte thar an gcomhartha.	Má théann aon acastóir ar d'fheithicil thar an luach seo ní bheidh ar do chumas dul thar an gcomhartha.

Comharthaí Eile	
	
<i>Ollmheáchan Uasta (Sábháilteacht)</i>	<i>Uasleithead Feithicle</i>
Má théann ollmheáchan d'fheithicil thar an meáchan atá sonraithe ar an gcomhartha, ní rachaidh tú thar an gcomhartha.	Ní mór go mbeidh d'fheithicil níos cúinge ná an leithead ceadaithe atá taispeánta chun dul thar an gcomhartha.

Comharthaí tolláin bóthair

Beidh na comharthaí rialaithe lána seo le fáil os cionn gach lána tráchta, ag, nó nuair atá tú ag déanamh ar an mbealach isteach chuig tolláin bóthair agus ag eatraimh rialta laistigh den tolláin bóthair. Beidh na soilse ómrach in uachtar agus in íochtar, ag dul ann agus as ar a seal nuair atá na comharthaí ag feidhmiú. Ciallaíonn saighead **uaine** atá ag pointeáil síos go bhfuil an lána ar oscailt agus go bhfuil sé ceadaithe leanúint ar aghaidh sa lána sin.

Téigh (lána oscailte)

Ciallaíonn X **dearg** go bhfuil an lána dúnta. Ní **foláir** duit stopadh. **Níor chóir** duit dul thar an gcomhartha seo. Tá an éifeacht chéanna aige le comhartha stop.

Stop (lána dúnta)

Ciallaíonn saighead **uaine** atá ag pointeáil ar chlé nach **mór** duit bogadh isteach sa lána ar thaobh na láimhe clé. Le linn duit a bheith á dhéanamh sin ní **foláir** duit déanamh de réir rialacha ginearálta an bhóthair a bhaineann le lánaí a athrú go sábháilte.

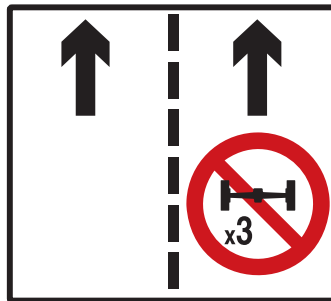
*Bog isteach i lána
na láimhe clé*

Ciallaíonn saighead **uaine** atá ag pointeáil ar dheis nach **mór** duit bogadh isteach sa lána ar thaobh na láimhe deise. Le linn duit a bheith á dhéanamh sin ní **foláir** duit déanamh de réir rialacha ginearálta an bhóthair a bhaineann le lánaí a athrú go sábháilte.

*Bog isteach i lána
na láimhe deise*

Ciallaíonn an comhartha seo a leanas nach féidir le feithiclí earraí agus feithiclí móra nach feithiclí paisinéirí iad le trí acastóir nó níos mó lána na láimhe deise den débhealach a úsáid. Ní **foláir** duit taisteal i lána na láimhe clé de dhébhealaí i dtollán bóthair.

*Ní féidir le feithiclí earraí lána na láimhe
deise i dtollán a úsáid (trí thagairt
d'uimhir na n-acastóirí)*

Níl an rialáil sin i bhfeidhm nuair:

- atá X dearg ar taispeáint os cionn lána na láimhe clé, a chiallaíonn **nach féidir** an lána a úsáid
- atá saighead uaine ar taispeáint os cionn lána na láimhe deise, a thugann treoir do gach feithicil lána na láimhe deise a úsáid, nó
- tá lána na láimhe clé stoptha.

Tá dhá chineál comhartha maidir le teorainn luais i dtollán.

- Tá comhartha teorainn luais chaighdeánach i bhfeidhm nuair atá teorainn luais socraithe i dtollán. Ní **foláir** duit déanamh de réir na teorann luais agus a thabhairt ar aird gurb é seo an luas uasta ceadaithe agus ní an luas atá riachtanach.

30km/uair

40km/uair

50km/uair

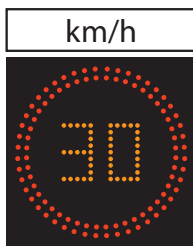

60km/uair

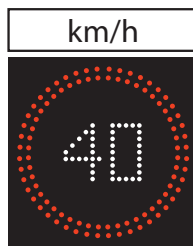

80km/uair

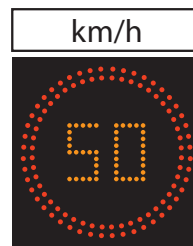
- Sa chás go dtagann athrú ar an teorainn luais i dtollán feicfidh tú comhartha le teachtaireacht athraitheach, arbh ionann é agus cearnóg dhubh le ciorcal dearg agus figiúirí bán nó buí. Taispeántar an teorainn luais trí uimhreacha agus tiocfaidh athrú air sin de réir mar a éilíonn coinníollacha tráchta agus breithnithe sábháilteachta bóthair é. Ní **foláir** duit déanamh de réir na teorann luais agus a thabhairt ar aird gurb é seo an luas uasta ceadaithe agus ní an luas atá riachtanach.

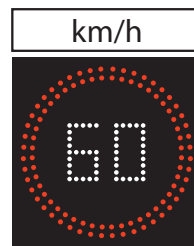
30km/uair

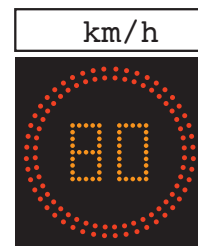
40km/uair

50km/uair

60km/uair

80km/uair

Cuid 7:

Soilse tráchta agus comharthaí

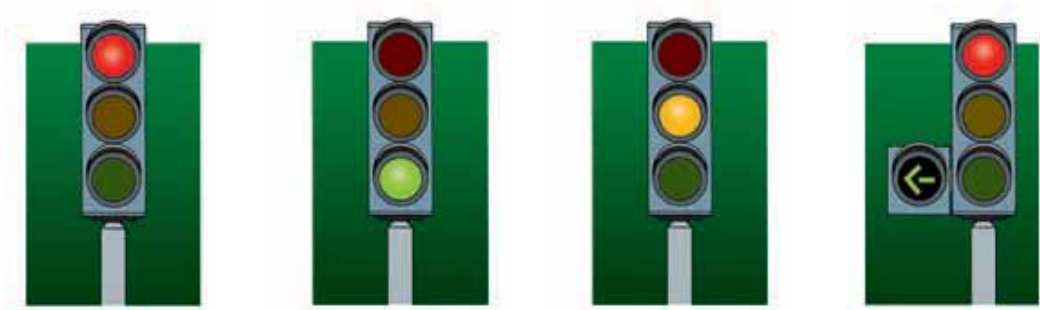
Cuireann an chuid seo le Cuid 6, a chlúdaíonn comharthaí tráchta agus marcanna bóthair.

Clúdaíonn an chuid seo dhá chineál ginearálta comharthaí tráchta:

- soilse tráchta, a threoraíonn an sruth tráchta, agus
- comharthaí a thugann tiománaithe agus rothaithe ar mhaithe lena bhfuil i gceist acu a dhéanamh a léiriú.

Soilse tráchta

Áirítear leo seo acomhail agus trasrianta coisithe atá rialaithe ag soilse.

Ciallaíonn solas dearg ‘stop’. Sa chás go bhfuil an solas dearg agus tú ag déanamh air, níor chóir duit dul thar an líne stop, nó, mura bhfuil líne stop ann, thar an solas.

Ciallaíonn solas uaine go bhféadfaidh tú leanúint ort má tá an bealach glan. Bí thar a bheith cúramach má tá sé ar intinn agat casadh ar chlé nó ar dheis agus géill slí do choisithe atá ag trasnú. Ní ionann solas uaine agus ceart slí, is ionann é agus ceadúnas le leanúint ar aghaidh go cúramach.

CUIMHNIGH

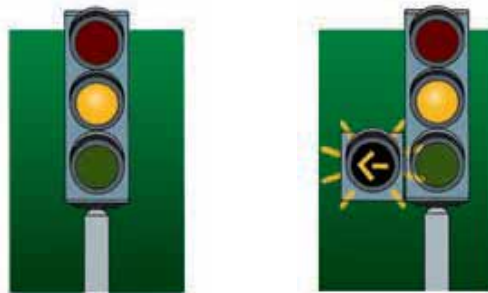
Ní ionann solas uaine agus ceart slí, is ionann é agus ceadúnas le leanúint ar aghaidh go cúramach.

Ciallaíonn solas ómrach nár **chóir** duit dul thar an líne stop, nó, mura bhfuil líne stop ann, thar an solas. Is féidir leat, áfach, leanúint ar aghaidh má tá tú chomh gar don líne nó don solas nuair a thagann an solas ómrach air go mbeadh sé dainséarach stopadh.

Ciallaíonn saighead uaine (ar a dtugtar scagsholas) go mbeidh ar do chumas bogadh ar aghaidh i dtreo na saighde, ar an gcoinníoll go bhfuil sé sábháilte agus go bhfuil sé glan, fiú má tá an solas dearg air freisin.

Más mian leat casadh ar dheis ag soilse tráchta le saighead a léiríonn dul ar dheis, tiomáint isteach san acomhal nuair a fheiceann tú an solas uaine, agus ag an am céanna cinntigh nach bhfuil tú sa bhealach ar thrácht i do choinne. Ansin, nuair atá sé sábháilte, críochnaigh an casadh. Níor **chóir** duit fanacht leis an scag-shaighead le casadh ar dheis ach amháin má tá tú san acomhal agus dá mbeadh sé contúirteach an casadh a chríochnú sula dtugann an scagsholas air.

D'fhéadfadh saighead ómrach atá ag dul ann agus as agus atá ag pointeáil ar chlé a bheith ag acomhal le bóthar eile. Ciallaíonn sé gur féidir leat bogadh ar aghaidh thar na soilse tráchta, ach ní féidir leat é sin a dhéanamh ach amháin má thugann tú ceart slí ar dtús do thrácht atá ag teacht tríd an acomhal ar an mbóthar eile cheana féin.

Cuimhnigh go gciallaíonn solas ómrach atá ag dul ann agus as ag trasrian coisithe nach **mór** duit ceart slí a thabhairt do choisithe. Féach Cuid 18, maidir le soilse coisithe.

CUIMHNIGH

Ba chóir duit agus tú ag déanamh ar shoilse tráchta, a bheith ag taisteal ag luas a thabharfaidh an deis duit stopadh má thagann an solas ómrach air.

Soilse rothar-raon

- Ciallaíonn solas dearg a thaispeánann figiúr de rothaí nach **mór** don rothaí stopadh ag an solas tráchtta.
- Ciallaíonn solas uaine a thaispeánann figiúr de rothaí gur féidir leis an rothaí dul thar an solas ar an gcoinníoll nach gcuireann sé sin úsáideoirí eile bóithre i gcontúirt.
- Ciallaíonn solas uaine atá ag dul ann agus as nó solas ómrach atá ag dul ann agus as a thaispeánann figiúr de rothaí nach féidir leis an rothaí an bóthar a thrasnú mura raibh tús curtha acu leis an trasnú nuair a bhí na soilse uaine seasta ag taispeáint figiúr do rothaí.

CUIMHNIGH

A rothaithe – ní **mór** go ndéanfadh sibh de réir na soilse tráchtta agus ní féidir libh dul thar an solas tráchtta uaine ach amháin má tá sé sábháilte é sin a dhéanamh.

Comharthaí ag tiománaithe agus ag rothaithe

Ní **mór** do thiománaí comhartha a thabhairt i gcónaí sula n-athraíonn siad cúrsa. Ciallaíonn sé sin comhartha soiléir a thabhairt agus é sin a dhéanamh go tráthúil sula:

- mbogann siad ar aghaidh,
- gcasann siad ar dheis nó ar chlé,
- n-athraíonn siad lánaí
- scoitheann siad,
- moillíonn siad, nó
- stopann siad.

Ag tabhairt comhartha

Is ionann comhartha agus a bhfuil ar intinn a dhéanamh - ní ionann iad agus ceart slí. Éilíonn an dlí ort comhartha a thabhairt maidir lena bhfuil ar intinn agat a dhéanamh ar an mbóthar. Ciallaíonn sé sin comhartha ceart a thabhairt roimh bhogadh ar aghaidh, roimh chasadh ar dheis nó ar chlé, roimh lánaí a athrú, roimh mhoilliú nó stopadh. Ní mór duit comhartha soiléir a thabhairt in am tráth.

Mura bhfuil tú cinnte go bhfuil do tháscairí treo nó na soilse coscán ag tabhairt comhartha leordhóthanach, cibé cúis, úsáid comharthaí láimhe atá soiléir agus cinntitheach chomh maith.

Ní hionann táscaire agus ceart slí.

Sula dtosaíonn tú ag bogadh, ní mór duit a bheith cúramach agus a bheith ag faire amach le haird faoi leith ar úsáideoirí eile bóithre, ag tógáil coinníollacha bóthair san áireamh agus cén tionchar a bheidh ag do chuid tiomána ar úsáideoirí eile bóithre.

Bí cúramach i gcónaí, go háirithe nuair:

- atá sé i gceist agat lána a athrú;
- nuair atá tú ag casadh trasna trácht atá ag teacht i do choinne;
- nuair atá tú ag tiomáint isteach ar/nó ó thimpeallán; agus
- nuair atá tú ag tiomáint isteach agus/nó ag cúlú isteach i spás páirceála.

Comharthaí láimhe

Cinntigh go mbaineann tú úsáid as comharthaí láimhe le cabhair a thabhairt d'úsáideoirí eile bóithre agus ní le cur as dóibh. Cinntigh go bhfuil tú ar an eolas maidir leis na comharthaí láimhe atá taispeánta ar an gcéad dhá leathanach eile. Bí ullmhaithe le húsáid a bhaint as comharthaí láimhe cuí sa chás go dtabharfadh sé sin cabhair d'úsáideoirí eile bóithre maidir lena bhfuil ar intinn agat a thuiscint.

Ba chóir go dtabharfadh teagascóir tiomána ceadaithe treoir do thiománaithe faoi oiliúint maidir le cathain agus cá háit a bhféadfadh comhartha láimhe a bheith úsáideach. Mar shampla:

- nuair atá ag casadh ar dheis tar éis suíomh a athrú le gabháil thar thrácht atá ina stad ar thaobh na láimhe clé, nó
- le comhartha a thabhairt do thrácht atá ag teacht i do choinne go bhfuil sé i gceist agat ceart slí a thabhairt ag trasrian coisithe, nó
- nuair a chreideann tú go bhféadfadh sé nach mbeadh úsáideoirí eile bóithre in ann do chuid táscairí atá ag dul ann agus as a fheiceáil, nó
- sa chás go gcreideann tú nach bhfuil do chuid táscairí ag obair (ba chóir duit iad a dheisiú sula leanann tú le do thuras).

Baineann comharthaí do rothaithe le tiománaithe freisin agus le daoine atá i bhfeighil feithiclí atá á dtarraingt ag capall agus le hinnealra talmhaíochta nach bhfuil suiteáilte le táscairí.

Is iad seo a leanas na comharthaí láimhe atá le húsáid:

Comharthaí láimhe atá le tabhairt do thrácht atá taobh thiar duit

*Tá mé chun teannadh amach
nó chun casadh ar dheis.*

*Tá mé chun casadh ar chlé.
Tabhair ar aird go mbogann
tiománaí an chairr a lámh sa treo
tuathail.*

*Tá mé chun moilliú nó chun
stopadh.*

Comharthaí láimhe atá le tabhairt do threoraí tráchta agus do thrácht atá ag teacht i do choinne

Is mian liom casadh ar dheis.

*Is mian liom casadh ar chlé
Tabhair ar aird go bpointeálann
tiománaí an chairr bacán na láimhe
deise leis na méara ag síneadh
ar chlé.*

*Is mian liom a dhul díreach
ar aghaidh.*

*Is mian liom moilliú nó
stopadh.*

Baineann na comharthaí do rothaithe le gluaisrothaithe freisin agus leis an duine atá i mbun feithicle atá á tarraingt ag capall.

CUIMHNIGH

Nach léiríonn comharthaí ach an méid atá ar intinn agat a dhéanamh – ní thugann siad ceart slí duit riamh.

Cuid 8:

Teorainneacha luais

Níor **chóir** go mbeadh an fheithicil á tiomáint ag luas a chiallódh nach mbeadh ar chumas an tiománaí stopadh laistigh d'achar a bhfuil sé ar chumas an tiománaí a fheiceáil go bhfuil sé glan.

Déanann an chuid seo cur síos ar na rialacha le coinneáil le luas an tráchta agus leis na teorainneacha luais a bhíonn i bhfeidhm ar chineálacha difriúla bóthair agus ar fheithiclí difriúla.

Mar thiománaí, ní **foláir** duit a bheith ar an eolas maidir le do chuid luais i gcónaí agus a bheith in ann breithiúnas a thabhairt maidir leis an luas cuí i ndáil le d'fheithicil, ag tabhairt an méid seo a leanas san áireamh:

- coinníollacha tiomána,
- úsáideoirí eile bóithre,
- coinníollacha reatha aimsire,
- gach guais a d'fhéadfadh a bheith ann, agus
- teorainneacha luais.

Baineann coinníollacha tiomána leis an méid tráchta atá thart timpeall ort agus caighdeán an bhóthair.

Áirítear ar úsáideoirí eile bóithre, gluaisrothaithe, rothaithe, coisithe, leanaí scoile, ainmhithe agus gach duine eile nach **mór** duitse mar thiománaí a bheith ag súil leo a bheith nó a d'fhéadfadh a bheith ar an mbóthar.

Áirítear ar ghuaiseacha a d'fhéadfadh a bheith ann, aon rud atá ar do chumas a fheiceáil, a d'fhéadfadh a bheith mar chúis le héigeandáil, ar nós trácht atá ag teacht i do choinne agus tú ag casadh isteach ar phríomhbhóthar. D'fhéadfadh sé go n-áireodh siad freisin, aon rud nach bhfuil ar do chumas a fheiceáil agus aon rud a d'fhéadfá a bheith ag súil leis go dtarlódh sé, ar nós coisithe ag siúl amach ar an mbóthar os do chomhair, leanbh ag rith amach ar an mbóthar idir charranna atá páirceáilte, agus, nó ainmhithe ar an mbóthar. Áiríonn sé freisin do staid mheabhrach agus fisiciúil féin le linn duit a bheith ag tiomáint (mar shampla cibé an bhfuil tú faoi strus nó tuirseach) agus riocht d'fheithicil.

Ag tiomáint go sábháilte sa trácht – rialail an dá soicind

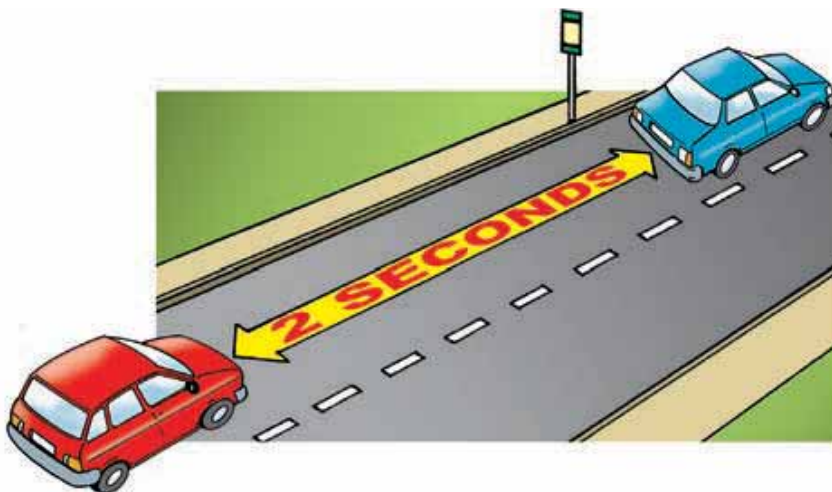
Tá tusa freagrach as d'fheithicil féin. Ní **foláir** duit a bheith i gceannas i gcónaí.

Ní **foláir** duit d'fheithicil a thiomáint ag luas a chiallóidh go mbeidh sé ar do chumas í a stopadh:

- ar bhealach sábháilte, rialaithe,
- ar an taobh ceart den bhóthar,
- laistigh d'achar a bhfuil sé ar do chumas a fheiceáil an bhfuil sé glan, agus
- gan baol ná díobháil duit féin, do chuid paisinéirí agus/nó aon úsáideoir eile bóithre.

Is idirachar sábháilte a thugtar i gcúrsaí tráchta, ar an achar idir d'fheithicil agus an fheithicil atá os do chomhair. Coinnigh idirachar sábháilte trína chinntiú go bhfuil tú dhá shoicind ar a laghad ón fheithicil atá os do chomhair. Is rialail an dá soicind a thugtar air sin. Beidh ar do chumas úsáid a bhaint as na céimeanna seo a leanas lena chinntiú go bhfuil tú ag déanamh de réir an rialail.

- Roghnaithe pointe ar nós cuaille lampa nó comhartha bóthair ar bhóthar tirim.
- Nuair a théann an fheithicil atá romhat thar an bpointe sin, abair amach os ard “Is amadán a bhriseadh rialail an dá soicind”.
- Seiceáil do shuíomh maidir le do phointe roghnaithe agus tú ag críochnú na habairte sin. Má tá tú imithe thar an bpointe sin cheana féin, tá tú ag tiomáint ró-ghar don fheithicil atá os comhair agus ní mór duit fanacht siar.
- Déan an t-achar atá idir d'fheithicil féin agus an fheithicil atá os do chomhair a dhúbailt le linn aimsire atá fliuch ag rá “Is amadán a bhriseadh rialail an dá soicind” faoi dhó.

Bain úsáid as pointe socraithe chun cuidiú leat bearna an dá soicind a thomhas.

CUIMHNIGH

Ná tiomáin níos gaire ná mar atá léirithe ag riail an dá soicind riamh. D'fhéadfadh sé nach mbeadh dóthain ama agat le freagairt má tá tú ag tiomáint ró-ghar den fheithicil atá os do chomhair (dranntiomáint) agus má chuireann an fheithicil sin na coscáin air go tobann. Má ritheann tú isteach san fheithicil, beidh tú faoi dhliteanas i leith aon damáiste a tharlóidh.

Seachain tiomáint ró-mhall

Coinnigh suas go sábháilte le luas an tsrutha tráchta agus tú ag déanamh de réir na teorann luais agus le linn gnáthchoinníollacha bóthair agus tráchta ag an am céanna. Ní **foláir** duit fanacht achar sábháilte ón fheithicil atá romhat, níor **chóir** duit tiomáint chomh mall agus go mbeadh d'fheithicil mar bhac gan ghá d'úsáideoirí eile bóithre. Má bhíonn tú ag tiomáint ró-mhall, tá an baol ann go gcuirfidh tú as do thiománaithe eile, a bhféadfadh scoitheadh contúirteach a bheith mar thoradh air. Cuimhnigh, áfach: Níor chóir duit tiomáint ag luas nach mbeidh sé ar do chumas an fheithicil a stopadh laistigh den achar romhat atá ar do chumas a fheiceáil go bhfuil sé glan.

Teorainneacha luais

Leagan comharthaí teorainneacha luais amach an t-uasluas is féidir le feithiclí taisteal go dlíthiúil aige ar chuid de bhóthar idir teorainneacha luais, ar an gcoinníoll nach bhfuil an fheithicil srianta ar aon bhealach.

Léiríonn na comharthaí an t-uasluas is féidir le d'fheithicil taisteal ar bhóthar áirithe nó ar chodanna de bhóthar nach é an luas é atá riachtanach don bhóthar.

Tá dhá chineál teorainn luais ann:

- teorainneacha luais a bhaineann le bóithre, agus
- teorainneacha luais a bhaineann le cineálacha éagsúla feithiclí.

Teorainneacha luais ar bhóithre

Tá teorainneacha luais ar gach bóthar poiblí. Feidhmíonn teorainn luais 'mainneachtana' sa chuid is mó de chásanna. Baineann sé sin sa ghnáthchúrsa le cineál áirithe bóthair mura bhfuil aon chomhartha ann maidir le teorainn luais a léireodh a mhalairt.

Leagan an tábla thíos amach na teorainneacha luais mainneachtana do bhóithre difriúla faoin Acht um Thrácht ar Bhóithre 2004.

	Cineál Bóthair		Teorainn luais
	Mótarbhealach (Comharthaí Gorma – Uimhreacha M)		120km/uair
	Bóithre Náisiúnta (príomha agus tánaisteach) (Comharthaí Uaine – Uimhreacha N)		100km/uair
	Bóithre nach bóithre náisiúnta iad (réigiúnach agus áitiúil) (Comharthaí Bána – Uimhreacha R nó L)		80km/uair
	Bóithre i limistéir faoi fhoirgnimh, ar nós cathracha, bailte agus buirgí		50km/uair

Féadfaidh na húdaráis áitiúla teorainneacha luais speisialta a chur i bhfeidhm ar na bóithre sin, mar shampla:

- ag amanna áirithe, ar nós an ama a bhfuil leanaí ag dul isteach sa scoil nó ar fhágáil na scoile dóibh. Féach Cuid 19
- ar thaobhanna difriúla den débhealach,
- in áiteanna roghnaithe ar nós tolláin, sa chás go bhféadfadh an teorainn luais a bheith íslithe má **chaitear** lána amháin a dhúnadh,
- sa chás go bhfuil sraith castaí ann, agus
- ag oibreacha bóthair.

Má leagan an t-údarás áitiúil síos teorainn luais speisialta feicfidh tú ceann de na comharthaí thíos. Bíonn imeall dearg le cúlra bán agus uimhreacha agus litreacha dubha i gcomharthaí teorainneacha luais, mar a bhíonn sa chuid is mó de chomharthaí rialála eile. Taispeánann siad an luas i gciliméadair san uair (km/h). (le tuilleadh eolais a fháil maidir le comharthaí rialála agus comharthaí tráchta eile, féach Cuid 6.)

30km/uair

40km/uair

50km/uair

60km/uair

80km/uair

100km/uair

120km/uair

Uaireanta leanann comharthaí beaga den chineál céanna na príomh-chomharthaí teorainn luais ar phríomhbhóithre náisiúnta agus ar bhóithre eile le teorainn luais an bhóthair a mheabhrú duit.

Ní féidir le haon fheithiclí eile, seachas inneall dóiteán, otharcharr nó feithiclí Garda teorainn luais an bhóthair a shárú ag tráth ar bith.

Teorainneacha luais thréimhsiúla

De ghnáth, feidhmíonn teorainneacha luais 24 uaire in aghaidh an lae ar feadh na bliana go léir. Is féidir le húdaráis áitiúla, in imthosca áirithe, teorainn luais speisialta a chur i bhfeidhm ar chodanna áirithe bóthair ar feadh tréimhsí áirithe ama nó ar laethanta áirithe. Tá an gnáth theorainn luais i bhfeidhm san áit sin lasmuigh de na hamanna nó de na laethanta sin.

Ar shampla de theorainn luais thréimhsiúil tá an teorainn atá in úsáid in aice tailte scoile. Ar bhealach amháin leis an teorainn luais sin a thaispeáint tá comhartha ingearach caighdeánach le pláta eolais thíos faoi a thaispeánann na tréimhsí den lá a bhfuil an teorainn luais i bhfeidhm.

Comhartha luais
thréimhsiúil
leictreonach

Comhartha luais
thréimhsiúil ag
scoil

Tá comhartha teorainn luais leictreonach a thaispeánann an teorainn luais i bhfigiúirí bána le himeall dearg ar chúlra bán nuair atá sé lasta suas ar bhealach eile leis an teorainn luais a thaispeáint. Ní bhíonn aon rud ar an gcomhartha lasmuigh de na tréimhsí teorainneacha luais speisialta. Is féidir an comhartha leictreonach a chrochadh ar chlár taca liath le dá sholas ómrach uaireanta, a d'fhéadfadh a bheith ag dul ann agus as nuair a lasann an comhartha suas.

D'fhéadfadh an comhartha Páistí Scoile ag Trasnú Romhat a áiríonn dhá lampa ómrach, a bheith in aice leis na comharthaí teorainn luais tréimhsiúla le tú a chur ar an airdeall maidir le láithreach leanaí scoile.

Níor chóir duit na teorainneacha luais tréimhsiúla a bhriseadh nuair atá siad i bhfeidhm.

Seiceáil maidir le luas

Is féidir le Gardaí, ó am go chéile, ar chodanna éagsúla de bhóthar, trealamh áirithe a úsáid chun a sheiceáil go bhfuil feithiclí ag déanamh de réir na teorann luais. Tá sé in aghaidh an dlí, aon ghaireas a sholáthar, a iompar nó á úsáid, a bheidh in ann trealamh monatóireachta luais atá faoi na smacht a bhrath nó cur as dó.

Ceamara luais romhat

Teorainneacha luais d'fheithiclí

Ní **mór** do roinnt tiománaithe déanamh de réir na teorann luais dá gcuid feithicil chomh maith leis na teorainneacha luais atá ar na bóithre ar a bhfuil siad ag taisteal.

Leagan an tábla thíos amach na teorainneacha luais a bhaineann le feithiclí difriúla.

Teorainn luais na feithicle	An cineál feithicle lena mbaineann	
65 ciliméadar san uair (65km/san uair) ar gach bóthar	Bus nó cóiste aon stór nó dhá stór atá deartha le paisinéirí atá ina seasamh a iompar	
80 ciliméadar san uair (80km/san uair) ar gach bóthar seachas mótarbhealaí	Feithicil earraí le mais údaráithe uasta (MAM) de níos mó ná 3,500 cileagram	
90 ciliméadar san uair (90km/san uair) Ar mhótarbhealaí	Feithicil earraí le mais údaráithe uasta (MAM) de níos mó ná 3,500 cileagram	
80 ciliméadar san uair (80km/san uair) Ar gach bóthar	Aon fheithicil atá ag tarraingt leantóra, carbhán, bosca capall nó aon bhall eile	
80 ciliméadar san uair (80km/san uair) Ar gach bóthar seachas ar mhótarbhealaí nó débhealaí	Bus nó cóiste aon stór nó dhá stór nach bhfuil deartha le paisinéirí atá ina seasamh a iompar	
100 ciliméadar san uair (100km/san uair) Ar mhótarbhealaí nó débhealaí san áit nach bhfuil aon teorainn luais níos ísle i bhfeidhm	Bus nó cóiste aon stór nó dhá stór nach bhfuil deartha le paisinéirí atá ina seasamh a iompar	

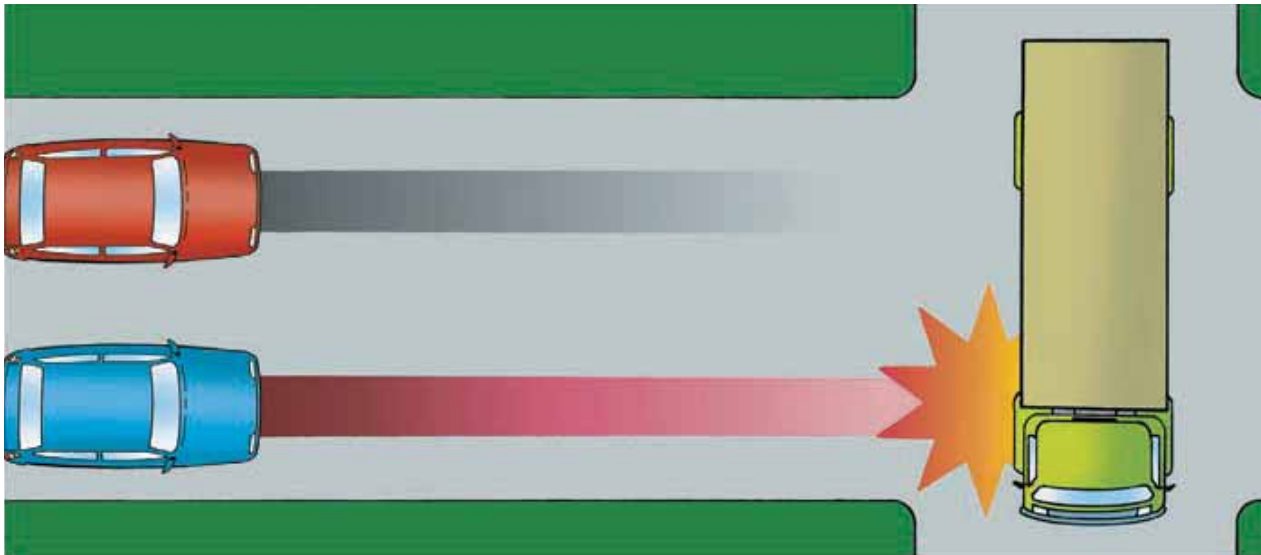
Má tá an fheithicil agus luasanna bóthair difriúil, ní **mór** don tiománaí déanamh de réir an chinn is ísle acu. Mar shampla, má tá bus atá deartha le paisinéirí atá ina seasamh a iompar ag taisteal ar bhóthar le teorainn luais de 80km/san uair, ní féidir leis dul níos tapa ná teorainn luais na feithicle de 65km/san uair. Ach má tá sé ag taisteal ar bhóthar le teorainn luais de 50km/san uair, ní **mór** déanamh de réir na teorann sin beag beann ar an uasluas a d'fhéadfadh sé taisteal aige seachas sin.

Achar stoptha do charranna

Creideann roinnt mhaith tiománaithe go mícheart, má chuireann an carr atá os a gcomhar na coscáin air, go mbeidh ar a gcumas freagairt, a gcuid coscán féin a chur air agus stopadh, ag fágáil an achair chéanna idir an dá fheithicil.

Tá íosachar stoptha iomlán d'fheithicil ag brath ar ceithre rud:

- do chuid ama aireachtála,
- do chuid ama imoibrithe,
- am imoibrithe d'fheithicil, agus
- cumas coscánaithe d'fheithicil.

Is ionann do chuid ama aireachtála agus an t-achar a thógann sé ort guais a thabhairt faoi deara agus an t-achar a thógann sé ar d'intinn a thuiscint gur guais atá ann óna dteastaíonn freagra láithreach bonn. D'fhéadfadh sé gur 1/4 go 1/2 de shoicind nó níos mó a bheadh i gceist leis sin.

Is ionann do chuid ama imoibrithe agus an t-achar a thógann sé ort do chos a bhaint den luasaire agus a chur ar an gcoscán ón bpointe a thuiginn d'inchinn go bhfuil tú i gcontúirt. D'fhéadfadh éagsúlú ó 1/4 go 3/4 de shoicind a bheith i gceist le do chuid ama imoibrithe.

Tá an chéad 2 chomhchuid d'achar stoptha suas duit féin agus d'fhéadfá a bheith faoi thionchar ag alcól, drugaí, tuirse, nó easpa airde. Ciallaíonn am aireachtála agus imoibrithe de 4 soicind ag 100km/san uair go dtéann an carr 110 méadar sula bhfeidhmítear na coscáin (is ionann é sin agus níos mó ná achar páirc pheile).

Tar éis duit na coscáin a fheidhmiú tógfaidh sé roinnt achair ar d'fheithicil stopadh. Braitheann sé sin ar an riocht ina bhfuil d'fheithicil, go háirithe, an bhail atá ar an gcóras coscánaithe.

Is é córas coscánaithe na feithicle an fachtóir deiridh a chinneann d'íosachar stoptha iomlán. Braitheann sé sin ar roinnt rudaí, mar shampla:

- coscáin;
- brú, snáth agus greim na mbonn;
- meáchan na feithicle;
- crochadh na feithicle; agus
- dromchla an bhóthair.

Tábla 5: Molann an RSA duit go bhfágfa íosachar stoptha le linn aimsire atá tirim (féach an tábla thíos):

Luas (km/uair)	Íosachar Imoibrithe (m)	Íosfhad coscánaithe (m)	Íosachar Stoptha Iomlán (m)
	6	6	12
	8	10	18
	10	15	25
	12	21	33

Luas (km/uair)	Íosachar Imoibrithe (m)	Íosfhad coscánaithe (m)	Íosachar Stoptha Iomlán (m)
	16	36	52
	20	50	70
	24	78	102

Foinse: an Transport Research Laboratory, An Ríocht Aontaithe, 2012, © An tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre, 2012

Tábla 6: Molann an RSA duit go bhfágfa íosachar stoptha le linn aimsire atá fliuch (féach an tábla thíos):

Luas (km/uair)	Íosachar Imoibrithe (m)	Íosfhad coscánaithe (m)	Íosachar Stoptha Iomlán (m)
	4	5	9
	6	10	16
	8	17	25
	10	26	36
	12	37	49
	14	50	64
	16	65	81
	20	101	121
	24	145	169

Foinse: an Transport Research Laboratory, An Ríocht Aontaithe, 2012, © An tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre, 2012

Is fiú a thabhairt ar aird go bhféadfadh sé go n-ardódh achar coscánaithe iomlán an chairr ó 50km/san uair go 100km/ san uair ó 26 méadar ar a laghad go dtí ar a laghad 101 méadar. Nuair a dhúbalaíonn tú luas do chairr beidh tú in ann an t-achar coscánaithe iomlán a iolrú ceithre huaire.

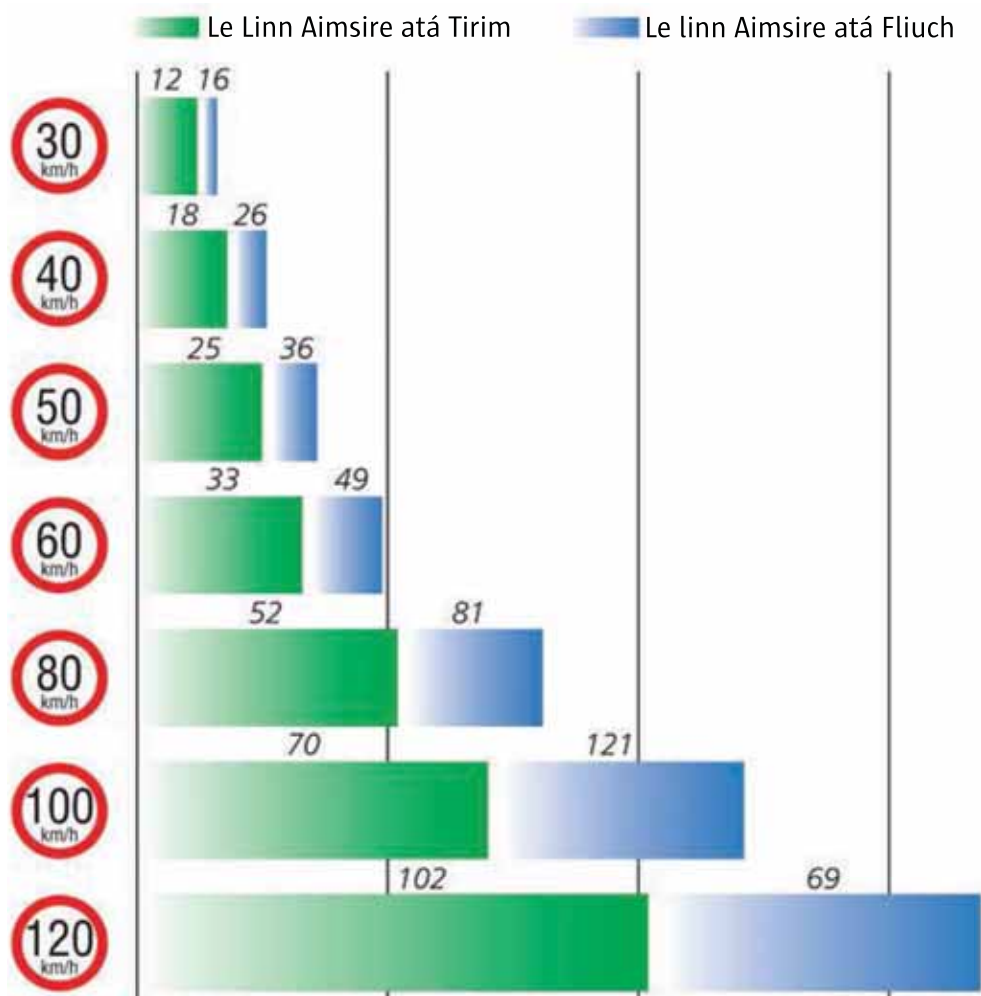
Cuimhnigh go bhféadfadh difríocht de 5km/san uair i do chuid luais difríocht a dhéanamh idir bás agus beatha úsáideoir bóithre leochaileach ar nós coisí.

- Buailte ag carr ag 60km/san uair, marófar 9 as 10 gcoisí.
- Buailte ag carr ag 50km/san uair, marófar 5 as 10 gcoisí.
- Buailte ag carr ag 30km/san uair, marófar 1 as 10 gcoisí.

Foinse: RoSPA UK

Molann an RSA duit go bhfágfa íosachar stoptha foriomlán de (féach an tábla thíos):

Íosachar Stoptha Iomlán (m)

Foinse: an Transport Research Laboratory, An Ríocht Aontaithe, 2012, © An tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre, 2012

Sciorradh

Ciallaíonn aon fhachtóir a laghdaíonn an greim atá ag do chuid boinn ar an mbóthar agus cúis sciorrtha a d'fhéadfadh a bheith ann. D'fhéadfadh bóithre atá fliuch nó gréisceach, ró-ualú, boinn atá caite nó nach bhfuil dóthain aeir nó an iomarca aeir iontu, láib, duilleoga, sioc, sneachta, luasghéarú, coscánú tobann nó an iomarca luais i ndáil leis na coinníollacha atá ann cur le cúis sciorrtha.

Tarlaíonn scinneadh uisce nuair atá carr á thiomáint ar bhóthar atá fliuch agus nuair a bhailíonn uisce idir na boinn agus dromchla an bhóthair.

Nuair a tharlaíonn sé sin cailleann an carr an teagmháil leis an mbóthar agus bíonn tionchar aige sin ar choscánú agus ar stiúradh.

Cuid 9:

Acomhail agus timpealláin

Leagan an chuid seo amach an bealach ceart le déanamh ar acomhail agus ar thimpealláin.

Acomhail

Má fheiceann tú comhartha ‘Stop’ (atá taispeánta thíos), ní **foláir** duit stopadh ag an gcomhartha nó ag an líne stop atá ar an mbóthar, más ann, fiú mura bhfuil aon trácht ar an mbóthar ar mhian leat a dhul isteach air.

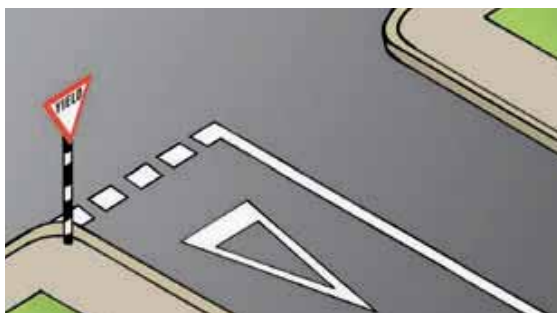
Stop

Má fheiceann tú comhartha ‘Géill Slí’ nó líne géill slí (atá taispeánta thíos), ní **foláir** duit moilliú anuas, ach ní gá duit stopadh go hiomlán mura mbíonn ort fanacht nó go mbíonn trácht i do choinne imithe thart.

Géill Slí

Chun tuilleadh eolais a fháil maidir leis na comharthaí sin agus comharthaí rialála eile féach Cuid 6.

Ceart slí

- Go ginearálta, tá ceart slí i gcónaí ag an trácht atá ag taisteal díreach ar aghaidh sa dá threo feadh príomhbhóthar.
- Sa chás go bhfuil tú ag acomhal áit a bhfuil na bóithre ar thábhacht chomhionann, tá ceart slí ag an trácht atá ar do dheis. Ní **foláir** duit ligean don trácht sin gabháil thart sula mbogann tú ar aghaidh. Tá sé tábhachtach go dtuigfí nach ionann ceart slí agus láncheart. Ní **foláir** duit leanúint ort go cúramach agus aird chuí a bheith agat ar úsáideoirí eile bóithre.
- Má tá tú ag déanamh ar T-acomhal, tá ceart slí ag an trácht atá ar an mbóthar sin cheana féin. Ciallaíonn sé sin nach **mór** d'aon trácht atá ar an mbóthar a chríochnaíonn ag an acomhal fanacht nó go mbeidh an trácht eile imithe thart roimh chasadh ar chlé nó ar dheis.
- Má tá tú ag casadh ar dheis ag acomhal, tá ceart slí ag an trácht atá ag teacht díreach tríd an acomhal ón treo eile.
- Má tá sé ar intinn agat casadh ar dheis ag acomhal agus má theastaíonn ón fheithicil atá ag teacht ón treo eile casadh isteach sa bhóthar céanna, tá ceart slí ag an fheithicil atá ag casadh ar chlé. Más í d'fheithicil féin atá ag casadh ar dheis, ní **foláir** duit fanacht leis an fheithicil eile le casadh ar dtús.
- Má tá tú ag déanamh ar acomhal le príomhbhóthar ní **foláir** duit slí a ghéilleadh do thrácht eile. Ciallaíonn sé sin ceart slí a thabhairt nó ligean dóibh imeacht thart sula dtéann tú isteach ar an mbóthar.

Níl ceart slí go huathoibríoch ag feithiclí ar an mbóthar. Is í an riail cheannasach ná leanúint ar aghaidh go cúramach i ngach cás.

Ní **foláir** duit ceart slí a thabhairt i gcónaí do:

- coisithe atá i mbun trasnaithe ag acomhal,
- coisithe ar thrasrian síogach,
- coisithe ar thrasrian síogach nuair atá an solas ómrach ag dul ann agus as, agus
- coisithe agus trácht agus atá tú ag bogadh ar aghaidh ó bheith i do sheasamh (mar shampla ó do shuíomh ag comhartha stop nó spás páirceála).

Ba **chóir** d'fheithicil ceart slí a thabhairt i gcónaí do choisithe le hamhras a sheachaint agus ar mhaithe le sábháilteacht bóthair.

Ní **foláir** duit ceart slí a thabhairt freisin do:

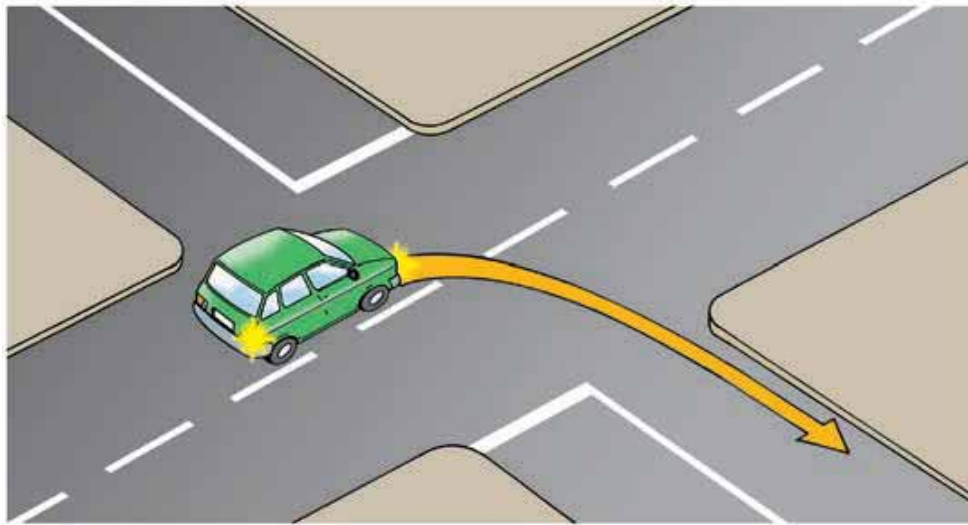
- trácht atá ag casadh cheana féin ag acomhal,
- trácht atá i lána eile sa chás gur mian leat lánaí a athrú, agus
- trácht ar bhóthar poiblí agus tá ag teacht amach as iontráil phríobháideach.

Stop, féach, éist agus féach arís. Tá sé sin mar dhualgas ort agus tú ag dul isteach ar bhóthar.

Ba **chóir** do thiománaithe a bheith ag faire amach go rothaithe atá ag teacht amach as raon rothar agus do mhóipéidí agus do ghluaisrothaithe atá ag teacht amach as acomhail a bhféadfadh sé nach mbeadh sé chomh héasca sin iad a fheiceáil mar gheall ar a bheith íseal ar an mbóthar.

Tá sé tábhachtach go dtuigfí nach ionann ceart slí agus láncheart. Ní **foláir** duit leanúint ar aghaidh go cúramach, le haird chuí ar úsáideoirí eile bóithre.

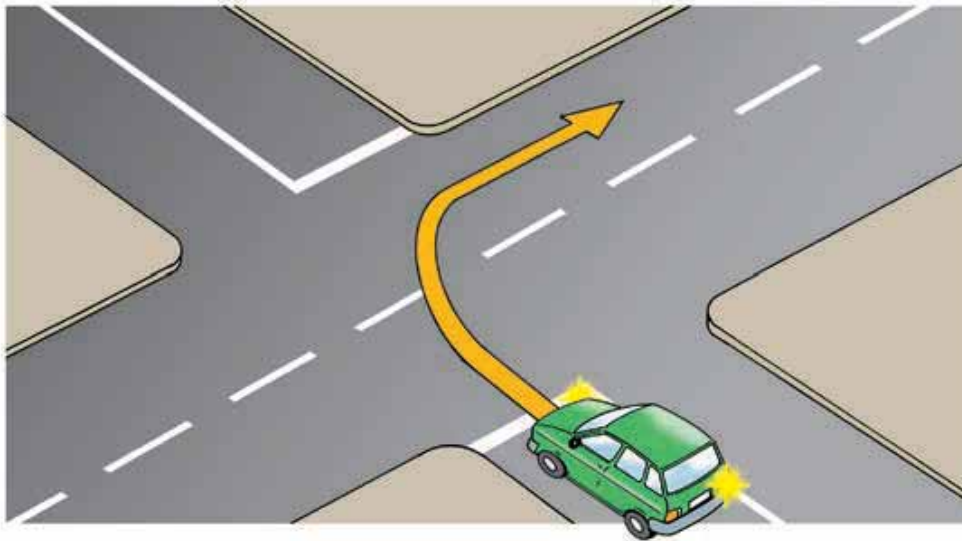
Ag casadh ar dheis ó phríomhbhóthar chuig mionbhóthar

- Seiceáil do chuid scáthán agus caochspotaí go maith roimh ré i ndáil le trácht atá ag teacht i do dhiaidh agus tabhair comhartha go bhfuil tú ag casadh ar dheis.
- Chomh luath agus a bheidh sé ar do chumas é sin a dhéanamh go sábháilte, tóg do shuíomh díreach ar chlé ó lár an bhóthair nó sa spás atá curtha ar fáil do thrácht atá ag casadh ar dheis.
- Más féidir é, fág spás le go mbeidh feithicil eile in ann gabháil thart ar an taobh clé.
- Ná cas an roth stiúrtha go mbeidh tú réidh leis an gcasadh a dhéanamh.

- Nuair atá bearna sábháilte sa trácht, críochnaigh an casadh ionas go mbeidh ar do chumas dul isteach ar thaobh na láimhe clé den bhóthar a bhfuil tú ag déanamh air.
- Ná gearr an coirnéal agus tú ag casadh. Ná déan ‘ealaphíb’ trí ghabháil ró-fhada thar an bpointe casta ceart agus go mbeidh ort filleadh ansin le dul isteach ar an mbóthar ar theastaigh uait duit isteach air.

Ag casadh ar dheis ó mhionbhóthar chuig príomhbhóthar

- Seiceáil do chuid scáthán go maith roimh ré i ndáil le trácht atá ag teacht i do dhiaidh agus tabhair comhartha go bhfuil tú ag casadh ar dheis.
- Chomh luath agus is féidir leat é sin a dhéanamh go sábháilte, tóg do shuíomh díreach ó chlé ó lár an bhóthair.
- Má tá tú ag acomhal atá á rialú ag comhartha Stop nó Géill Slí, fan ag an mbealach isteach chuig an acomhal go mbeidh an bóthar sa dá threo glan.
- Más féidir é, fág spás le go mbeidh feithicil eile in ann gabháil thart ar an taobh clé.
- Nuair atá bearna sábháilte sa trácht atá ag teacht sa dá threo, críochnaigh an casadh ionas go mbeidh ar do chumas dul isteach ar thaobh na láimhe clé den bhóthar ar a bhfuil tú ag déanamh.
- Bí airdeallach maidir le marcanna bóthair a thugann treoir duit cúrsa áirithe a leanúint.

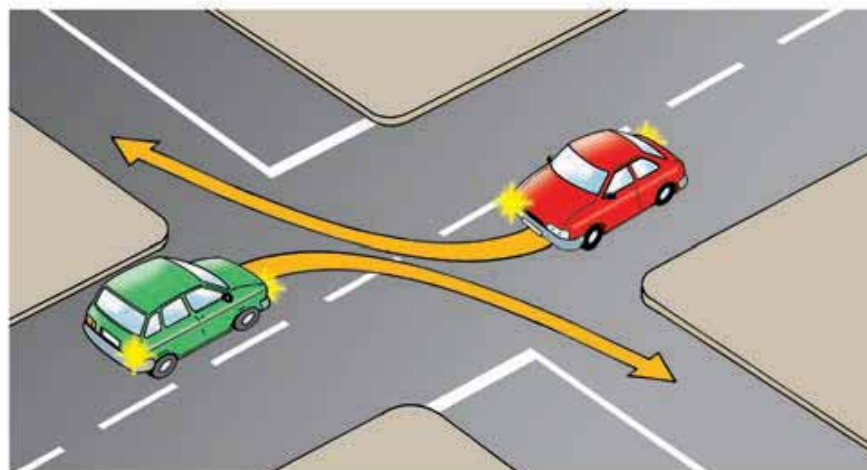
Ag casadh ar dheis ag crosairí

Nuair atá tú ag casadh ar dheis ag crosaire agus sa chás go bhfuil an carr atá ag teacht ón treo eile ag casadh ar dheis freisin, má tá sé sin indéanta ba chóir don bheirt agaibh iarracht an casadh a dhéanamh cúl le cúl. Tugann sé sin deis duit féin agus don tiománaí eile an trácht atá ag teacht a fheiceáil agus tugann deis don trácht sin sibhse a fheiceáil.

Ag casadh cúl le cúl

Mura bhfuil ar do chumas é sin a dhéanamh, féadfaidh sibh casadh neastaoibh le neastaoibh. Ciallaíonn sé sin an casadh a thosú an t-achar is atá na feithiclí fós os comhair a chéile.

Ag casadh neastaoibh le neastaoibh

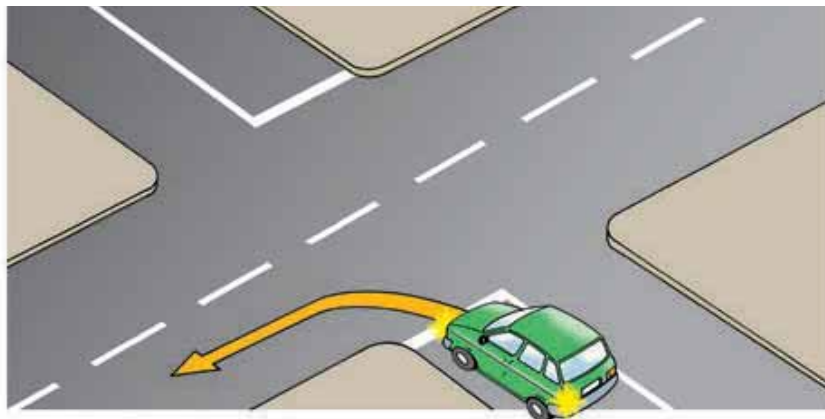
Ag casadh ar dheis ó shráid aontreo

Tiomáin chomh gar agus atá sábháilte do thaobh na láimhe clé de shráid aontreo agus is féidir leat. Coinnigh súil amach do limistéir ina bhféadfadh sé go mbeadh sé ceadaithe do dhá lána casadh ar dheis.

Ag casadh ar dheis ó phríomhbhóthar chuig mionbhóthar

- Seiceáil do chuid scáthán go maith roimh ré do thrácht atá ag teacht i do dhiaidh.
- Tabhair comhartha le casadh ar thaobh na láimhe clé, agus nuair atá sé sábháilte, moilligh síos.
- Coinnigh chomh gar agus is féidir leat go sábháilte den chiumhais ar thaobh na láimhe clé den bhóthar, agus baint úsáid as do chuid scáthán le faire amach do rothaithe nó do ghluaisrothaithe atá ag teacht suas ar thaobh na láimhe clé duit.
- Bí ag faire amach do shaighid ómracha atá ag dul ann agus as a thugann cead duit leanúint ar aghaidh ar chlé mura bhfuil aon trácht ag déanamh ort ó thaobh na láimhe deise.
- Más féidir é, fág spás le go mbeidh feithicil eile in ann scoitheadh ar thaobh na láimhe deise.
- Tóg an casadh, ag coinneáil gar don chiumhais ar thaobh na láimhe clé. Ná buail agus ná téigh suas ar an gcolbha.

Ag casadh ar chlé ó mhionbhóthar chuig príomhbhóthar

- Seiceáil do chuid scáthán go maith roimh ré do thrácht atá ag teacht i do dhiaidh.
- Tabhair comhartha le casadh ar thaobh na láimhe clé agus moilligh síos.
- Má tá tú ag acomhal atá á rialú ag comhartha Stop nó Géill Slí, fan ag an mbealach isteach chuig an acomhal go mbeidh an bóthar glan.
- Bí ag faire amach do shaighid ómracha atá ag dul ann agus as a thugann cead duit leanúint ar aghaidh ar chlé mura bhfuil aon trácht ag déanamh ort ó thaobh na láimhe deise.
- Má tá lána caolbhealaigh curtha ar fáil chun casadh ar chlé, ba **chóir** duit úsáid a bhaint as.
- Nuair atá sé sábháilte, críochnaigh an casadh ionas go mbeidh ar do chumas dul isteach ar thaobh na láimhe clé den bhóthar a bhfuil tú ag déanamh air.

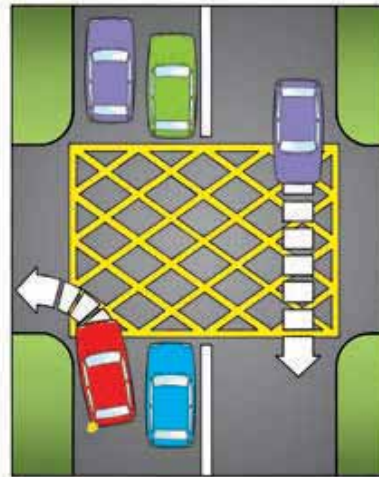
Bí cúramach gan an iomarca spás a thógáil suas nuair atá tú ag casadh agus géill slí do choisithe agus do rothaithe atá ag trasnú ag an acomhal sula dtosaíonn tú ag casadh.

Acomhail bosca bhuí

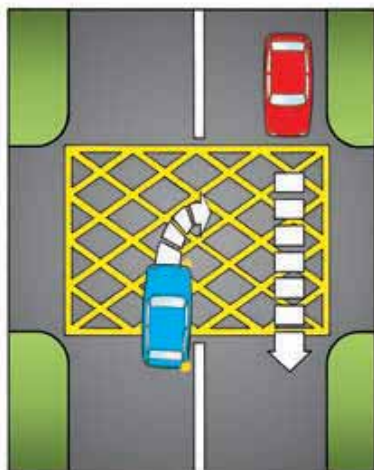
Tá na hacomhail seo comhdhéanta de phatrúin de línte buí cliathacha.

CUIMHNIGH

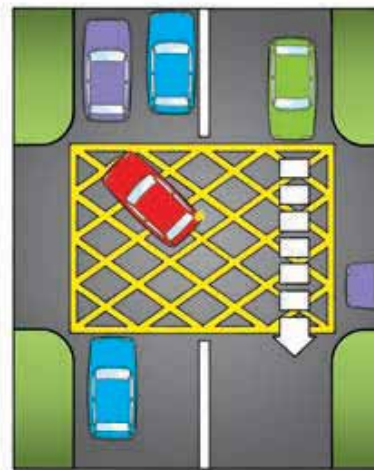
Níor **chóir** duit dul isteach ar acomhal le bosca buí mura bhfuil ar do chumas dul thairis gan stopadh.

Is ionann agus eisceacht nuair a theastaíonn uait casadh ar dheis. Sa chás sin, is féidir leat dul isteach san acomhal bosca bhuí agus tú ag fanacht le bearna sa trácht atá ag teacht ón treo eile. Ná téigh isteach sa bhosca, áfach, sa chás go gcuirfeadh sé sin bac ar thrácht eile a bhfuil ceart slí acu.

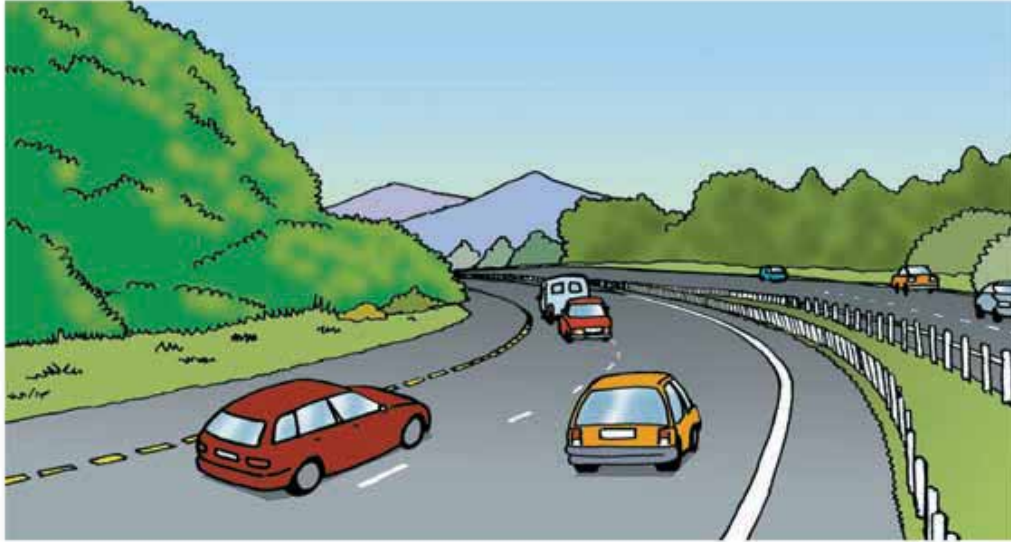
TÉIGH ISTEACH

NÁ TÉIGH ISTEACH

Tá acomhail bosca buí le fáil freisin ag crosairí comhréidh iarnróid nó ag crosairí trambhealaí. Ná téigh isteach sna hacomhail bosca bhuí sin riamh mura bhfuil ar do chumas iad a fhágáil gan stopadh. Chun tuilleadh eolais a fháil maidir le comharthaí tráchta agus marcanna bhóthair féach Cuid 6.

Acomhail agus débhealaí

Is ionann débhealaí agus bóithre le dhá lána nó níos mó tráchta ag taisteal sa dá threo. Is ionann an lána ar an taobh amuigh nó lána na láimhe deise i ngach treo agus an lána is gaire de lár an débhealaigh.

De ghnáth ba **chóir** duit tiomáint i lána na láimhe clé de dhébhealach. Ní féidir leat an lána lasmuigh de dhébhealach dhá lána nó trí lána a úsáid ach amháin:

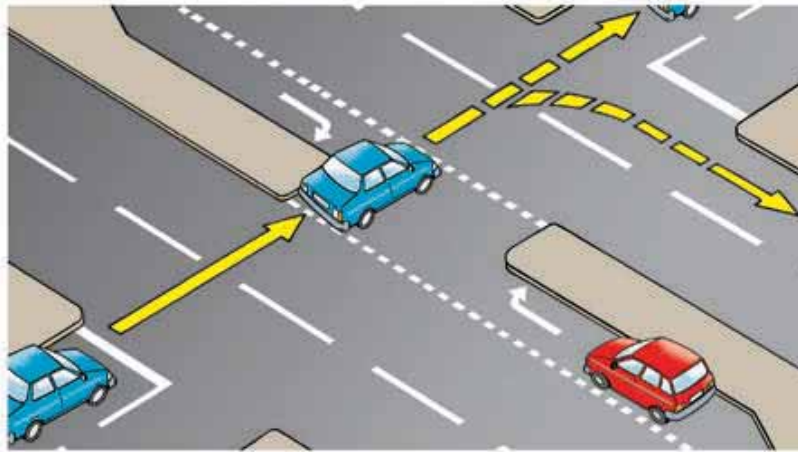
- ar mhaithe le scoitheadh, agus
- nuair atá sé i gceist agat casadh ar dheis achar gearr romhat.

Ag casadh ar chlé isteach ar dhébhealach

- Tiomáin chomh gar agus is atá sábháilte de chiumhais na láimhe clé den bhóthar isteach
- Bí ag faire amach do thrácht atá i do choinne.
- Tóg an casadh nuair atá sé sábháilte é sin a dhéanamh.
- Coinnigh le lána na láimhe clé den débhealach agus géaraigh ar do chuid luais chun coinneáil le gnáthluas tráchta faoi réir ag teorainneacha luais agus coinníollacha bóthair.

Ag trasnú débhealach nó ag dul isteach air trí chasadh ar dheis

- Nuair atá sé sábháilte é sin a dhéanamh, fan sa lárstráice (an bhearna atá sa stráice deighilte i lár báire) nó go mbeidh bearna sábháilte sa trácht.
- Críochnaigh an trasnú nó cas isteach sa dara leath den débhealach agus géaraigh ar do chuid luas nó go mbíonn sé ar aon dul leis an ngnáthshruth tráchta, faoi réir ag teorainneacha luas agus coinníollacha bóthair reatha.

Má tá feithicil eile ag blocáil an lárstráice cheana féin, fan ar an mionbhóthar nó go mbeidh dóthain spáis ann leis an gcéad leath den bhóthar a ghlanadh gan stopadh ar an débhealach. Má tá an lárstráice ró-chúng le haghaidh d'fheithicil, fan ar an mionbhóthar nó go mbeidh sé ar do chumas dhá thaobh an débhealaigh a ghlanadh, nó déan an casadh in aon iarracht amháin.

Sa chás go bhfuil tú ag tiomáint feithicil mhór, go ginearálta níl sé sábháilte caitheamh leis an dá chuid den débhealach mar bhóthar ar leith. Ba **chóir** duit fanacht ar an mionbhóthar nó go mbeidh ar do chumas an dá chuid den débhealach a thrasnú gan stopadh.

Bí cúramach i gcónaí nuair atá tú taobh thiar d'fheithiclí móra nó d'fheithiclí atá ag tarraingt leantóirí nuair atá siad ag casadh. Cuimhnigh go dteastaíonn neart spáis ó fheithicil fhada le casadh a chríochnú. Ba **chóir** do rothaithe, gluaisrothaithe agus do choisithe go háirithe, a bheith an-chúramach nuair atá siad gar de na feithiclí seo.

Ag casadh ar dheis ó dhébhealach

- Lean an gnáth-nós imeachta (féach thíos) agus bog isteach i lána na láimhe deise. Má tá lána luasmhoillithe ann, téigh isteach ann.
- Ag an aomhal, cas isteach sa lárstráice agus fan le bearna shábháilte sa trácht.
- Nuair atá sé sábháilte é sin a dhéanamh, críochnaigh an casadh agus bog isteach i lána láimhe clé an bhóthair a bhfuil tú ag dul isteach air.

Timpealláin

Ní gá go mbeidh gach timpeallán mar a chéile. Tá siad ar chruthanna agus méid difriúil agus d'fhéadfadh sé go mbeadh líonta difriúla bealaí amach orthu. Tá roinnt acu á rialú ag soilse tráchta.

Is é an cuspóir le timpeallán a bheith ann:

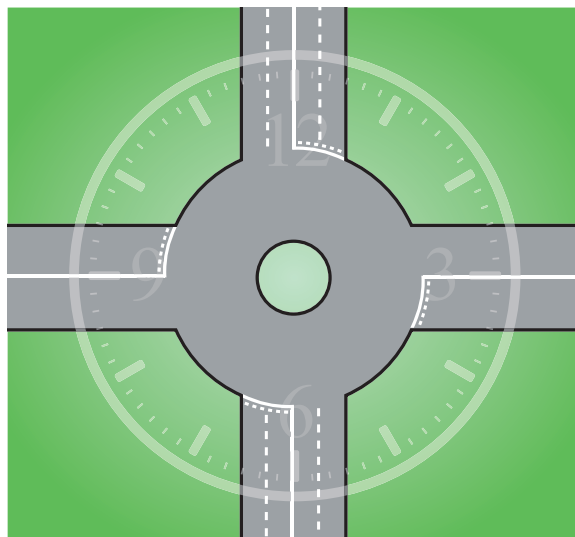
- ar mhaithe le moill a laghdú - ritheann an sruth tráchta níos fearr i gcomparáid leis an trácht stop agus imigh ag gnáth thrasnú ar nós soilse tráchta.
- ar mhaithe le baol imbhualtí a laghdú go suntasach.
- ar mhaithe le truailliú a laghdú - bíonn astuithe ó fheithiclí ar thimpealláin níos lú ná mar a bheadh siad ag aomhail soilse tráchta.

An Sár-Riail

Ba chóir go gcuideodh an 'sár-riail' seo le tiománaithe chun tiomáint go sábháilte ag aon timpeallán beag beann ar an líon bealaí amach:

Féach ar an timpeallán mar chlog.

- Má táthar ag tógáil aon bhealach amach ó shuíomh 6 an chlog go dtí 12 an chlog, go ginearálta, ba chóir go ndéanfaidh tiománaithe orthu ó lána na láimhe clé.
- Má táthar ag tógáil aon bhealach amach ó shuíomh 12 an chlog go dtí 6 an chlog, go ginearálta, ba chóir go ndéanfaidh tiománaithe déanamh orthu ó lána na láimhe deise.
- Má tá marcanna bóthair ann a thaispeánann an lána ba chóir duit a bheith ann, lean na treoracha sin. D'fhéadfadh sé go gciallóidh coinníollacha tráchta nach mór duit rochtain dhifriúil a thógáil ach, go príomha, cuideoidh an 'sár-riail' leat tiomáint go sábháilte ar beagnach gach timpeallán.

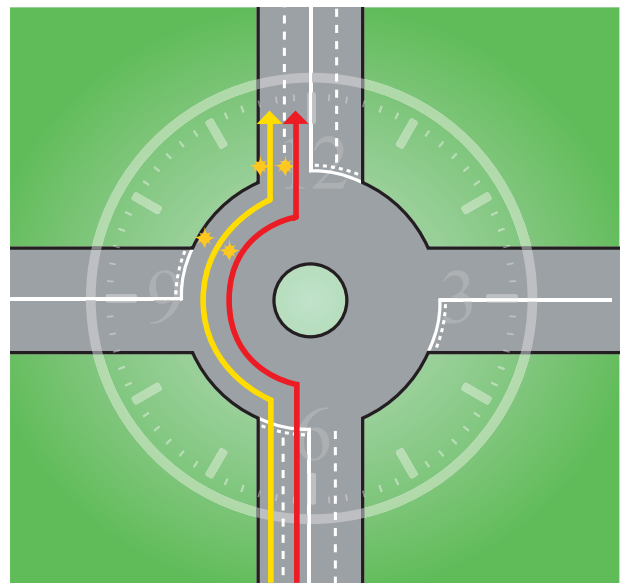
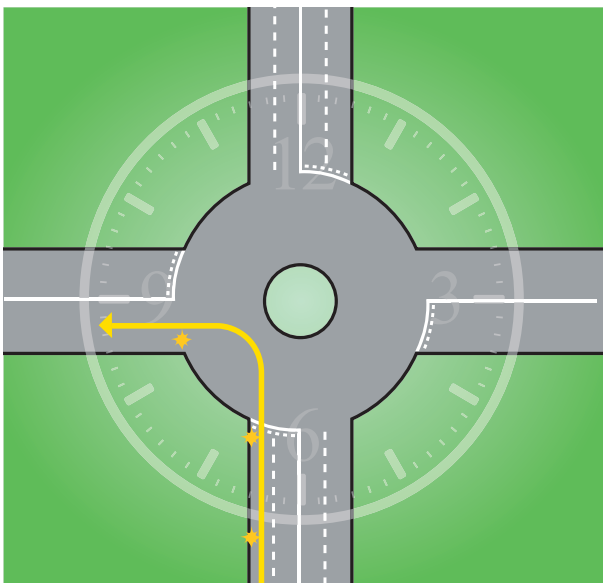

Ag déanamh ar timpeallán

- D'fhéadfadh coinníollacha ag timpealláin athrú. Nuair atá tú ag déanamh ar timpeallán, bí ag faire amach do threoshaighid, marcanna bóthair nó comharthaí a d'fhéadfadh an lána ba chóir duit a úsáid don bhealach atá á thógáil agat a léiriú.
- Bog isteach sa lána ceart in am. Úsáid 'sár-riail' an 12 an chloig chun cabhrú leat cúrsa sábháilte a phleanáil mura léiríonn na comharthaí bóthair a mhalairt.
- Déileáil leis an timpeallán mar a dhéanfa le hacomhal. Ní **foláir** duit géilleadh don trácht atá ag teacht ó dheis ach lean ort ag gluaiseacht má tá an bealach glan.

Ag tógáil casadh ar chlé

Déan áir i lána na láimhe clé, tabhair comhartha go bhfuil tú ag dul ar 'chlé' de réir mar atá tú ag déanamh air agus lean ort nó go mbeidh an bealach amach ar chlé tógtha agat.

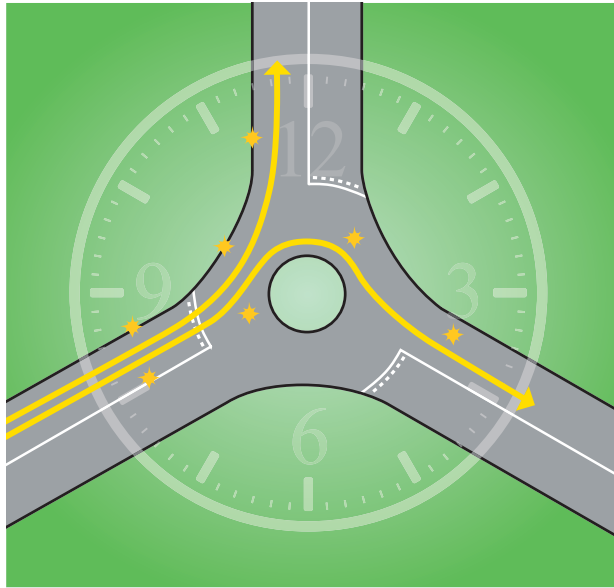
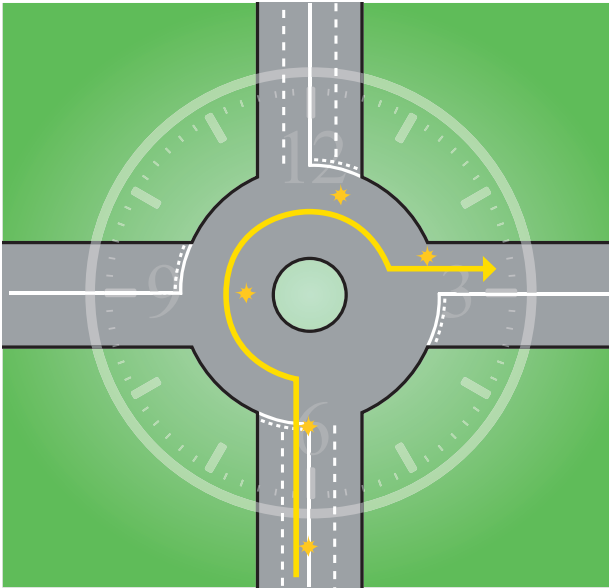
Ag dul díreach ar aghaidh (nó aon bhealach amach ar chlé ón 12 an chlog)

Déan air i lána na láimhe clé (mura léiríonn marcanna bóthair a mhalairt) ach ná tabhair comhartha go bhfuil tú ag dul ar 'chlé' nó go mbeidh tú imithe thar an mbealach amach roimh an gceann atá i gceist agat a thógáil. Sa chás go léiríonn coinníollacha tráchta a mhalairt, mar shampla, líne fhada tráchta i lána na láimhe clé ag tabhairt comhartha go bhfuil siad ag dul ar chlé nó oibreacha bóthair i lána na láimhe clé, ní mór duit an cúrsa atá á thaispeáint ag an líne dhearg a leanúint.

Bhí thar a bheith cúramach ag gach bealach amach le linn duit a bheith ag fágáil an timpealláin, déan seiceáil maidir le húsáideoirí eile bóithre - mar shampla, rothaithe agus gluaisrothaithe a d'fhéadfadh a bheith ag leanúint orthu ar an timpeallán.

Ag tógáil aon bhealaí amach níos faide ar aghaidh (na bealaí amach sin tar éis a 12 an chlog – ar dheis)

Déan air i lána na láimhe deise (mura léiríonn marcanna bóthair a mhalairt) tabhair comhartha go bhfuil tú ag dul ar ‘dheis’ ar dhruidim leis nó go mbeidh tú imithe thar an mbealach amach roimh an gceann atá i gceist agat a thógáil. Ansin athraigh chuig táscaire na láimhe clé. Gluais anonn i dtreo na láimhe clé ar an timpeallán agus lean ort ag tabhairt comhartha ar chlé chun fágáil.

I ngach cás bí ag faire amach do agus tabhair neart spáis do:

- coisithe a d’fhéadfadh a bheith ag trasnú ag na bóithre isteach agus amach,
- trácht ag trasnú os do chomhair ar an timpeallán, go háirithe feithiclí a bhfuil sé i gceist acu imeacht tríd an gcéad bhealach amach eile.
- trácht a d’fhéadfadh a bheith ag tógáil suas dhá lána nó nach bhfuil sa suíomh ceart,
- gluaisrothaithe,
- rothaithe agus marcaigh capall a d’fhéadfadh fanacht i lána na láimhe clé agus comhartha ar dheis a thabhairt má tá sé i gceist acu leanúint orthu timpeall an timpealláin.
- feithiclí fada (lena n-áirítear feithiclí atá ag tarraingt leantóirí), a d’fhéadfadh cúrsa difriúil a thógáil ag druoidim le nó ar an timpeallán mar gheall ar a bhfad. Bí ag faire amach do na comharthaí atá á thabhairt acu.

CUIMHNIGH

D’fhéadfadh coinníollacha ag timpealláin athrú. Bí ar an airdeall i gcónaí. Bí ar an airdeall maidir le comharthaí tráchta, soilse tráchta, marcanna bóthair agus trácht atá ag teacht ó thaobh do láimhe deise agus tú ag déanamh ar thimpealláin, go háirithe.

Cuid 10:

Páirceáil

Clúdaíonn an chuid seo na rialacha ó thaobh páirceáil go sábháilte.

Páirceáil

Rialacha ginearálta

- Más féidir, páirceáil sa treo ina bhfuil sruth an tráchta.
- Páirceáil gar do, agus comhthreomhar leis an gcolbha nó le ciumhais an bhóthair ach amháin in aon áit a bhfuil cuas páirceála ingearach nó uillinne marcáilte amach ar dhromchla an bhóthair.
- Sa chás go bhfuil cuas páirceáilte marcáilte amach ar bhóthar ní mór duit d'fheithicil a pháirceáil laistigh den spás páirceála.
- Cuir air an coscán láimhe.
- Cas as an t-inneall.
- Fág an fheithicil sa chéad ghiar nó i suíomh cúlaithe, nó roghnaigh P i gcás carr uathoibríoch.
- Seiceáil an bhfuil úsáideoirí eile bóithre in aice láimhe, gluaisrothaithe, rothaithe agus coisithe go háirithe sula n-osclaíonn tú na doirse.
- Ná hoscail do chuid doirse ach amháin nuair atá gá leis agus ná coinnigh oscailte i bhfad iad.
- Ná tar amach as an fheithicil ach amháin nuair atá sé sábháilte agus nuair nach bhfuil tú féin ná do chuid paisinéirí ag cur bac ar úsáideoirí eile bóithre.
- Ba chóir do phaisinéirí a theacht amach ar cholbha an chosáin.
- Cuir an fheithicil faoi ghlas agus tú á fhágáil.

Conas a chinntiú go bhfuil d'fheithicil páirceáilte go sábháilte

Déan cinnte nach bhfuil tú ag cur as do ghnáth-shruth an tráchta agus nach bhfuil d'fheithicil ag cur as, ag bacadh nó ag cur úsáideoirí eile bóithre i gcontúirt.

PÁIRCEÁIL ✓	NÁ PÁIRCEÁIL ✗
Páirceáil chomh gar agus is féidir don cholbha nó do chiumhais an bhóthair.	Ná páirceáil trasna ó fheithicil eile ar bhóthar cúng.
Déan cinnte go bhfuil taobhanna d'fheithicil comhthreomhar leis an gcolbha nó leis an gciúmhaís, mura léiríonn comhartha tráchta a mhalairt.	Ná páirceáil go dúbailte.
Páirceáil agus d'aghaidh sa treo céanna leis an trácht.	Ná páirceáil ag oibreacha bóthair.
Déan cinnte gur féidir d'fheithicil a fheiceáil san oíche.	Ná páirceáil ag bealach isteach nó amach chuig stáisiún dóiteáin, stáisiún Gardaí, stáisiún othar chairr nó ospidéal.
Páirceáil go cúirtéiseach agus ná cuir bac ar amharc úsáideoirí eile bóithre ar chomhartha tráchta nó an bóthar atá os a gcomhair.	Ná páirceáil in áit a mbeidh tú ag bacadh amharc úsáideoirí eile bóithre ar chomhartha tráchta nó ar an mbóthar atá os a gcomhair.
Páirceáil san áit nach mbeidh tú ag bacadh bealach isteach chuig maoin mura bhfuil cead an úinéara agat.	Ná páirceáil san áit a bhfuil páirceáil toirmiscithe ag comharthaí tráchta nó ag marcanna bóthair (féach cuid 6).

Taispeánann na comharthaí tráchta agus na marcanna bóthair seo a leanas an áit nach bhfuil páirceáil ceadaithe nó ceadaithe **ag amanna áirithe amháin**.

Comharthaí tráchta

Taispeánann na comharthaí agus na plátaí eolais atá ag gabháil leo nach féidir leat páirceáil ach le linn tréimhsí áirithe amháin (comhartha 1) nó lasmuigh de thréimhsí áirithe (comhartha 2).

Comhartha 1
Páirceáil ceadaithe

Comhartha 2
Páirceáil toirmiscthe

Taispeánann an comhartha thíos glanbhealach – limistéar de bhóthar nach **mór** a choinneáil glan do thrácht atá ag gluaiseacht le linn amanna áirithe den lá (tréimhsí gnóthacha de ghnáth). Taispeántar na hamanna ina bhfuil stopadh nó páirceáil toirmiscthe ar an bpláta eolais atá faoin gcomhartha.

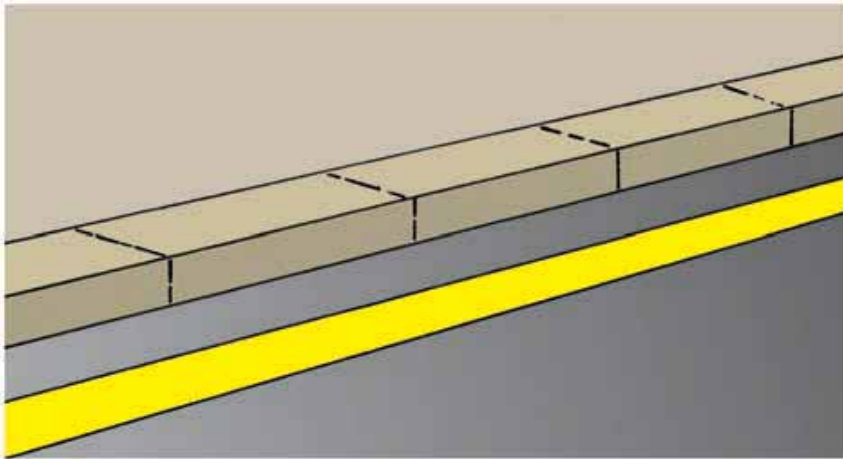
Ní féidir le feithiclí eile stopadh le linn na n-amanna sin ach amháin má tá siad ag fanacht i líne tráchta, ach ní cheadaítear dóibh páirceáil, fiú má tá dioscpháirceáil nó méadarpháirceáil ar fáil de ghnáth.

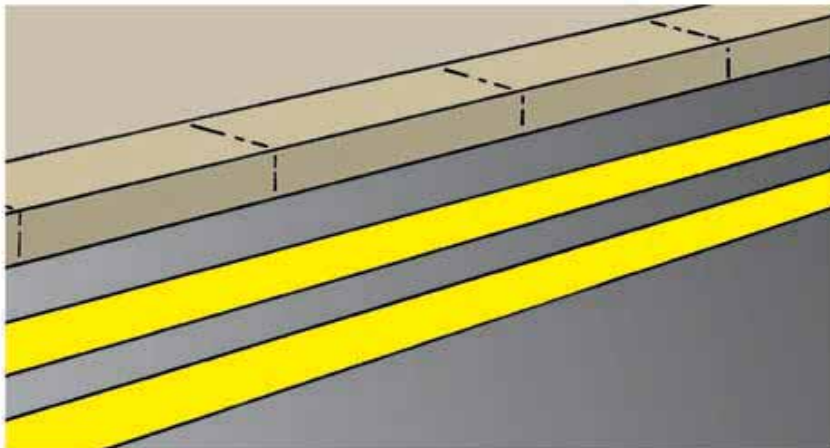
Glanbhealach

Marcanna bóthair

De ghnáth bíonn pláta eolais ingearach in aice leis an líne bhuí shingil seo. Nuair a bhíonn siad in éineacht, ciallaíonn an marc bóthair agus an pláta eolais **nach féidir** leat páirceáil le linn na n-amanna atá taispeánta.

Ciallaíonn na línte bhuí dhúbailte nach féidir páirceáil ann ag tráth ar bith.

Cosc ar pháirceáil

Fiú mura bhfeiceann tú comhartha áirithe ‘cosc ar pháirceáil’ nó líne bhuí ar an mbóthar **níor chóir** duit stopadh ná páirceáil:

- i spás páirceála mura bhfuil cárta sealbhóra ceadá ‘in áirithe do dhuine faoi mhíchumas’ ar taispeáint agat. Ní mór d’úsáideoirí cathaoir rothaí an cuas páirceála speisialta le leithead breise a úsáid ar mhaithe le doras an chairr a oscailt go hiomlán. Tabharfaidh sé sin an deis do dhuine aistriú ón gcathaoir rothaí go dtí an fheithicil nó ón fheithicil go dtí cathaoir rothaí. Tá gnáth chuasa páirceála ró-chúng leis an spás a theastaíonn ó úsáideoirí cathaoir rothaí a chur ar fáil mar sin **níor chóir** d’úsáideoirí eile bóithre páirceáil i spásanna páirceála atá ainmnithe mar spásanna páirceála do dhaoine faoi mhíchumas. Is ionann agus cion má dhéanann tú é sin;

- an áit ina bhfuil línte fiarláin ar cheachtar taobh de shoilse choisithe nó crosairí peileacánach nó síogach;
- go hiomlán nó ar chuid de thrasrian peileacánach nó síogach nó ag soilse choisithe;
- 15 méadar roimh nó 5 méadar i ndiaidh trasrian coisithe nó soilse tráchta;
- in aice le bealach isteach chun scoile áit a bhfuil línte buí fiarláin feadh ciumhais an bhóthair ina bhfuil na focail ‘SCOIL - COINNIGH SAOR’;
- in aice le bealach isteach nó bealach amach ó stáisiún Dóiteáin, Othar Chairr nó Gardaí;
- laistigh de limistéar atá marcáilte mar stop bus nó stad tacsaithe - ina bhfuil marcanna bána bóthair sna limistéir agus chomh maith leis sin go dtaispeántar an focal ‘BUS’ ag stop bus agus ‘TACSAITHE’ ag stad tacsáí;
- san áit ina bhfuil líne bhán shingil nó líne bhán dúbailte leanúnach feadh lár an bhóthair;
- go hiomlán air nó ar chuid de chosán, imeall féir, lána nó raon rothar nó lárstráice;

- laistigh de 5 méadar d'acomhal bóthair mura bhfuil spásanna páirceála marcáilte go soiléir;
- ar chuid de bhóthar atá curtha in áirithe do chorrthrádail le linn uaireanta trádála;
- i lána bus in aghaidh an tsrutha ag am ar bith nó i lána bus leis an sruth le linn na n-uaireanta a bhfuil an lána bus i bhfeidhm;
- i mbá luchtaithe (atá curtha in áirithe ar mhaithe le feithiclí earraí iad a úsáid agus iad ag luchtú nó ag díluchtú earraí ar feadh uastréimhse de 30 nóiméad) – taispeánann marcanna bóthair na focail 'LUCHTÚ' trasna an bhealaigh isteach chuig limistéar páirceála;
- i mbealach isteach nó bealach amach d'fheithiclí nó ó fhoirgneamh, mura bhfuil sé údaraithe ag áititheoir an fhoirgnimh;
- i dtrambhealach le linn na tréimhse a bhfuil an trambhealach i bhfeidhm (feidhmíonn trambhealaí ar bhonn 24 uaire an chloig mura bhfuil tréimhse eile taispeánta ar an bpláta eolas le hais an lána);
- ag déanamh ar chrosaire comhréidh;
- sa chás go bhfuil an colbha íslithe le cabhair a thabhairt d'úsáideoirí cathaoir rothaí.

CUIMHNIGH

Níor chóir duit páirceáil ar aon slí a chuirfeadh as do ghnáth-sruth an tráchta, nó a chuirfeadh bac nó a chuirfeadh úsáideoirí eile bóithre i gcontúirt.

Níor **chóir** duit páirceáil riamh:

- ar choirnéal, ar chasadh, ar mhullach cnoic nó ar dhroichead dronnach,
- san áit a bhfuil claonadh géar sa bhóthar, nó
- in aon áit a chuireann bac ar amharc maor scoile nó ar sheirbhís maorachta scoil shóisearach, ní bhaineann an srianadh le feithiclí a bhfuil cead páirceála do dhaoine faoi mhíchumas á dtaispeáint acu.

Dioscpháirceáil

Feidhmíonn dioscpháirceáil i limistéir faoi fhoirgnimh le páirceáil a shrianadh le linn amanna áirithe den lá. Feicfidh tú comhartha rialála le pláta eolais thíos faoi i limistéar atá clúdaithe ag dioscpháirceáil. Nuair atá tú ag páirceáil, ní foláir duit diosca a cheannach do thréimhse ama socraithe agus do charr a bheith tugtha chun bealaigh agat faoin am a dtagann an tréimhse seo chun críche. Níor chóir duit páirceáil ar an tsráid chéanna arís laistigh d'aon uair an chloig amháin tar éis duit spás dioscpháirceála a fhágáil. Ní bhaineann an srianadh le feithicil ar a bhfuil cead páirceála do dhuine faoi mhíchumas le feiceáil orthu.

Páirceáil ceadaithe

Dioscpháirceáil

Clampáil nó ag tabhairt feithiclí chun siúil

Tá córais tugtha isteach ag roinnt údaráis áitiúla le haghaidh a thabhairt ar pháirceáil neamhdhleathach. Má tá d'fheithicil páirceáilte go neamhdhleathach, d'fhéadfadh sé go suiteálfaí clampa ar an roth, nó d'fhéadfá d'fheithicil a thabhairt chun siúil chuig áit éigin eile agus clampa a chur uirthi ansin nó í a thabhairt chun siúil agus í a chur faoi ghlas i bpóna feithicle. Ní foláir duit táille a íoc ansin leis an gclampa a bhaint dí agus/nó le d'fheithicil a fháil ar ais.

Páirceáil chontúirteach

Sa chás go bpáirceálann tú ar bhealach gur dóigh go bhféadfadh an fheithicil a bheith mar chontúirt d'úsáideoirí eile bóithre, mar shampla, má chuireann sé faoi deara do choisí dul amach ar an mbóthar, d'fhéadfadh sé go gcinneadh Garda gur páirceáil chontúirteach a bheadh ann agus ionchúiseamh a dhéanamh i d'aghaidh. Sa chás go gciontaítear as an gcion sin tú, cuirfear cúig phointe pionóis ort.

Cuid 11:

Mótarbhealaí agus tolláin

Is ionann mótarbhealaí agus bóithre a chabhraíonn leis an am a thógann an t-aistear a laghdú trí thrácht a dheighilt agus trí fháil réidh le hacomhail bóithre. Is dócha gurb iad an bealach is sábháilte iad le lear mór tráchta a chur ag gluaiseacht, mar gheall go seachnaíonn siad an baol ó imbhualladh díreach in éadan a chéile, go príomha. Mar sin féin, tá baol i bhfad níos mó ag gabháil leo go ritheadh scuaine tráchta isteach ina chéile i gcomparáid le cineálacha eile bóithre.

Clúdaíonn an chuid seo na rialacha maidir le cé atá i dteideal tiomáint ar an mótarbhealach, cad a chiallaíonn comharthaí mótarbhealaí agus conas dul isteach orthu, iad a fhágáil agus scoitheadh go sábháilte

Féach cuid 25 maidir le liosta de na comharthaí is coitianta a bheidh le feiceáil agat ar mhótarbhealach.

Comharthaí mótarbhealaigh	Cad a chiallaíonn siad
	Mótarbhealach romhat Tá bealach isteach chun mótarbhealaigh romhat agus níor chóir do na húsáideoirí bóithre atá liostaithe ar an gcomhartha dul isteach ar an mótarbhealach.
	Bealach isteach chuig mótarbhealach Tá an t-úsáideoir bóithre ag dul isteach ar an mhótarbhealach anois agus ní mór dó/di déanamh de réir rialacha an mhótarbhealaigh. De ghnáth bíonn an comhartha seo in aice leis an gcomhartha 'Mótarbhealach romhat'.
	Comhartha maidir le comhaireamh síos Tá an tiománaí 300 méadar ón gcéad bhealach amach eile ón mótarbhealach.
	Comhartha maidir le comhaireamh síos Tá an tiománaí 200 méadar ó gcéad bhealach amach eile.

Comharthaí mótarbhealaigh	Cad a chiallaíonn siad	
	Comhartha maidir le comhaireamh síos	Tá an tiománaí 100 méadar ó gcéad bhealach amach eile.
	Mótarbhealach ag críochnú 500m romhat	Tá 500 méadar fágtha go deireadh an mhótarbhealaigh.
	Críoch le mótarbhealach	Tá deireadh an mhótarbhealaigh sroichte ag an tiománaí.
	Comhartha maidir le baint amach lána	Tá lána breise ag ceangal leis an mótarbhealach.
	Comhartha maidir leis an gcéad bhealach amach eile	Léiríonn sé an t-achar chuig an gcéad bhealach amach eile agus na bealaí breise.

Rialacha ginearálta

Tá an comhartha thíos le feiceáil agus tú ar tí dul isteach ar mhótarbhealach. Taispeánann an comhartha ar clé **nár chóir** do na feithiclí seo a leanas dul isteach ar an mótarbhealach:

Mótarbhealach
romhat

Mótarbhealach
romhat

Bealach
isteach chuig
mótarbhealach

- daoine **nach bhfuil** láncheadúnas tiomána acu do chatagóir na feithicle atá á tiomáint acu,
- feithiclí nach bhfuil ar a gcumas luas de 50km/san uair ar a laghad a bhaint amach,
- feithiclí le hacmhainn innill de 50cc. nó níos lú,

- carráistí do na heasláin nó cathaoireacha rothaí mótar,
- feithiclí nach n-úsáideann boinn teannta,
- rothaithe,
- coisithe, agus
- ainmhithe.

Teorainneacha luais ar an mótarbhealach

Is é 120km in aghaidh na huaire an uasteorainn luais ar mhótarbhealach mura bhfuil:

- comharthaí ann a thugann teorainn eile luais, mar shampla, comharthaí rabhaidh chun aird a tharraingt ar oibreacha bóthair; nó
- feithicil á tiomáint agat atá faoi réir ag teorainn níos ísle mar shampla bus nó trucail.

Cuimhnigh gurb é 102 méadar (27 uair fad an ghluaisteáin) d'achar stoptha iomlán ag 120km in aghaidh na huaire agus aimsir thirim ann. Is ionann é seo agus tuairim is fad páirce sacair.

- Méadaíonn an ghnáth-theorainn luais do HGVanna go 90km/u ar mhótarbhealaí nó ar dhébhealaí nuair nach bhfuil feidhm le haon teorainn luais níos lú.
- Méadaítear an ghnáth-theorainn luais do bhusanna go 100km/u ar mhótarbhealaí nó ar dhébhealaí nuair nach bhfuil feidhm le haon teorainn luais níos ísle.

Ag dul isteach ar an mótarbhealach

Agus tú ag dul isteach ar an mótarbhealach, bí cúramach agus bí san airdeall, agus lig don trácht atá ar an mótarbhealach cheana dul tharat. Ba **chóir** duit na céimeanna seo a leanas a leanúint agus tú ag dul isteach ar an mótarbhealach.

- Bain úsáid as an lána luasghéaraithe le do luas a mhéadú sula sníonn tú isteach sa trácht ar an mótarbhealach..
- Tabhair comhartha luath do ghluaisteánaithe eile go bhfuil sé i gceist agat snoí isteach.
- Agus tú ag teacht isteach ar an sliosbhóthar, seiceáil sna scátháin agus id chaochspota le bearna sábháilte a aimsiú sa lána ar chlé den mhótarbhealach.
- Déan de réir na gcomharthaí bóthair agus na marcanna bóthair.
- Ná tiomáin ar mharcanna haiste sula shníonn tú isteach sa trácht ar an mótarbhealach.

- Géill don trácht atá ar an mótarbhealach cheana.
- Déan do luas a oiriúnú agus tú ag dul isteach ar an mótarbhealach le luas ginearálta an tráchta sa lána sin a mheaitseáil oiread agus is féidir.
- Glac le gach athrú lána mar bheart ar leith. Fan sa lána ar chlé fada go leor le hoiriúnú do luas an tráchta sula dtugann tú faoi scoitheadh.

Ar an mótarbhealach

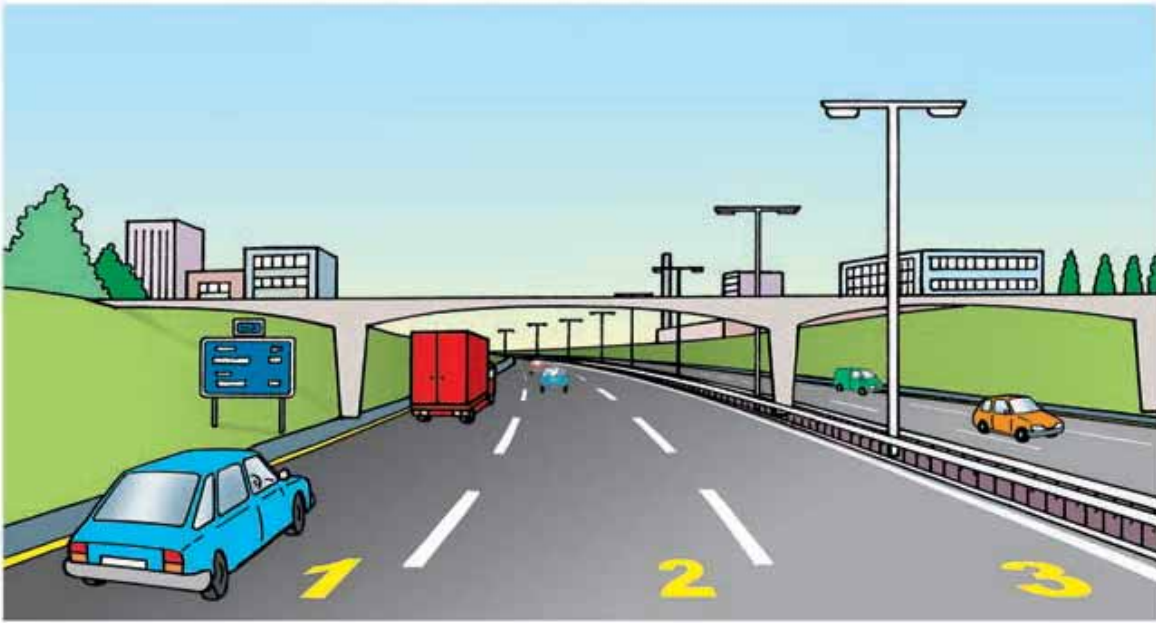
- **Caithfidh** tú tiomáint romhat. Ní cheadaítear casadh nó cúlú.
- **Ba chóir** duit gluaiseacht ar luas agus ar bhealach nach gcuireann isteach ar thrácht eile ar an mótarbhealach.
- **Níor chóir** duit tiomáint ar aon chuid den mhótarbhealach nach carrbhealach é, mar shampla gualainn chrua, ach i gcás éigeandála.
- **Níor chóir** duit stopadh nó páirceáil ar aon chuid den mhótarbhealach mura mbriseann an carr síos nó mura dtugann garda comhartha duit é sin a dhéanamh.
- **Níor chóir** duit aon duine a phiocadh suas nó a scaoileadh amach ar an mótarbhealach.

CUIMHNIGH

Má tharlaíonn tú a bheith ag tiomáint in aghaidh srutha an tráchta, tarraing isteach ar an ngualainn chrua láithreach agus stop. Déan teagmháil leis na gardaí trí ghlaoch ar 999. Ná déan iarracht d’fheithicil a chasadh. Fan in áit shábháilte go dtiocfar i gcabhair ort.

Lánaí a úsáid mar is ceart

Tá sé an-tábhachtach go dtuigeann tú cén aidhm atá le gach lána ar an mótarbhealach. Tugtar uimhir do gach lána chun cuidiú le míniú a thabhairt faoin gcaoi agus faoin uair le gluaiseacht ó lána amháin go lána eile. Léiríonn an pictiúr thíos gurb é lána 1 an lána is cóngaraí don ghualainn chrua. Tugtar an lána istigh ar an lána seo freisin. Ar mhótarbhealach débhealach tugtar lána 2 ar an lána is cóngaraí don lárstráice (tugtar an lána lasmuigh air seo freisin). Ar mhótarbhealach 3 lána is é seo lána 3.

Lána 1

Baineann an ghnáthriail ‘fan ar chlé’ leis seo. Fán sa lána seo mura bhfuil tú ag scoitheadh.

Lána 2

Ar mhótarbhealach dhá lána, úsáid é seo don scoitheadh amháin agus bog ar ais isteach i lána 1 nuair a bhíonn sin déanta. Féadfaidh tú an lána seo a úsáid freisin le freastal ar an trácht a shnoíonn isteach ón taobh clé.

Ar mhótarbhealach trí lána féadfaidh tú fanacht sa lána láir seo nuair a bhíonn trácht ag gluaiseacht níos moille i lána 1.

Lána 3

Má bhíonn tú ag taisteal ar mhótarbhealach trí lána, **níor chóir** duit an lána seo a úsáid ach nuair a bhíonn an trácht i lánaí 1 agus 2 ag gluaiseacht ina scuainí agus nuair is gá duit scoitheadh nó freastal ar thrácht atá ag snoí isteach. Nuair a bhíonn an scoitheadh déanta bog ar ais isteach ar chlé agus ceadaiigh do thrácht níos sciobtha ón gcúl dul tharat.

Níor chóir duit an lána is cóngaraí don lárstráice a úsáid, is é sin an lána lasmuigh (lána 2 nó lána 3, ag brath ar líon na lánaí) má tá siad seo a leanas á dtiomáint agat:

- feithicil earraí le huasmhais údaráithe de bhreis agus 3,500 cileagram, mar leoraí nó feithicil earraí troma,
- feithicil déanta le haghaidh níos mó ná 8 bpaisinéir a iompar chomh maith leis an tiománaí, mar shampla bus, nó
- feithicil agus leantóir, bosca capall nó carbhán á tharraingt aici.

É sin ráite, féadfaidh tú é a úsáid i gcúinsí eisceachtúla nuair nach féidir leat dul ar aghaidh sa lána istigh de bharr bacainne amach romhat.

Ag coinneáil siar

Clúdaíonn Alt 8 ‘riail an dá shoicind’ a chuidíonn leat coinneáil siar go sábháilte ón bhfeithicil amach romhat. Úsáid an riail seo ar mhótarbhealaí – má thiomáineann tú ró-ghar laghdaíonn sé do chumas stopadh go sábháilte agus laghdaíonn sé do radharc romhat go suntasach.

Nuair a bhíonn tú i scuaine d’fhéadfadh go mbeadh fonn ort dul níos gaire don fheithicil romhat amach le d’áit a chosaint. Cuimhnigh led thoil gur **chóir** duit dóthain spáis a fhágáil romhat a cheadaíonn duit stopadh go sábháilte.

Comharthaíocht

Nuair a bhíonn tú ar mhótarbhealach **ba chóir** duit comhartha a thabhairt gach uair sula mbogann tú. Mar shampla bíonn dhá chéim ar leith i gceist ag bogadh ó lána 3 go lána 1.

- I gcéim a haon tugann tú comhartha go bhfuil tú chun bogadh ó lána 3 go lána 2.
- I gcéim a dó tugann tú comhartha arís chun bogadh ó lána 2 go lána 1.

Ní ceart slí é an treotháscaire.

Sula dtosaíonn tú ag bogadh ní mór duit a bheith cúramach agus airdeallach, aird ar leith á thabhairt ar úsáideoirí bóithre eile, ar staid an bhóthair ag an am agus ar an gcaoi a ngabhfaidh do thiomáint i bhfeidhm ar úsáideoirí bóithre eile.

An trácht thart ort a sheiceáil

Seiceáil na scátháin go rialta mar gur ghá duit pictiúr seasta a bheith id intinn den mhéid a bhíonn ar siúl mór thimpeall ort. Bí go mór ar an eolas faoi na caochspotaí freisin.

Seachain go mbíonn tú ag fanacht i gcaochspotaí tiománaithe eile. Bíodh do shúile ag bogadh i gcónaí – seachain a bheith ag breathnú ar an bhfeithicil díreach romhat amháin. Caith súil romhat ar an scuaine ina ionad. Úsáid an radharc atá agat chun tiomáint go réidh agus seachain coscánú gan ghá. Má thugann tú faoi deara go bhfuil an trácht ag moilliú go géar, bain úsáid as do shoilse guaise le rabhadh a thabhairt don trácht taobh thiar díot.

Sula n-athraíonn tú lána cuimhnigh ‘scáthán, comhartha, scáthán, beart’. Cuimhnigh go mb’fhéidir go bhfuil trácht ag teacht ó do chúl faoi luas. Seiceáil do scátháin faoi dhó ar a laghad chun cuidiú leat an luas seo a mheas agus cuideoidh sé leat feithiclí atá ag taisteal i do chaochspotaí a fheiceáil.

Seachain tabhairt ar thiománaí eile brú ar na coscáin nó lána a athrú le freastal ort agus tú ar an mótarbhealach (seachas ag dul isteach air). Foghlaim an chaoi leis an trácht thart ort a mheas. Tá feithicil atá le feiceáil i do scáthán ar an mótarbhealach, a treotháscaire deas gealánach ag iarraidh a chur in iúl go bhfuil sé ag déanamh ort agus go bhfuil sé i gceist aige dul amach tharat.

Scoitheadh

Scoith ar an taobh deas amháin mura bhfuil an trácht ag gluaiseacht i scuainí malla agus go bhfuil an scuaine tráchta ar do dheis ag taisteal níos moille ná tú. Má tá sé i gceist agat bogadh ó lána níos moille go lána níos sciobtha, cuir do luas in oiriúint ar dtús.

Sula dtugann tú faoin scoitheadh cuimhnigh ar an manna ‘scáthán, comhartha, scáthán, beart’, agus seiceáil na caochspotaí. Seiceáil go bhfuil an bealach glan (taobh thiar agus chun tosaigh) agus tabhair comhartha go maith roimh ré.

Cuimhnigh go mbeidh an trácht ag taisteal i bhfad níos sciobtha ná mar a bhíonn ar ghnáthbhóithre. Bí thar a bheith cúramach le titim na hoíche, sa dorchadas agus i ndroch-choinníollacha aimsire nuair a bhíonn sé níos deacra luas, achar agus achar stoptha a mheas. Tabhair comhartha agus fill ar do bhunlána a luaithe agus is féidir.

Droichid Iompair

Is struchtúir iad droichid iompair a úsáidtear le comharthaí tráchta a chur ar taispeáint os cionn lánaí tráchta ar mhótarbhealaí agus ar dhébhealaí. Bíonn siad ar fáil go coitianta agus léiríonn eolas tábhachtach, mar sinn bí cinnte go dtugann tú aird orthu mar aon leis na comharthaí eile feadh taobh an bhóthair.

Comharthaí le teachtaireachtaí inathraitheacha

Úsáidtear comharthaí le teachtaireachtaí inathraitheacha ar mhótarbhealaí, mar an ceann atá léirithe thíos, chun teachtaireachtaí agus eolas a chur ar fáil do ghluaisteánaithe agus chun rabhadh a thabhairt faoi theagmhais a d’fhéadfadh cur isteach ar chúinsí tráchta agus ar amanna aistir.

Ba chóir do ghluaisteánaithe aird a thabhairt ar na comharthaí seo i gcónaí.

LED VMS Tipiciúil (maitrís leanúnach)

An mótarbhealach a fhágáil

Léiríonn na comharthaí thíos an t-achar go dtí an chéad bhealach amach eile ar mhótarbhealach. Pleanáil go maith roimh ré agus úsáid na comharthaí seo le tú féin a shuí in am tráth sa gcaoi gur féidir leat fáil isteach i do lána go luath.

2km go dtí an
chéad bhealach
amach eile

300m go dtí an
chéad bhealach
amach eile

200m go dtí an
chéad bhealach
amach eile

100m go dtí an
chéad bhealach
amach eile

Nuair a fhágann tú an mótarbhealach rachaidh tú isteach i lána luasmhoillithe ar dtús. Más féidir, coinnigh le do luas go dtéann tú isteach sa lána seo ach moilligh ansin agus seiceáil le haghaidh comharthaí a léiríonn teorainn luais níos ísle. Úsáid do luasmhéadar le cinntiú go bhfuil an teorainn laghdaithe á comhlíonadh agat. Cuimhnigh go bhféadfadh go mbeadh cúinní géara ar na sliosbhóithre agus ar na nascbhóithre idir mótarbhealaí.

Má chailleann tú an bealach amach téigh ar aghaidh go dtí an chéad bhealach amach eile. Níor chóir duit iarracht a dhéanamh an t-oileán tráchta a thrasnú nó cúlú siar ar an ngualainn chrua.

Nuair a fhágann tú mótarbhealach, nó nuair a thagann deireadh leis, feicfidh tú na comharthaí thíos.

Deireadh leis an
Mótarbhealach
1km romhat

Deireadh leis an
Mótarbhealach
500m romhat

Deireadh leis an
Mótarbhealach

Limistéir scíthe, leataoibh agus seirbhísí ar an mótarbhealach

Is í an comhairle is fearr ná an turas a phleanáil le nach mbeidh ort stopadh ar mhótarbhealaí más féidir chor ar bith. Ina dhiaidh sin tá sé tábhachtach go dtógfá bristí rialta le scíth a ghlacadh ag eatraimh oiriúnacha nuair a bhíonn achair fhada le dul agat. Sula dtosaíonn tú ar an aistir ba chóir duit na háiteanna a stopfaidh tú le scíth a ghlacadh agus le seirbhísí mótarbhealaigh a úsáid, a phleanáil. Léiríonn an Mapa thíos limistéir scíthe agus seirbhíse. Is leataoibh iad na limistéir atá marcáilte le P áit ar féidir stopadh go sábháilte más gá. Nil aon áiseanna acu. Ná siúl ar an ngualainn chrua nó ar lánaí mótarbhealaí, nó gar dóibh. Bí cúramach agus tú ag dul isteach arís ar an mótarbhealach (féach an chomhairle ar leathanach 141).

Tá trí limistéar seirbhíse ar mhótarbhealaí ar oscailt anois ag:

- Lusca ar an mótarbhealach M1, Co. Bhaile Átha Cliath;
- Baile an Ghearlánaigh ar an mótarbhealach M1, Co. Lú; agus
- An Bóthar Buí ar an mótarbhealach M4, Co. na hIarmhí.

Is seirbhísí ar líne iad seo lena n-áirítear páirceáil do charranna, do ghluaisrothair, do chóistí agus HGVanna, leithris phoiblí, áiteanna súgartha, ionaid fhriothála ar naíonáin, breosla agus bia.

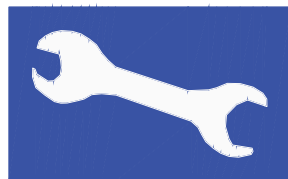
Bíonn siad ar oscailt 24 uair a chloig sa lá agus 7 lá na seachtaine.

Úsáidtear an téarma ‘seirbhísí i leataobh’ le cur síos ar sheirbhísí atá ar fáil amach ón mótarbhealach, i mbaile nó i sráidbhaile áitiúil b’fhéidir.

Léiríonn na comharthaí seo a leanas na seirbhísí mótarbhealaigh a d’fhéadfadh a bheith ar fáil:

Breosla

Garáiste agus deisiúcháin

Teileafón

Leithris phoiblí

Bialann

Sólaistí

Láthair phicnic

Cóiríocht

Láthair eolais

Stopadh agus páirceáil

Ní ceadmhach duit stopadh nó páirceáil ar an mótarbhealach ach sna cásanna seo a leanas:

- má bhriseann do charr síos,
- má thugann Garda comhartha duit a leithéid a dhéanamh,
- má bhíonn éigeandáil ann (tuairt, mar shampla),
- má bhíonn oibreacha bóthair ann, nó
- má bhíonn tú ag dola-phlás.

Sula dtugann tú faoi thuras fada ar an mótarbhealach, bí cinnte go bhfuil:

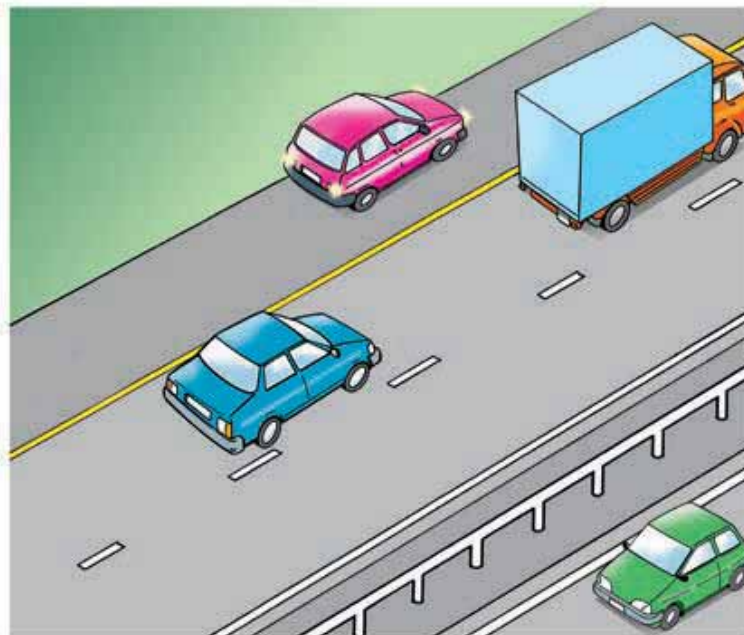
- d’fheithicil in oiriúint le turas fada a dhéanamh ar luais mhótarbhealaigh,
- an brú ceart ag na boinn,
- go leor ola agus fuartháin inti, agus
- go leor breosla inti le tú a thógáil go dtí an chéad stáisiún peitрил eile ar a laghad.

Déan cinnte freisin go bhfuil aon ualaí atá a n-iompar nó á dtarraingt, slán agus go bhfuil go leor airgid agat nó pas cuí má tá tú ag baint úsáide as mótarbhealach dola.

Cad ba chóir a dhéanamh má bhriseann d’fheithicil síos

- Bí ag faire amach le haghaidh ionad páirceála.
- Bog d’fheithicil go dtí an ghualainn chrua. Páirceáil chomh cóngarach agus is féidir do thaobh na láimhe clé. Mura féidir leat é seo a dhéanamh, gníomhaigh le rabhadh a thabhairt do thiománaithe eile, mar shampa do shoilse guaise a chur ar siúl.
- Úsáid an fón ar thaobh an bhóthair le teagmháil a dhéanamh leis na gardaí. Tugann sé seo do shuíomh beacht dóibh. Mura féidir leat an fón seo a úsáid bain úsáid as do fón póca ach bíodh fhios agat go dteastóidh eolas uathu faoi do shuíomh.
- Ná cuir aon fhearas rabhaidh, mar thriantán, ar an mótarbhealach mar go bhfuil sé seo ró-dhainséarach.
- Níor chóir iarracht a dhéanamh riamh dul i mbun obair dheisiúcháin ar an ngualainn chrua.
- Caith veist shofheicthe. Bíodh péire ar a laghad sa bhfeithicil.

- Ná siúl ar an mótarbhealach. Éirigh amach as an bhfeithicil tríd an doras ar thaobh na láimhe clé agus cinntigh go ndéanann do phaisinéirí an rud céanna. Fág ainmhithe sa bhfeithicil nó i gcás éigeandála, coinnigh srian orthu ar an imeall.
- Cinntigh go gcoinníonn paisinéirí amach ó lánaí an mhótarbhealaigh agus ón ngualainn chrua, agus coinnigh leanaí faoi smacht.
- Fan ar thaobh an chlaífoirt den mhótarbhealach, go maith taobh thiar den tuairtbhacainn, go dtiocfaidh cabhair.
- Mura bhfuil tú in ann an chomhairle thuas a ghlacadh ar fáth éigin ba chóir duit fanacht sa bhfeithicil agus do chrios sábhála ceangailte go docht agus na soilse guaise lasta.
- Sula dtéann tú isteach arís ar an mótarbhealach tar éis briseadh síos, géaraigh ar do luas ar an ngualainn chrua sula snoíonn tú isteach sa trácht. Bí ar an eolas go bhféadfadh go mbeadh feithiclí eile stoptha ar an ngualainn chrua.

Baic

Más léir duit go bhfuil rud éigin ag cur bac ar an sruth tráchta bain úsáid as an teileafón ar thaobh an bhóthair nó as fón póca le scéal a thabhairt do na gardaí. Ná déan iarracht é a bhogadh tú féin. Ná húsáid fón póca agus tú ag tiomáint.

Tiomáint sa cheo

Laghdaíonn ceo tiubh an léargas go mór agus fágann go bhfuil an tiomáint an-dainséarach. Is í ár gcomhairle na ceannoilse maolaithe agus na lampaí ceo a chur ar siúl, an luas a mhaolú agus achar slán a choinneáil ón bhfeithicil romhat. Má théann an ceo in olcas, laghdaigh an luas tuilleadh agus glac d'am agus tú ag tarraingt ar cheann scríbe.

Ar na dainséir bhreise a bhíonn ann ó cheo tiubh tá gur féidir le himbhualadh a mbeadh feithicil amháin i gceist ann feithiclí eile a tharraingt isteach go sciobtha, go háirithe má bhíonn siad ag tiomáint ró-sciobtha agus ró-chóngarach dá chéile. Is é an baol is mó go mbeadh imbhualadh ilfheithicle ann ar bhóithre a bhfuil teorainneacha luais níos airde orthu mar mhótarbhealaí agus débhealaí. Agus tú ag dul isteach sa cheo, seiceáil na scátháin agus moilligh. Bain úsáid éadrom as an gcoscán coise sa chaoi go dtabharfaidh do shoilse rabhadh do thiománaithe atá ag teacht i do dhiaidh.

Dola-phláis

Nuair a bhíonn tú ag teacht go dtí dola, laghdaigh an luas mar is cuí. Fág bearna slán i gcónaí idir d'fheithicil agus an fheithicil romhat. Déantar bainistiú ar gach dola-bhóthar in Éirinn, cé is moite de chóras dola gan bacainn eFlow an M50 trí dhola-phlús coinbhinsiúnach a oibríonn le bacainní. Ar na dola-bhóithre seo is iad seo a leanas na roghanna leis an íocaíocht dola a dhéanamh:

- lánaí láimhe le freastalaí dola-bhotha;
- lánaí uathoibríocha le meaisín monaí; agus
- íocaíocht trí dhola-chlib leictreonach.

Comharthaíocht ar lána dola

	Léiríonn an comhartha seo go n-oibríonn bailitheoir dola an lána seo de láimh agus go nglactar le gach bealach íocaíochta.
	Is é an comhartha ríomhdhola seo an comhartha do bhailiúchán leictreonach dola. (Tá sé seo ar fáil i ngach lána.)
	Léiríonn an comhartha seo gur lána uathoibríoch meaisín mona é seo agus gur monaí an t-aon mhodh íocaíochta a nglactar leis. Ní thabharfar sóinseáil sa lána seo.
	Léiríonn an comhartha seo go nglactar le cártaí creidmheasa sa lána seo.
	Ní cheadaítear feithiclí earraí troma (HGVanna) sa lána seo.
	Lána ar oscailt.
	Lána dúnta.

Tolláin

Feidhmíonn rialacha ginearálta bóthair agus na hAchtanna um Thrácht ar Bhóithre, ach bíonn feidhm le saincheisteanna sábháilteachta bóthair ar leith agus tú ag déanamh ar thollán, ag tiomáint tríd nó a fhágáil.

Ag déanamh ar an tollán

- Seiceáil go bhfuil go leor breosla sa bhfeithicil roimh dhul isteach sa tollán.
- Bain na spéaclaí gréine díot.
- Cuir na ceannsoilse maolaithe ar siúl.
- Má tá sé ar fáil aimsigh an stáisiún raidió FM ainmnithe. Ligfidh sé seo duit na treoracha sábháilteachta a chloisteáil i rith an aistir. Léireofar minicíocht an stáisiúin ar chomhartha eolais ag an mbealach isteach go dtí an tollán.
- Coinnigh achar sábháilte amach ón bhfeithicil romhat. Cuimhnigh go bhfuil tú ag dul isteach i dtollán agus d'fhéadfadh dranntiomáint a bheith ina cúis éigeandála. Is é 50 méadar an t-achar sábháilte íosta molta do ghluaisteán nó do ghluaisrothar agus 100 méadar do gach feithicil eile. Cuimhnigh i gcónaí ar 'riail an dá shoicind'.
- Bí ar an eolas go bhfuil srianta ar úsáid tollán ag Feithiclí Earraí Troma (HGVanna).
 - Beidh comhartha ann faoin uas-airde atá ceadaithe. **Caithfidh** tú é seo a sheiceáil roimh dhul isteach sa tollán.
 - Is féidir nach gceadófar ualaí leathana. Má tá ualach leathan á iompar agat **caithfidh** tú teagmháil a dhéanamh le hoibreoirí an tolláin go maith roimh ré féachaint an gceadaítear an t-ualach.
 - Méid na feithicle - is féidir go mbeidh cosc ar úsáid an lána ar dheis i dtollán ag feithiclí earraí móra agus feithiclí nach feithiclí paisinéirí iad más ionann líon na n-acastóirí ar an bhfeithicil nó má tá sé níos mó ná an figiúr a léirítear ar chomhartha rialála atá curtha ar fáil ar an mbóthar isteach go dtí tollán.

Déan teagmháil le hoibreoir an tolláin le heolas mionsonraithe a fháil.

Sa tollán

- Fan i do lána agus ná scoith.
- **Níor chóir** duit tiomáint sa lána ar dheis i dtollán má tá an cineál feithicle a bhfuil cosc uirthi an lána seo a úsáid á tiomáint agat.
- Ná cas agus ná cúlaigh.
- Ná stop ach i gcás éigeandála.
- Déan de réir na dteorainneacha luais. Tá dhá chineál comhartha luasteorann ann.
 - feidhmíonn comhartha luasteorann caighdeánach i gcás go bhfuil teorainn luais sheasta ann. **Ba chóir** duit déanamh de réir na luasteorann agus cuimhnigh gurb é seo an t-uasluas atá ceadaithe, ní an luas riachtanach.
 - i gcás gur féidir athrú a theacht ar an teorainn luais feicfidh tú comharthaí teachtaireachtaí athraitheacha, ar chearnóga dubha iad, le ciorcail dhearga agus figiúirí bána nó buí, ar fud an tolláin. Léiríonn na figiúirí an teorainn luais agus tiocfaidh athrú air de réir cúinsí tráchta agus dálaí sábháilteachta bóthair. **Ba chóir** déanamh de réir na luasteorann agus cuimhnigh gurb é seo an t-uasluas atá ceadaithe, ní an luas riachtanach. ‘Cuimhnigh i gcónaí ar rial an dá shoicind.’
- Coinnigh siar. Is é 50 méadar an t-achar sábháilte íosta atá molta do ghluaisistéan nó do ghluaisrothar agus 100 méadar do gach feithicil eile.

Stopadh

Má deirtear leat stopadh **ba chóir** duit stopadh agus,

- coinnigh achar sábháilte idir d’fheithicil agus an fheithicil atá romhat,
- cuir na soilse guaise ar siúl,
- múch an t-inneall,
- éist leis an raidió le treoracha a fháil ó oibreoir an tolláin,
- seiceáil na comharthaí leictreonacha go léir sa tollán le heolas a fháil, agus
- más gá, fág an tollán tríd an mbealach amach do choisithe is cóngaraí atá ar fáil.

Briseadh síos nó tuairt

Má bhíonn briseadh síos nó tuairt sa tollán, **ba chóir** duit:

- an t-inneall a mhúchadh,
- na soilse guaise a chur ar siúl,
- an raidió a sheiceáil le haghaidh treoracha,
- dul chuig stáisiún éigeandála agus an fón éigeandála a úsáid le scéal a thabhairt d'oibreoir an tolláin, agus
- na comharthaí leictreonacha go léir sa tollán a sheiceáil le haghaidh eolais.

Tine san fheithicil

Má bhíonn deatach nó tine id fheithicil, **ba chóir** duit:

- an t-inneall a mhúchadh,
- an fheithicil a fhágáil láithreach,
- dul chuig stáisiún éigeandála agus an fón éigeandála a úsáid le scéal a thabhairt d'oibreoir an tolláin, agus
- an tollán a fhágáil tríd an mbealach amach is cóngaraí atá ar fáil.

Tine i bhfeithicil eile

Má bhíonn deatach nó tine i bhfeithicil eile, **ba chóir** duit:

- má tá an tine taobh thiar díot, tiomáin amach as an tollán, nó
- má tá an tine romhat amach, múch an t-inneall, fág an feithicil láithreach agus fág an tollán tríd an mbealach amach is cóngaraí.

Ag fágáil an tolláin

- Coinnigh ag luas agus suíomh sábháilte ar an mbóthar.
- Lean na comharthaí bóthair.

Comharthaíocht i dtolláin

Bí ar an eolas gur ghá a bheith airdeallach, mar a tharlaíonn i ngach éigeandáil, leis an mbealach aslonnaithe is sábháilte a aimsiú. Tabhair ar aird an t-eolas a bhíonn ar fáil ar chomharthaíocht le cinneadh cén gníomh is cóir a dhéanamh.

Leataobh Éigeandála
(Tollán)

Múchtóir Dóiteáin agus
Teileafón

Múchtóir Dóiteáin,
Teileafón agus Leataobh

Stáisiún Éigeandála

Bealach Amach Coisithe

Cuid 12:

Ag cuidiú leis na Gardaí

Tá An Garda Síochána freagrach as an dlí um thrácht ar bhóithre a fhorfheidhmiú. Clúdaíonn an chuid seo comharthaí agus treoracha na nGardaí ar **chóir** déanamh dá réir agus tú ar an mbóthar.

Comharthaí

Má tá an trácht á rialú ag Gardaí, **sáróidh** a gcomharthaí aon chomhartha eile ó shoilse tráchta. Ciallaíonn sé seo má thugann siad treoir duit stopadh, mar shampla, **caithfidh** tú é seo a dhéanamh fiú má bhíonn solas uaithne ann. Léirítear na comharthaí agus an bhrí atá leo thíos. **Caithfidh** tú iad a thuiscint sa chaoi go mbeidh fhios agat cén chaoi le freagairt dóibh agus tú sa trácht.

Chun sméideadh ar thrácht atá ag teacht ón tosach

Chun sméideadh ar thrácht atá ag teacht ón dá thaobh

Chun stop a chur leis an trácht ag teacht ón tosach

Chun stop a chur leis an trácht atá ag teacht ón gcúl

Chun stop a chur leis an trácht atá ag teacht ón tosach agus ón gcúl

Treoracha

Caithfidh tú na nithe seo a leanas a dhéanamh má iarrann Garda ort iad:

- Do cheadúnas tiomána a thaispeáint, tá sé de **dhualgas ort** é iompar i gcónaí agus tú ag tiomáint.
- Cead a thabhairt don Gharda an diosca árachais, an diosca cánach, agus, nuair is cuí, an diosca NCT, **ar chóir** duit iad go léir a chur ar taispeáint ar d'fheithicil, a scrúdú.
- Teastas ródacmhainneachta, nó teastas NCT mar is cuí, a chur ar fáil ag stáisiún ainmnithe den Gharda Síochána laistigh de 10 lá.
- Teastas árachais ghluaisteáin bailí a chur ar fáil do Gharda laistigh de 10 lá tar éis a iarraidh. Féadfaidh Garda teastas árachais ghluaisteáin bailí a lorg uair ar bith go ceann míosa tar éis a fheiceáil nó a chreidiúint le réasún gur úsáideadh feithicil gan árachas in áit phoiblí.
- Deimhniú clárúcháin feithicle a chur ar fáil ag am réasúnach ar bith.
- D'fheithicil a stopadh agus cead a thabhairt do Gharda é a sheiceáil le haghaidh fabhtanna.
- D'ainm agus do sheoladh a thabhairt.
- D'ainm a scríobh amach.
- Sampla de d'anáil a thabhairt. D'fhéadfadh go n-iarrfaí ort sampla anála a thabhairt ar thaobh an bhóthair má bhí baint agat le tuairt, má tá cion tráchta bóthair déanta agat nó má bheartaíonn Garda go bhfuil ábhar meisciúil, mar alcól nó drugaí áirithe, tógtha agat.

- Féadfaidh Gardaí seicphointí do Thástáil Alcóil Éigeantach (MATanna) le samplaí anála a thógáil ar thaobh an bhóthair gan aon ghá tuairim a bheith acu faoi ábhar meisciúil a bheith tógtha agat. Is cion coiriúil é diúltú sampla a thabhairt.
- Má ghabhtar tú faoi chion atá bainteach le halcól agus tiomáint nó le diúltú sampla anála a thabhairt ar thaobh an bhóthair, beidh ort sampla anála agus fola nó fuail a thabhairt ag stáisiún de chuid an Gharda Síochána.

Srianta eile ar úsáideoirí bóithre

- Féadfaidh oifigigh ó na Coimisinéirí Ioncaim, lena n-áirítear lucht Custaim, feithiclí a stopadh agus a scrúdú freisin.
- Féadfaidh Oifigeach ó na Coimisinéirí Ioncaim agus/nó na Gardaí d'fheithicil a ghaibhniú.
- D'fhéadfadh go stopfadh na Gardaí freisin tú agus iad ag obair le hOifigigh Iompair ón Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre a sheiceálfaidh an Tacagraf agus Ceadúnas an Oibreora.

Cad ba chóir a dhéanamh nuair a bhíonn feithicil éigeandála ag déanamh ort

Ní mór duit fios a bheith agat cad is cóir a dhéanamh nuair a fheiceann tú feithicil éigeandála. Ní mór duit freagairt go sciobtha, go sábháilte agus go cúramach chun ligean d'fheithiclí seirbhíse éigeandála dul romhat amach.

Sábhálann na Gardaí, lucht múchta dóiteáin agus otharcharranna beatha daoine le linn a gcuid oibre agus tá gach soicind tábhachtach agus iad ag freagairt d'éigeandáil.

Nuair a bhíonn feithicil éigeandála ag déanamh ort:

- Fág an bealach a luaithe agus is féidir leat go sábháilte nuair a fheiceann tú na soilse gealánacha agus/nó nuair a chloiseann tú na bonnáin.
- Ná téigh in airde ar an gcolbha mura mbíonn géarghá leis, agus fiú ansin, ná déan é ach nuair a bhíonn tú cinnte nach bhfuil aon choisithe sa timpeall.
- Seiceáil an scáthán siar agus an dá scáthán taobh-amhairc le luas na feithicil éigeandála a mheas agus bí ag faire amach freisin do choisithe, do rothaithe, do ghluaisrothaithe agus d'úsáideoirí bóithre eile. Tabhair comhartha go bhfuil sé i gceist agat druidim i leataobh. Ná druid i leataobh ach in áit a bhfuil dóthain spáis ann don feithicil éigeandála dul tharat go sábháilte.
- Fan ansin go mbeidh an feithicil éigeandála imithe thar bráid. Bí ag faire amach d'fheithiclí éigeandála eile mar go bhféadfadh níos mó ná ceann amháin a bheith i gceist.
- Tabhair comhartha go bhfuil tú chun tarraingt amach arís. Nuair is féidir é a dhéanamh go slán, snoigh ar ais diaidh ar ndiaidh isteach sa trácht.

Go deo na ndeoir:

- Ná dranntiomáin nó ná scoith feithicil éigeandála le soilse nó bonnáin ar siúl mura dtugtar treoir duit é sin a dhéanamh.
- Ná tiomáin faoi dheifir sa tóir ar feithicil seirbhíse éigeandála le fáil trí shoilse tráchta.
- Ná téigh trí sholas dearg nó ar róluas le ligean d'fheithiclí seirbhíse éigeandála tú a scoitheadh mura dtugann na Gardaí nó pearsanra seirbhíse éigeandála treoir duit é sin a dhéanamh.

Le tuilleadh eolais a fháil féach 'Sharing the Road with Emergency Service Vehicles – some basic tips', ar fáil ó www.rsa.ie.

Cuid 13:

Fachtóirí a chuireann isteach ar thiomáint go sábháilte

Is iad seo na príomhfachtóirí ar féidir leo cur isteach ar do thiomáint:

- alcól;
- drugaí (ar oideas nó gan a bheith ar oideas);
- tuirse agus traochadh;
- buile bhóthair agus cineálacha eile ionsaitheachta.

Leo féin nó le chéile, beidh an tionchar seo ag na fachtóirí sin:

- cuirfear isteach ar do bhreithiúnas;
- moilleofar do chumas chun freagairt do ghuaiseacha agus iad a sheachaint;
- cuirfear d'intinn ar strae; agus
- ní bheidh tú id thiománaí chomh sábháilte ná chomh freagrach go sóisialta.

Alcól

Is mórfhachtóir é an t-alcól i dtuairteanna a mbíonn bás agus gortú mar thoradh orthu.

Cruthaíonn taighde go gcuireann fiú méideanna beaga alcóil isteach ar do bhreithiúnas agus ar do chumas tiomána.

CUIMHNIGH

Ná tiomáin faoi thionchar an óil – GO DEO. Is í seo an t-aon chomhairle shábháilte. An ligeadh an náire duit leanúint ar aghaidh?

Níl aon bhealach iontaofa le hinsint cé mhéid is féidir a ól sula sáraítear an teorainn dlíthiúil. Ná hól agus tú ag tiomáint. Sin í an chomhairle is fearr atá againn. Seiceáil na leibhéil reatha le d'athúil ag www.rsa.ie.

Féadfaidh na Gardaí tástáil anála a dhéanamh ar aon tiománaí a stoptar ag seicphointe alcóil éigeantach gan teacht ar thuairim maidir le tiománaí na feithicle.

Ní mór do na Gardaí tástáil éigeantach d'alcól a dhéanamh ar thiománaithe ag láthair tuairte i gcás gur gortaíodh duine, nó i gcás tiománaí a gortaíodh agus a tugadh go dtí an t-ospidéal.

De réir an dlí, is féidir go n-iarrfar ar thiománaithe sampla anála a thabhairt i stáisiún na nGardaí. Tá cead ag na Gardaí socruithe a dhéanamh le sampla fola nó fuail a ghlacadh agus a chur faoi anailís le leibhéal an alcóil a sheiceáil. Féadtar torthaí na dtástálacha seo a úsáid mar fhianaise nuair a théann cás an tiománaí chun na cúirte.

Pionóis don tiomáint faoi thionchar an óil

On uair a stopann An Garda Síochána é féadtar tástáil alcóil a dhéanamh ar thiománaí agus é a thabhairt go dtí stáisiún na ngardaí le haghaidh tuilleadh tástála. **I ngach cás**, má theipeann ar thiománaithe i réamhthástáil anála ar thaobh an bhóthair, gabhfar iad agus beidh orthu sampla fianaiseach anála, fola nó fuail a thabhairt ag stáisiún na nGardaí.

Beidh dícháiliú uathoibríoch cheithre bliana don chéad chion agus sé bliana don dara cion nó aon cheann ina dhiaidh sin don chion diúltú sampla fola, fuail nó anála a thabhairt chun críocha fianaiseacha.

Faoin gcóras nua, mura bhfuil tiománaí dícháilithe cheana ó cheadúnas tiomána a shealbhú tráth a bhraite nó nach bhfuil sé tar éis leas a bhaint as rogha an fhógra um pionós socruithe sna trí bliana roimhe sin, agus nach sáraíonn na leibhéil BAC (an Cion Alcóil san Fhuil) 100mg, gearrfar fógra um pionós socraithe air nó uirthi ina dhiaidh sin. Ní chuirfear tú le himeachtaí cúirte á íochtar an muirear seasta agus má ghlactar leis an bpionós.

Is iad seo na pionóis a mbeidh feidhm leo:

- Má thástáiltear tiománaí agus má bhíonn idir 50mg agus 80mg i gceist déanfar fógra pionós socraithe a sheirbheáil láithreach, gearrfar fineáil €200 agus 3 phointe pionóis air. Fanfaidh na pointí ar thaifead an cheadúnais go ceann tréimhse trí bliana.
- Má thástáiltear tiománaí agus má bhíonn sé idir 80mg agus 100mg déanfar fógra pionós socraithe a sheirbheáil láithreach, gearrfar fineáil €400 air agus dícháileofar é ó cheadúnas a shealbhú go ceann sé mhí.

- Má thástáiltear tiománaí is foghlaimeoir, tiománaí nuacheadúnaithe nó tiománaí gairmiúil é agus má bhíonn sé os cionn na teorann 20mg (ach níos lú ná 80mg) déantar é a sheirbheáil láithreach le fógra pionós socraithe, gearrtar fineáil €200 air agus dícháileofar é ó cheadúnas a shealbhú go ceann trí mhí.

I gcás go ndéantar tiománaí a thástáil agus go bhfuil sé os cionn 100mg (nó 80mg d'fhoghlaimeoir, do thiománaí nuacheadúnaithe nó do thiománaí gairmiúil) nó má mhainnigh sé fógra pionós socraithe a íoc, beidh air dul chun na Cúirte áit a mbíonn tréimhsí dícháiliúcháin ó 1 bhliain amháin go 6 bliana i gceist ag brath ar leibhéal an alcóil a bhraitear, agus arbh é an chéad chion nó cion ina dhiaidh sin.

CUIMHNIGH

Ná tiomáin go deo faoi thionchar an óil.

Drugaí

Tá sé in aghaidh an dlí carr, gluaisrothar, truail, rothar nó feithicil á tarraingt ag ainmhí a thiomáint 'faoi thionchar ábhair mheiscigh chomh mór sin nach bhfuil sé ar a chumas smacht a choinneáil ar an bhfeithicil'.

Áirítear ar mheisceach alcól agus drugaí, cibé an dtógtar le chéile nó ar leithligh iad. Ciallaíonn an focal 'drugaí' anseo cógais ar oideas go dleathach agus cógais thar an gcuntar (OTC).

Má tá amhras ar Gharda go bhfuil tú ag tiomáint faoi thionchar drugaí, féadfaidh sé tú a ghabháil. Beidh ort ansin sampla fola nó fuail a thabhairt le tástáil le haghaidh drugaí (ar oideas nó gan a bheith ar oideas). Má tá siad i láthair d'fhéadfaí go gciontófaí tú i dtiomáint faoi thionchar meisceach.

Tuirse agus traochadh tiomána

Níor chóir duit tiomáint agus tú tuirseach nó traochta. Léiríonn taighde gur mórghaol don sábháilteacht ar bhóithre iad tiománaithe tuirseacha, dóibh féin agus do dhaoine eile.

Má tá tú tuirseach agus ag iarraidh gan dul a chodladh, is é is dóigh go mbeidh 'néalta beaga codlata' agat. Féadfaidh siad seo maireachtáil suas le 10 soicind agus féadfaidh siad a bheith agat fiú agus do shúile ar oscailt.

Le linn néal codlata de 4 shoicind fiú, féadfaidh do charr 100 méadar a thaisteal (breis agus fad pháirc peile) gan smacht agat ar d'fheithicil.

Bíonn gach tiománaí i mbaol ó thuirse tiománaí ach is iad seo a leanas na tiománaithe is airde riosca:

- Oibrithe oíche
- Daoine ag tiomáint abhaile tar éis seal na hoíche
- Tiománaithe leoraí
- Tiománaithe carr cuideachta
- Fir (go háirithe iad siúd in aois 18-24 agus 50+)
- Oibrithe láimhe oilte

Baineann tiománaithe trucaile le roinnt de na grúpaí ardriosca thuas agus is gá dóibh a bheith thar a bheith cúramach.

Comhairle do thiománaithe:

- Ná tiomáin agus tá ag sracadh leis an gcodladh.
- Ullmhaigh tú féin don tiomáint trína chinntiú go bhfaigheann tú do dhóthain codlata.
- Má tá cógas ar bith á thógáil agat seiceáil an bhfuil sé ina chúis codlatachta.
- Ullmhaigh i gceart don turas agus bíodh pleain agat faoin áit ar féidir briseadh sábháilte a thógáil ón tiomáint.

- Stop in áit shábháilte nuair a airíonn tú tuirseach.
- Ól cupán nó 2 caife láidir nó deoch caiféine agus bíodh néal d'uasmhéid 20 nóiméad agat (socraigh an t-aláram ar do fón póca). Tógann sé thart ar 20 nóiméad ar chaiféin dul i bhfeidhm nó cuid mhór níos mó agus d'fhéadfadh go mbeadh meadhrán id chloigeann nuair a dhúisíonn tú.
- Tar éis an néil, má tá sé sábháilte a leithéid a dhéanamh, faigh aer úr agus déan tamall spaisteoireachta.

NÓTÁ: níor chóir na bearta seo a bhreithniú ach i gcás éigeandála agus níor chóir iad a dhéanamh ar bhonn rialta. Más tiománaí gairmiúil tú ba chóir duit féachaint cad iad na bearta fadtéarmach ar ghá duit a dhéanamh a chuideoidh leat an codladh atá de dhíth ort a fháil.

Ná bíodh cathú ort leanúint ar aghaidh ag tiomáint agus tú tuirseach mar nach bhfuil ach cúpla nóiméad i gceist go mbainfidh tú ceann scríbe amach. Tarlaíonn roinnt mhaith imbhuailtí bainteach le tuirse laistigh de chúpla nóiméad ó cheann scríbe an tiománaí agus an corp ag tosú ag glacadh a shuaimhneas.

Le tuilleadh comhairle agus eolas a fháil ar Thuirse Tiomána féach bileog an RSA 'Tuirse Tiomána' atá ar fáil le híoslódáil ar www.rsa.ie.

CUIMHNIGH

Má tá easpa throm codlata ort níl aon leigheas air ach an codladh féin.

Buile bhóthair agus tiomáint ionsaitheach

Má léiríonn tú buile bhóthair mar thiománaí fágann sé go bhfuil fearg gan srian ort a mbíonn imeaglú nó foréigean in aghaidh tiománaí eile mar thoradh air.

Is tiomáint thútach gan mhachnamh í an tiomáint ionsaitheach. Áirítear inti an ró-luas, dranntiomáint (ag tiomáint ró-ghar taobh thiar d'fheithicil eile), gan chomhartha a thabhairt faoi athruithe lána, snoí go neamhchúramach isteach agus amach sa trácht agus ró-úsáid an bhonnáin nó na soilse gealánacha.

Má dhéanann tiománaí eile iarracht tú a shaighdeadh, ná tabhair aird air. Ná bíodh cathú ort géarú ar an luas, na coscáin a bhrú nó fiar go tobann. D'fhéadfadh sé seo a bheith ina ábhar tuairte nó thabharfadh sé ar thiománaithe eile a cheapadh go bhfuil tú ag tabhairt a ndúshláin. In ionad sin fan socair agus tú dírithe i gcónaí ar an tiomáint le d'aistir a thabhairt chun críche go sábháilte. Cuimhnigh i gcónaí gurb í an sábháilteacht an chloch is mó ar do phaidrín.

Tabhair tuairisc ar aon teagmhas don stáisiún áitiúil den Gharda Síochána nó déan teagmháil le Traffic Watch ar: Lo-Call 1890 205 805.

Cuimhnigh. Ní hamháin go bhfuil sé mífhreagrach bruscar a chaitheamh amach as feithicil ach is féidir leis a bheith ina chúis ghuaise d'úsáideoirí bóithre eile agus duit féin.

CUIMHNIGH

Níor chóir duit feithicil innealghluaiste a sholáthar d'aon duine atá faoi bhun 16 bliain d'aois lena húsáid in áit phoiblí. Ciallaíonn an focal 'soláthar' díol, cur ar cíós, tabhairt ar iasacht, tabhairt mar bhronntanas nó a chur ar fáil ar aon bhealach eile. Má dhéanann tú sin, is féidir fíneáil suas le €3,000 a chur ort nó suas le sé mhí sa bpríosún.

Cuid 14:

Cad is cóir a dhéanamh ag suíomh taisme

Clúdaíonn an chuid seo cad **is cóir** duit a dhéanamh má bhíonn tú bainteach le taisme, cibé le feithicil eile, úsáideoir bóithre eile agus/nó le hábhar feadh an bhóthair. Tugann sé cur síos freisin ar cad is cóir a dhéanamh má thagann tú ar shuíomh taisme.

Cad ba chóir do thiománaithe a dhéanamh i gcás taisme nó i gcás éigeandála

- Má tá baint agat le taisme, **caithfidh** tú d'fheithicil a stopadh agus fanacht ar an láthair ar feadh ama réasúnta. Má tá na feithiclí ag blocáil an bhóthair nó más dainséar iad d'úsáideoirí bóithre eile, **ba chóir** an bóthar a mharcáil agus **ba chóir** na feithiclí a thabhairt as an slí a luaithe agus is féidir.
- Má iarrann garda ort é, **caithfidh** tú d'ainm agus do sheoladh a thabhairt, an seoladh ag a gcoinnítear an fheithicil, ainm agus seoladh úinéir na feithicle, uimhir chlárúcháin na feithicle agus fianaise go bhfuil árachas uirthi, mar ainm na cuideachta árachais nó diosca nó teastas mótarárachais. Mura mbíonn aon gharda ar an láthair ní **caithfidh** tú an t-eolas seo a thabhairt do dhuine ar bith a bhfuil baint acu leis an timpiste, nó má iarrtar ort é, d'fhinné neamhspleách.
- Má ghortaítear tusa nó aon duine eile agus mura bhfuil aon gharda ar an láthair, **caithfidh** tú tuairisc faoin taisme a thabhairt don stáisiún is cóngaraí de chuid an Gharda Síochána.
- Má dhéanann an taisme damáiste do réadmhaoín amháin agus má tá garda an-ghar di **caithfidh** tú tuairisc a thabhairt don gharda. Mura mbíonn garda ar fáil caithfidh tú an t-eolas seo a sholáthar don úinéir nó don té atá i bhfeighil na réadmhaoine. Má tharlaíonn, ar fáth amháin nó eile, nach bhfuil garda ná úinéir ar fáil láithreach **caithfidh** tú gach eolas ábhartha a thabhairt ag stáisiún na ngardaí a luaithe agus is féidir le réasún.

CUIMHNIGH

Caithfidh na Gardaí tástáil éigeantach alcóil a dhéanamh ar thiománaithe ag láthair taisme áit ar gortaíodh duine éigin nó ar thiománaí a gortaíodh agus a tugadh go dtí an t-ospidéal.

- Moltar duit ceamara indiúscartha le splanc ann a choinneáil id fheithicil agus, más féidir, grianghraif den láthair a thógáil agus d'aon damáiste a rinneadh.
- Bí cúramach nuair a bhíonn feithiclí damáistithe nó atá briste síos á n-aistriú amach as an mbealach agus déan gach iarracht rabhadh a thabhairt don trácht i do choinne faoin taisme.
- Is féidir leat rabhadh a thabhairt dóibh trí na soilse guaise a úsáid.
- Más gá duit cabhair a lorg ó úsáideoir bóithre eile le rabhadh a thabhairt don trácht, déan sin láithreach.
- Má tá triantán réamhrabhaidh frithchaiteach agat (**caithfidh** feithiclí troma agus busanna ceann a bheith acu), cuir ar an mbóthar é fada go leor ó láthair na taisme le rabhadh dóthanach a thabhairt don trácht atá ag druidim ina threo. Mar sin féin níor chóir triantán rabhaidh a úsáid ar mhótarbhealach nó in áit a mbeadh sé baolach.
- Nuair a bhíonn triantán á shuíomh **ba chóir** duit na cúinsí bóthair, gnáthluas agus méid an tráchta a chur san áireamh. Tá sé seo tábhachtach go háirithe ar mhótarbhealaí agus ar dhébhealaí.
- Má tharlaíonn an briseadh síos gar do chasadh ar an mbóthar bí cinnte go dtugann tú rabhadh don trácht ar dhá thaobh an chasaidh.
- Bíonn breosla a sceitheann ó fheithicil thuairteáilte dainséarach, mar sin bí cúramach ag druidim le feithicil ar bith tar éis taisme.
- Bíodh dhá veist shofheicthe nó seaicéad agus tóirse á n-iompar agat id fheithicil. Má bhíonn taisme ann caith an veist nó an seaicéad agus úsáid an tóirse le húsáideoirí bóithre eile a chur san airdeall go bhfuil tú ann.

Cad ba chóir a dhéanamh má thagann tú ar thaisme

DÉAN ✓

Fan socair.

Múch an t-inneall agus cuir an coscán láimhe ar siúl.

Úsáid triantán réamhrabhaidh frithchaiteach má tá ceann ar fáil, ach ní ar an mótarbhealach.

Cuir soilse guaise agus soilse páirceála ar siúl.

Cinntigh go bhfuil tusa sábháilte agus tú ag iarraidh cuidiú le daoine eile.

NÁ DÉAN ✗

Ná scanraigh – déan cúrsaí a mheas sula dtéann tú i mbun gnímh.

Ná fan ar an láthair má tá go leor daoine ann ag cuidiú agus cúrsaí faoi smacht.

Ná gabh sa tseans go ngortófar tú féin – páirceáil d'fheithicil go sábháilte as an mbealach.

Ná bog duine atá gortaithe mura bhfuil baol tine ann nó go n-iompódh an fheithicil bun os cionn.

Ná déan iarracht carr a ardú ó dhuine atá gortaithe gan chabhair.

Déan cinnte go bhfuil daoine eile sábháilte. **Ba chóir** duit daoine atá gortaithe a choinneáil te teolaí trí chótaí nó rugaí a chur timpeall orthu.

Ná bain clogaid ó ghluaisrothaithe atá gortaithe. Is minic gortaithe muiníl i dtuairteanna gluaisrothair agus d'fhéadfadh go bhfágfadh aon iarracht ó dhaoine neamhoilte an clogad a bhaint go mbeadh pairilis ar an duine gortaithe ón muineál síos.

Eagraigh an slua le rabhadh a thabhairt don trácht ag teacht ón dá threo mura bhfuil sé seo déanta cheana. Bí thar a bheith cúramach san oíche go bhfuil daoine atá ag cuidiú sofheicthe (trí bhandaí muinchille frithchaiteacha nó éadaí geala a chaitheamh nó trí thóirsí ar lasadh a iompar).

Ná ceadaiigh d'aon duine tobac a chaitheamh ar an láthair nó gar dí.

Cuir fios ar chabhair. Déan teagmháil leis na seirbhísí éigeandála ar 999 nó 112.

Ná tabhair aon rud le n-ithe nó le n-ól do dhuine atá gortaithe.

Taismí a mbíonn earraí contúirteacha i gceist iontu

Má bhíonn feithicil a bhfuil peitreal, breosla téimh nó aigéad á iompar aici páirteach i dtaisme, **ba chóir** duit:

- coinneáil glan amach ón láthair,
- más féidir, tú féin a chur in áit a chinnteodh nach raibh an ghaoth ag séideadh id thréa ón dtaisme,
- rabhadh a thabhairt d'úsáideoirí bóithre eile faoin dainséar,
- oiread eolais agus is féidir a thabhairt faoi na lipéid mharcála ar an bhfeithicil agus fios á chur ar chúnamh, agus
- lig do na seirbhísí éigeandála aon tarrtháil a dhéanamh.

Léirítear thíos na comharthaí d'fheithiclí a iompraíonn ceimiceáin ghuaiseacha.

Díobhálach don chraiceann

Pléascach

Bithghuais

Aigéad

Más mian leat tuilleadh eolais a fháil faoi earraí dainséaracha a iompar ar an mbóthar, is féidir teagmháil a dhéanamh leis an Údarás Sláinte agus Sábháilteachta (www.hsa.ie) le treoir ar an Acht um Iompar Earraí de Bhóthar 1998 agus na rialacháin a rinneadh faoin acht, a fháil.

Cuid 15:

Pointí pionóis, muirir sheasta agus srianta tiomána

Tá sé tábhachtach dea-iompar úsáideoirí bóithre a spreagadh agus tá Éire tar éis glacadh le córas pointí pionóis chun tacú leis an athrú seo. Is príomhchuid de bheartas sábháilteachta bóthair sa tír seo an córas seo agus tá sé ceaptha beatha a shábháil.

Má bhriseann tú an dlí tá praghas le h-íoc. Déanfaidh an córas clárú ar an teip agus ar an bpionós ar thaifead do cheadúnais tiomána. Is é an pionós do mhionchionta ná suim airgid, muirear seasta, agus pointí a chuirtear ar thaifead do cheadúnais: pointí pionóis. D'fhéadfaí tú a thabhairt chun na cúirte do chionta níos tromchúisí. Baineann an córas le sealbhóirí ceadúnas iomlána agus le sealbhóirí cead foghlaimeora.

Má bhriseann tú an dlí agus má bheirtear ort gearrfar fíneáil ort agus baileoidh tú pointí pionóis.

CUIMHNIGH

Má bhailíonn tú 12 pointe i 36 mí, cuirfear cosc tiomána ort.

Déanann an chuid seo cur síos ar an gcaoi a n-oibríonn pointí pionóis agus muirir sheasta agus tugann cur síos ar na pointí agus ar na muirir a bhaineann le cionta trácht bóthair. Le liosta de na cionta pointí pionóis agus na muirir sheasta reatha a fháil féach aguisín 4 nó www.rsa.ie.

Pointí Pionóis

Clúdaíonn córas na bpointí pionóis cionta a bhaineann le sábháilteacht ar bhóithre. Is féidir leo seo cionta a bhraith:

- na Gardaí go díreach, nó
- i gcás ró-luais, ceamaraí sábháilteachta.

Má stopann Garda tú faoi chion a dhéanamh

- **Caithfidh** tú do cheadúnas tiomána nó do chead foghlaimeora a thaispeáint, agus d'ainm agus do sheoladh a thabhairt má iarrtar ort é.
- Gheobhaidh tú fógra muirear seasta tríd an bpost.
- Beidh an rogha agat an muirear seasta a íoc laistigh den am atá ceadaithe nó ligean don cheist dul chun na cúirte.
- Cuirfear pointí pionóis ar thaifead do cheadúnais nuair a íocann tú an muirear nó má chiontaítear sa chion tú sa chúirt.

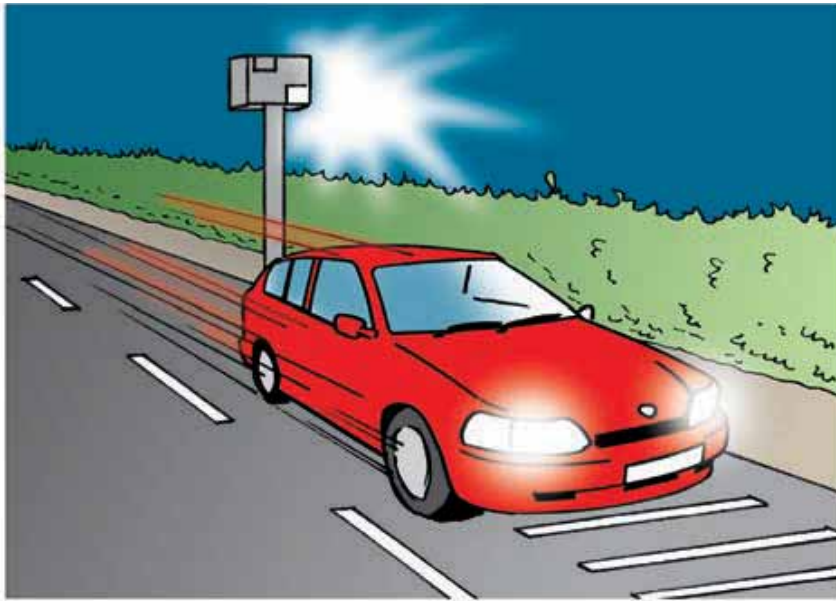
Má dhéantar taifead ar d'fheithicil agus an teorainn luais á briseadh

- Más tú úinéir cláraithe na feithicle gheobhaidh tú an fógra muirear seasta.
- Mura raibh an feithicil á tiomáint agat tráth ar tharla an cion, **caithfidh** tú ainm agus seoladh tiománaí d'fheithicle a thabhairt do na Gardaí laistigh de 28 lá. Má dhéanann tú seo gheobhaidh an tiománaí ainmnithe an fógra muirear seasta. Mura ndéanann, glacfar leis gur tusa tiománaí na feithicle nuair a tharla an cion.
- Cuirfear pointí pionóis ar thaifead ceadúnais an tiománaí nuair a íoctar an muirear, sin nó nuair a chiontaítear an tiománaí sa chion sa chúirt.

CUIMHNIGH

Baineann muirear seasta le formhór na gcionta pointí pionóis. Beidh láithreas sa chúirt éigeantach de bharr roinnt cionta gan an rogha muirear seasta amháin a íoc.

Le tuilleadh eolais a fháil faoi phointí pionóis tabhairt cuairt ar láithreán gréasáin na bpointí pionóis www.penaltypoints.ie.

AN POINTE ATÁ UAIT AGUS NÍ HIAD NA POINTÍ!

Córas muirir seasta

Baineann an córas seo le roinnt mhaith cionta, lena n-áirítear an chuid is mó de chionta pointí pionóis.

An chaoi a n-oibríonn sé

- Faigheann tusa fógra muirear seasta a leagann amach:
 - mionsonraí an chionta,
 - suim an mhuirir sheasta atá le h-íoc, agus
 - an áit inar féidir an muirear a íoc.
- Tá 28 lá agat leis an muirear seasta a íoc.
- Mura n-íocann tú an muirear laistigh den tréimhse seo tagann méadú de 50% air. Tá 28 lá eile ansin agat leis an muirear méadaithe a íoc.
- Mura n-íocann tú é téann an scéal chun na cúirte.

Srianta tiomána

- Má bhailíonn tú suas le 12 pointe pionóis nó níos mó i 36 mí:
 - gheobhaidh tú fógra ag insint duit go bhfuil cosc tiomána curtha ort ar feadh 6 mí ó dháta áirithe, agus
 - beidh ort do cheadúnas tiomána a fhágáil isteach ag an oifig mhótarchánach áitiúil laistigh de 14 lá ó thús an choisc tiomána.
- Cuirfear cosc tiomána ort má chiontaítear tú sa chúirt i gcion mar thiomáint faoi thionchar an óil, tiomáint dhainséarach nó fágáil láthair tuairte. Cuirfear cosc tiomána ort de thoradh an chiontaithe amháin, cuma cé mhéid pointí pionóis atá ar thaifead do cheadúnais.
- Is féidir leis na cúirteanna cosc tiomána a eisiúint do chion ar bith bainteach le feithiclí, ní na chionta a mbíonn uathchosc orthu amháin. Socróidh an chúirt tréimhse an choisc i ngach cás.
- Má chiontaítear tú sa chúirt d'fhéadfaí go ngearrfaí fineáil ort agus, i gcásanna áirithe, go mbeadh aghaidh á tabhairt ar théarma príosúin.

CUIMHNIGH

Is cion é gan do cheadúnas a thabhairt suas. Is cion é tiomáint agus tú faoi chosc tiomána.

Cuid 16:

Rialacha do ghluaisrothaithe

Is ionann gluaisrothair agus níos lú ná 1 as 50 de gach feithicil cheadúnaithe in Éirinn ach is ionann úsáideoirí ghluaisrothair agus 1 as 8 bás ar an mbóthar. I dtuairt bíonn níos lú cosanta ag úsáideoirí ghluaisrothair agus móipéide ná tiománaithe agus paisinéirí i bhfeithiclí.

Tá an chuid seo dírithe ar ghluaisrothaithe, lena n-áirítear iad siúd a úsáideann móipéidí, agus tugann sé cur síos ar an gcaoi is féidir leat tú féin a choinneáil sábháilte ar an mbóthar. Cruthaíonn ghluaisrothaithe oilte ar fud an domhain gach lá gur féidir gur ghníomhaíocht shásúil, shábháilte agus spráúil í an rothaíocht má bhíonn na scileanna cuí agat, an dearcadh ceart i leith sábháilteachta agus tairbhe an oideachais agus na hoiliúna.

Ceadúnas

Caithfidh tú ceadúnas tiomána nó cead foghlaimeora reatha a bheith agat do ghluaisrothar nó do mhóipéid. Féach cuid 1 le haghaidh eolais ar cheadúnais agus ar cheadanna agus ar na catagóirí feithicle a chlúdaíonn siad. Más gluaisrothaí agus cead foghlaimeora agat beidh ort ‘L’ a chur ar taispeáint ar thabard fluaraiseach buí le cur níos mó le feasacht úsáideoirí bóithre eile gur foghlaimeoir tú agus go bhféadfadh go dteastódh cúram breise. **Caithfidh** tú an ‘L’ a bheith ar aon mhéid agus ar aon dath leis an ngnáth ‘L-Phláta’.

Árachas agus cáin

Caithfidh tú diosca mótarchánach reatha a thaispeáint agus clúdach árachais a bheith agat sular féidir leat do ghluaisrothar nó do mhóipéid a thabhairt ar bhóthar poiblí.

Ó Nollaig 2010 **caithfidh** gach sealbhóir ceada foghlaimeora céad uaire do ghluaisrothair an Bhunoiliúint Tosaigh (IBT) a dhéanamh le teagascóir IBT faofa sular féidir leo dul ar ghluaisrothar gan mhaoirseacht.

Cad é IBT?

Is cúrsa oiliúna é Bunoiliúint Tosaigh (IBT) a mhúineann bunscileanna rothaíochta do ghluaisrothaithe is foghlaimeoirí. Is cúrsa 16 uair an chloig é IBT atá briste síos i 4 mhodúl a dhíríonn ar theoiric agus ar scileanna praiticiúla, atá le déanamh in ord.

De réir mar a bhíonn gach Modúl IBT de do chúrsa IBT déanta agat déanfaidh do theagascóir mionsonraí do chuid oiliúna a thaifead i do dhialann imeachtaí agus, nuair a bhíonn gach modúl tugtha chun críche, eiseoidh sé Teastas Críochnaithe Sásúil duit.

Caithfidh tú do Theastas a choinneáil le do chead foghlaimeora agus é a iompar leat agus tú ag rothaíocht toisc go mb'fhéidir go n-iarrfadh duine den Gharda Síochána ort é a thaispeáint.

Is féidir leat ansin cur isteach ar do thástáil tiomána phraiticiúil.

Paisinéirí a iompar

Níor chóir duit paisinéir a iompar más sealbhóir ceada foghlaimeora tú mar go bhfuil sé mídhleathach. Más mian leat paisinéir a iompar cinntigh go gceadaíonn do cheadúnas iomlán agus do pholasaí árachais duit é sin a dhéanamh. Ba chóir duit a chinntiú go gcaitheann do phaisinéir an PPE cuí (clogad a bhfuil tomhas ceart ann agus é ceangailte i gceart, seaicéad gluaisrothair, brístí, lámhainní agus buataisí – iad go léir tomhaiste i gceart). **Níor chóir** do rothaí níos mó na paisinéir cúlóige amháin a iompar **ar chóir** dó/di suí ar shuíochán ceart. **Is cóir** dóibh a bheith dírithe chun tosaigh leis an dá chois ar na tacaí coise. **Níor chóir** do rothaí paisinéir cúlóige a iompar mura mbíonn a ghluaisrothar deartha chun é sin a dhéanamh.

Rothaíocht i rith an lae

- Déan tú féin chomh sofheicthe agus is féidir ón taobh, chomh maith leis ón tosach agus ón gcúl.
- Caith clogad bán agus éadaí nó stiallacha fluaraiseacha.
- Úsáid ceannsoilse maolaithe. Déanann siad níos sofheicthe tú, fiú faoi sholas an lae atá go maith.

Rothaíocht san oíche

- Caith éadaí nó stiallacha fluaraiseacha leis an seans go bhfeicfí sa dorchadas tú a fheabhsú. Frithchaitheann siad seo solas ó cheannsoilse feithiclí eile, rud a fhágann go mbíonn tú níos sofheicthe ó achar i bhfad uait.

Soilse

Caithfidh tú iad seo a leanas a bheith ar do ghluaisrothar nó ar do mhóipéid:

- ceannlampa bán nó buí,
- lampa cúil dearg,
- frithchaiteoir cúil dearg, agus
- solas uimhirphláta cúil.

Chun go bhfeicfear tú i gcónaí tá sé tábhachtach go ndéanfá:

- Na soilse maolaithe a úsáid i gcónaí.
- Ceannsoilse a úsáid san oíche agus i rith an lae nuair a bhíonn an infheictheacht laghdaithe go mór.
- Moilligh, agus más gá, stop má bhíonn tú dallta ag ceannsoilse i d'aghaidh.
- Úsáid lán-cheannsoilse nuair is cuí.
- Úsáid do shoilse guaise nuair atá do ghluaisrothar nó do mhóipéid stoptha in áit dhainséarach.
- Cinntigh go bhfuil gach taobhsholas agus soilse uimhirphláta cúil ar siúl san oíche.

Trealamh cosanta pearsanta

Caith éadaí cuí agus clogad daingnithe gach uair a théann tú ar an rothar.

Éadaí cosanta

- **Ba chóir** do na seaicéid agus do na brístí go leor cosanta a thabhairt duit ó thuairt, ó bhriseadh cnis, ón bhfuacht agus ó chúinsí aimsire.
- Úsáid armúr colainne ar áiteanna neamhchosanta mar an droim, na glúine, na huillinneacha, na guaillí, na cromáin agus na lorgaí. **Ba chóir** go mbeadh sé seo inathraithe sa chaoi go dtéann sé in oiriúint duit agus nach mbogann sé le linn tuairte.
- **Ba chóir** duit seaicéad frithchaiteach maith a chaitheamh le tú a dhéanamh níos sofheicthe ar an mbóthar.
- Caith lámhainní cosanta agus bróga a thagann taobh thuas den rúitín ar a laghad.

CUIMHNIGH

Ó Lúnasa 2012 tá pointí pionóis nua ann do rothaithe agus do phaisinéirí cúlóige a théann ar ghluaisrothar gan chlogad cosanta a chaitheamh. Féadfaidh rothaithe pointí pionóis breise a fháil má cheadaíonn siad do phaisinéirí dul ar an ngluaisrothar gan chlogad cosanta a chaitheamh.

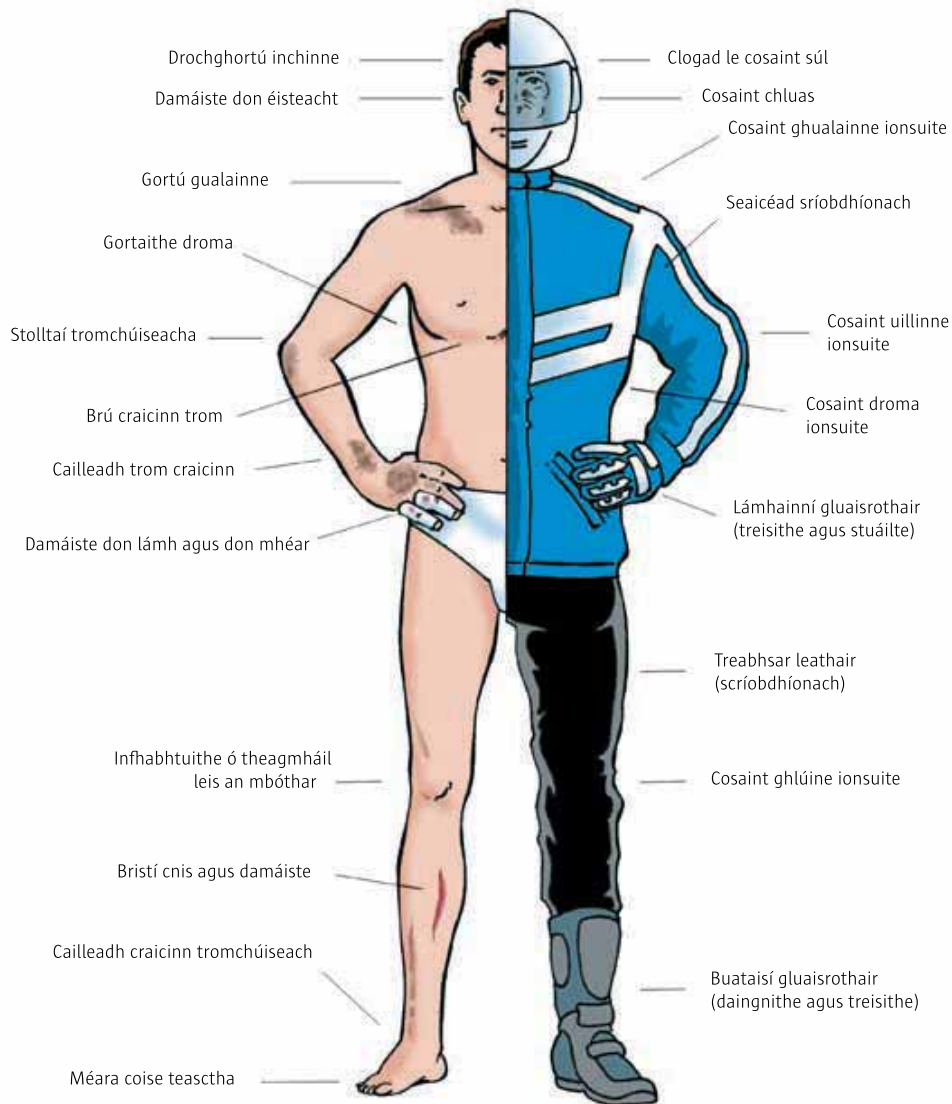
Clogaid

- Ceannaigh iad ó dhíoltóirí creidiúnacha. Bain triail as roinnt méideanna agus déanamh éagsúla. Cinntigh go bhfuil fhios ag an ndíoltóir cén chaoi le hoiriúnacht a mheas.
- Ná ceannaigh nó ná húsáid clogaid dara láimhe.
- Ná tabhair do chlogad ar iasacht d'aon duine eile.
- Má rinneadh damáiste do do chlogad, faigh ceann eile.
- Léigh an lámhleabhar don chlogad agus lean na treoracha maidir le cúram.
- Glan an scáthlán go réidh le huisce gallúnaí te.
- Úsáid clogad le scáthlán glé. Má úsáideann tú scáthlán dorchá, beidh sé beagnach dodhéanta agat ola a fheiceáil ar bhóthar fliuch.
- Faigh scáthlán nua má tá sé scríobtha.
- Cinntigh go bhfuil do chlogad ceangailte go daingean. Tá clogad neamhdhaingnithe mídhleathach agus gan mhaith i gcás tuairte.
- Déan do chuid taighde sula gceannaíonn tú aon cheo. Cinntigh go gcomhlíonann an trealamh go léir caighdeáin AE.

Trealamh Cosanta Pearsanta

Gan Trealamh Cosanta

Le Trealamh Cosanta

Bunaithe ar an Transport Accident Commission, An Astráil, 2001

Cosaint súil agus cluas

- Úsáid cosaint chluaise ar thurais fhada.
- Má chaitheann tú clogad le haghaidh oscailte (ceann gan barra smige) cinntigh go gcaitheann tú cosaint súl.
- Agus tú ar ghluaisrothar ná húsáid córas siamsaíochta pearsanta.

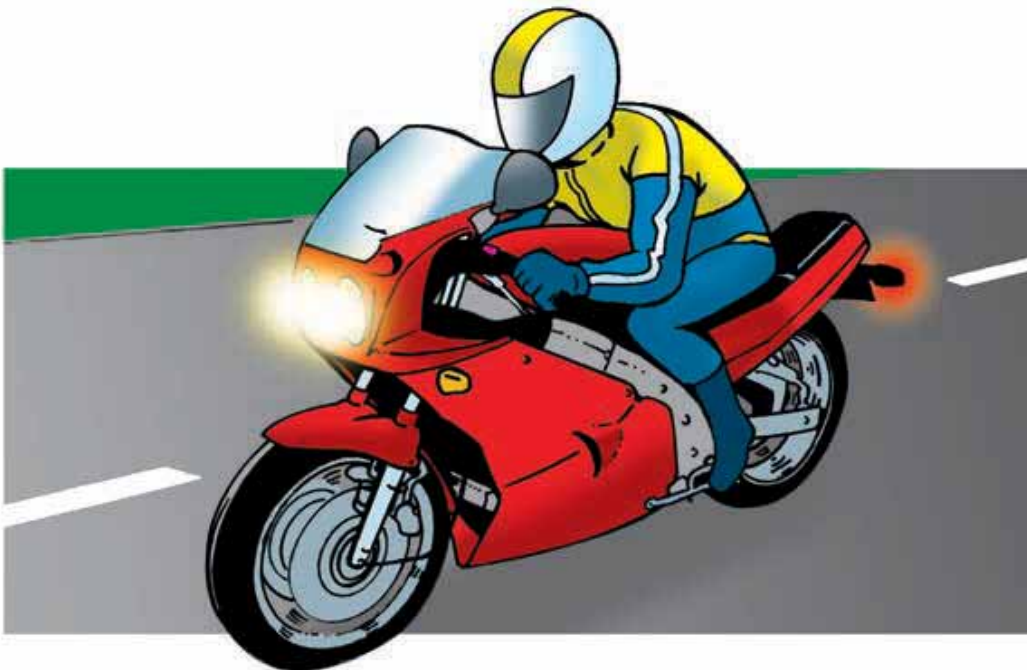
Gluaisrothar a thiomáint

Caithfidh tú, mar ghluaisrothaí, an dlí a rialaíonn an trácht a chomhlíonadh. Ní mór duit a leanas a fhorbairt:

- Ardleibhéal airde;
- feacht ar ghuaiseanna dóchúla;
- fuireachas maith; agus
- sárscileanna breathnadóireachta.

Ní mór duit freisin leas a bhaint as buntáistí airde, suímh, solúbhthachta agus so-ionramháilteachta a chuireann gluaisrothar ar fáil. Ní thagann an cumas dainséar a bhraith i gcúinsí ach le taithí, agus mar sin **ba chóir** duit i gcónaí tiomáint laistigh de do chumas.

Cinntigh i gcónaí go bhfuil an spás ar an mbóthar a bhfuil sé i gceist agat dul isteach ann sábháilte go hiomlán agus bí ar an eolas go bhféadfadh go mbeadh daoine eile ag breathnú ar nithe níos mó agus ní ar phróifíl chúnag an ghluaisrothair. Féadfaidh clocha beaga gairbhéil, locháin uisce agus dromchlaí garbha gluaisrothair a chur go mór trína chéile agus a bheith ina gcúis tuairteanna. Laghdaigh an luas roimh ghuaiseacha dá leithéid agus coinneigh ort ag tiomáint go han-chúramach.

Lean na rialacha thíos:

- Seachain an rothaíocht idir lánaí tráchta.
- Coinnigh glan amach ó fheithiclí eile agus tú ag dul tharstu. Cuimhnigh go mb'fhéidir nach bhfeicfeadh tiománaithe tú i gcónaí ina 'gcaochspotaí'.
- Má tá treotháscairí agus solas coscáin ar do mheaisín, bain úsáid astu. Ach mura féidir le húsáideoirí bóithre eile na comharthaí seo a fheiceáil, nó má cheapann tú go mb'fhéidir nach bhfuil siad ag obair, **ba chóir** duit comharthaí láimhe soiléire a thabhairt freisin. Féach cuid 7 ar chomharthaí láimhe.
- Úsáid scátháin chúlfhéachana má tá do ghluaisrothar nó do mhóipéid feistithe leo. Cuimhnigh ina dhiaidh sin nár chóir brath ar na scátháin agus tú ag bogadh amach, ag athrú lána, ag casadh ar dheis nó ag scoitheadh. **Ba chóir** duit freisin breathnú thar do ghuaillí agus aon 'chaochspotaí' a sheiceáil.
- Caithfidh** tú doimhneacht tráchta de 1mm ar a laghad a bheith ag boinn an ghluaisrothair, ach **ba chóir** duit cinn nua a fháil ina n-áit sula mbíonn siad chomh caite leis seo.

Beartanna chun teacht slán mar ghluaisrothaí

1. Bí ag faire amach ar a bhfuil id thimpeall. Ciallaíonn sé seo a bheith ag faire:
 - amach uait, sa chianachar, sa mheánachar agus níos gaire duit, agus
 - taobh thiar díot, úsáid á baint as na scátháin agus ag seiceáil thar do ghuaillí sula n-athraíonn tú suíomh nó sula gcasann tú.
2. Coinnigh amach. Úsáidí riail an ‘dá soicind’ (féach Cuid 8). Fág bearna níos mó i gcónaí má bhíonn cúinsí fliucha nó oighreata ann.
3. Bí cinnte go bhfeictear tú. Cinntigh go bhfuil do shuíomh i gceart. Úsáid ceannsoilse maolaithe agus caith éadaí ard-shofheicthe (mar veist neoin agus crios frithchaiteach ‘Sam Browne’).
4. Ná bain siar as daoine eile. Ná déan aon cheo ar an mbóthar a thabharfadh ar úsáideoir bóithre eile moilliú, na coscáin a bhrú nó scinneadh ar fiar nó a bhféadfadh preab a bhaint as coisithe.
5. Smaoinigh ar a dhéanfadh úsáideoirí bóithre eile. Tar roimh úsáideoirí bóithre eile sa gcaoi a ngabhfaidh cúrsaí i bhfeidhm orthu.
6. Bíodh léamh agat ar an mbóthar. I bhfocail eile, déan rothaíocht i bhfianaise cúinsí tráchta, aimsire agus bóthair reatha.
7. Téigh i muinín an luais chirt do na cúinsí. Ná lig do dhaoine eile do luas a ghéarú.
8. Ná téigh ag rothaíocht ar do rothar tar éis alcól nó drugaí a ghlacadh.
9. Bíodh muinín agat as do mheaisín trína chothabháil i gceart. Seiceáil peitreal, ola, damáiste, earraí leictreacha, na boinn agus slándáil.

Féadfaidh tú tuilleadh eolais níos mionsonraithe ar shábháilteacht agus ar aire a thabhairt do do ghluaisrothar agus é a chóireáil sa leabhrán *This is Your Bike* ón Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre. Glaoigh ar Íosghlao 1890 50 60 80, r-phost info@rsa.ie nó tabhair cuairt ar an láithreán gréasáin www.rsa.ie.

Cuid 17:

Rialacha do rothaithe

Clúdaíonn an chuid seo na rialacha a bhaineann le do rothar a choinneáil inaistir, trealamh ceart a chaitheamh agus rothaíocht a dhéanamh go sábháilte agus tú ag cuimhneamh ar rothaithe eile. **Ba chóir** duit na rialacha maidir le raonta rothair a bheith ar eolas, (féach leathanach 159), agus maidir le comharthaí láimhe, (féach Cuid 7).

Do rothar a choinneáil inaistir

Caithfidh bail mhaith a bheith ar na coscáin, na boinn, an slabhra, na soilse, an frithchaiteoir agus an cloigín.

Ba chóir go mbeadh do rothar ar an méid cheart le go mbeadh tú in ann do dhá chois a chur ar an talamh.

Agus earraí á n-iompar agat **ba chóir** duit iompróir nó ciseán ceart a bheith agat agus cúram a dhéanamh le nach mbeidh aon rud in ann titim as.

San oíche, **caithfidh** tú lampa a bhfuil solas buí nó bán air a bheith chun tosaigh ar do rothar agus lampa a bhfuil solas dearg a bheith ar chúl. Is iad seo na h-íosriachtanais soilsithe atá leagtha síos sa dlí. Ach, é sin ráite, le go mbeidh tú níos feiceálaí san oíche ag tiománaithe **ba chóir** duit:

- stialla d'ábhar frithchaiteach a chur ar an rothar (bán chun tosaigh agus dearg ar gcúl),
- banda muinchille frithchaiteach a chaitheamh, agus
- crios nó veist fhrithchaiteach 'Sam Browne' a chaitheamh.

CUIMHNIGH

Seiceáil do chuid trealamh, bí le feiceáil, caith clogad agus bí ag éisteacht – ná húsáid mp3anna, raidiúnna ná fóin phóca agus tú ag rothaíocht.

Seicliosta maidir le rothair

- **Ba chóir** na hanlaí a bheith ar dronuillinn leis an bhfráma agus ar aon leibhéal leis an diallait. **Níor chóir** go mbeadh an corraí ró-dhocht nó ró-scaoilte.
- Agus tú sa diallait **ba chóir** go mbeadh tú in ann do chosa a bhualadh ar éigin ar an talamh.
- **Ba chóir** do na rothaí a bheith díreach agus inlíne. Faigh rothaí nua má tá siad lúbtha nó as ailíniú.
- Teannaigh spócaí scaoilte agus cuir cinn nua in áit má tá roinnt díobh damáistithe.
- Cinntigh go bhfuil na boinn teannta i gceart, agus trácht maith acu.
- Cinntigh go bhfuil na pludghardaí slán agus glan go maith ar na rothaí.
- Seiceáil na gearanna agus féach go ndéantar iad a shocrú más gá.
- Seiceáil na cáblaí coscáin agus déan iad a shocrú nuair is gá. Cuir cinn nua ina n-áit nuair atá siad caite.
- Cinntigh go bhfuil cinn dúnta na mbróg coscáin aghaidh amach.
- Cinntigh go bhfuil na bloic choscáin gar d'imeall an rotha. Cuir cinn nua ina n-áit má tá na bloic caite.
- Seiceáil na troitheáin agus cuir cinn nua ar an rothar má bhíonn siad briste nó caite.

- Cinntigh go bhfuil do lampaí bán nó buí chun tosaigh agus dearg ar gcúl. Úsáid frithchaiteoir dearg. Cuir cadhnraí nua isteach nuair is gá agus glan na lionsaí.
- Cinntigh go bhfuil an cloigín gar go maith do d'ordóg.
- Cuir ola ar gach páirt a bhogann.
- Caith clogad rothair i gcónaí.

Ba chóir go mbeadh an córas coscáin seo a leanas ag rothar:

- Má tá roth socraithe amháin aige nó má tá sé ceaptha do pháiste faoi 7 mbliana d'aois, **ba chóir** go mbeadh coscán amháin ar a laghad aige;
- Má tá sé ceaptha do pháiste níos sine nó do dhuine fásta nó mura bhfuil ceachtar roth socraithe, **ba chóir** go mbeadh coscán amháin ar an roth tosaigh agus ceann eile ar an roth cúil.

Éadaí agus trealamh cosanta

Mar rothaí, is úsáideoir bóithre soghonta tú agus ní thabharfaidh do rothar aon chosaint duit má bhíonn tuairt ann. Ní cheanglaíonn an dlí ort clogad a chaitheamh. Ach mar sin féin, chun leasa sábháilteachta bóthair, agus chun do leasa pearsanta féin, **ba chóir** duit clogad a chaitheamh i gcónaí.

Nuair a bhíonn clogad á cheannach:

- lorg marc a léiríonn gur dearnadh é de réir chaighdeán náisiúnta aitheanta, agus
- seiceáil nach gcuireann sé srian ar an méid atá tú in ann a fheiceáil agus a chloisteáil.

Nuair a bhíonn clogad agat ba chóir duit:

- ceann nua a fháil ina áit má dhéantar damáiste dó nó má thiteann sé uait,
- socraigh na strapaí ar do chlogad le go rachaidh sé ort i gceart. Seiceáil treoracha na ndéantóirí i gcónaí.

Ag rothaíocht go sábháilte

- Cinntigh go bhfanann tú ar chlé. Breathnaigh taobh thiar díot i gcónaí agus tabhair an comhartha chuí sula dtosaíonn tú amach, sula n-athraíonn tú lána nó casadh a dhéanamh.
- **Caithfidh** tú na rialacha a fheidhmíonn ag soilse tráchta, trasrianta coisithe, trasrianta peileacáin agus trasrianta síogacha a chomhlíonadh.
- Coinnigh do dhá lámh ar na hanlaí seachas nuair a bhíonn tú ag tabhairt comhartha nó ag athrú gearanna.
- Coinnigh do dhá chos ar na troitheáin.
- Ná téigh ag rothaíocht 'taobh istigh' d'fheithicil mhór as radharc an tiománaí. Ina ionad, fan taobh thiar má bhíonn an fheithicil mhór stoptha ag aomhal agus é i gceist aici casadh ar chlé.
- Coinnigh amach ón gcosán – beidh tú níos feiceálaí agus cuideoidh sé chun scoitheadh dainséarach a laghdú.
- Nuair a bhíonn tú ag casadh ar chlé, fan gar do thaobh chlé an bhóthair, bí ag faire amach do choisithe agus tabhair an comhartha ceart in am cuí.
- Seachain caochspotaí – tá zón caoch ag gach feithicil agus d'fhéadfadh nach mbeadh an tiománaí in ann tú a fheiceáil!
- Nuair a bhíonn tú ag casadh ar dheis, téigh isteach sa taobh clé den lána atá ag casadh ar dheis, breathnaigh taobh thiar agus tabhair an comhartha ceart sula mbogann tú amach agus cinntigh nach bhfuil an trácht sa lána sin ag dul díreach ar aghaidh. Ar chnoic ghéara nó ar bhóithre gnóthacha, tarraing isteach go dtí an taobh clé den bhóthar agus fan go mbíonn briseadh sa trácht sa dá threo le ligean duit an casadh a dhéanamh go sábháilte.
- Nuair a bhíonn tú ag rothaíocht feadh trácht atá stoptha i líne, bí ar an eolas faoi bhearnaí sa trácht chun ceadú d'fheithiclí eile casadh thar an lána atá ina stad. D'fhéadfadh go mbeadh radharc an ghluaisteáin atá ag casadh blocáilte de bharr an brú tráchta.
- Nuair a bhíonn droch-chúinsí aimsire ann, d'fhéadfadh sé a bheith níos sábháilte teacht anuas den rothar agus an bóthar a thrasnú de shiúl na gcos. Nuair is féidir, **ba chóir** trasrian coisithe nó rialaithe a úsáid.
- Caith éadaí frithchaiteacha i gcónaí.

CUIMHNIGH

Cuireann rothaithe iad féin agus úsáideoirí bóithre eile i mbaol nuair nach stopann siad ag soilse tráchta de réir mar is gá.

Agus tú ag rothaíocht i gcuideachta rothaí amháin nó níos mó **caithfidh** tú aird chuí a bheith agat ar úsáideoirí bóithre eile agus ní mór duit cúinsí bóthair atá i réim ag an am a chur san áireamh. Ar ócáidí d'fhéadfadh go mbeadh sé níos sábháilte ag beirt rothaíocht taobh le taobh ach **níor chóir** duit rothaíocht ar bhealach a chruthódh bac d'úsáideoirí eile.

Rianta rothaíochta

Is éard is **raon** nó **lána** rothaíochta ná cuid de bhóthar atá coinnithe go sonrach do rothair (ní gluaisrothair).

Bíonn líne bhán leanúnach ar imeall raonta rothaíochta áirithe ar thaobh na láimhe deise. Is le haghaidh rothair agus cathaoireacha rothaí le hinnill amháin an raon rothaíochta, mar sin ní féidir le tiománaithe eile é a úsáid ná páirceáil ann.

Bíonn líne bhán bhriste ag raonta rothaíochta eile ar thaobh na láimhe deise. Féadfaidh tiománaithe eile úsáid shealadach a bhaint as an gcineál seo raoin mura bhfuil sé in úsáid.

Bíonn raonta rothaíochta curtha in áirithe 24 uair an chloig sa lá, mura léiríonn comhartha eolais ingearach ag tús agus/ar thaobh an raoin tréimhse ama eile.

Is féidir gur píosa den chosán nó de chuid eile den bhóthar é an raon rothaíochta.

Más raon dhá bhealach é raon rothaíochta, a fhágann gur féidir le rothair ag taistil malairt treo é a úsáid ag an am céanna, **ba chóir** do rothaithe fanacht chomh gar agus is féidir do thaobh chlé an raoin.

Caithfidh tú aird a thabhairt ar shoilse tráchta rothaí.

CUIMHNIGH

Caithfidh rothaithe aon raon rothaíochta a chuirtear ar fáil mar chuid de shráid nó de cheantar coisithe nó mar chuid de raon rothaíochta in aghaidh an tsrutha, a úsáid.

Rialacha ar raonta rothaíochta d'úsáideoirí bóithre eile

Tiomáint

Níl aon chead ag aon fheithicil (seachas cathaoir rotha le hinneall) dul isteach dó dul thar raon rothaíochta éigeantach mura bhfuil an tiománaí ag dul isteach nó ag fágáil áite nó taobh-bhóthair.

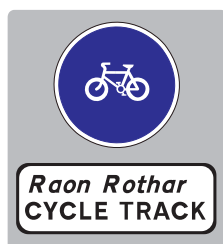
Páirceáil

Níl aon chead ag tiománaí ar bith feithicil a pháirceáil ar raon rothaíochta éigeantach.

Féadfaidh tiománaí páirceáil ar raon rothaíochta neamh-éigeantach ar feadh suas le 30 nóiméad, má tá an fheithicil á luchtú nó á díluchtú agus mura bhfuil aon áit pháirceála eile ar fáil. Cuimhnigh ar bhundualgas an chúraim agus ná blocáil raon rothaíochta.

Má pháirceálann tiománaí a fheithicil ar raon rothaíochta nach mbíonn in úsáid ach cuid den lá (arna léiriú ar phláta eolais faoin gcomhartha do raon rothaíochta) **caithfidh** sé an fheithicil a bhogadh as an mbealach faoin am a dtosaíonn an chéad tréimhse feidhmíochta eile.

Mura bhfuil aon phláta eolais ann ciallaíonn sé go mbíonn raon rothaíochta in úsáid ar feadh an ama agus nach bhfuil aon chead páirceáil ann.

*Tús an raoin
rothaíochta*

*Deireadh an raoin
rothaíochta*

Pláta eolais

Leagann an tábla thíos amach rialacha tráchta bóthair áirithe ar an rothaíocht **a chaithfear** a chomhlíonadh.

DÉAN ✓

Bí ag rothaíocht duine i ndiaidh an duine agus tú ag scoitheadh.

Fág spás breise ag dul thar feithiclí páirceáilte amach mar go bhféadfaí go n-osclófaí na doirse go tobann.

Téigh ag rothaíocht sna raonta rothaíochta nuair a bhíonn siad ar fáil.

Téigh ag rothaíocht i líne shingil más amhlaidh go ndéanfadh rothaíocht taobh le taobh trácht eile nó coisithe a chur i mbaol, go gcuirfí isteach orthu nó go ndéanfaí iad a bhlocáil.

Téigh ag rothaíocht i líne shingil nuair a bhíonn go leor tráchta ann.

Tabhair d'ainm agus do sheoladh do Gharda má iarrann sé ort é.

Tabhair aird ar chomhartha a thugann Garda nó maor scoile.

Tabhair aird ar gach riail a bhaineann le comharthaí tráchta bóthair agus le marcanna bóthair, lena n-áirítear fógraí agus comharthaí ag soilse tráchta, trasrianta coisithe, trasrianta peileacáin, crosaire comhréidh agus trasrianta síogacha.

Bíodh na comharthaí láimhe do rothaithe ar eolas agat agus bain úsáid astu agus tú ag rothaíocht.

NÁ DÉAN ✗

Ná téigh ag rothaíocht nó ná déan iarracht dul ar rothar agus tú faoi thionchar alcóil nó drugaí.

Ná téigh ag rothaíocht ar nó trasna chosán, seachas nuair atá raon rothaíochta curtha ar fáil ar chosán.

Ná beir ar fheithicil atá ag gluaiseacht ag am ar bith.

Ná téigh ag rothaíocht taobh le taobh le níos mó ná rothaí amháin ag am ar bith.

Ná téigh ag rothaíocht ag am ar bith in aghaidh an tráchta ar shráideanna aontreo.

Ná téigh ag rothaíocht trí shoilse tráchta ná soilse coisithe atá dearg.

Ná téigh ag rothaíocht ar mhótarbhealach an am ar bith.

Ná téigh ag rothaíocht i lána bus in aghaidh an tráchta ag am ar bith, mura n-údaraíonn na comharthaí é.

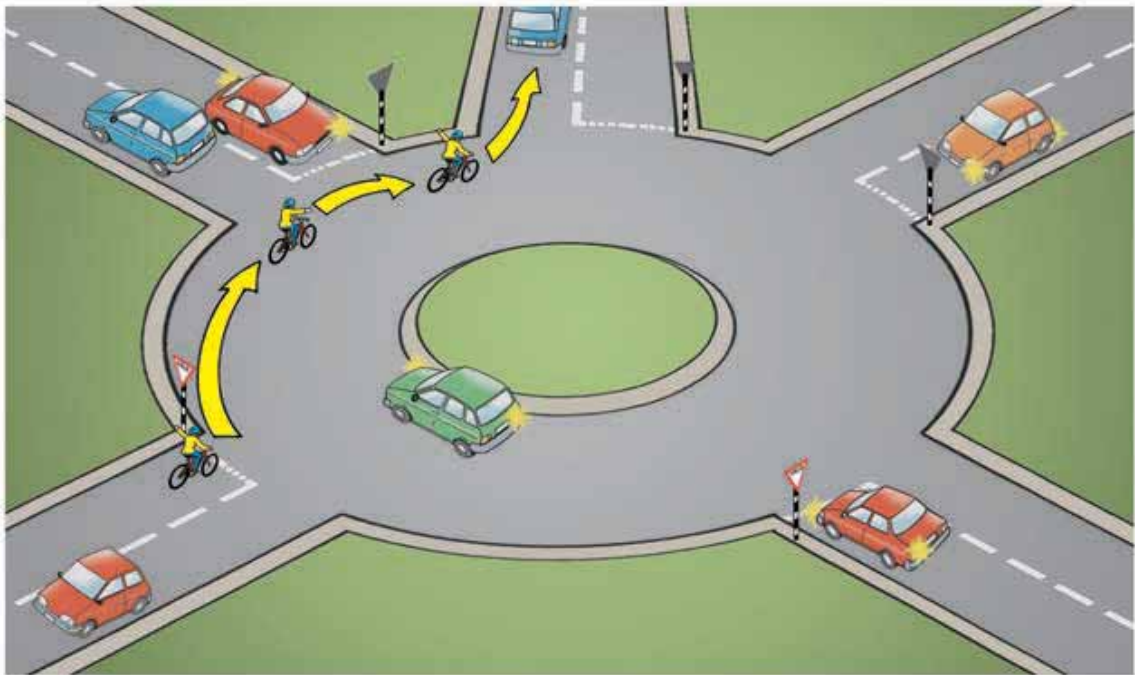
Ná téigh ag rothaíocht ag am ar bith gan na soilse cuí i rith uaireanta an dorchadais.

Léiríonn an tábla thíos liosta na mbeart **ar chóir** duit a dhéanamh nó a sheachaint, ar mhaithe le do shábháilteacht féin agus sábháilteacht úsáideoirí bóithre eile.

DÉAN ✓	NÁ DÉAN ✗
Coinnigh siar go maith agus tú ag rothaíocht taobh thiar de mhótarfheithicil i dtrácht atá ag gluaiseacht go mall.	Ná beir ar ná luí in aghaidh fheithicilí atá ina dtost.
Bí cúramach ar bhóithre atá fliuch agus a bhfuil oighir orthu nuair a bhíonn sé gaofar.	Ná téigh isteach agus amach idir trácht atá ag gluaiseacht.
Úsáid do chloigín mar fhearas rabhaidh amháin.	Ná hiompar paisinéir ag am ar bith mura bhfuil do rothar tógtha nó oiriúnaithe go speisialta le ceann a iompar.
Bí cúramach agus breathnaigh go maith amach romhat do dhromchlaí bóthair míchothroma, do dhraenacha agus do bhacainní eile sa chaoi is nach mbíonn ort scinneadh go tobann roimh fheithicil eile.	Ná húsáid córas siamsaíochta pearsanta ag am ar bith agus tú ag rothaíocht.
Úsáid lána bus agus bí thar a bheith aireach nuair a bhíonn bus stoptha agus ar tí gluaiseacht ar aghaidh ón stad.	Ná húsáid fón póca ag am ar bith agus tú ag rothaíocht.

Rothaithe ar timpeallán

- Bí cúramach go háirithe agus tú ag déanamh ar timpeallán.
- Bí ar an eolas go mb'fhéidir nach bhfeicfeadh tiománaithe tú go héasca.
- Bí ag faire amach d'fheithiclí a thrasnaíonn romhat agus iad ag fágáil nó ag dul isteach ar an timpeallán.
- Déan cúram breise agus tú ag rothaíocht thar bhealaí amach.
- Tabhair neart spáis d'fheithiclí fada ar an timpeallán, mar go dteastaíonn níos mó spáis uathu. Ná téigh ag rothaíocht san áit a bheidh ag teastáil uathu agus iad ag dul timpeall ar an timpeallán. Bí ar an eolas faoi chaochspotaí an tiománaí. Mura féidir leatsa an tiománaí a fheiceáil ní féidir leis tusa a fheiceáil. D'fhéadfadh go mbeadh sé níos sábháilte fanacht go mbíonn an timpeallán curtha de aige sula dtéann tusa isteach ann.

Cuid 18:

Rialacha do choisithe

Bás coisithe is cúis le 1 as 5 bás ar na bóithre. Clúdaíonn an chuid seo na rialacha a bhaineann le siúl ar bhóithre agus iad a thrasnú.

Is é an riail is tábhachtaí do choisithe ná iad féin a iompar go freagrach, a bheith cúramach agus gan cur isteach ar úsáideoirí bóithre eile nó iad a chur i mbaol.

Ag siúl in aice an bhóthair nó ar an mbóthar

- Má tá cosán ann **caithfidh** tú é a úsáid.
- Mura bhfuil cosán ann, **caithfidh** tú siúl chomh gar agus is féidir do thaobh deas an bhóthair (beidh d'aghaidh ar an trácht atá ag teacht i do choinne).
- Ná bíodh níos mó ná beirt ag siúl le taobh a chéile ag aon am amháin. Má tá an bóthar cúng nó má tá go leor tráchta air, **ba chóir** duit siúl i líne shingil.
- **Ba chóir** duit éadaí frithchaiteacha a chaitheamh i gcónaí san oíche agus tú ag siúl lasmuigh de limistéir fhoirgnithe.
- **Ba chóir** duit tóirse a iompar i gcónaí agus tú ag siúl san oíche.
- **Ba chóir** duit a bheith a bheith ar an eolas faoi úsáideoirí bóithre eile i gcónaí.

Ag trasnú an bhóthair

Lean na treoracha thíos lena chinntiú go dtrasnaíonn tú an bóthar go sábháilte.

DÉAN ✓	NÁ DÉAN ✗
Lorg áit shábháilte le dul trasna.	Ná trasnaigh ag cúinne nó ag casadh ar an mbóthar.
Stop agus fan gar do chiumhais an chosáin. Mura mbíonn aon chosán ann seas gar de chiumhais an bhóthair.	Ná trasnaigh gar do bharr cnoic.
Breathnaigh ar dheis agus ar chlé agus cuir cluas ort féin don trácht.	Ná trasnaigh gar d'fheithiclí páirceáilte nó lámh leo.
Scaoil trácht ar bith a thagann ó cheachtar treo tharat, ansin breathnaigh ar dheis agus ar chlé arís.	Ná trasnaigh áit a bhfuil ráillí cosanta feadh an chosáin.
Siúl go gasta díreach trasna an bhóthair nuair a bhíonn sé glan.	Ná beir ar fheithiclí atá ag gluaiseacht nó ná léim isteach iontu.
Coinnigh ort ag faire amach do thrácht agus ag éisteacht lena aghaidh agus tú ag trasnú.	Ná rith trasna an bhóthair.

Bí airdeallach in aice le busanna agus le tramanna

Bí an-chúramach má tá tú ag trasnú an bhóthair san áit a bhfuil lána bus (go háirithe lána bus in aghaidh an tráchta), raon rothaíochta nó tramrian. **Ba chóir** duit a bheith cúramach freisin agus tú ag dul isteach nó amach as busanna agus tú ag trasnú an bhóthair ag stad an bhus nó gar dó.

CUIMHNIGH

Ná trasnaigh an bóthar os comhair bus atá stoptha ag am ar bith.

Áiteanna a bhfuil sé sábháilte an bóthar a thrasnú

Bain úsáid as na háiteanna seo a leanas leis an mbóthar a thrasnú go sábháilte.

Trasrian síofach

Tá seo seo marcáilte le rabhcháin ghealánacha buí. Tá an limistéar inar féidir an bóthar a thrasnú marcáilte le stiallacha ‘séabra’ dubh agus bán.

Caithfidh tiománaithe stopadh le go mbeidh tú in ann dul trasna. Agus iad ag déanamh ar an trasrian **ba chóir** dóibh moilliú agus a bheith réidh le stopadh. **Caithfidh** siad stopadh taobh thiar den líne stoptha má tá ceann ann agus **níor chóir** dóibh dul isteach ar aon chuid den trasrian.

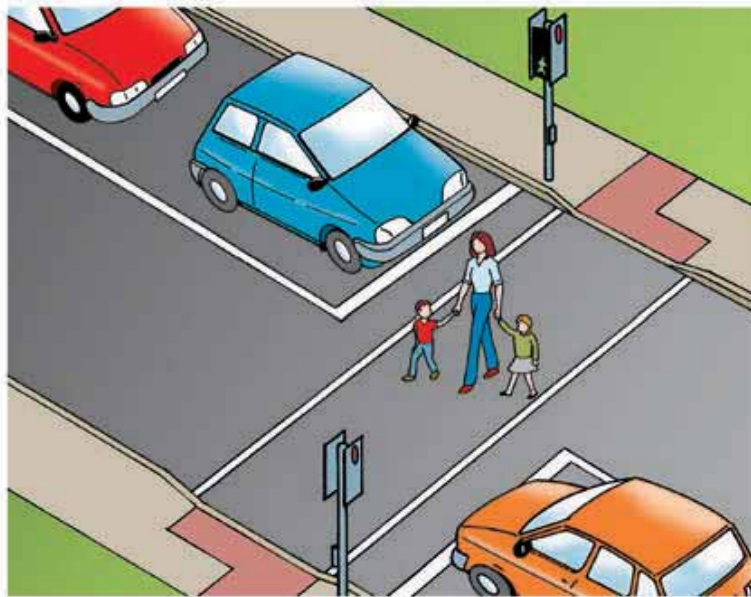
Níor chóir do thiománaithe scoitheadh nó páirceáil laistigh de na limistéir a bhfuil na marcanna fiarlánacha ar dhá thaobh an trasriain. Tá tuilleadh eolais le fáil i gCuid 10 faoi pháirceáil.

- Níl ceart slí agat ar an trácht go dtí go leagann tú cos ar an trasrian. Ná seas ar an trasrian riamh má tharlaíonn sé go mbíonn ar an tiománaí na coscáin a bhrú nó casadh uait go tobann.
- **Níor chóir** duit trasnú laistigh den limistéar atá marcáilte ag línte fiarlánacha bána má tá siad sin ar fáil ar dhá thaobh trasriain shíogaigh. Mura bhfuil siad ar fáil **níor chóir** duit trasnú taobh istigh de 15 méadar ón trasrian.
- Má tá oileán lárnach ann, caith le gach taobh mar thrasrian ar leith.
- Bí ar an airdeall i gcónaí do thrácht atá ag teacht i do choinne. Cuir cos amháin ar an trasrian lena léiriú go bhfuil tú ag iarraidh an bóthar a thrasnú. Fan go mbeidh an trácht stoptha sula dtosaíonn tú ag dul trasna.

Soilse coisithe

Áirítear ar shoilse coisithe soilse tráchta do thiománaithe agus comharthaí solais do choisithe. De ghnáth bíonn cnaipe le brú ag coisithe. Tar éis duit an cnaipe a bhrú, iompóidh an solas dearg go gairid ina dhiaidh sin.

- Ná téigh trasna fad is a bhíonn an solas ‘fan’ nó an ‘fear dearg’ ar taispeáint.
- Trasnaigh go cúramach nuair atá ‘trasnaigh anois’ nó an ‘fear glas’ ar taispeáint.
- Má tá oileán lárnach ag na soilse coisithe ní ligfidh comhartha ‘an fhir ghlais’ nó ‘trasnaigh anois’ duit ach dul chomh fada leis. **Caithfidh** tú an cnaipe a bhrú ansin ar shoilse eile chun an chuid eile den bhealach a thrasnú.
- D’fhéadfadh go mbeadh comhartha blípe inchloiste agus/nó painéal creathach ar an gcnaipe do choisithe a bhfuil radharc easnamhach acu lena léiriú cén uair a bheadh sé sábháilte dul trasna.

Trasrian peileacánach

Ag an trasrian seo beidh solas gealánach ómrach ann ar feadh tréimhse ghairid tar éis don solas dearg do thiománaithe imeacht as. Ar an gcaoi chéanna, beidh solas ‘an fhir ghlais’ do choisithe gealánach ar feadh tréimhse ghairid sula n-athraíonn sé go dtí solas ‘an fhir dheirg’. Tugann solas gealánach ómrach ag trasrian peileacáin tosaíocht do choisithe.

Soilse tráchta

Má bhíonn tú ag trasnú ag soilse tráchta, ach nach bhfuil aon chomharthaí ann do choisithe, seiceáil na soilse sa dá threo. Nuair a bhíonn an trácht ar an mbóthar gur mian leat a thrasnú faoi réir ag solas dearg, trasnaigh go cúramach. Bí san airdeall do thrácht a d'fhéadfadh a bheith ag casadh isteach ar an mbóthar gur mian leat a thrasnú agus cuimhnigh go gceadaíonn soilse tráchta áirithe don trácht dul ar aghaidh i roinnt lánaí nuair a bhíonn lánaí eile stoptha. Bí cúramach go háirithe ag acomhail le scaglánaí.

Áiteanna trasnaithe neamhrialaithe

Cuirtear oileán tráchta ar fáil chun cuidiú le coisithe. Is áiteanna níos sábháilte iad seo le trasnú toisc go bhfuil an trasrian roinnte ina dhá chuid.

Ná trasnaigh an bóthar sa limistéar chun tosaigh ar thrucail. Is caochspota tiománaí trucaile é seo.

CUIMHNIGH

Mura féidir leatsa an tiománaí a fheiceáil, ní féidir leosan tusa a fheiceáil ach an oiread.

Cuid 19:

Meas a bheith agat ar úsáideoirí bóithre eile

Tá an chuid seo dírithe ar thiománaithe mótarfheithicle agus tá sé sa mbreis ar an eolas atá i gCuid 5 ar dhea-chleachtas tiomána.

Níl níos mó de cheart slí ag an bhfeithicil ná mar atá ag aon úsáideoir bóithre eile, mar sin, ar chúiseanna sábháilteachta, **ba chóir** duit tiomáint go cosantach. Ciallaíonn sé seo a bheith ag súil leis an rud gan choinne agus bealach a fhágáil d'úsáideoirí bóithre eile nuair is gá.

Ar chuid de na bearta a bhféadfadh go mbeadh ort a dhéanamh i ngnáthchúinsí áirítear:

- géilleadh d'otharcharr, d'inneall dóiteáin nó d'fheithicil de chuid na nGardaí,
- a bheith ag faire amach agus stopadh do pháistí a thagann amach idir carranna, agus
- fanacht go mbeidh feithicil tar éis tús a chur lena casadh ar chlé sula dtarraingíonn tú amach as taobh-bhóthar.

Chun a chinntiú go bhfuil gach úsáideoir bóithre sábháilte, bí ar an eolas faoi do chuid freagrachtaí i leith:

- coisithe, leanaí, daoine níos sine, daoine faoi mhíchumas agus úsáideoirí cathaoireacha rothaí,
- rothaithe agus gluaisrothaithe, agus
- aon trácht ainmhí ar an mbóthar.

Cuidíonn sé seo le tiománaithe a bheith níos sábháilte agus níos freagraí go sóisialta, ní hamháin dóibh féin ach dá dteaghlaigh agus d'úsáideoirí bóithre eile.

Coisithe

Mar thiománaí, **níor chóir** duit coisí a chur i mbaol. **Caithfidh** tú géilleadh do choisithe go háirithe:

- ar nó ag trasrian síogach (fiú mura mbíonn siad ach ag fanacht le dul trasna),
- ar nó ag trasrian peileacánach, nuair a bhíonn an solas ómrach gealánach,
- agus iad ag trasnú an bhóthair má bhíonn tusa ag gluaiseacht leat ó shuíomh seasta (mar shampla ag solas tráchta nó spás tarrthála), agus
- ag acomhal, má tá siad tosaithe ag trasnú an bhóthair.

Bí ag faire amach do choisithe a d'fhéadfadh siúl amach idir feithicilí páirceáilte agus iarracht a dhéanamh an bóthar a thrasnú go tobann. Bí an-airdeallach ar dhaoine atá níos sine, daoine faoi mhíchumas agus leanaí go háirithe. Bí san airdeall ar choisithe atá ag siúl chuig busanna agus ag teacht uathu.

CUIMHNIGH

Is cion é feithicil a thiomáint ar feadh nó ar chosán, mura bhfuil cosán á thrasnú agat le dul isteach nó le teacht amach as foirgneamh nó áit eile lámh leis.

Leanaí

De réir a nádúr, tá níos lú taithí ag leanaí ar úsáid an bhóthair seachas daoine eile, mar sin ba chóir duit a n-iompar a chur san áireamh.

Tabhair aire agus tú:

- ag tiomáint lámh le cosáin áit a bhfuil leanaí óga,
- ag tarraingt amach as taobh-bhealach nó as cabhsáin,
- ag tiomáint i gcarrchlóis, agus
- ag cúlú, go háirithe nuair a bhíonn leanaí óga i láthair. Ní féidir páiste beag a fheiceáil laistiar de d'fheithicil sa scáthán. Má bhíonn amhras ort, téigh amach agus seiceáil.

Scoileanna

Ná páirceáil sa mbealach isteach chuig scoil. Féadfaidh páirceáil mhístuama mearbhall a chur ar thuismitheoirí agus ar a leanaí nó an bealach isteach/amach chuig an scoil a bhlocáil. Féadfaidh sé freisin leanaí a chur amach ar an mbóthar mar go gcaithfidh siad dul thimpeall ar fheithicil atá sa mbealach.

Is cion é má bhlocálann d'fheithicil cosán nó raon rothair.

Ba chóir duit freisin a bheith cúramach gar do bhusanna scoile, go háirithe agus tú ag dul amach thar bhus a bhfuil leanaí ag dul isteach inti nó amach asti. Bíonn busanna scoile marcáilte go soiléir le greamáin.

Ná bíodh aon ábhar amhrais ann. Má fheiceann tú leanaí scoile, go háirithe leanaí óga, féadfaidh tú an bonnán a shéideadh le cur in iúl dóibh go bhfuil tú ann.

Bí cúramach gar do pháistí atá ag rothaíocht. Bí thar a bheith cúramach gar do scoil áit a bhféadfadh rothaithe teacht amach ina ngrúpaí. Cuimhnigh go bhfuil sé deacair cothromaíocht agus iompar rothaí óig a thuar.

Maoir scoile

Cuireann maoir scoile lánfhásta áiteanna sábháilte leis an mbóthar a thrasnú ar fáil do pháistí lasmuigh nó gar do scoileanna. Caitheann siad hata agus cóta mór a bhfuil ábhar frithchaiteach ann. Bíonn comhartha speisialta ar iompar ag maoir agus tá cead acu de réir an dlí an trácht a stopadh.

Nuair a ardaíonn maor an comhartha 'Stop' (a léirítear thíos ar chlér), **caithfidh** tú stopadh agus fanacht go dtí:

- go mbíonn na leanaí scoile imithe trasna an bhóthair,
- go-n-íslítear an comhartha, agus
- go bhfuil an maor scoile fillte go sábháilte ar an gcosán.

Maoir scoile shóisearacha

Is daltaí sinsearacha bunscoileanna iad maoir scoile shóisearacha a fheidhmíonn i bhfoirne de sheisir leis an tseirbhís chéanna a chuireann maor scoile lánfhásta ar fáil. Nuair is mian leo an trácht a stopadh, tugann siad comhartha don trácht ar dhá thaobh an bhóthair. Nuair a bhíonn an trácht stoptha, tógann na maoir a suíomh agus treoraíonn na leanaí níos óige trasna an bhóthair. **Caithfidh** gach feithicil fanacht ina stad go mbeidh na maoir shóisearacha go léir ar ais ar an gcosán.

Ná páirceáil ag am ar bith in áit a bhlocálann radharc an mhaoir. **Caithfidh** na maoir scoile a bheith in ann an bóthar a fheiceáil go soiléir lena gcuid oibre a dhéanamh i gceart agus go sábháilte.

Rothaithe agus gluaisrothaithe

Ná cur rothaí nó gluaisrothaí i mbaol ag am ar bith agus bí ar an eolas faoi do dhualgas a bheith feasach orthu. Bíonn siad thar a bheith leochaileach má bhíonn tuairt ann.

Bí ag faire amach do rothaithe agus do ghluaisrothaithe go háirithe:

- ag acomhail,
- áit a shnoíonn raonta rothair isteach ar bhóithre,
- nuair a athraíonn tú lánaí,

- nuair a osclaíonn tú do dhoras le héirí amach as feithicil,
- agus tú ag stopadh agus ag casadh, go háirithe nuair a bhíonn tú ag casadh ar chlé, agus
- tú ag cúlú.

Is é an bealach is fearr le bheith cúramach in aice le rothaithe agus le gluaisrothaithe ná úsáid a bhaint as na scátháin agus caochspotaí a athsheiceáil.

Scoitheadh

Ná tarraing isteach roimh rothaithe ná gluaisrothaithe agus tú ag dul thart orthu. Tabhairt neart spáis dóibh, go háirithe:

- nuair a bhíonn an aimsir fliuch gaofar,
- nuair a bhíonn sioc ar na bóithrí,
- nuair a thosaíonn siad ag gluaiseacht. Bíonn claonadh ag rothaithe a bheith creathánach go dtí go gcuireann siad lena luas, agus
- nuair a bhíonn drochdhromchla ar an mbóthar. D'fhéadfadh sé tarlú go mbeadh ar rothaithe agus ar ghluaisrothaithe sclaigeanna ar an mbóthar a sheachaint.

Casadh ar chlé

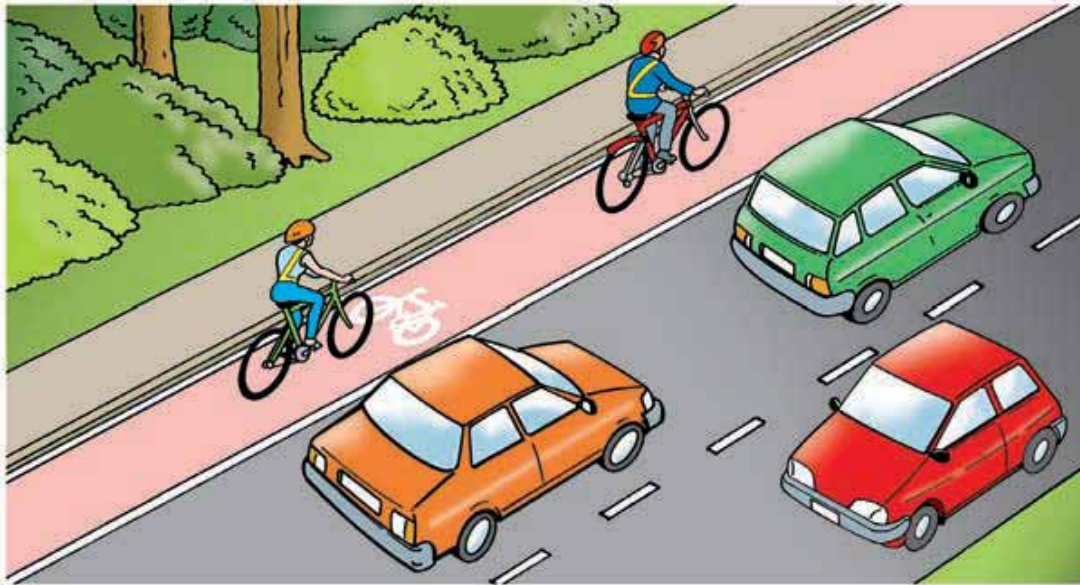
Ar chasadh ar chlé duit, bí ag faire amach do rothaithe agus do mhóipéidí gar den chiumhais os do chomhair amach nó a bheidh ar thaobh do láimhe clé. Ná téigh amach thar rothaí agus tú ag déanamh ar acomhal má tá tú ag casadh ar chlé. D'fhéadfadh sé go mbeadh an rothaí ag dul díreach ar aghaidh.

Casadh ar dheis

Ar chasadh ar dheis trí bhearna sa trácht ag teacht i do choinne (mar shampla ag acomhal bosca bhuí), bí ag faire amach do rothaithe a d'fhéadfadh a bheith teacht suas leat ar an taobh istigh (i lár an bhóthair) nó ag gluaiseacht i lána rothaíochta nó bus ag dul sa treo eile ar an taobh thall den bhóthar. Bain úsáid freisin as na scátháin le seiceáil do ghluaisrothaithe a d'fhéadfadh a bheith ag dul amach tharat agus tú ag déanamh ar an gcasadh.

Raonta rothaithe agus páirceáil

Ná páirceáil agus ná tiomáin ar raonta rothair. Sula n-osclaíonn tú doras gluaisteán ata páirceáilte, úsáid na scátháin le seiceáil do rothaithe agus do ghluaisrothaithe ag teacht ar thaobh do láimhe deise agus tabhair a ndóthain spáis dóibh le dul tharat.

Trácht ainmhithe

Moilligh i gcónaí agus bí réidh le stopadh nuair a bheidh tú ag dul i dtreo ainmhithe nó ag dul thart orthu. Má thugann duine atá i bhfeighil ainmhithe comhartha duit le moilliú nó le stopadh **caithfidh** tú aird a thabhairt orthu. Seachain an bonnán a shéideadh má bhíonn ainmhithe amach romhat mar go mb'fhéidir go scanrófá iad.

Má bhíonn tú ag taisteal ar bhóthar a mbíonn ainmhithe air go minic, feicfidh tú comhartha rabhaidh ar nós é seo a leanas.

*Eallach agus
ainmhithe feirme*

*Fianna nó
ainmhithe fiáine*

Caoirigh

Cuid 20:

Úsáideoirí bóithre eile

Feithiclí seirbhísí éigeandála

Agus iad i mbun a gcuid dualgas, féadfaidh Garda, feithiclí briogáid dóiteáin nó otharcharranna agus feithiclí éigeandála eile díolúine a bheith acu ó roinnt gnéithe den dlí um thrácht ar bhóithre fad is nach gcuireann sé seo úsáideoirí bóithre eile i mbaol. Mar úsáideoir bóithre, má chloiseann tú nó má fheiceann tú feithicil de chuid an Gharda Síochána nó feithicil éigeandála ag teacht i do choinne faoi chúinsí éigeandála agus/nó bonnán nó soilse gealánacha in úsáid, **ba chóir** duit a bheith cúramach agus géilleadh má tá sé sábháilte é sin a dhéanamh. Ná déan ‘dranntiomáint’ ar fheithicil seirbhíse éigeandála riamh (féach leathanach 160).

Daoine agus innealra talmhaíochta in úsáid acu

Tarracóirí

Tá tarracóirí faoi réir ag gnáthdhlíthe um thrácht ar bhóithre maidir le ceadúnú tiomána, árachas, mótarcháin agus soilsiú feithicle.

Caithfidh gach tarracóir a úsáidtear in áit phoiblí a bheith feistithe le frámaí sábháilteachta. Is é aidhm an fhráma cosaint a thabhairt don tiománaí le nach mbrúifí é faoin tarracóir má iompaíonn sé bun os cionn. **Caithfidh** an fráma caighdeán fhaofa a chomhlíonadh.

Is faoin úinéir nó faoin tiománaí é cábán sábháilteachta a chur ar tharracóir.

Caithfidh tarracóirí ábhar scaoilte mar shadhlas, sciodar, gaineamh nó gairbhéal a iompar go cúramach sa gcaoi nach sceitheann an t-ábhar ar bhóthar poiblí agus é ina chúis tuairte. **Caithfidh** ualaí aoil nó ábhair deannachúil eile, conamar nó ábhar urghrána eile a bheith clúdaithe go hiomlán le tarpól.

Níor chóir d’fheirmeoirí a úsáideann tarracóirí agus leantóirí talmhaíochta chun táirgí talmhaíochta a iompar:

- frámaí rí-arda a úsáid ar leantóirí a d’fhéadfadh cobhsaíocht, stiúradh agus coscánú comhghléas tarracóra agus leantóra talmhaíochta a chur i gcontúirt, nó

- an t-uasmheáchan atá ceadaithe go dleathach do chomhghléas nó ollmheáchan ceaptha feithicle a shárú.

Le tuilleadh eolais a fháil déan teagmháil leis an RSA ar Íosghlao 1890 50 60 80.

Tarracóirí ar an mbóthar

Caithfidh tarracóir atá in úsáid in áit phoiblí na dlíthe a rialaíonn trácht ar bhóithre a chomhlíonadh.

Má tá tarracóir á thiomáint agat, ba chóir duit coinneáil ar chlé le trácht níos sciobtha a scaoileadh tharat. Ba chóir do do scáthán tiomána radharc imleor den bhóthar ar do chúl a chur ar fáil.

Ná hiompar paisinéir mura bhfuil an tarracóir feistithe le ceann a iompar.

Daoine i bhfeighil ainmhithe

Feithiclí capaill

Baineann na gnáthrialacha leo, lena n-áirítear an riail ghinearálta chun choinneáil ar chlé. Is ionann na comharthaí láimhe atá le tabhairt ag an tiománaí agus iad siúd a thugann rothaí (féach Cuid 7). Caithfidh feithicil capaill a bheith feistithe le dhá fhrithchaiteoir cúil dhearga agus san oíche caithfidh sí lampa a iompar san oíche ar thaobh na láimhe deise den fheithicil a bhfuil solas bán chun tosaigh agus solas dearg ar gcúl.

Níor chóir duit feithicil capaill a thiomáint agus tú faoi thionchar óil ná drugaí.

Marcaíocht ar chapall nó capaill i ngreim leat

Má tá tú ag marcaíocht ar chapall nó capall á chinnireacht agat, **caithfidh** tú fanacht ar an taobh clé den bhóthar agus Rialacha uile an Bhóthair a chomhlíonadh.

Ba chóir duit veist shofheicthe a chaitheamh mar aon le clogad marcaíochta faofa.

Nuair a bhíonn capall á chinnireacht, **ba chóir** duit a chinntiú agus tú ag siúl go bhfuil an t-ionramhálaí idir an capall agus an trácht, le nach gcuirfidh an capall isteach ar an trácht.

Agus tú ag marcaíocht ar chapall amháin agus an dara capall á chinnireacht **caithfidh** tú fanacht ar an taobh clé den bhóthar. **Ba chóir** duit a chinntiú go bhfuil an capall cinnirthe ar thaobh clé an chapail le cinntiú go bhfuil an t-ionramhálaí idir an capall agus an trácht. Déantar é seo leis an capall cinnirthe a shrianadh chun leasa sábháilteachta úsáideoirí bóithre eile.

*Capaill agus
capaillíní faoi
thionlacan*

Ba chóir do thiománaithe cúram ar leith a dhéanamh:

- nuair a bhíonn siad ag teacht i dtreo scoileanna marcaíochta no áiteanna ar dóigh go bhfeicfí capaill.
- nuair a bhíonn siad ag dul thar chapail amach, go háirithe capaill a bhfuil ligthe leo nó feithiclí capaill.
- nuair a bhíonn siad ag dul i dtreo capaill agus marcaigh. Más cuí **caithfidh** feithicil a stopadh agus ligean dóibh dul tharstu.

Ainmhithe á dtiomáint ar an mbóthar

Má bhíonn tú i bhfeighil ainmhithe ar bhóthar, ní mór duit gach rud réasúnta a dhéanamh le cinntiú nach mblocálann na hainmhithe trácht eile ná coisithe.

Má bhíonn tú i bhfeighil ainmhithe ar an mbóthar san oíche, ba chóir duit lampa a iompar a thaispeánann solas bán chun tosaigh agus solas dearg ar gcúl. Ba chóir duit banda muinchille frithchaiteach a chaitheamh freisin.

Cuid 21:

Comharthaí tráchta rialála

Áirítear sa chuid seo na comharthaí a léiríonn go bhfuil rialú bóthair ann. **Caithfidh** tú aird a thabhairt orthu seo.

Léiríonn comharthaí rialála an cúrsa **ar chóir** do thiománaí a leanúint agus an gníomh a bhfuil orthu a dhéanamh nó a choisctear a dhéanamh. Bíonn siad ciorclach de ghnáth agus bíonn ciumhais dhearg orthu agus siombail nó litreacha dubha ar chúlra bán. Bíonn comhartha rialála éigeantacha a léiríonn an treo **ar chóir** do thiománaithe dul ag acomhail gorm agus bán.

Stop

Géill slí

Géill slí

Comhartha stop
maor scoile

Cosc ar chasadh
ar chlé

Cosc ar iontráil

Cosc ar chasadh ar
dheis

Cosc ar pháirceáil

Glanbhealach

Uasteorainn
30km/u

Uasteorainn luais
50km/u

Uasteorainn luais
60km/u

Uasteorainn luais
80km/u

Uasteorainn luais
100km/u

Uasteorainn luais
120km/u

Teorainn luais de réir lána

Cosc ar rothair

Cosc ar chapail

Cosc ar fheithiclí

Srianadh meáchain

Srianadh faid

Srianadh leithid

Srianadh meáchain
acastóra

Cosc ar scoitheadh
d'fheithiclí trí
acastóir

Cosc ar chóistí
capaill

Srianadh airde

Stad tacsaithe

Cosc ar fheithiclí móra
(trí thagairt do mheáchan)

Cosc ar U-chasadh

Cosc ar scoitheadh

Srianadh airde

Sráid do choisithe
amháin

Tá páirceáil
ceadaithe

Pláta
dioscpháirceála

Srianadh creasach-
cosc ar pháirceáil
feithiclí móra

Deireadh leis an
gcrios srianta

Comharthaí éigeantacha ag acomhail (bán agus gorm)

Cas ar chlé romhat

Cas ar dheis romhat

Cas ar chlé

Cas ar dheis

Scoith ar cheachtar taobh

Ar aghaidh díreach

Fan ar dheis

Fan ar chlé

Comhartha rialaithe tráchtála láimhe ag oibreacha bóthair

Cosc ar iontráil do choisithe chuig an trambhealach

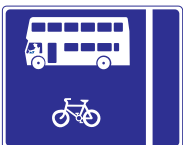
Stop

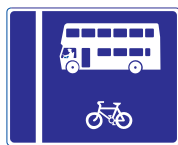
Gabh ar aghaidh

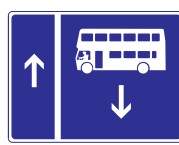
Cosc ar iontráil d'fheithiclí earraí (trí thagairt do líon na n-acastóirí)

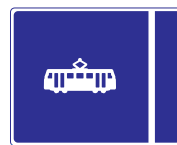
Le lána bus leis an trácht ar chlé

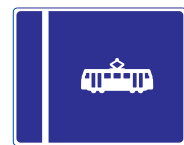
Le lána bus leis an trácht ar dheis

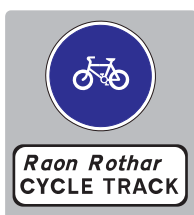
Lána bus in aghaidh an tráchtála

Lána tram ar chlé

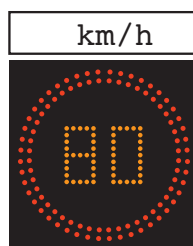
Lána tram ar dheis

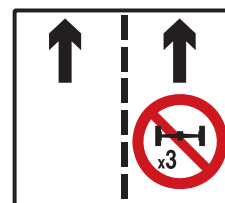
Tús le raon rothar

Críoch le raon rothar

Comhartha teorainn luas athraitheach leictreonach (tollán amháin)

I dtollán ní féidir le feithiclí earraí an lána ar dheis a úsáid (trí thagairt do líon na n-acastóirí)

Comhartha teorann luais tréimhsiúil leictreonach

Comhartha teorann luais tréimhsiúil leictreonach ag scoil

Sráid do thram amháin

Sráid do thram agus do rochtain amháin

Sráid do bhus

Cas ar ais

Do choisithe agus do rothair amháin

Lánaí ar leith do rothair agus do choisithe

Comharthaí rialaithe lána tráchta i dtollán

Gabh ar aghaidh (Lána ar oscailt)

Stop (Lána dúnta)

Bog isteach sa lána ar chlé

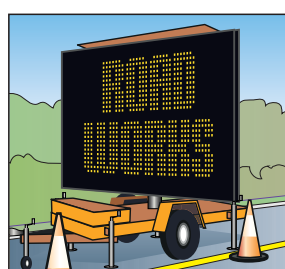

Bog isteach sa lána ar dheis

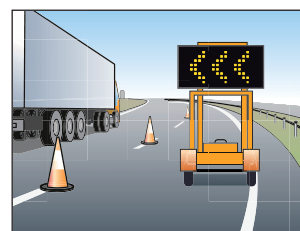
Comharthaí teachtaireachtaí athraitheacha (VMS)

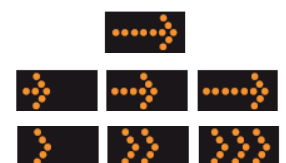
VMS Lastuas

VMS soghluaiste a léiríonn teachtaireacht téacs

VMS soghluaiste a léiríonn rachtáin

Samplaí d'fhormáidí rachtán VMS

Cuid 22:

Comharthaí tráchta rabhaidh

Áirítear sa chuid seo comharthaí a thugann rabhadh d'úsáideoirí bóithre faoi ghuais amach rompu. Tá cruth muileata nó dronuilleogach orthu agus bíonn imeall dubh orthu agus siombail nó litreacha dubha ar chúlra buí.

Casadh
dainséarach
romhat

Timpeallán romhat

Mion-Timpeallán
romhat

Trácht ag Snoí
isteach

Trácht dhá threo

Cor dainséarach
romhat

Sraith corra
dainséaracha
romhat

Sraith castaí
dainséaracha
romhat

Spás cloiginn
srianta

T-Acomhal

Acomhal le bóithre níos lú tábhachta romhat (iad siúd á léiriú le géaga de leithead níos lú)

T-acomhal

Y-acomhal

Taobh-bhóthar

Crosaire

Croaire

Taobh-bhóthar

T-acomhal

Y-acomhal

Croaire fiartha

Réamhrabhadh faoi mhórbhóthar (nó débhealach) romhat

T-acomhal le débhealach

Croaire le débhealach

Croaire

Comharthaí rabhaidh ilchuspóra

Tiomáin ar chlé

Trasnasc tráchta romhat

Aerárthach ag eitilt go híseal

Roinneann an bóthar

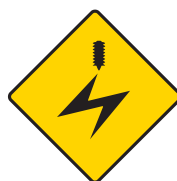
Trácht ag snoí isteach/ ag imeacht ó chéile

Críoch leis an débhealach

Pláta airde sábháilte

Cábalaí leictreacha lastuas

Soilse tráchta romhat

Trasrian coisithe romhat

Bóthar sleamhain romhat

Cúngaíonn an bóthar ar an dá thaobh

Cúngaíonn an bóthar ón taobh clé

Cúngaíonn an bóthar ón taobh deas

Tollán romhat

Tús lána scoite

Caillteanas lána

Tús lána mhall

Lúb-bhóthar
romhat

Log géar romhat

Sraith uchtóga nó
log romhat

Ardú géar romhat
e.g. droichead
dronnach

Fianna nó
ainmhithe fiáine

Caoirigh

Eallach agus
ainmhithe feirme

Capaill agus
capaillíní faoi
thionlacan

Trasghaoithe

Fána ghéar romhat

Ard géar romhat

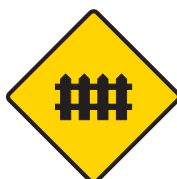
Contúirt ó
charraigeacha ag
titim

Cé, canáil nó
abhainn gan
chosaint romhat

Droichead íseal
romhat
(léiríonn srianadh airde)

Crosaire comhréidh
romhat, á chosaint
ag geataí nó
bacainn a ardaíonn

Crosaire comhréidh
romhat, gan
chosaint geataí nó
bacainn a ardaíonn

Crosaire comhréidh
romhat le soilse
agus bacainní

Stop nuair a bhíonn na soilse dearg

Crosaire comhréidh uathoibríoch romhat

Bord rachtáin
(athrú géar treo ar chlé)

Bord rachtáin
(athrú géar treo ar dheis)

Comharthaí rabhaidh do scoileanna agus do pháistí

Scoil romhat

Leanaí scoile ag trasnú romhat

Aire Leanaí

CAUTION CHILDREN

Leanaí ag trasnú
(i limistéar cónaitheach)

Comharthaí tram

Lána tram ag trasnú romhat

Comharthaí rabhaidh lána tram do choisithe

Tramrian
TRAM TRACK

Sleamhain do rothaithe

Cuid 23:

Comharthaí rabhaidh maidir le hoibreacha bóthair

Áirítear sa chuid seo na comharthaí rabhaidh a bhaineann le hoibreacha bóthair. Mar a bhíonn le comharthaí rabhaidh eile, bíonn cruth muileata nó dronuilleogach orthu agus bíonn imeall dubh acu agus siombail nó téacs dubh. Ach é sin ráite, bíonn dath oráiste orthu in áit dath buí.

Oibreacha bóthair
romhat

Trasnasc aon lána
(amach)

Trasnasc aon lána
(ar ais)

Bog ar chlé (lána
amháin)

Bog ar dheis (lána
amháin)

Bog ar chlé
(dhá lána)

Bog ar dheis
(dhá lána)

Bacainn idir lánai

Críoch na bacainne
idir lánai

Tús an tearmainn
láir nó bacainne

Críoch an
tearmainn láir nó
bacainne

Imíonn lánai
óna chéile ag an
trasnasc

Tagann lánai le
chéile arís ag an
trasnasc

Trasnasc dhá lána
(ar ais)

Trasnasc dhá lána
(amach)

Lána Singil (d'obair
thointeála)

Trácht dhá theo

Cúngaíonn an
bóthar ó chlé

Cúngaíonn an
bóthar ó dheis

Cúngaíonn an
bóthar ar an dá
thaobh

Lána taoibh dheas
(as péire) dúnata

Lána taoibh chlé
(as péire) dúnata

Lána taoibh dheas
(as trí) dúnata

Lána taoibh chlé
(as trí) dúnata

Dhá lána taoibh
dheas (as trí)
dúnata

Dhá lána taoibh chlé (as trí) dúnata.
Dhá stíl mhalartacha

Lána taoibh dheas
(as ceithre cinn)
dúnata

Lána taoibh chlé
(as ceithre cinn)
dúnata

Dhá lána taoibh
dheas (as ceithre
cinn) dúnata

Dhá lána taoibh
chlé (as ceithre
cinn) dúnata

Taobh-bhóthar ar
chlé

Taobh-bhóthar ar
dheis

Bealach isteach
chuig láithreán
ar chlé

Bealach isteach
chuig láithreán ar
dheis

Soilse tráchtá
sealadacha romha

Fear brait romhat

Scuainí Dóchúla

Uchtóg nó rampa

Dromchla
míchothrom

Bóthar sleamhain

Cloichíní scaoilte

Trasnaíonn coisithe
ar chlé

Trasnaíonn coisithe
ar dheis

Cábalaí leictreacha
lastuas

Malairt slí romhat

Malairt slí ar chlé

Malairt slí ar dheis

Bóthar dúnta

Trácht ar mhalairt slí ar chlé

Trácht ar mhalairt slí

Trácht ar mhalairt slí

Trácht ar mhalairt slí

Críoch le malairt slí

Ceann scríbe na malairte slí

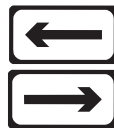
Plátaí eolais ag oibreacha bóthair

Achar

Fad

Treo

Treo agus achar

Críoch

Luas rabhaidh

Go mall

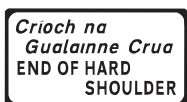
Bealach isteach ceilte entrance

Cineál oibreacha

Úsáid an ghualainn chrua

An ghualainn chrua dúnta

Dromchla bóthair neamhchríochnaithe

Bord bhacainní

Bord rachtáin

Teorainn luais romhat

Comhartha srianta tráichta láimhe ag oibreacha bóthair

Fear brait romhat

Stop

Gabh ar aghaidh

Cuid 24:

Comharthaí eolais

Áirítear sa chuid seo comharthaí bóthair a léiríonn treoracha agus láthair seirbhísí nó áiteanna eile suime do thurasóirí.

Réamhcomharthaí treo

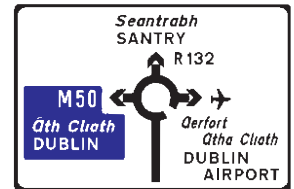
Mótarbhealach

Bóthar náisiúnta

Bóthar náisiúnta

Bóthar réigiúnach

Comhartha ceann scríbe lána

Comharthaí treo (ag acomhail)

Comhartha treo don mhótarbhealach

Comharthaí treo bóthair náisiúnta

Comhartha treo do
bhóthar réigiúnach

Comhartha treo do
bhóthar réigiúnach

Comhartha treo do
bhóthar áitiúil

Comhartha achair go
ceann scríbe

Comhartha baile nó
sráidbhaile

Comhartha do lána
mall

Cul-de-sac

Siombail d'eastát
tionsclaíoch

Bá páirceála do
dhaoine faoi
mhíchumas

Siombail don
aerfort

Siombail do bhád
farantóireachta

Bealach malartach
d'fheithiclí arda

Comhartha do
leataobh romhat

Comhartha ospidéal
romhat

Comhartha do
leataobh

Comhartha
d'ospidéal

Carrchlós agus
áiseanna do dhaoine
faoi mhíchumas

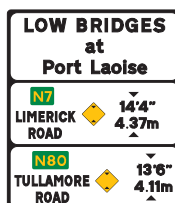
Leataobh SOS

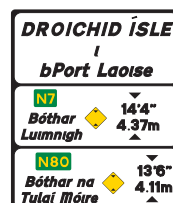
Ceamara luais

Comhartha réamheolais do
ghlanspás íseal

Comhartha réamheolais do
ghlanspás íseal

Bealach malartach
d'fheithiclí troma

Comhartha
moillithe tráchtá

Comhartha
moillithe tráchtá

Pláta forlíontach

Rampaí ar an
mbóthar

Comharthaí eolais turasóireachta

Réamhchomhartha
d'áiseanna leataoibh

Réamhchomhartha
do leataobh le heolas
turasóireachta

Comhartha do bhrúnna
An Óige

Réamhthreo do
sheirbhísí áitiúla

Comharthaíocht d'eolas
do thurasóirí faofa

Comhartha réamhthreo
do thurasóirí

Comhartha treo do
thaitneamhachtaí turasóireachta

Comhartha coisithe
do thaitneamhachtaí
turasóireachta

Comhartha coisithe
do charchlós

Comhartha do phointí eolais
turasóireachta faofa

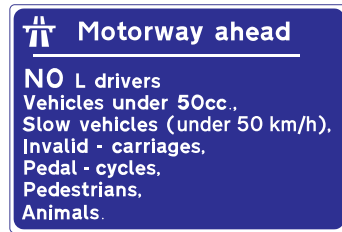
Cuid 25:

Comharthaí ar an mótarbhealach

Bíonn na comharthaí seo dronuilleogach le cúlra gorm agus scríobh nó siombailí bána.

Mótarbhealach romhat

Mótarbhealach romhat

Réamhchomhartha treo

Comhartha deimhnithe bealaigh le pláta marcóra Euro-bhealaí

Bealach isteach go dtí mótarbhealach

300m go dtí an chéad slí amach eile

200m go dtí an chéad slí amach eile

100m go dtí an chéad slí amach eile

Críoch an mhótarbhealaigh 1km romhat

Críoch an mhótarbhealaigh 500m romhat

Críoch an mhótarbhealaigh

Comhartha deimhnithe bealaigh don M7

Comhartha gnóthachain lána tipiciúil

Réamhchomhartha treo do cheann scríbe

Comhartha tipiciúil 2km go dtí an chéad slí amach eile

Aguisín 1:

Liosta de na riachtanais don tuarascáil leighis

Má tá aon cheann de na galair nó míchumas agat a liostaítear thíos, **caithfidh** tú tuairisc liachta a chur ar fáil agus tú ag cur isteach ar cheadúnas tiomána.

- Diaibéiteas arna chóireáil le hinslin agus/nó táibléid sulphonylurea. Fiafraigh de do dhochtúir an bhfuil tú orthu seo nó nach bhfuil. Níl aon ghá tuairisc a thabhairt faoi dhiaibéiteas má dhéantar é a bhainistiú le táibléid eile agus/nó aiste bia.
- Titimeas.
- Stróc nó TIAnna le haon airí gaolmhara a mhaireann níos faide ná mí amháin.
- Taomanna nó meabhair a chailleadh.
- Aon chineál obráide inchinne, easpa inchinne nó gortú cloiginn tromchúiseach a raibh cóireáil mar othar cónaitheach i gceist, nó siad inchinne, gortú dromlaigh nó siad dromlaigh.
- Séadaire cairdiach ionchlannaithe.
- Dífhibrileoir cairdiach ionchlannaithe (ICD).
- Ilruaigeanna de mheadhrán míchumasaithe tobann.
- Aon fhadhb néareolaíoch ainsealach eile, mar scléaróis iolrach, galar néarón luadrach, galar Parkinson nó Huntington.
- Fadhb thromchúiseach le cuimhne nó tréimhsí mearbhaill intinne.
- Mí-úsáid alcóil de shiar nó spleáchas air.
- Mí-úsáid drugaí leanúnach nó spleáchas orthu.
- Tinneas síciatrach tromchúiseach nó fadhbanna sláinte intinne.
- Siondróm aipnia chodlata.
- Narcailéipse.
- Aon staid a chuirfeadh isteach ar do radharc forimeallach.
- Caillteanas iomlán radhairc in aon súil amháin.
- Aon staid a chuirfeadh isteach ar an dá shúil, nó an súil atá fágtha mura bhfuil agat ach súil amháin (gan dathdhaille nó fad nó gearr radharc a chur san áireamh).
- Easpa éisteachta thromchúiseach atá imithe in olcas ó d'iarratas/athnuachan deireanach.
- Aon fhadhb leanúnach le lámh(a) nó le cos(a) a fhágann go mbíonn an tiomáint srianta do chineálacha áirithe feithicle, nó iad siúd le rialtáin choigeartaithe.
- Míchumas foghlama tromchúiseach.

Aguisín 2:

Dlíthe a chlúdaíonn trácht ar bhoithre agus sábháilteacht

Tugann an chuid seo liostaí de na príomhdhlíthe a bhfuil ábhar an leabhair seo bunaithe orthu. Roinneann sé na dlíthe ina nAchtanna agus rialacháin a rinneadh faoi na hAchtanna.

Achtanna

Achtanna um Thrácht ar Bhóithre

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 1961

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 1968

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre (Leasú) 1984

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 1994

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 1995

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 2002

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 2003

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 2004

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 2006

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 2010

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 2011

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre (Uimh. 2) 2011

Achtanna ábhartha eile

An tAcht um Údaráis Áitiúla (Maoir Thráchta) 1975

Achtanna na mBóithre 1920, 1993 agus 2007

Na hAchtanna Airgeadais, 1960 agus 1976

An tAcht Airgeadais (Dleachta Máil)(Feithiclí) 1952

An tAcht um Iompras Bhaile Átha Cliath 1986

An tAcht um Iompras Bhaile Átha Cliath (Díscaoileadh) 1987

An tAcht Iompair (Bonneagar Iarnróid) 2001

An tAcht um Rialáil Tacsaithe 2003

An tAcht um Shábháilteacht Iarnróid 2005

An tAcht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ag an Obair 2005

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre agus Iompar 2006

An tAcht fán Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre 2006

An tAcht um Iompar ar Bhóithre 2011

An tAcht um Mótarfheithiclí (Dleachtanna agus Ceadúnais) 2012

An tAcht fán Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithrí (Ródacmhainneacht Feithiclí Tráchtála) 2012

Rialacháin a rinneadh faoi na hAchtanna

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Déanamh, Trealamh agus Úsáid Feithiclí)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Déanamh, Trealamh agus Úsáid Feithiclí)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Feithiclí a Dhéanamh Doghluaiste)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Cúrsaí Teagaisc) (Sealbhóirí Cead Foghlaimeora)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Tiománaithe is Foghlaimeoirí a Cheadúnú)
(Deimhnithe Inniúlachta)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Tástáil Feithiclí)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Trácht agus Locadh)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Gnáth-luasteorainneacha - Busanna, Feithiclí Earraí Troma, Etc.)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Tástálacha Teoiriciúla Tiomána)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Deimhniú Inniúlachta Gairmiúla Tiománaithe Feithicle)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (An Tástáil Náisiúnta Gluaisteán)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Ceadanna Speisialta d'Fheithiclí ar Leith)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Síneacha)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Feithiclí a Shoilsiú)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Clárú agus Ceadúnú)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Tiománaithe a Cheadúnú)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Ceanglais i nDáil le Feistí Rabhaidh Inchloiste ar Fheithiclí)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Árachas Éigeantach)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Trácht ar Bhóithre) (Árachas Éigeantach)
(Leasú)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Meáchan Ualaithe Feithiclí Altacha 5 Acastóir)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Diosca Árachais)

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre, 1994 (Cuid III)

Rialacháin na mBóithre 1994

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Mótarfheithiclí a Chineál-Cheadú de réir NA – CEDE)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Gluaisteáin Phaisinéirí do Dhul i Seirbhís)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Iompar de Bhóthar) (Dálaí Oibre agus Sábháilteacht ar Bhóithre)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Feithicil Inneallghluaiste do Dhul i Seirbhís)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Seiceáil ar Ghníomhaíochtaí Iompar ar Bhóithre)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Feithiclí Bóthair: Cineál-Cheadú)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Feithiclí Bóthair: Dul i Seirbhís)

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Mótarfheithiclí a Chineál-Cheadú)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Saincheadúnais Feithicle)

Rialacháin um Chlárú agus Cánachas Feithiclí 1992

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre, 1994 (Alt 17) 1999

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Gnáth-luasteorainneacha – Feithiclí Áirithe) 2005

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Luasteorainn – Síneacha Trácht) 2005

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Síneacha Trácht – Luasteorainneacha Tréimhsiúla Speisialta) 2005

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Feistí Teorannaithe Luais a shuiteáil agus a Úsáid i Mótarfheithiclí) 2005

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Úsáid Éigeantach Criosanna Sábhála agus Córais Feistí Srianacha do Leanaí i Mótarfheithiclí) 2006

Na Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2006 (Teileafóin Shoghluaiste - Uimhreacha Forordaithe) 2006

Ordú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2002 (Tosach Feidhme Forálacha Áirithe a bhaineann le Tiomáint agus greim a bheith ar Fhón Póca) 2006

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 1961 go 2006 (Cion Muirear Seasta) (Greim ar Fhón Póca le linn Tiomána) 2006

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Trácht a Rialú) 2006

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 1994 (Trácht a Rialú - Ceaduithe Díolmhaithe) 2006

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 1961 go 2005 (Cionta Muirear Seasta) 2006

Ordú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2006 (Tosach Feidhme) 2007

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Comhpháirteanna agus Aonaid Theicniúla Leithleacha) 2007

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Comhpháirteanna agus Aonaid Theicniúla Leithleacha) (Mótarfheithiclí Dé-Rothach agus Trí-Rothach) 2007

Ordú fán Trácht ar Bhóithre (Aithint Cheadúnas Tiomána Eachtrach) 2007

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Sábháilteacht Iarnróid) 2008

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Boinn Atrácht) 2008

Rialacháin fán Acht um Údaráis Áitiúla (Maoir Thrácht) 1975 (Cionta Muirear Seasta)

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Feithiclí - Riachtanais Scáthán Tiomána) 2008

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Aithint Cheadúnas Tiomána Ballstáit eile) 2008

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Muirear a Ghearradh ar Fheithiclí Earraí Troma as Bonneagair Áirithe a Úsáid) 2009

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 1961 go 2007 (Cionta Muirear Seasta) (Fógra agus Doiciméad Forordaithe) 2009

Rialacháin fán an Acht um Rialáil Tacsaithe 2003 (Oibritheoirí Seoltacha a Cheadúnú) 2009

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Teagascóir Tiomána a Cheadúnú) 2009

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Teagascóir Tiomána a Cheadúnú) (Uimh. 2) 2009

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2006 (Páirt-Thosach Feidhme Alt 16) (Pointí Pionóis) 2009

An tAcht um Thrácht ar Bhóithre 2002 (Tosach Feidhme Forálacha Áirithe) (Pointí Pionóis) 2009

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Taispeáint Diosca Tástála) 2009

Rialacháin fán Acht um Rialáil Tacsaithe 2003 (Clár Scileanna Beagfheithiclí Seirbhíse Poiblí agus Táille Ceadúnais Tiomána) 2009

An tOrdú um Acht na mBóithre 2007 (Mótarbhealaí a Dhearbhu) 2009

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Ceadúnais Oibreora Iompair Paisinéirí Bóthair agus Tarlú Bóthair) 2009

Rialacháin fán Acht um Rialáil Tacsaithe 2003 (Oibritheoirí Seoltacha a Cheadúnú) 2009

An tOrdú Tobhaidh fán Acht um Shábháilteacht Iarnróid 2005 (Alt 26) 2010.

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2002 (Alt 9) (Tús Feidhme) 2010.

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Foirmeacha Seiceála Feithiclí Tráchtála ar Thaobh an Bhóthair) 2010.

Rialacháin fán Acht um Rialáil Tacsaithe 2003 (Caighdeáin Fheithicle d'Fhruilcharranna Oiriúnach do Chathaoir Rothaí agus Tacsaithe Oiriúnach do Chathaoir Rothaí) 2010.

Rialacháin fán Acht um Rialáil Tacsaithe 2003 (Iniúchadh Oiriúnachta agus Measúnú Athnuachana Ceadúnas Bliantúil Feithiclí Beaga Seirbhíse Poiblí) 2010.

Rialacháin fán Acht um Rialáil Tacsaithe 2003 (Deonú Ceadúnas Tacsaithe) (Leasú) 2010.

Rialacháin fán Acht um Rialáil Tacsaithe 2003 (Caighdeáin Fheithicle d'Fhruilcharranna Oiriúnach do Chathaoir Rothaí agus Tacsaithe Oiriúnach do Chathaoir Rothaí) (Leasú) 2010.

An tOrdú fan Acht um Thrácht ar Bhóithre 2010 (Forálacha Áirithe) (Tosach Feidhme) 2010.

An tOrdú um Thrácht ar Bhóithre (Aithint Ceadúnas Tiomána Iasachta - an Nua Shéalainn agus an Téaváin) 2010.

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 1994 (Alt 17) (Foirm Fhorordaithe agus Slí na Ráiteas) 2010.

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 1994 (Ailt 18 agus 19) (Foirmeacha Forordaithe) 2010.

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 1994 (Alt 22) (Costais agus Caiteachais) 2010.

Rialacháin fán Acht um Rialáil Tacsaithe 2003 (Iniúchadh Oiriúnachta agus Comhartha Dín Tacsai) (Leasú) 2010.

An tOrdú fán Acht um Rialáil Iompair Phoiblí 2009 (Forálacha Áirithe) (Tosach Feidhme) (Uimh. 2) 2010.

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Foirmeacha Seiceála Feithiclí Tráchtála ar Thaobh an Bhóthair) (Foirm i nGaeilge) 2011

Rialacháin fán Acht um Rialáil Tacsaithe 2003 (Teorainn Aoise Feithicle)(Leasú) 2011

An tOrdú Iompair (Ainm na Roinne agus Teideal an Aire a Athrú) 2011

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Cúrsaí Teagaisc (Carranna) 2011

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2011 (Tosach Feidhme) 2011

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2010 (Forálacha Áirithe) (Tosach Feidhme) 2011

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Sochadh Sprae) 2011

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Iompar Earraí Contúirteacha de Bhóthar agus Úsáid Bhrú-Threalaimh Iniompair) 2011

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Córais Feistí Srianacha in Iompar Eagraithe Leanaí) 2011.

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2010 (Ailt 15 agus 17) (Foirmeacha Forordaithe) 2011.

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2010 (Alt 13) (Foirm Fhorordaithe agus Modh Ráiteas) 2011.

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre (Uimh. 2) 2011 (Tosach Feidhme) 2011.

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2010 (Forálacha Áirithe) (Tosach Feidhme) (Uimh. 2) 2011.

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2010 (Alt 33) (Tosach Feidhme) 2011.

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2010 (Fógra um Pionós Socraithe – Tiomáint faoi Thionchar Dí) 2011.

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Iniúchadh Amasach Feithiclí ar Thaobh an Bhóthair)(Leasú) 2011.

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Feithiclí a bhfuil a Ré Caite) (Leasú) 2011.

Rialacháin fán Acht um Rialáil Tacsaithe 2003 (Méid Feithicle agus Feithiclí Oiriúnach do Chathaoir Rothaí) (Leasú) 2011.

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Cúrsaí Teagaisc) (Gluaisrothair) 2011.

Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Margadh Idirnáisiúnta do Sheirbhísí Cóiste agus Bus) 2011.

Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Slí Beatha Oibritheoir Iompar ar Bhóithre) 2011.

Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Margadh Tarlaithe Bóthair Idirnáisiúnta) 2011.

Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Árachas Mótair) (Teorannú Árachais maidir le Díobháil do Réadmhaoin) 2011

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Iompar de Bhóthar) (Eagrú Ama Oibre Daoine i mbun Gníomhaíochtaí Soghluaiste Iompair ar Bhóithre) 2012.

Fodhlíthe Iarnróid Éadroim (Rialachán Taistil agus Úsáide) 2012.

An tOrdú um Acht na mBóithre 1993 (Bóithre Náisiúnta a Aicmiú) 2012.

An tOrdú um Acht na mBóithre 1993 (Bóithre Réigiúnacha a Aicmiú) 2012.

An tOrdú Tobhaigh fán Acht um Shábháilteacht Iarnróid (Alt 26) 2012

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2010 (Alt 48) (Tosach Feidhme) 2012

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 1961 go 2011 (Cionta Muirear Seasta) 2012

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2006 (Páirt-Tosach Feidhme Alt 16(2)(e) (Pointí Pionóis) 2012

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2002 (Tosach Feidhme Forálacha Áirithe) (Pointí Pionóis) 2012

An tOrdú um an Acht fán Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre (Ródacmhainneacht Feithiclí Tráchtála) 2012 (Cuid 1 agus Alt 28) (Tosach Feidhme) 2012

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Leantóirí agus Leathleantóirí a Cheadúnú) 2012

Rialacháin um Fheithiclí Bóthair (Clárú agus Ceadúnú) (Leasú) 2012.

Rialacháin fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2010 (Alt 21) (Costais agus Caiteachais) 2012.

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Tiománaithe a Cheadúnú) (Táillí) 2012.

An tOrdú fán Acht um Thrácht 2010 (Alt 53(3)(c)) (Tosach Feidhme) 2012.

An tOrdú um an Acht fán Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre (Ródacmhainneacht Feithiclí Tráchtála) 2012 (Cuid 3) (Tosach Feidhme) 2013.

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Tiománaithe a Cheadúnú) (Leasú) 2013.

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (An Tástáil Náisiúnta Carranna) (Leasú) 2013.

An tOrdú fán Acht um Thrácht ar Bhóithre 2002 (Forálacha Áirithe) (Tosach Feidhme) 2013.

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Déanamh agus Úsáid Feithiclí) (Leasú) 2013.

Rialacháin um Thrácht ar Bhóithre (Tiománaithe is Foghlaimoirí a Cheadúnú) (Deimhnithe Inniúlachta) 2013.

Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Tástáil Feithiclí) 2004 (Cúlghairm) 2013.

An tOrdú um an Acht fán Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre (Ródacmhainneacht Feithiclí Tráchtála) 2012 (Feidhmeanna a Thabhairt) 2013

An tOrdú um an Acht fán Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre (Ródacmhainneacht Feithiclí Tráchtála) 2012 (Forálacha Áirithe) (Tosach Feidhme) 2013.

Rialacháin um Ródacmhainneacht Feithiclí Tráchtála (Tástáil Feithiclí) 2013.

Aguisín 3:

Láithreáin ghréasáin atá úsáideach

Tástálacha tiomána agus tástálacha teoirice

Tástáil Teoirice Tiomána	www.dtts.ie
Tástáil Tiomána	www.drivingtest.ie
Eolas faoin tástáil tiomána agus ceadúnú	www.rsa.ie

Sábháilteacht

An tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre	www.rsa.ie
An tÚdarás Sláinte agus Sábháilteachta	www.hsa.ie
An tÚdarás um Bóithre Náisiúnta	www.nra.ie

Pointí pionóis

Pointí pionóis	www.penaltypoints.ie
----------------	--

Tástáil Feithiclí

An Tástáil Náisiúnta Carranna	www.ncts.ie
-------------------------------	--

Clárú Feithiclí

Eolas faoi phlátaí clárúcháin	www.revenue.ie/leaflets/carplate.pdf
-------------------------------	--

Comhlachtaí rialtais

Luas	www.luas.ie
Tollán Chalafort Bhaile Átha Cliath	www.dublinporttunnel.ie
An tÚdarás um Bóithre Náisiúnta (NRA)	www.nra.ie
An Roinn Comhshaoil, Oidhreachta, agus Rialtais Áitiúil	www.environ.ie
An Roinn Iompair	www.transport.ie
An Roinn Oideachais agus Eolaíochta	www.education.ie
Na Coimisinéirí Ioncaim	www.revenue.ie
An Garda Síochána	www.garda.ie
An Coimisiún Sábháilteachta Iarnróid	www.rsc.ie

Seirbhísí aimsire

Met Éireann	www.meteireann.ie
Iarnród Éireann	www.irishrail.ie

Aguisín 4:

Pointí pionóis agus cionta lena mbaineann muirear seasta

Tábla 1: Cionta a thabhaíonn pointí pionóis agus Fógraí Muirear Seasta le héifeacht ó 3 Lúnasa 2012

Ciallaíonn 'm' láithreas cúirte éigeantach			Muirear seasta €	
Cionta a thabhaíonn pointí pionóis	Pointí pionóis ar íocaíocht	Pointí pionóis ar chiontú	Suim íoctha i 28 lá	Suim íoctha sa chéad 28 lá eile
Feithicil (carr) a úsáid gan deimhniú tástála	m	5	Fíneáil chúirte	
Feithicil a thiomáint roimh fabht dainséarach a leigheas	m	3	Fíneáil chúirte	
Feithicil easnamhach atá contúirteach a thiomáint	m	5	Fíneáil chúirte	
Feithicil a úsáid gan deimhniú ródacmhainneachta	m	5	Fíneáil chúirte	
Imbuailtí in aghaidh droichid, etc.	m	3	Fíneáil chúirte	
Greim ar fhón póca le linn tiomána	2	4	60	90
Scoitheadh go dainséarach	2	5	80	120
Mainneachtain gníomhú de réir comhartha ó Gharda	1	3	80	120
Mainneachtain feithicil a stopadh roimh chomhartha stop/líne stop	2	4	80	120
Mainneachtain ceart slí a ghéilleadh ag comhartha géill slí/líne géill slí	2	4	80	120
Líne bhán leanúnach a thrasnú	2	4	80	120

			Muirear seasta €	
Cionta a thabhaíonn pointí pionóis	Pointí pionóis ar íocaíocht	Pointí pionóis ar chiontú	Suim íoctha i 28 lá	Suim íoctha sa chéad 28 lá eile
Tiománaí ag dul isteach i limistéar greanta le línte comhthreomhara den bhóthar, e.g. lána laghdaithe bóthair	1	3	80	120
Mainneachtain géilleadh do shoilse tráchta	2	5	80	120
Mainneachtain géilleadh do rialacha tráchta ag crosaire comhréidh iarnróid	2	5	80	120
Feithicil a thiomáint ar mhótarbhealach in aghaidh an tsrutha tráchta	2	4	80	120
Tiomáint ar an ngualainn chrua ar mhótarbhealach	1	3	80	120
HGV a thiomáint (faoi réir ag gnáth-theorainn luais de 90km san uair nó níos lú) ar an lána amuigh de mhótarbhealach nó débhealach	1	3	80	120
Mainneachtain tiomáint ar thaobh chlé den bhóthar	1	3	60	90
Mainneachtain géilleadh do riachtanais ag acomhail, e.g. Gan bheith sa lána ceart ag casadh isteach chuig bóthar eile	1	3	60	90
Mainneachtain géilleadh do riachtanais maidir le cúlú feithicilí, e.g. Cúlú ó mhionbhóthar isteach ar phríomhbhóthar	1	3	60	90
Tiomáint ar chosán	1	3	60	90
Tiomáint ar raon rothar	1	3	60	90
Mainneachtain casadh ar chlé ag dul isteach i dtimpeallán	1	3	60	90
Tiomáint ar lárstráice, e.g. Teorainn idir dhá bhóthar	1	3	60	90
Mainneachtain stopadh do chomhartha maoir thráchta	1	4	80	120

			Muirear seasta €	
Cionta a thabhaíonn pointí pionóis	Pointí pionóis ar íocaíocht	Pointí pionóis ar chiontú	Suim íoctha i 28 lá	Suim íoctha sa chéad 28 lá eile
Mainneachtain stopadh nuair a iarrann comhalta den Gharda Síochána ort é	2	5	80	120
Mainneachtain an t-achar cuí a fhágáil idir tú agus an fheithicil chun tosaigh	2	4	80	120
Mainneachtain géilleadh	2	4	80	120
Tiomáint gan breithniú réasúnta	2	4	80	120
Mainneachtain comharthaí tráchta éigeantacha ag aomhail a chomhlíonadh	1	3	60	90
Mainneachtain comharthaí tráchta coiscthe	1	3	60	90
Mainneachtain comharthaí fan ar chlé/fan ar dheis a chomhlíonadh	1	3	60	90
Mainneachtain marcanna lánaí tráchta a chomhlíonadh	1	3	60	90
Dul isteach go mídhleathach ar shráid aontreo	1	3	60	90
Feithicil a thiomáint agus tú gan a bheith ar fónamh	m	3	Fíneáil chúirte	
Feithicil a pháirceáil i suíomh dainséarach	m	5	Fíneáil chúirte	
Sárú dualgas ag láthair taisme	m	5	Fíneáil chúirte	
Róluas	2	4	80	120
Tiomáint gan árachas	m	5	Fíneáil chúirte	
Tiománaí cairr nó feithicle earraí gan a chrios sábháilteachta a chaitheamh	2	4	60	90
Tiománaí a cheadaíonn do dhuine faoi bhun 17 bliana d'aois suíochán a bheith aige gan crios sábhála a chaitheamh	2	4	60	90

			Muirear seasta €	
Cionta a thabhaíonn pointí pionóis	Pointí pionóis ar íocaíocht	Pointí pionóis ar chiontú	Suim íoctha i 28 lá	Suim íoctha sa chéad 28 lá eile
Tiománaí cairr nó feithicle earraí a cheadaíonn do leanbh faoi bhun 3 bliana taisteal ann gan a bheith srianta ag feistí sriantacha cuí do leanaí	2	4	60	90
Tiománaí cairr nó feithicle earraí a cheadaíonn do leanbh os cionn 3 bliana taisteal ann gan a bheith srianta ag feistí sriantacha cuí do leanaí	2	4	60	90
Tiománaí cairr nó feithicle earraí a cheadaíonn go srianfaí leanbh trí fheistí sriantacha aghaidh ar chúl do leanbh feistithe ar shuíochán atá cosanta ag mála aeir tosaigh gníomhach	2	4	60	90
Tiománaí bus nach gcaitheann crios sábhála	2	4	60	90
Feithicil a úsáid – (a) a sáraíonn a meáchan gan ualach an meáchan ceadaithe, (b) a sáraíonn a meáchan ualaithe an t-uasmheáchan ceadaithe, nó (c) aon chuid di a tharchuireann go talamh meáchan níos mó ná an t-uasmheáchan ceadaithe	1	3	200	300
Tiománaí a chinnfear a bheith ag tiomáint go míchúramach	m	5	Fíneáil chúirte	
Cionta a bhaineann le Tiomáint faoi thionchar an Óil (l ngach cás ina mbíonn an BAC idir 50 mg agus 80 mg alcóil in aghaidh 100 millilítear fola)	3	n/a	200	
12 pointí pionóis = dícháiliú uathoibríoch!				

Tábla 1 – Pointí pionóis le héifeacht 3 Lúnasa 2012

Tá an dá chion a ndéantar cur síos orthu sa Tábla thíos bainte ó Sceideal na bPointí Pionóis:

Cionta a thabhaíonn pointí pionóis	Pointí pionóis ar íocaíocht	Pointí pionóis ar chiontú	Muirear seasta €	
			Suim íoctha i 28 lá	Suim íoctha sa chéad 28 lá eile
Mainneachtain an Tiománaí na riachtanais maidir le crios sábhála tosaigh a chomhlíonadh	2	4	60	90
Mainneachtain an Tiománaí na riachtanais maidir le crios sábhála cúil do phaisinéirí faoi bhun 17 mbliana a chomhlíonadh	2	4	60	90

agus cuireadh na cionta nua seo a leanas ina n-áit:

Cionta a thabhaíonn pointí pionóis	Pointí pionóis ar íocaíocht	Pointí pionóis ar chiontú	Muirear seasta €	
			Suim íoctha i 28 lá	Suim íoctha sa chéad 28 lá eile
Tiománaí cairr nó feithicle earraí nach gcaitheann crios sábhála	2	4	60	90
Tiománaí a cheadaíonn do dhuine faoi bhun 17 mbliana suíochán a shealbhú gan crios sábhála á chaitheamh	2	4	60	90

Tá ceithre chion crios sábhála nua curtha leis an sceideal:

			Muirear seasta €	
Cionta a thabhaíonn pointí pionóis	Pointí pionóis ar íocaíocht	Pointí pionóis ar chiontú	Suim íoctha i 28 lá	Suim íoctha sa chéad 28 lá eile
Tiománaí cairr nó feithicle earraí a cheadaíonn do leanbh faoi bhun 3 bliana taisteal ann gan é a bheith srianta le feistí sriantacha cuí do leanaí	2	4	60	90
Tiománaí cairr nó feithicle earraí a cheadaíonn do leanbh os cionn 3 bliana taisteal ann gan é a bheith srianta le feistí sriantacha cuí do leanaí	2	4	60	90
Tiománaí cairr nó feithicle earraí a cheadaíonn go srianfaí leanbh trí fheistí sriantacha aghaidh ar chúl do leanbh feistithe ar shuíochán atá cosanta ag mála aeir tosaigh gníomhach	2	4	60	90
Tiománaí bus nach gcaitheann crios sábhála	2	4	60	90

Tá cion nua ann a bhaineann le meáchain fheithicle

			Muirear seasta €	
Cionta a thabhaíonn pointí pionóis	Pointí pionóis ar íocaíocht	Pointí pionóis ar chiontú	Suim íoctha i 28 lá	Suim íoctha sa chéad 28 lá eile
Feithicil a úsáid – (a) a sháraíonn a meáchan gan ualach an meáchan ceadaithe, (b) a sháraíonn a meáchan ualaithe an t-uasmheáchan ceadaithe, nó (c) aon chuid di a tharchuireann go talamh meáchan níos mó ná an t-uasmheáchan ceadaithe	1	3	200	300

Tábla 2 – Cionta tráchtta a áirítear i gcóras na muirear seasta ó 3 Lúnasa 2012

Cur síos ginearálta ar an gcion	Muirear seasta €	
	Má íoctar laistigh de 28 lá	Má íoctar laistigh de 28 lá eile
Gluaisrothar a úsáid gan chlogad a chaitheamh	80	120
Ceadú go n-iomprófaí paisinéir nach bhfuil clogad á chaitheamh aige ar ghluaisrothar	80	120
Feithicil a úsáid nach bhfuil feistithe amach le lampaí forordaithe agus soilsiú ar an marcáil aitheantais	60	90
Leantóir a úsáid nach bhfuil feistithe le lampaí forordaithe agus soilsiú ar an marcáil aitheantais	60	90
Feithicil a úsáid nach bhfuil feistithe le lampa ualaí starrach cúil forordaithe nó lampa ualaí starrach cliathánach	60	90
Leantóir a úsáid nach bhfuil feistithe le lampa marcóra forordaithe	60	90
Feithicil seirbhíse poiblí a úsáid nach bhfuil feistithe le soilsiú inmheánach forordaithe	60	90

Aguisín 5:

Feithiclí ionadaíocha don tástáil tiomána

Ó Eanáir 2013, tá athruithe suntasacha ar na cineálacha feithiclí is féidir a úsáid sa tástáil tiomána praiticiúil. Feicfidh tú mionsonraí na n-athruithe seo ar an litir leis an gcoinne agus in ionaid tástála tiomána de chuid an RSA. Féadfaidh tú cuairt a thabhairt ar www.rsa.ie freisin le tuilleadh eolais a fháil. Tugann na táblaí seo a leanas mionsonraí feithiclí is féidir a úsáid do thástálacha tiomána ó 30 Samhain 2013.

	AM	Feithicil inneallghluaiste dhá roth, nach féidir a oibriú de láimh. Ní mór don mheaisín toilleadh sorcórach nach mó ná 50cm ³ a bheith aige i gcás innill dócháin inmheánaigh, nó uaschumhacht rátaíthe leanúnach nach mó ná 4 cileavata i gcás mótair leictigh. Ní mór luas deartha 25km/u a bheith aige ach ní níos mó ná 45km/u.
	A1	Gluaisrothar Catagóir A1 gan carr cliathánach, le toilleadh sorcórach de 115cm ³ a bhfuil luas 90km/u ar a laghad aige, le cumhacht innill nach mó ná 11kW agus cóimheas cumhachta-meáchain nach mó ná 0.1kW/kg. Más inneall mótair atá ag an ngluaisrothar, ba chóir go mbeadh cóimheas cumhachta-meáchain 0.08kW/kg ar a laghad ag an bhfeithicil.
	A2	Gluaisrothar Chatagóir A2 gan carr cliathánach, le toilleadh sorcórach 395cm ³ ar a laghad, agus cumhacht innill 20kW ar a laghad, ach gan 35 kW a shárú, agus le cóimheas cumhachta-meáchain nach mó ná 0.2 kW/kg, agus nach bhfuil sé díorthaithe ó fheithicil sa bhreis ar dhá oiread a cumhachta. Má tá an ghluaisrothar cumhachtaithe ag mótar leictreach, beidh cóimheas cumhachta-meáchain na feithicle 0.15kW/kg ar a laghad.
	A	Gluaisrothair Chatagóir A gan carr cliathánach, le toilleadh sorcórach 595cm ³ ar a laghad, mais neamhualaithe de bhreis ar 175kg, agus cumhacht innill 50kW ar a laghad. Má tá an ghluaisrothar cumhachtaithe ag mótar leictreach, beidh cóimheas cumhachta-meáchain de 0.25kW/kg ar a laghad ag an bhfeithicil.
	B	Feithiclí cheithre roth (e.g. carranna/veaineanna éadroma), a bhfuil uasmhais údaráithe nach mó ná 3,500kg acu, le slí do nach mó ná ocht bpaisinéir agus í ábalta luas 100km/u ar a laghad a dhéanamh.
	BE	Comhcheangal, comhdhéanta d'fheithicil tástála Chatagóir B ar chóir di a bheith (a) 4.25 méadar ar fhad ar a laghad, nó (b) ina feithicil faoi thiomáint cheithre roth, agus leantóir le huasmhais údaráithe idir 1,400–3,500 kg, le cumas luais 100km/u ar a laghad, nach dtiteann laistigh de Chatagóir B. Caithfidh urrann lastais an leantóra a bheith comhdhéanta de chabhail bosca dúnta atá chomh leathan agus chomh hard leis an mótarfheithicil ar a laghad, agus ar a laghad 2.4 méadar ar fhad. Is féidir an chabhail bosca dúnta gan a bheith chomh leathan leis an mótarfheithicil, ar choinníoll nach bhfuil an radharc ar chúl infheicthe ach trí úsáid scáthán siar seachtracha na feithicle. Ní mór an leantóir a chur i láthair le fiormhais iomlán (meáchan iarbhair an leantóra lena n-áirítear an t-ualach riachtanach) 800kg ar a laghad, aird chuí do shábháilteacht, do chobhsaíocht, do threoirilínte an déantúsóra agus do theorainneacha dlíthiúla an chomhcheangail.

W

Feithiclí oibre agus tarracóirí talún.

Feithicil ionadaíoch má cláraíodh í roimh 1 Eanáir 2004 (ó 30 Meitheamh 2014, caithfidh gach feithicil a chuirtear i láthair le haghaidh tástála, na riachtanais ar leathanaigh 242–243 a chomhlíonadh)

C1

Feithiclí (veaineanna níos mó/trucailí éadroma) le slí do phaisinéirí nach mó ná ochtar, a bhfuil uasmhais údaráithe 4,000kg ar a laghad, ach nach bhfuil níos mó ná 7,500 kg acu, agus luas 80km/u ar a laghad ar a gcumas.

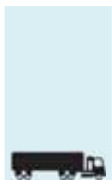
C

Feithiclí (trucail) gan spás ach d'ochtar paisinéir, a bhfuil uasmhais údaráithe de 10,000 kg ar a laghad acu, fad 7 méadar ar a laghad, agus é ar a gcumas luas 80km/u a dhéanamh. Caithfidh scáthán Chioclóip a bheith feistithe nuair is gá. Caithfear an fheithicil a chur i láthair le fíormhais iomlán (meáchan iarbhir na feithicle agus aon ualach san áireamh más gá) de 10,000kg ar a laghad, agus aird chuí ar shábháilteacht, ar chobhsaíocht, ar threoirilínte an déantúsóra agus teorainneacha luais.

C1E

Comhcheangal comhdhéanta d'fheithicil tástála Chatagóir C1 agus leantóir a bhfuil luas 80km/u ar a laghad aici agus fad iomlán 8 méadar ar a laghad. Ní mór uasmhais údaráithe 2,000kg ar a laghad a bheith ag an leantóir a úsáidtear, agus fad de 2.4 méadar agus leithead de 1.2 méadar ar a laghad. Caifear an leantóir a chur i láthair le fíormhais iomlán (meáchan iarbhir na feithicle agus an t-ualach riachtanach san áireamh) de 800kg ar a laghad, agus aird chuí á tabhairt ar shábháilteacht, ar chobhsaíocht, ar threoirilínte an déantúsóra agus teorainneacha dlíthiúla an chomhcheangail.

CE

Ceachtar díobh seo (a) feithicil altach, nó (b) comhcheangal d'fheithicil tástála Chatagóir C agus leantóir. Caithfidh an fheithicil 4 acastóir ar a laghad a bheith aici, comh-mhais uasta údaráithe de 18,000kg ar a laghad, fad iomlán 12 méadar ar a laghad, agus í ábalta 80km/u ar a laghad a dhéanamh. Caithfidh scáthán Chioclóip a bheith feistithe nuair is gá. Caifear an comhcheangal a chur i láthair le fíormhais iomlán (meáchan iarbhir na feithicle agus an t-ualach riachtanach san áireamh) de 15,000kg ar a laghad, agus aird chuí á tabhairt ar shábháilteacht, ar chobhsaíocht, ar threoirilínte an déantúsóra agus teorainneacha dlíthiúla an chomhcheangail.

D1

Feithiclí (mionbhusanna) a bhfuil áit do níos mó ná ochtar paisinéir ach ní níos mó ná 16 duine, agus luas 80km/u ar a laghad ar a cumas.

D

Feithiclí (busanna) a bhfuil áit do bhreis agus 16 duine inti, í 9 méadar ar fhad ar a laghad agus luas 80km/u ar a laghad ar a cumas.

D1E

Comhcheangal comhdhéanta d'fheithicil tástála Chatagóir D1, agus leantóir, agus luas 80km/u ar a laghad ar a cumas. Caithfidh an leantóir a úsáidtear uasmhais údaráithe de 1,400kg ar a laghad a bheith aige, fad 2.4 méadar ar a laghad agus leithead 1.2 méadar ar a laghad. Caithfear an comhcheangal a chur i láthair le fíormhais iomlán (meáchan iarbhir na feithicle agus an t-ualach riachtanach san áireamh) de 800kg ar a laghad, agus aird chuí á tabhairt ar shábháilteacht, ar chobhsaíocht, ar threoirilínte an déantúsóra agus teorainneacha dlíthiúla an chomhcheangail.

	DE	<p>Comhcheangal comhdhéanta d'fheithicil tástála Chatagóir D, agus leantóir le huasmhais 1,400 kg ar a laghad, luas 80km/u ar a laghad ar a chumas. Caithfidh an leantóir a úsáidtear fad 2.4 méadar ar a laghad a bheith aige agus leithead 1.2 méadar ar a laghad. Caithfear an comhcheangal a chur i láthair le fíormhais iomlán (meáchan iarbhair na feithicle agus an t-ualach riachtanach san áireamh) de 800kg ar a laghad, agus aird chuí á tabhairt ar shábháilteacht, ar chobhsaíocht, ar threoirilínte an déantúsóra agus teorainneacha dlíthiúla an chomhcheangail.</p>
---	----	---

Feithicil ionadaíoch má chláraítear í ar nó tar éis 1 Eanáir 2004 (ó 30 Meitheamh 2014, caithfidh gach feithicil sna catagóirí thíos, cuma cén dáta ar a cláraíodh iad, na ceanglais mar atá leagtha amach thíos a chomhlíonadh)

	C1	<p>Feithicilí (veaineanna níos mó agus trucail) a bhfuil cóiríocht do phaisinéirí iontu nach mó ná ochtar, uasmhais údaráithe de 4,000kg ar a laghad acu, ach ní níos mó ná 7,500 kg, fad 5 méadar ar a laghad agus luas 80km/u ar a laghad ar a gcumas. Caithfidh an fheithicil a bheith feistithe le coscáin fhrithghlasála agus trealamh taifeadta (tacagraf). Is éard a bheidh san urrann lastais ná cabhail bosca dúnta ar chuma ciúib feistithe go buan atá ar a laghad chomh leathan agus chomh hard leis an gcábán.</p>
	C	<p>Feithicilí (trucailí dholúbtha) a bhfuil cóiríocht do phaisinéirí iontu nach mó ná ochtar, uasmhais údaráithe de 12,000kg ar a laghad acu, fad 8 méadar ar a laghad, leithead 2.4 méadar ar a laghad, agus iad ábalta 80km/u ar a laghad a dhéanamh. Caithfidh an fheithicil a bheith feistithe le coscáin fhrithghlasála, giarbhosca a bhfuil ar a laghad 8 cóimheas chun tosaigh agus a sholáthraíonn do roghnú gearanna de láimh ag an tiománaí, agus trealamh taifeadta (tacagraf). Caithfidh scáthán Chioclóip a bheith feistithe nuair is gá. Is éard a bheidh san urrann lastais ná cabhail bosca dúnta ar chuma ciúib feistithe go buan atá ar a laghad chomh leathan agus chomh hard leis an gcábán. Caithfear an fheithicil a chur i láthair le fíormhais iomlán (meáchan iarbhair na feithicle agus an t-ualach riachtanach san áireamh) de 10,000kg ar a laghad, agus aird chuí á tabhairt ar shábháilteacht, ar chobhsaíocht, ar threoirilínte an déantúsóra agus teorainneacha dlíthiúla.</p>
	C1E	<p>Comhcheangal comhdhéanta d'fheithicil tástála Chatagóir C1, agus leantóir le huasmhais údaráithe 2,000kg ar a laghad. Caithfidh an comhcheangal a bheith 8 meadar ar fhad ar a laghad, agus luas 80km/u ar a laghad ar a cumas. Caithfidh an chomhcheangal uasmhais údaráithe nach mó ná 12,000kg a bheith aige, agus caithfidh ollmheáchan an leantóra gan meáchan neamhluchtaithe na feithicle a tharraingíonn é a sháru. Is éard is gá a bheith san urrann lastais ná cabhail bosca atá ar a laghad chomh leathan agus chomh hard leis an gcábán. agus fad 2.4 méadar ar a laghad ann. Féadfaidh an chabhail bosca dúnta a bheith beagán níos lú ná leithead an chábáin freisin, ar choinníoll nach bhfuil an radharc siar infheicthe ach trí úsáid scátháin siar sheachtracha na mótarfheithicle. Caithfear an leantóir a chur i láthair le fíormhais iomlán (meáchan iarbhair an leantóra agus an t-ualach riachtanach san áireamh) de 800kg ar a laghad, agus aird chuí á tabhairt ar shábháilteacht, ar chobhsaíocht, ar threoirilínte an déantúsóra agus teorainneacha dlíthiúla an chomhcheangail.</p>

	CE	Ceachtar díobh seo (a) feithicil altach, nó (b) comhcheangal d'fheithicil tástála Chatagóir C agus leantóir de ar a laghad 7.5 méadar ar fhad. Ní mór don fheithicil altach agus don chomhcheangal cóiríocht do phaisinéirí nach mó ná ochtar a bheith aici, 4 acastóir ar a laghad, uasmhais údaráithe 20,000 kg ar a laghad, fad 14 méadar ar a laghad, leithead 2.4 méadar ar a laghad agus a bheith in ann luas 80 km/u ar a laghad a dhéanamh. Caithfidh an fheithicil a bheith feistithe le coscáin fhrithghlasála, giarbhosca a bhfuil ar a laghad 8 cóimheas chun tosaigh agus a sholáthraíonn do roghnú gearanna de láimh ag an tiománaí, agus trealamh taifeadta (tacagraf). Caithfidh scáthán Chioclóip a bheith feistithe nuair is gá. Is éard a bheidh san urrann lastais ná cabhail bosca dúnta ar chuma ciúib feistithe go buan atá ar a laghad chomh leathan agus chomh hard leis an gcábán. Caithfidh an fheithicil altach nó an comhcheangal a chur i láthair le fórmhais iomlán (meáchan iarbhir an chomhcheangail agus aon ualach riachtanach san áireamh) de 15,000kg ar a laghad, agus aird chuí á tabhairt ar shábháilteacht, ar chobhsaíocht, ar threoirilínte an déantúsóra agus teorainneacha dlíthiúla an chomhcheangail.
	D1	Feithicilí (mionbhusanna) a bhfuil cóiríocht phaisinéara do níos mó ná ochtar, ach nach mó ná 16 duine iontu, uasmhais údaráithe de 4,000kg ar a laghad, fad 5 méadar ar a laghad agus í in ann luas 80km/u ar a laghad a dhéanamh. Caithfidh an fheithicil a bheith feistithe le coscáin fhrithghlasála agus trealamh taifeadta (tacagraf).
	D	Feithicilí (busanna) a bhfuil cóiríocht paisinéirí do bhreis agus 16 iontu, fad 10 méadar ar a laghad, leithead de 2.4 méadar ar a laghad agus iad in ann luas 80km/u ar a laghad a dhéanamh. Caithfidh an fheithicil a bheith feistithe le coscáin fhrithghlasála agus trealamh taifeadta (tacagraf).
	D1E	Comhcheangal comhdhéanta d'fheithicil tástála Chatagóir D1 agus leantóir le huasmhais údaráithe 1,400kg ar a laghad, atá in ann luas 80km/u ar a laghad a dhéanamh. Is éard a chaithfidh a bheith san urrann lastais ná cabhail bosca dúnta atá feistithe go buan agus í ar a laghad dhá mhéadar ar leithead, dhá mhéadar ar airde agus fad 2.4 méadar ar a laghad inti. Caithfidh an comhcheangal ollmheáchan feithicle nach mó ná 12,000kg a bheith ann agus níor chóir d'ollmheáchan feithicle an leantóra ualach neamhluchtaithe na feithicle tarraingthe a shárú. Caithfidh an leantóir a chur i láthair le fórmhais iomlán (meáchan iarbhir an leantóra lena n-áirítear an t-ualach riachtanach) de 800kg ar a laghad, agus aird chuí á tabhairt ar shábháilteacht, ar chobhsaíocht, ar threoirilínte an déantúsóra agus teorainneacha dlíthiúla an chomhcheangail.
	DE	Comhcheangal comhdhéanta d'fheithicil tástála Chatagóir D agus leantóir le huasmhais údaráithe de 1,400 kg ar a laghad, atá in ann luas 80km/u ar a laghad a dhéanamh. Is éard a chaithfidh a bheith san urrann lastais ná cabhail bosca dúnta atá feistithe go buan agus í ar a laghad dhá mhéadar ar leithead, dhá mhéadar ar airde agus fad 2.4 méadar ar a laghad inti. Caithfear an leantóir a chur i láthair le fórmhais iomlán (meáchan iarbhir an leantóra lena n-áirítear an t-ualach riachtanach) de 800kg ar a laghad, agus aird chuí á tabhairt ar shábháilteacht, ar chobhsaíocht, ar threoirilínte an déantúsóra agus teorainneacha dlíthiúla an chomhcheangail.

Aguisín 6

Foirm Tuairisce maidir leis an Tástáil Tiomána, Éadan

Applicant: _____		Date: _____		Reg No.: _____			
FAULTS	Grade 1	Grade 2	Grade 3	FAULTS	Grade 1	Grade 2	Grade 3
1. RULES/CHECKS				11. PROGRESS			
2. POSITION Position vehicle correctly and in good time				Maintain reasonable progress and avoid undue hesitancy when			
On the Straight				Moving Off			
On Bends				On the Straight			
In Traffic Lanes				Overtaking			
At Cross Junctions				At Cross Junctions			
At Roundabouts				At Roundabouts			
Turning Right				Turning Right			
Turning Left				Turning Left			
Stopping				Changing Lanes			
Following Traffic				At Traffic Lights			
3. OBSERVATION				12. VEHICLE CONTROLS			
Take proper observation				Make proper use of			
Moving Off				Accelerator			
Overtaking				Clutch			
Changing Lane				Gears			
At Cross Junctions				Footbrake			
At Roundabouts				Handbrake			
Turning Right				Steering			
Turning Left				Secondary Controls			
4. REACT TO HAZARDS				13. SPEED			
React promptly and properly to hazards				Adjust speed to suit/on approach			
Reaction				Road Conditions			
5. MIRRORS				14. TRAFFIC CONTROLS			
Use properly, in good time and before signalling				Comply with			
Moving Off				Traffic Lights			
On the straight				Traffic Signs			
Overtaking				Road Markings			
Changing Lanes				Pedestrian Crossing			
At Roundabouts				Garda/School Warden			
Turning Right				Bus Lanes			
Turning Left				Cycle Lanes			
Slowing/Stopping				15. RIGHT OF WAY			
6. CLEARANCE/OVERTAKE				Yield right of way as required			
Allow sufficient clearance to				Moving Off			
Pedestrians				Overtaking			
Cyclists				Changing Lanes			
Stationary Vehicles				At Junctions			
Other Traffic				At Roundabouts			
Other Objects				Turning Right			
Overtake Safely				Turning Left			
7. SIGNALS				16. REVERSE			
Give correct signal in good time				Competently			
Moving Off				Observation			
Overtaking				Right of Way			
Changing Lane				17. TURNABOUT			
At Roundabouts				Competently			
Turning Right				Observation			
Turning Left				Right of Way			
Stopping				18. PARKING			
Cancel Promptly				Loading/Unloading/Passenger stops			
Hand Signals				Competently			
Do not Beckon Others				Observation			
Misleading				Legally			
8. MOTORCYCLES							
Safety Glance							
U-Turn/Control/Ob/Yld							
Slow Ride Control/Obs							
Park On/Off Stand							
Walk Alongside							
9. COURTESY							
10. ALIGHTING							

Bí ar an eolas, le do thoil, go n-athróidh an fhoirm aiseolais a úsáidtear do thástálacha tiomána praiticiúla de réir mar a athraíonn seirbhís na tástála tiomána go córas gabhála sonraí leictreonach nua-aimseartha nua.

Foirm Tuairisce maidir leis an Tástáil Tiomána, Cúl

Údarás Um Shábháilteacht Ar Bhóithre
Road Safety Authority

DRIVING TEST REPORT

Passed your Driving Test

Having passed your driving test you should nevertheless continue to pay particular attention to the faults marked overleaf without neglecting other aspects of your driving.

Failure of your Driving Test

Failure of the test arises where you incur any of the following:-

- 1 or more **grade 3** faults,
- 4 of the same **grade 2** faults for a single aspect,
- 6 or more **grade 2** faults under the same heading, or a total of 9 or more **grade 2** faults overall,
- Up to a maximum of 4 **grade 2** faults may be recorded for any single aspect.

Grading of faults

Faults are graded as follows:-

Grade 1 (Green Area) Minor Fault, **Grade 2** (Blue Area) More Serious Fault, **Grade 3** (Pink Area) Dangerous/Potentially Dangerous or total disregard of traffic controls.

Grade 1 faults do not affect the test result.

A combination of 3 or more unanswered or incorrectly answered questions on the Rules of the Road/Checks, constitutes a **grade 2** fault. (Checks include doors closed safely, the headrest, mirrors, seat and seat-belt adjustment, and for motorcyclists, the helmet, gloves, boots and protective clothing).

3 or more hand signals not demonstrated correctly constitutes a **grade 2** fault.

3 or more Secondary Controls not demonstrated correctly constitutes a **grade 2** fault. (Secondary controls include temperature controls, fan, air vents, rear-window heater, wipers, windscreen washer, light switches, air intake control, rear fog light and air conditioner, if fitted).

Not operating a Secondary Control as required during the practical test can also constitute a fault.

Technical checks - all categories

Inability to describe a check on 3 or more of the following constitutes a **grade 2** fault:-

The tyres, lights, reflectors, indicators, engine oil, coolant, windscreen washer fluid, steering, brakes and horn. Where necessary, the bonnet should be opened and closed safely. For motorcyclists the checks can also include the chain, and the emergency stop-switch, if fitted.

For categories C1, C, D1, D, EC1, EC, ED1 and ED technical checks include the following as appropriate to the category:-

The power assisted braking and steering systems, the condition of the wheels, wheel nuts, mudguards, windscreen, windows, wipers, air-pressure, air tanks, suspension, engine oil, coolant, windscreen washer fluid, the loading mechanism if fitted, the body, sheets, cargo doors, cabin locking, way of loading and securing the load, and checking and using the instrument panel and tachograph.

For categories D1, D, ED1 and ED technical checks include controlling the body, service doors, emergency exits, first aid equipment, fire extinguishers and other safety equipment.

Coupling/Uncoupling includes:-

- (a) Checking the coupling mechanism and the brake and electrical connections,
- (b) Uncoupling and recoupling the trailer from/to its towing vehicle using the correct sequence. The towing vehicle must be parked alongside the trailer as part of the exercise.

Parking in relation to categories EB, C1, C, EC1, and EC includes parking safely at a ramp or platform for loading/unloading.

Parking in relation to D1, D, ED1 and ED includes parking safely to let passengers on or off the bus.

Motorcyclists

Safety glance means looking around to check blind spots as necessary

Preparing for your next Driving Test

In preparing for your next test you should pay particular attention to the items which have been marked. Further information on these and other aspects of the test are contained in the booklet entitled "The Rules of the Road" which is available from book shops, and in the leaflet "Preparing for your Driving Test" which is issued with the acknowledgement of your application.

Note

Items on which faults occurred during your driving test are marked overleaf. The driver tester is not permitted to discuss the details of the test.

Gluais

Taobh le taobh	Taobh lena chéile, ar aon líne
Luasghéarú	Ag gluaiseacht níos tapa, Luathú
Aimhrithim	Buile croí neamhrialta
Acastóir	Pionna, cuaille nó barra a nascann péire rothaí ar aghaidh a chéile ar fheithicil
Amharc déshúileach	Amharc leis an dá shúil
Caochspota	Limistéar nach féidir le tiománaí nó úsáideoir eile bóithre a fheiceáil go díreach nó lena scátháin. Tugann sé seo orthu casadh nó breathnú cliathánach le húsáideoirí bóithre eile a fheiceáil
Polladh	Teip obann boinn
Síntí starracha	Ciumhais a shíneann ó thaobh an bhóthair le luas tráchta a laghdú
Galair chardashoithíocha	Galair a bhaineann leis an gcroí agus leis an gcóras fola
Lárstráice	Limistéar i lár an bhóthair a scarann srutha tráchta atá ag teacht id choinne nó crosaire coisithe
Lárchóras na néaróg	An inchinn agus corda an dromlaigh
Galair ceirbreashoithíocha	Galair a bhaineann le fuileadáin san inchinn
Deimhniú Inniúlachta	
Gairmiúil (CPC)	Caithfidh tiománaithe an deimhniú seo a bheith acu sular féidir leo HGV nó bus a thiomáint mar shlí beatha
Siceán	Beart moillithe tráchta chun tabhairt ar fheithiclí moilliú agus snoigh idir na lánáí tráchta
Neamhoird miótonacha ó bhroinn	Neamhoird ó bhroinn a fhágann go mbíonn deacracht ag duine na matáin a ligean tar éis iad a chrapadh
Bord Chevron	Comharthaí rabhaidh tráchta le marcanna haiste a léiríonn athrú tobann treo
Boinn Chrosdualacha	Boinn le cordaí déanta as cruach agus ábhair eile a théann trasna i ngach treo le taobh an bhoinn agus a thrácht a láidriú
Luasmhoilliú	Ag éirí níos moille

Fabhtanna	Lochtanna, mar scátháin bhriste, soilsiú ar iarraidh
Ollmheáchan Ceaptha Feithicle (DGVW)	Sonraíochtaí déantúsóirí Ollmheáchan Ceaptha Feithicle (GVW féach thíos)
Dioplóipe	Amharc dúbailte
Eisréimniú	Scaradh óna chéile. Mar shampla, trácht ag casadh ar dheis nuair a bhíonn trácht eile ag gluaiseacht ar aghaidh díreach nó trácht ag fágáil mótarbhealaigh
Rothar Rotha Shocraithe	Rothar ar féidir na troitheáin a chasadh ar tuathal chun coscánú. Tá roth amháin aige nach féidir casadh neamhspleách ar na troitheáin
Droichid	Struchtúir chruach lastuas thar charrbhealaí le comharthaí a chrochadh
Garda Síochána	Seirbhís póilíní náisiúnta na hÉireann
Oileán tréigthe	Limistéar marcáilte ar an mbóthar a léiríonn an áit a dtagann mótarbhealach agus slísbhóthar le chéile
Grádú	Gluaiseacht ó staid amháin go eile
Ollmheáchan feithicle (GVW)	Meáchan feithicle mar aon leis an uasalach atá sí ceaptha a iompar
Gualainn chrua	Cuid den bóthar atá scartha ag línte buí briste nó leanúnacha ón gcuid eile den bhóthar agus níor chóir ach d'úsáideoirí bóithre í a úsáid i gcúinsí áirithe
Marcanna haiste	Marcanna rachtáin ar an mbóthar a chuidíonn chun na lánaí tráchta a scaradh
Guais	Rud ar bith a d'fhéadfadh a bheith ina chúis baoil ar an mbóthar
Meisceach	Rud ar féidir leis dul i gcionn ar iompar, braistint, giúmar nó aireachas duine
Otharchóistí	Feithiclí ceaptha agus tógtha go speisialta do dhaoine faoi mhíchumas. Ní bhaineann sé seo le gnáthcharranna atá coigeartaithe go speisialta do dhaoine faoi mhíchumas agus a cheadaítear ar mhótarbhealach
Uasmhais Údaraithe (MAM)	Uasmheáchan na feithicle lena n-áirítear meáchan na feithicle, meáchan an ualaigh a bhí sé ceaptha a iompar agus aon bhreosla nó paisinéirí (an tiománaí san áireamh)

Bóthar náisiúnta	Mórbhóthar a nascann ceantair uirbeacha atá comhdhéanta de mhótarbhealaí a aithnítear le huimhreacha bealaí 'M', mar shampla M1, agus bealaí eile a aithnítear le huimhreacha bealaí 'N', mar shampla N11
Tarracóir talún	Tugtar 'tarracóir talmhaíochta' go coitianta air. Tá na feithiclí seo ceaptha oibriú ar an talamh a bhaintean le hoibríochtaí talmhaíochta, foraoiseachta nó draenáil talún agus ní thiomáintear ar bhóthar poiblí iad ach nuair a bhíonn siad ag dul chuig nó ag teacht ó láthair oibre dá leithéid.
Uaireanta soilsithe	An tréimhse a thosaíonn leath uair a chloig tar éis dul faoi na gréine lá ar bith agus ag dul in éag leathuair an chloig amháin roimh éirí na gréine an lá dar gcionn.
Luas	An córas tram a fheidhmíonn i gcathair Bhaile Átha Cliath agus ina bruachbhailte
Beart/ionramháil	Aon ghníomh chun cúrsa feithicle a stiúradh nó a athrú, mar dul chun siúil, lánaí a athrú, timpeallán a fhágáil, casadh ar chlé nó ar dheis, U-chasadh nó cúlú
Spás lárstráice	Bearna atá curtha ar fáil i lár débhealaigh chun ceadú d'fheithiclí é a thrasnú nó casadh isteach ar bhóthar eile
Snoígh isteach	Teacht le chéile. Mar shampla trácht ag dul isteach ar mhótarbhealach ó shliosbhóthar agus ag dul isteach sa trácht
Móipéid	Gluaisrothar éadrom 50cc nó níos lú a bhfuil uasluas 45km/u aige
Toilleadh innill ghluaisrothair	Toilleadh ciúbach nó CC innill
Rátáil chumhachta ghluaisrothair	Aschur cumhachta innill
Seargadh matánach	Meath mátán
Neastaoibh	Taobh na láimhe clé
Faillí	Mainneachtain gníomhú le cúram réasúnta
Modh na hoíche (scáthán)	Frithchaitheamh dorchaithe a laghdaíonn an dalladh
Bóthar neamhnáisiúnta	Bóthar réigiúnach nó áitiúil a nascann sráidbhailte agus bailte laistigh de chontae nó ceantair a aithnítear le huimhreachomhartha R nó L
An taobh thall	Taobh na láimhe deise
Radharceolaí Oftalmach	Radharceolaí cáilithe le spéaclaí agus tadhall-lionsaí a ordú agus galair súl a bhrath

An Lána lasmuigh	An lána is cóngaraí do lár an bhóthair i ndébhealach nó i mótarbhealach dhá lána nó trí
Parapléige	Cailleadh gluaiseachta sa dhá chois
Córas néargach forimeallach	Nearóga sa chorp lasmuigh den inchinn agus de chorda an dromlaigh
Ceadúnas	Cáipéis dhlíthiúil a thugann cead rud éigin a dhéanamh mar pháirceáil in áit ar leith nó bóithre áirithe a úsáid
Caolais bhóthair	Beart moillithe tráchta áit a gcaolaítear codanna de bhóthar le luas a laghdú
Treoraí tráchta	Garda a rialaíonn sruth an tráchta
Oideas	Nóta scríofa ó dhochtúir nó ó ospidéal a dheireann cad iad na cógais ar chóir do dhuine a thógáil agus cén uair ar cheart iad a thógáil
Tiománaithe gairmiúla	Tiománaithe a dtagann a bpríomhtheacht isteach ón tiomáint, mar thiománaithe bus, cóiste agus tarlaithe
Síceatrópach	Substaintí ceimiceacha a théann i bhfeidhm ar an intinn a mbíonn athruithe ar na mothúcháin, iompar, airdeall agus brath mar thoradh orthu
Boinn ghathacha (boinn gha-dhualacha)	Boinn le cordaí déanta as cruach agus ábhair eile a ritheann faoi na tráchtanna chun iad a láidriú le go mairfidh siad níos faide
Moilleoir	Fearas a laghdaíonn luas na feithicle gan na coscáin a úsáid
Idirachar sábháilte 'Sam Browne'	Achar sábháilte idir dhá fheithicil ar an mbóthar Strapa leathan, déanta as ábhar frithchaiteach, a chaitear thart ar an gcoim le strapa fiarthrasna thar an ghualainn dheas
Tabard	Veist fhluaraiseach bhuí gan muinchillí a chaitheann gluaisrothaithe le plátaí 'L' á léiriú go soiléir chun tosaigh agus taobh thiar.
Srianta tánaisteacha	Fearais i bhfeithicil nach dtreoraíonn an ghluaiseacht nó an coscánú ach rialaíonn an chaoi a bhfeiceann an tiománaí taobh amuigh den fheithicil agus an chaoi a bhfeictear an fheithicil: ar na samplaí áirítear dínéaltóirí, cuimilteoirí gaothscátha, leicneáin agus soilse guaise
Lána singil (d'obair thointeála)	Rialú tráchta trí chóras aontreo oibreacha bóthair áit a mbíonn comharthaí láimhe stop/gabh ar aghaidh in úsáid

Ina stad	Stoptha, mar shampla i líne thráhta, ag solas dearg nó in áit pháirceála
Píobán eala	An cúrsa a leanann feithicil nuair a théann an tiománaí thar an pointe ceart le casadh ar dheis a dhéanamh agus ar ghá dó iarracht níos mó a dhéanamh leis an suíomh a cheartú agus an casadh á thabhairt chun críche
Tacagraf	Fearas a thomhaiseann agus a thaifeadann luas, achar agus an t-am ar thaisteal feithicil
Drannthiomáint	Tiomáint ró-ghar d'fheithicil chun tosaigh
Tarpól	Éadach canbháis uiscédhíonach a úsáidtear le lastas ar iompar a chlúdach
T-acomhal	Acomhal áit a dtagann mionbhóthar agus mórbhóthar le chéile i bhfoirm 'T'
Trácht (boinn)	Na heitrí ar bhonn a bheireann greim ar an mbóthar
Comhartha teachtaireachta athraitheach	Comhartha leictreonach ingearach, a dtagann athrú ar an ábhar le heolas a chur ar fáil ar bhóithre agus ar shábháilteacht bóithre
Airdeallach	Cúramach, aireach, ag faire amach do chontúirt a d'fhéadfadh a bheith ann
Feithiclí oibre	Feithiclí a úsáidtear ar láithreáin nó ar oibreacha bóthair nach dtiomáintear ar an mbóthar de ghnáth.
Géill slí	Géill slí d'úsáideoirí bóithre eile

Innéacs

A	
achair stoptha do charranna	
de réir cúinsí fliucha	117, 118
de réir cúinsí tirime	116–17, 118
fachtóirí a théann i bhfeidhm	115–16
luas agus achar coscánaithe	118
acomhail	
boscaí buí	80, 83, 126
casadh ag acomhail bóthair	122–25
casadh ag acomhail débhealaí	127–28
comharthaí rabhaidh	213–14
comharthaí Stop/Géill	Slí 64, 120
comharthaí treocha (éigeantacha)	211
cuaillí rianóra	57
débhealach a thrasnú	128
rialacha ceart slí	121–22
soilse tráchta ag	102–3
srianadh páirceála	137
tramlínte	80
<i>Féach freisin timpealláin</i>	
aimhrithim	20
ainmhithe	
á bhfágáil leo féin i bhfeithicil	46
crosaire comhréidh iarnróid á thrasnú	84
daoine i bhfeighil	207–208
réamhchúram sábháilteachta gar	205, 208
am freagartha. <i>Féach</i> achair stoptha	
An tAontas Eorpach	
caighdeán chomónta CPC	16
caighdeán suíochán cairr do pháistí	42, 44
An tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre (RSA)	
clárú mar Theagascóir Tiomána Faofa	27
earraí dainséaracha a iompair	172
lámhleabhair teagaisc do thiománaí is foghlaimeoir	27
Oifigigh Iompair	159
sábháilteacht agus cothabháil ghluaisrothar	185
sábháilteacht leanaí i gcairr	44
seoladh poist an RSA	31
aois	
70 bliain nó os a cionn	20
aois íosta do cheadúnais	
cosc ar thiomáint in áit phoiblí	14
tiomána éagsúla	11–13
alcól agus tiomáint	
pionóis do thiomáint faoi thionchar an óil	162–63
tástáil ag Gardaí (samplaí anála)	158–59
árachas, mótar	
léiriú diosca	24–25
mionathruithe ar fheithicil	39
B	
bánna lódála, srian páirceála i	137
boinn	37
Bóithre ‘2-móide-1’	75
bóithre, rialacha do chineálacha	
bóithre i gceantair faoi fhoirgnimh	72, 111
bóithre náisiúnta (príomha agus den dara grád)	72, 111
bóithre neamhnáisiúnta (réigiúnacha agus áitiúla)	72, 111
dola-bhóithre	151–52
mótarbhealaí	72, 73, 111, 140–45
boscaí buí	80, 83, 126
briseadh síos feithicle	
i dtollán bóthair	155
rialacha mótarbhealaigh	149–50
teagmháil leis na Gardaí	149
bruscar	167
buille bhóthair, comhairle faoi	166
Bunoiliúint Tiomána (EDT)	28, 32
Bunoiliúint Tosaigh (IBT)	27, 28, 32, 178
busanna	
coinníollacha bainteach le ceadúnas	15
criosanna sábháilteachta, deimhnithe	41
lánaí bus	77–78
páirceáil i gceantair stad bus no lánaí	136, 137

paisinéirí seasaimh a iompar	115	ceadúnas C1	19, 20, 27, 29
scátháin do ‘chaochspotaí’	40	ceadúnas C1E	27
sráideanna do bhus amháin	78	ceadúnas CE	19, 20, 27
teorainneacha luais	114	ceadúnas CE1	19, 20
tiománaithe cairr agus	49	ceadúnas D	19, 20, 27, 29
tiománaithe gairmiúla agus Tiománaithe CPC	15–17	ceadúnas D1	19, 20, 27, 29
		ceadúnas D1E	27
		ceadúnas DE	19, 20, 27
		ceadúnas DE1	19
		ceadúnas EB	19, 21, 27, 31
		ceadúnas EC	19, 27
		ceadúnas EC1	19, 27
		ceadúnas ED	19, 27
		ceadúnas ED1	19, 20, 27
		ceadúnas M	19
		ceadúnas W	21, 30
		<i>Féach freisin</i> ceadúnas tiomána, catagóirí feithicle; tástáil tiomána, feithiclí ionadaíocha do	
		ceadúnas ceirde	
		taispeáint diosca árachais	25
		ceadúnas sealadach. <i>Féach</i> cead foghlaimeora	
		ceadúnas tiomána, catagóirí feithicle	
		catagóirí nua do thiománaithe gairmiúla (2013)	15
		ceadúnas A	12, 14
		ceadúnas A1	11
		ceadúnas A2	12
		ceadúnas AM	11
		ceadúnas B	12, 14, 19, 23
		ceadúnas BE	12, 14
		ceadúnas C	12, 15, 16, 22
		ceadúnas C1	13, 15, 22
		ceadúnas C1E	13
		ceadúnas CE	12, 14, 15, 22
		ceadúnas CE1	14, 15, 22
		ceadúnas D	13, 15, 16
		ceadúnas D1	13, 15, 22
		ceadúnas DE	13, 14, 15, 22
		ceadúnas DE1	13, 14, 15, 22
		ceadúnas EC	14, 15
C			
cáin, mótar			
taispeáint diosca	24		
‘caochspotaí’, scátháin	40, 49, 51		
carranna			
boinn	37		
bonnáin	60		
criosanna sábhála	41–44		
gaothscáthanna	40		
Oiliúint Riachtanach do Thiománaithe (EDT)	28, 32		
plátaí clárúcháin	45		
racaí/boscaí dín	45		
sábháilte le húsáideoirí			
bóithre eile	49–50, 200–205		
scátháin	40, 59		
soilís agus frithchaiteoirí	37–39, 57–60		
tástáil tiomána	32		
<i>Féach freisin</i> tiomáint shábháilte, dea- chleachtas			
carranna agus leantóirí			
coinníollacha ar ceangal	14		
tástáil tiomána	31		
catagóirí ceadúnas tiomána feithicle. <i>Féach</i> ceadúnas tiomána, catagóirí feithicle			
cead foghlaimeora, catagóirí feithicle			
ceadúnas A	14, 19, 21, 27, 29, 30, 32		
ceadúnas A1	19, 21, 27, 29, 30		
ceadúnas A2	19, 21, 27, 29, 30		
ceadúnas AM	19, 21, 27, 29, 30		
ceadúnas B	19, 21, 27, 29, 30, 32		
ceadúnas BE	19, 21, 27, 31		
ceadúnas C	19, 20, 27, 29		

ceadúnas EC1	14, 15	do thrácht taobh thiar	106
ceadúnas ED	14, 15	rialú tráchta ag Gardaí	157
ceadúnas ED1	14, 15	treoraí tráchta	107
ceadúnas W	12	comharthaí teachtaireachtaí inathraitheacha (VMS), leictreonacha	71, 101, 212
<i>Féach freisin</i> tástáil tiomána, feithiclí ionadaíocha do; cead foghlaimeora; catagóirí feithicle		comharthaí tráchta	
ceadúnas tiomána feithicle		catagóirí	61
catagóirí	11–13	ceart slí	121–22
coinníollacha bainteach le catagóirí	14–15	ceimiceáin ghuaiseacha	172
feithiclí ionadaíocha do	240–43	comharthaí acomhail	211, 213–14
ceanglais dhlíthiúla don tiomáint	23	comharthaí bus	77–78
ceannsoilse		comharthaí crosaire comhréidh iarnróid	84, 85, 88, 89, 90
maolaithe i rith an lae	58	comharthaí dioscpháirceála	138
tiomáint san oíche	58–59, 57–59	comharthaí droichid iarnróid	95–97
cearta sealbhaithe do thiománaithe		comharthaí eolais	72–75, 220–22
gairmiúla	16–17	comharthaí moillithe tráchta	76
ceimiceáin ghuaiseacha, comharthaí lena n-aghaidh	172	comharthaí mótarbhealaí	72–73, 139–40, 146–47, 223
ceo, ag tiomáint ann		comharthaí oibreacha bóthair	70, 211–12, 217–19
soilse ceo a úsáid	39, 59, 151	comharthaí páirceála	134
clampáil nó tabhairt ar shiúl feithiclí	138	comharthaí rabhaidh	69–71, 213–19
Cód Sábhála Iarnróid	83	comharthaí rabhaidh leictreonacha	71, 101, 212
cógais ar dócha go ngabhfaidís i bhfeidhm ar thiomáint	20	comharthaí rabhaidh scoile	216
coisithe		comharthaí rialála	62–66, 209–12
bóithre a thrasnú	102–3, 121, 136, 196–99	comharthaí sráide aontreo	65
comhartha sráide d'úsáid aonair	66	comharthaí Stop/Géill Slí	64, 120
crosairí comhréidh iarnróid a thrasnú	91–93	comharthaí struchtúir lastuas	98
rialacha ginearálta	195–96	comharthaí teorainneacha luais speisialta	111–12
soilse tráchta ag crosairí	102–3	comharthaí teorainneacha luais tréimhsiúla	112–13
tiománaithe carranna agus	49	comharthaí tollán	99–101, 212
tramrianta a thrasnú	81	comharthaí tramanna/iarnróid éadrom	79–82, 216
Comhartha Gabh ar aghaidh (ag oibreacha bóithre)	70	<i>Féach freisin</i> marcanna bóthair	
comhartha Géill Slí	64, 120	comharthaíocht	
Comhartha Stop	64, 70, 99, 120, 202	le comharthaí láimhe	105–7
comharthaí bóthair. <i>Féach</i> comharthaí tráchta		le treotháscairí	104–5, 144
Comharthaí láimhe		ó na Gardaí	157
ag moilliú/stopadh	55		
cén uair lena úsáid	105		
do thrácht ag teacht i do threo	107		

ó threoraí tráchta	107	trasnú go sábháilte	83
córais feistí sriantacha do leanaí		‘uimhir chrosaire’, uathúil do gach	
caighdeáin NA-CEDE	42, 44	crosaire	84
ceanglais dhlíthiúla	42	cuadrothair, ceadúnas tiománaí	11, 12
cineálacha suíochán/cúisíní	43	cúlú	53–54
do phaisinéirí faoi bhun 17 bliain	44	Custaim, cumhachtaí atá ag	159
gortaithe, laghdú de	43		
córais siamsaíochta phearsanta		D	
á n-úsáid le linn tiomána/rothaíochta	46	Dea-chleachtas tiomána. <i>Féach</i> tiomáint go	
cosáin, ag tiomáint ar	201	sábháilte, dea-chleachtas	
CPC Tiomána (Deimhniú Inniúlachta		débhealaí	
Gairmiúla)	15–17	casadh ag acomhail	127–28
cárta cáilíochta CPC	16, 23, 25–26	débhealach a thrasnú	128
feithiclí díolmhaithe	17	teorainneacha luais speisialta	111
sprioc-amanna d’oiliúint (2013/14)	17, 25–26	Deimhniú ar Chríochnú Sásúil Bunoiliúna	
tástáil teoirice CPC	16, 18	Tosaigh (IBT)	27, 28, 178
criosanna sábhála		Deimhniú Inniúlachta tiomána	35
córais feistí sriantacha do leanaí	42–44	Deimhniú Ródacmhainneachta	
eisceachtaí don chaitheamh	41	ceanglas dlíthiúil	23
pointí pionóis do chionta criosanna		feithiclí a dteastaíonn	25
sábhála	237–38	Deimhniú Tástála Náisiúnta Gluaisteán	
úsáid éigeantach	41–42	(NCT)	23, 25
criosanna suíochán. <i>Féach</i> criosanna sábhála		dlíthe ar thrácht agus ar shábháilteacht	
crosairí, casadh ar dheis ag	124	bhóthair	
crosairí comhréidh iarnróid		Achtanna	225–26
acomhail bosca bhuí	83, 126	Rialacháin	226–30
ainmhithe ag trasnú	84	droichid. <i>Féach</i> droichid iarnróid	
bearta éigeandála le déanamh	84, 93	droichid iarnróid	
coisithe ag trasnú	91–93	bearta éigeandála le déanamh	95
crosairí freastalta	88	comharthaí tráchta	95–97
crosairí gan freastail	85–87	droichead	95
crosairí uathoibríocha le bacainní agus		srianta acastóra	98
soilse gealánacha	90–91	srianta airde	96–97
crosairí uathoibríocha le soilse tráchta		srianta leithid	96, 98
amháin	89	srianta meáchain	97–98
gluaiseacht neamhghnáthach feithiclí,		uimhir aitheantais, uathúil do gach	
ainmhithe, daoine, ualaí	84	drugaí agus tiomáint	
marcaigh ag trasnú ar chapail	94	comhairle faoi	163
rothaithe ag trasnú	94	drugaí ar dócha go mbeidh éifeacht ar an	
spás cloiginn sábháilte d’fheithiclí arda	84	tiomáint	20
srianadh páirceála	137		

E			
earraí dainséaracha, iompar	172	fógra muirear seasta a eisiúint	174
éigeandálaí		géilleadh do threoracha ó	157–59, 168
crosairí comhréidh iarnróid	84, 93	Taismí agus	168–69
droichid iarnróid	95	tástáil alcóil éigeantach	158–59, 169
láthair taisme	168–172	glanbhealach	134
mótarbhealaí	149–50	gluaiseacht ar aghaidh, seiceanna	
nithe le hiompar le haghaidh	36	sábháilteachta	47–48
tolláin	155–56	gluaisrothair	
úsáid an bhonnáin	60	árachas agus cáin	177
		Bunoiliúint Tosaigh (IBT)	28, 32, 178
		ceadúnas tiomána	11–12, 177
		coinníollacha bainteach le cead	
		foghlaimora	28
		coinníollacha bainteach le ceadúnas	14
		comharthaí láimhe	105–7
		cumhacht innill agus cead foghlaimora	29
		de na boinn	37
		deimhniú IBT a iompar leat	28, 29
		éadaí/trealamh cosanta	180–82
		L-Phlátaí	27, 177
		modúl iolraíoch oiliúna	28
		paisinéirí a iompar	178
		réamhchúram sábháilteachta gar	203–5
		rialacha ginearálta	183–85
		rialacha nua 2013 d’oiliúint agus do	
		cheadúnú	177
		rochtain dhíreach	35
		rochtain leanúnach	35
		soilsí agus frithchaiteoirí	37
		soilse i rith an lae agus san oíche	179–80
		soilse rabhaidh guaise	180
		taispeáint diosca árachais	25
		tástáil tiomána	32, 34
		gualainn chrua, úsáid	142, 146, 149, 150
F			
feithicil tarraingte nó leantóir	55–57		
feithicil a tharraingt, ceadúnais			
tiomána do	12–13		
feithicil agus leantóirí níos troime			
coinníollacha bainteach le ceadúnas	14		
feithicilí earraí troma (HGVanna)			
bonnán, úsáid an bhonnáin	60		
coinníollacha bainteach le ceadúnas	15		
‘Cosc ar iontráil’, comhartha do	63		
criosanna sábhála	41		
marcanna frithchaiteacha	39		
scátháin don sábháilteacht/’caochspotaí’	40		
srianta i dtollán bóthair	100, 153		
teorainneacha luais	114		
tiománaithe gairmiúla agus CPC			
Tiomána	15–17		
feithicilí oibre, ceadúnas tiomána	12		
feithicilí seirbhíse éigeandála,			
ag teacht i dtreo	160, 206		
feithicilí tarraingthe ag capall			
comharthaí láimhe	105–7, 207, 208		
Foirm Tuairisce Tástála Tiomána	33, 34, 244–45		
frithchaiteoirí. Féach soilse agus frithchaiteoirí			
G			
gaibhniú feithicle	159		
gaothscáthanna	40		
Gardaí			
comharthaí láimhe do rialú tráchta	157		
I			
		idirachar sábháilte. Féach teorainneacha luais	
		innealra talmhaíochta	206–7
L			
		L-Phlátaí	27, 32

laghdú luais		línte single agus dúbailte	135
comharthaí moillithe tráchta	76		
tiomáint san oíche	57	M	
lána luasghéaraithe	141	marcaigh ar chapall	
lána moillithe	146	crosairí comhréidh iarnróid a thrasnú	94
lánaí. Féach lánaí tráchta		rialacha ginearálta	208
lánaí tráchta		marcanna bóthair	
ag athrú lánaí	50–51	acomhail bosca bhuí	80, 83, 126
busanna	77–78	bríonna	66–68
lána luasghéaraithe	141	lánaí bus	77–78
lána moillithe	146	línte fiarláin	136
mótarbhealaí	141, 142–43, 146	marcanna haiste	74–75, 141
rothaithe	77, 78	mótarbhealaí	74–75
sráideanna aontreo	65	páirceáil	135–37
tacsaithe	77, 78	sráideanna aontreo	65
tolláin	99–100, 212	timpealláin	129
lasadh soilse i rith an lae	58	tramrianta	82
leanaí		<i>Féach freisin</i> comharthaí tráchta	
á bhfágáil leo féin i bhfeithicil	46	marcanna bóthair do nascadh tráchta	74, 141
comharthaí rabhaidh tráchta	216	marcanna bóthair do thrácht eisréimnithe	74
córais srianta i bhfeithiclí	42–44	marcanna bóthair fiarláin	136
cúlú, cúram á ghlacadh	53	míchumas	
dlíthe cosanta sábháilteachta	42	rochtain d’úsáideoirí cathaoireacha	
páirceáil gar do bhealach isteach scoile	136	rothaí	136, 137
réamhchúraim shábháilteachta gar	53, 201–2	spásanna páirceála do shealbhóirí	
teorainneacha luais speisialta gar do		ceadanna	136, 137
scoileanna	111	moilliú	55
teorainneacha luais tréimhsiúla gar do		móipéidí	
scoileanna	112–13	ceadúnas tiomána	11
leantóirí		L-Phlátaí	27
ceadanna foghlaimeora	19, 29	soilse rabhaidh guaise	180
ceadúnais tiomána	12–13	mótarbhealaí	
coinníollacha a bhaineann le ceadúnas	14	bacainní ar	151
marcanna frithchaiteacha	39	briseadh síos feithicle	149–50
taispeáint diosca árachais	25	comharthaí don tslí amach	146–47
tarraingt	55–57	comharthaí tráchta	72–73, 139–40, 146–47, 223
teorainneacha luais	114	cosc ar úsáideoirí áirithe	140–41
uasmhais údaraithe (MAM)	12, 14, 57	dola-phláis	151–52
línte ar bhóthar. Féach marcanna bóthair		imeacht ón bpríomh-mhótarbhealach	74
línte buí agus páirceáil		lánaí	141, 142–43, 146
línte fiarláin	136		

gaothscáthanna	40	cur isteach ar chead	18–19
íoschaighdeáin ródacmhainneachta	36–45	cúrsa Bunoiliúna Tiomána (carranna) (EDT)	28, 32
leanaí a fhágáil i bhfeithicil	46	cúrsa Bunoiliúna Tosaigh (gluaisrothair) (IBT)	28, 32, 178
nithe le n-iompar i gcás éigeandála	36	dialann EDT	28
plátaí clárúcháin	45	dialann IBT	28
racaí/boscaí dín	45	L-Phlátaí	27, 32
scátháin	40–41	maoirseacht ‘urra’	28
soilse agus frithchaiteoirí	37–39	paisinéirí a iompar	29, 178
úsáid fón póca (sa láimh)	46	‘riail na sé mhí’	21, 30, 31
sábháilteacht úsáideoirí bóithre eile	49–50, 200–205	tástáil teoirice tiománaí	17, 18
sampla anála do Gharda. Féach alcól agus tiomáint		tuairisc ar radharc na súl	20
sampla fola ag stáisiún Garda	159, 162, 163	tuairisc liachta de dhíth	20
sampla fuail ag stáisiún na nGardaí	159, 162, 163	uasteorainn alcóil tiomána	30
Scáthán cioclóip	40, 41	sealbhóirí ceadúnas tiomána	
scátháin		an ceadúnas a iompar leat	22
Cioclóip agus leathanuilleacha	40	ceadúnas a athnuachan	22
fóin phóca, úsáid láimhe le linn tiomána/rothaíochta	46	coinníollacha bainteach le catagóirí	14–15
modh tiomána na hoíche	59	cur isteach ar cheadúnas iomlán	22
sciorradh	119	tuairisc liachta de dhíth	22, 224
scoileanna		seinnteoirí MP3	
comharthaí rabhaidh tráchta	216	á n-úsáid agus tú ag tiomáint/rothaíocht	46
maoir scoile (aosaithe agus sóisearacha)	202–3	Seirbhís um Thástáil Teoirice Tiomána	16, 18
páirceáil gar do bhealach isteach scoile	136	soilse agus frithchaiteoirí	
réamhchúraim sábháilteachta gar do	201–2	ceannsoilse maolaithe a úsáid	58–59, 60, 151
seirbhís maoir	137	ceannsoilse príomhbhíoma a úsáid	59
teorainneacha luais speisialta gar do scoileanna	111	daoine i bhfeighil ainmhithe ar an mbóthar san oíche	208
teorainneacha luais tréimhsiúla gar do scoileanna	112–13	feithiclí tarraingthe ag capaill	208
scoitheadh	51–53	lampaí ceo a úsáid	39, 59, 151
sealbhóirí cead foghlaimeora		lasadh soilse i rith an lae	58
catagóirí céad chead foghlaimeora	19	sábháilteacht feithicle	37–39
cead ag dul in éag	21, 30	soilse coscán	39
ceanglas maoirsithe agus tionlacain	27	soilse rabhaidh guaise	150
coinníollacha bainteach le cead	17, 27–29	tarraingt san oíche	57
cosc ar leantóir	29	tiomáint san oíche	57–59
cosc ar mhótarbhealach	29	soilse coscáin	39
		soilse rabhaidh guaise	144, 149, 150, 154, 155, 169, 180
		soilse tráchta	

bríonna	102–3	Teastas NCT	23
do choisithe	103, 198	tástáil teorice CPC	16, 18
do rothaithe	104	tástáil teorice tiomána	16, 17, 18
solas scagaire	103	tástáil tiomána	
sráideanna aontreo, tiomáint i		achomharc in aghaidh cinnidh	35
comharthaí agus marcanna bóthair	65–66	ceanglais do	31–32
srianta d’fheithiclí		Deimhniú Inniúlachta	35
airde	96–97	eolas a theastaíonn le haghaidh catagóirí feithicle	34
aois íosta	11–14	fad	34
i dtolláin (do HGVanna)	100, 153	feithiclí ionadaíocha do	240–43
leithead	96, 98	iarratas ar	31
meáchan	97–98	rialuithe tánaisteacha agus seiceálacha teicniúla	34
meáchan agus uimhir acastóra	98	seicliosta do lá na tástála	32
Ollmheáchan Feithicle Ceaptha (DGWV)	14	Teagascóirí Tiomána Faofa (ADI), liosta	27
páirceáil	135–37	teorainneacha luais	
stopadh ar thaobh an bhóthair	55	ar chineálacha difriúla bóithre	110–11
suíochán cairr do pháiste. Féach córais feistí sriantacha do leanaí		ceamara luais	113
suíomh ar an mbóthar	48–50	comharthaí i dtolláin ar bhóithre	101
T		comharthaí moillithe tráchta	76
tacagraif	15, 159	d’fheithiclí éagsúla	114–15
tacsaithe		mótarbhealaí	111, 141
páirceáil i stad tacsaithe	136	rialacha ginearálta	108
úsáid lánai bus	77, 78	scoitheadh	52
taismí		seiceálacha na nGardaí	113
ceimiceáin ghuaiseacha	172	spás cloiginn sábháilte (rail an dá shoicind)	109–10, 144, 153, 154, 185
droichid iarnróid agus struchtúir lastuas	95	teorainneacha luais speisialta	111–12
earraí dainséarachacha (breosla, ceimiceáin)	172	teorainneacha luais tréimhsiúla	112–13
rannpháirtíocht na nGardaí	168–69	tiomáint ró-mhall	110
rialacha ginearálta le comhlíonadh ar an láthair	168–71	timpealláin	
tolláin bóthair	155–56	analach an ‘chloig’	129
Féach freisin briseadh síos feithicle		bealaí amach as timpealláin a thógáil	129–31
tarracóirí		comharthaí Stop/Géill Slí	64, 120
ceadúnas tiomána	12	marcanna bóthair	129
paisinéirí á n-iompar	207	rothaithe	194
rialacha ginearálta	206–7	Féach freisin acomhail	
taispeáint diosca árachais	25	tiomáint shábháilte, dea-chleachtas	47–60, 200–205
Tástáil Náisiúnta Gluaisteán (NCT)			
taispeáint diosca NCT	25		

‘tiománaí cáilithe’, sainmhíniú ar	27	trírothach gluaiste, ceadúnas tiomána	11, 12
tiománaithe gairmiúla (busanna agus truailí)		truailí. Féach feithiclí earraí troma (HVG); tiománaithe gairmiúla	
cárta cáilíochta CPC	16, 23, 25–26	tuairiscí liachta	
catagóirí nua ceadúnais (2013)	15	éigeantach do gach tiománaí	20
cearta a fuarthas	16–17	liosta galar nó míchumais a dteastaíonn tuairisc uathu	224
Deimhniú Inniúlachta Gairmiúla		sealbhóirí cead foghlaimeora	20
Tiománaí	15–17	Tuirse agus tiomáint, comhairle faoi	163–65
feithiclí díolmhaithe	17		
sprioc-amanna d’oiliúint (2013/14)	17, 25–26		
uasteorainn óil do thiománaí	30		
tiománaithe ionsaitheacha, comhairle faoi	166		
tiománaithe thar lear	24		
tiomáint san oíche			
ceannsoilse maolaithe á n-úsáid	58–59, 60		
ceannsoilse príomhbhíoma a úsáid	59		
cianachar agus luas	57, 60		
coigeartú ceannsoilse	57–60		
cuaille rianóra acomhail	57		
dallta ag ceannsoilse	59		
sábháilteacht feithicle	57		
toilleadh iompair feithicle	14		
tolláin			
briseadh síos nó taisme i	155		
comharthaí rialaithe lána	212		
comharthaí teorann luais	101		
comharthaíocht éigeandála	156		
lánaí tráchta	99–100, 212		
rialacha ginearálta	153–55		
srianta d’fheithiclí earraí troma	100, 153		
teorainneacha luais speisialta	111		
tramanna			
acomhail bosca bhuí	80, 126		
comharthaí rabhaidh tráchta	79–82, 216		
marcanna bóthair	82		
páirceáil i lánaí tram	137		
sráideanna do thram amháin	80		
tramrianta a thrasnú go sábháilte	81		
trasrianta peileacánacha	103, 121, 136, 198		
trasrianta síogacha	121, 136, 197		
treotháscairí, úsáid	104–5, 144		
triantán réamhrabaidh	169		

U

U-chasadh, déanamh	54
Uasmhais údaráithe (MAM)	12, 14, 57
uasteorainn alcóil do thiománaithe	
pointí pionóis do thiomáint faoi thionchar an óil	162–63
tiománaithe gairmiúla	30
tiománaithe is foghlaimeoirí	30
úsáideoirí cathaoireacha rothaí, spásanna páirceála	136, 137

Dul ar bóthar an rud is contúirtí a dhéanaimid gach lá. Bí thar a bheith cúramach má théann tú ar bhóthar de shiúl cos nó i bhfeithicil agus **cuimhnigh** go mbítear ag foghlaim go síoraí.

Séanadh

Do chríocha léiriúcháin agus sin amháin atá an t-ábhar agus na grafalcí go léir san fhoilseachán seo. Is liosta tascach é an liosta comharthaí bóthair agus ní liosta cuimsitheach é. Le mionsonraí iomlána a fháil, féach www.transport.ie. Ní bheidh an tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre, ná a chuid seirbhíseach, gníomhairí ná fostaithe freagrach as aon chailliúint a d'eascródh as nó a tharlódh mar thoradh ar an bhfoilseachán *Rialacha an Bhóthair* a úsáid, ná as aon earráid ná easnamh san ábhar atá ann. Is treoir atá i *Rialacha an Bhóthair* agus sin amháin. Tú féin atá freagrach agus cuntasach as d'iompar féin.

Cóipcheart © An tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre 2014

Gach ceart ar cosaint. Níl cead aon chuid den fhoilseachán seo a úsáid nó a atáirgeadh in aon fhoirm ná ar aon slí.

LEABHAR OIFIGIÚIL RIALACHA NA hÉIREANN

Sábháiltear daoine agus cuirtear cosc ar ghortú nuair a leantar *Rialacha an Bhóthair*. Tá *Rialacha an Bhóthair* scríofa i dteanga shimplí agus tá sé dírithe ar gach úsáideoir bóthair – tiománaithe, coisithe, rothaithe, gluaisrothaithe agus marcaigh capall. Leagtar amach ann dlíthe agus sárchleachtas tiomána.

ÁIRÍTEAR ANN: Sábháilteacht Feithiclí • Comharthaí, Marcálacha & Soilse Bóthair • Luasteorainneacha • Mótarbhealaí • Pointí Pionóis • Rialacha & Comhairle • Sábháilteacht & Dea-chleachtas Tiomána.

Treoirleabhar oifigiúil an RSA ar *Rialacha an Bhóthair*

Riachtanach d'aon duine a úsáideann bóithre, raonta rothar nó cosáin na hÉireann, lena n-áirítear: daoine ar mian leo a gcéad chead foghlaimeora a fháil, daoine atá ag foghlaim le tiomáint, daoine atá ag ullmhú dá dtástáil tiomána phraiticiúil agus daoine ar tiománaithe ceadúnaithe iad cheana féin. Tagairt luachmhar do gach úsáideoir bóthair é seo.

SOILÉIR • GONTA • CUIMSITHEACH

Athbhreithniú Uimh. 3: Meitheamh 2014

www.obrien.ie

Arna fhoilsiú agus arna dháileadh ag:

The O'Brien Press Ltd, 12 Tír an Iúir Thoir, Ráth Garbh, Baile Átha Cliath 6, Éire.

Tel: +353 1 4923333; Facs: +353 1 4922777

Ríomhphost: books@obrien.ie; www.obrien.ie

Udarás Um Shábháilteacht Ar Bhóithre
Road Safety Authority

Páirc Ghnó Ghleann na Muaidhe, Cnoc an tSabhaircín,
Bóthar Bhaile Átha Cliath, Béal an Átha, Co. Mhaigh Eo.
Moy Valley Business Park, Primrose Hill, Dublin Road,
Ballina, Co. Mayo.

locall 1890 506080
ríomhphost info@rsa.ie

facs: (096) 25 252
lithreán greasaín www.rsa.ie
www.rotr.ie